

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

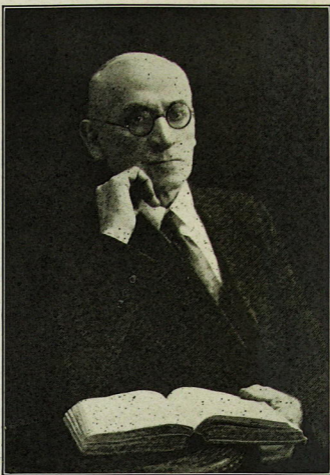
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԵՏՐՈՍ Դ. ԿԷՎՐԻՔԵԱՆ

8(082)

Հ 37

ԱՅՈՒՆԻՍԿՈՒՆ Է 1931 Ք.

ՀԱՆԱԳԱԾՈՅ
ՀԱՏԸՆՏԻՐ ԳՐՈՒՄԾՈՅ

Պ

Քաղեց
ՊԵՏՐՈՍ Դ. ԿԷՎՐԷՔԵԱՆ

Պ

ՄԱՌԻՆԹ ՎԷՐՆԸՆ, ՆԻԻ ԵՈՐՔ, Ն. Ե.
1930

Պ

ԿՈԶՆԱԿ ՏՊԱՐԱՆ

229243
260
1614

A $\frac{\pi}{5446}$

Չ Օ Ն

ի Յիշատակ

ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՄՕՐՍ ՄԱՐԻԱՄ ԿԷՎՐԷՔԵԱՆԻ

ԻՆ

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԱՂՋԿԱՆՍ ՀԵՐՄԻՆԷԻ

Գրքիս նախաբանը կը պարզէ իր պարունակութիւնըն ու նպատակը: Հեղինակութիւն մը չէ այն, այլ ընտիր հաւաքածոյ մը գրական, գիտական բարոյական եւ հոգեւոր պատմութիւններու, ներշնչումներու եւ երկասիրութեանց, կարող ու հեղինակաւոր անձնաւորութիւններու կողմէ գրուած: Ինչպէս համառօտ կենսագրութեանս մէջ պարզաբանած եմ, գրքիս այլազան մքերքը 38 երկար տարիներու տփնջան աշխատութեանց արդիւնքն է: Գրական յուռքի դաշտերու մէջ՝ իմ սահմանափակ կարողութեանս պատճառաւ՝ մրջիւնի պէս յամրաբար բայց յարտեւօրէն պտըտեցայ, մեղուի պէս ծաղկէ ծաղիկ շրջեցայ, եւ հաւաքեցի ի՛նչ որ օգտակար, յարմար ու հանելի գոյայ անհատական, ընտանեկան ու ազգային բարուց ազնուացումին համար՝ երկար տարիներու աշխատալի կեանքիս փորձառութեամբ եւ հմուտ մարդոց հետ ունեցած ընկերական յարաբերութեամբս:

Այս հատորին մէջ «Հայաստանի կոչնակ»էն ծագկափաղուած գոհար հատուածներու եւ հոյակապ գրքուածներու ստուար բաժին մը պիտի գտնէք: Մանաւանդ ձեր միտքն ու սիրտը պիտի յափշտակեն **ՔՆԱՐ** եւ **ՄԵՆՏՈՐ** ծածկանուններով հրատարակուած քաղցր ու հրահանգիչ գրութիւններէն ընտրանօք առնուած մասերը, որ խոհական ու գեղեցկագէտ մտքի մը մեղքածոր գրչին կաթիլներովը շարահիւսուած են, եւ իրենց գեղարուեստական ու բարոյախօսական յօրինումածութեամբը՝ տարիներէ իվեր՝ «կոչնակ»ի գրասէր ու նրբաճաշակ ընթերցողներուն գրական մեղրախոբիսի համը վայելել տուած են:

Վերջին տարիներս «Մարանաթայ»/ հրատարակած հոգեւոր քերթիկներէն եւս բարոյագիտական ու կրօնական օգտակար կտորներ եւ նոր հրատարակուող «Կենաց ձամբան» պարբերականէն քանի մը հրահանգիչ գրութիւններ հաւաքած եմ:

Արդ՝ կը յուսամ որ այս գրական, բարոյական, ու կրօնագիտական քանկագին գոհարներու հաւաքածոն՝ կեանքի բոլոր պարագաներուն մէջ՝ ամէն տեղ՝ ամէն դասակարգի մարդոց վերքերուն սպեղանի, ցաւերուն բալասան, ախտերուն դարման, եւ արցունքներուն սրբիչ մը պիտի ըլլայ:

Գիրքս իր տեսակին մէջ եթէ ոչ եզական՝ իր շինարար, հետաքրքրական ու բազմակողմանի նոյս պարունակութեամբը նորագոյն ձեռնարկ մըն է, մեր ազգին մէջ: Ամէն գիտակից ու լուրջ ընթերցող պիտի հաստատէ այս իրականութիւնը երբ գիրքը մտայնա-հուքեամբ կարդալու ըլլայ. որովհետեւ ինք՝ անձնապէս՝ իր մէջ պիտի գգայ *բարոյական կորովի գոյացու-ժը*, որ կը սփռուի մարդուն սիրտը, կը խրախուսէ հոգին, կը կազդուրէ միտքը, կը գորացնէ մարմինը, եւ աշխարհի շատ մը նեղութիւններուն ու փորձութիւններուն մէջ՝ դիւցազնական տոկունութիւն կը պարգեւէ:

Այս հատընտիր հաւաքածոն իր սրբագան նպատակին լայնօրէն ծառայած պիտի ըլլայ եթէ շատ ընթերցողներ ունենայ: Եւ կը յուսամ թէ շատ մը միամիտ ու անկեղծ հոգիներ անով պիտի կրնան դիւրաւ առաջնորդուիլ հոգեւոր տգիտութեան խաւարէն՝ գիտութեան լոյսին, խաբէութեան ու նեղութեան ուղիէն՝ նշմարտութեան ու արդարութեան քանապարհին, անհաւատութեան խօլ ընթացքէն՝ մաքուր, ողջամիտ եւ բարոյացուցիչ կրօնքին, անարգ մեղքի տղմուտ բաւիղներէն՝ սրբութեան կեանքին, եւ յուսահատ քափառաշրջութենէ՝ վստահելի ու քաջալերական աշխատութիւններու:

Գրքիս բոլոր հատյթը Տէրոջ քաջաւորութեան ծաւալման նուիրուած է: Հետեւաբար ամէն անոնք՝ որ բարոյապէս, նիւթապէս եւ գործնականապէս կ'օժանդակեն անոր ծախուելուն ու տարածմանը, իրապէս ծառայած կ'ըլլան Աւետարանի նուիրական գործին յառաջդիմութեան:

Ծերութեանս մէջ սիրելի ու պաշտելի Փրկչիս՝
Տէր Յիսուս Քրիստոսի՝ սրբազան ու մարդասէր դա-
տին համար փրկիքապէս գործօն դեր մը ստանձնելու
կարողութեանէն զրկուած ըլլալով, ի բոլոր սրտէ կը
մաղթեմ՝ որ Եհովա Աստուածը ի՛նձ օգտակար ընէ
իրական կեանքերէ առնուած բարոյական պատմու-
թիւններու, օգտաշատ ասացուածքներու, եւ ներշնչե-
ալ հոգեւոր գրութիւններու այս Հաւաքածոն, սիրե-
լի ու տառապեալ ազգիս ցիրուցան բեկորներուն, որով
մեծապէս մշխիթարուած պիտի ըլլայ անոնց ներկայ ու
յաւիտեանական փրկութեանը համար տոչորոզ հոգիս:

Պ. Դ. ԿէՎՐԷՔԵԱՆ

ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— 0 —

Աստուածավախ և Գրիստոնեայ ծնողք մը ունե-
նալը Աստուծոյ շնորհքն ու մեծ օրհնութիւն մըն է :
Ուրախ եմ, եւ փառք կուտամ որ ես ալ այդ մեծ շնորհ-
քին արժանանալու բարեբախտութիւնը ունեցած եմ :
Ես աշխարհ չեկած՝ տարիներ առաջ՝ մայրս քրիս-
տոնեայ և առաքինի տիկին մը եղած է : Ան դպրոցա-
կան մը չէր, հաղիւ թէ հեղելով կը կարգար փերեղա-
կի մը քովէն դտած մէկ հին Աւետարանը, նեղութիւն
կրելով տանը անգամներէն, մանաւանդ իր տաղբէն,
արխարար եղած հալածանքներուն կուրծք պարզելով :
Երբ նա բոլորովին արդիլուեցաւ տան մէջ Ս. Գիրք
կարդալէ, սկսաւ գիշերները կարդալ՝ գազանի, ան-
կողնին քով, մոմի մը աղօտ լուսովը :

Այս եռանդուն հոգեւոր վիճակով, մայրս 1866ին,
Պարտիզակի մէջ, իր չորրորդ գաւազը աշխարհ կը
բերէ, եւ Պետրոս առաքեալին կեանքէն ազդուած՝
նորածինը Պետրոս կը կոչէ, եւ նուիրելով զայն Տէրո-
ջը, կ'ուխտէ քարոզիչ ընել այս գաւազը Տէրոջը եկե-
ղեցիին մէջ :

Հաղիւ թէ 5-6 տարեկան էի, կը յիշեմ, երբ մեր
տունը 10-12 աղջիկներ կուգային մօրմէս կար կարել
սորվելու : Մայրս անոնց ամէն առտու Աւետարանէն
կը կարդար, հետեւին կ'աղօթէր, եւ վերջը կը սկսէր
գործի : Անկէ յետոյ՝ լաւ կը յիշեմ՝ շատ անգամներ
զիս իր ծունկերուն վրայ կ'առնէր, արցունքներով կը
աղօթէր, եւ կ'աշխատէր ինծի սորվեցնել իր պաշտած
Քրիստոսը, Աւետարանը, եւ Սբ. Գրոց հոգեւոր ճըշ-
մարտութիւնները : Երբ սկսայ դպրոց երթալ, գրե-
թէ ամէն առտու եւ իրիկուն զիս մասնաւոր աղօթքի
նիւթ կ'ընէր, եւ Տէրոջը կը յանձնէր որ բարի եւ Գը-
րիստոնեայ մէկը ըլլամ :

Կեանքիս մէջ ամենադառն գաւաթը շատ կանու-
խէն խմեցի : Երբ 14 տարեկան էի, մայրս զնաց իր
սիրած եւ պաշտած Փրկչին քով, թողլով զիս որբ եւ

անպաշտպան: Թէպէտ Հայրս ինծի նեցուկ էր, բայց անիկա ո՛չ մօրս հոգեւոր զգացումները ունէր, ո՛չ ալ անոր փափաքը: Մօրս մահէն վերջ՝ Հայրս անմիջապէս դիս դպրոցէն Հանեց, եւ իր քովը պահեց, իր դործին մէջ: Տարի մը վերջը Հայրս դիս Պօլիս դրկեց եղբօրս քովը, որ արհեստ մը սորվիմ: 15 տարեկան անխորձ տղու մը Համար շատ դժուար էր Պօլսոյ պէս քաղաքի մը մէջ առանց ծնողքի ապրիլ. բայց մօրս դըրած հիմը — իր բարի կեանքին մտքիս վրայ թողուցած տպաւորութիւնը, տիպար օրինակը եւ խրատները — դիս կարող ըրին դիմադրելու ամէն փորձութեան: Պօլիս Հասած օրէն սկսայ յաճախել Լանկայի Բողոքականաց Եկեղեցին, որուն հովիւն էր արժանընտիր Պատ. Յարութիւն Ֆիլեան: (Ուրախ եմ որ Աստուծոյ նուիրեալ այս հովիւը կ'ապրի տակաւին Քալիֆօրնիոյ մէջ: Յիշելալը մեծ տպաւորութիւն թողուցած է նկարագրիս եւ հոգեւոր կեանքիս վրայ: Անկէ յետոյ սկըսայ երթալ Կէտիք Փաշայի թաղին մէջ՝ Միսիս Շնայտըրի Կիրակնօրեայ Դպրոցը, ուր քիչ վերջը անդամ եղայ նորակազմ Քրիստոնէական Պատանեաց Ընկերութեան: Այդ ատեն տակաւին կատարելապէս Հասկցած էի թէ ի՛նչ է հոգեւոր կեանքը, թէպէտ ամէն օր Ս. Գիրքս կը կարդայի, առանձնական աղօթքս կ'ընէի, եկեղեցի կ'երթայի, եւ Կիրակնօրեայ դպրոցի պատանեաց ժողովին միշտ ներկայ կը գտնուէի:

Քիչ վերջը եղբօրմէս դատուեցայ: Իրիկունները երբեմն աղօթքի կամ դիտական ակումբներու կ'երթայի, եւ երբեմն ալ առանձին կը նստէի, եւ Սը. Գիրքով ու հոգեւոր գիրքերով կը պարապէի: Այս մենիկ ժամերուս մէջ շատ անդամ մայրս կ'երազէի, եւ կը փափաքէի որ դէթ անդամ մը տեսնէի զայն երազիս մէջ, եւ կարօտս առնէի: Իրաւի ալ օր մը տեսայ: Երազիս մէջ մայրս հրեշտակի թեւեր առած՝ երկինքէն վար կ'իջնէր: Փափաքեցայ փարիլ իրեն: Բայց նա անմատչելի մնալով՝ յարեց, — «Կը տեսնե՞ս, զուակս, իմ փառքըս: Դուն ալ բարի եղիր, որ երբ մեռնիս՝ իմ քովս

զաս: Եւ խնդոյն աներկուծացաւ: Այս կրազը մեծապէս կազդուրեց զիս: Նախ մօրս կարօտը առի, եւ յետոյ սկսայ աւելի եռանդուն եւ անձնուրաց կերպով շարունակել հողեւոր ժողովները: Հեղհեղ սկսայ այցելել ազգատ ընտանիքներու եւ մխրթարել զանոնք, կարողութեանս համեմատ նիւթապէս ալ օղնելով անոնց: Երբ կը տեսնէի որ իմ նիւթականս չէր բաւեր, հարուստ ընտանիքներու կը դիմէի, եւ անոնցմէ նըպաստ առնելով կը բաշխէի հիւանդներու, այրիներու եւ կարօտեալներու: Կիրակի օրերը՝ եւ շաբթու մէջ շատ անգամներ՝ կ'այցելէի Ազգային Հիւանդանոցը, ցրուելով Աւետարանի մասեր եւ հողեւոր տետրակներ: Երբեմն ալ կ'երթայի Կեդրոնական բանտը մխրթարելու հէզ բանտարկեալները:

Հազիւ թէ 16-17 տարեկան պատանի մը էի, երբ կէտիք Փաշայի Բողոքական Եկեղեցիին անդամ եղայ: Վեր. Յ. Ֆիլեանի յաջորդեց Տէրօջը անձնուրաց պաշտօնեան Վեր. Մարտիրոս Ծմաւունեան: Անկէ յետոյ Վեր. Առաքել Պետրիկեան հովուեց Տէրօջը Եկեղեցին: Թէպէտ վերջին այս երկու հովիւներուն քարոզները եւ կեանքերը մեծ տպաւորութիւն թողուցած էին իմ սրտիս եւ հոգւոյս վրայ, բայց տակաւին ես բոլորովին անտեղեակ էի վերստին ծնունդի եւ նոր կեանքի մասին: Միեւնոյն ատեն ես բարի, անձնուրաց եւ Տէրօջը գործին մէջ աշխատող երիտասարդ մը էի:

Պատանեկութեանս ընկերներէն մէկը Եւրոպայի շատ մը քաղաքները պտտելով՝ Պօլիս վերադարձած էր: Այս ատեն գրեթէ 12 տարի եղած էր Պօլիս հաստատուիլս: Մեծ հետաքրքրութեամբ այցելեցի այս նորեկ բարեկամիս եւ փափաքեցայ զայն Գրիստոսի առաջնորդել: Զինքը սիրաշահելու համար՝ խորհեցայ թէ զոհողութիւն ընելու եմ, եւ անոր հետ սկսայ թատրոն երթալ: Բայց չարաչար սխալեցայ: Այլեւս կորսնցուցի իմ ազդեցութիւնս, եւ գրեթէ անոր նմանեցայ: Ալ չէի կրնար խրատներ տալ անոր: Անգրադառնալով՝ խորապէս մտածեցի վիճակիս վրայ, եւ կրը-

նամ ըսել թէ ասիկա եղաւ իմ իրական փրկուելուս պատճառը: Լաւ հասկցայ թէ, մեղաւորներուն ճամբուն մէջ քալելով՝ դանոնք Քրիստոսի առաջնորդել անկարելի է: Հասկցայ թէ մեղաւորին փրկութիւն եւ աւետարան քարոզելու համար՝ ո՛չ միայն անոր մեղքերուն հազորդ եւ ընկերակից ըլլալու չէ, այլ մա՛նաւանդ հաստատուն նկարագրով մը ցոյց տալու է փրկուութեան ճամբան:

Այս փորձը իմ էութիւնս եւ բուն վիճակս ինծի ցոյց տուաւ:

1893ին էր, սկսայ խորհիլ թէ՛ այս վայրկեանին եթէ մեռնիմ՝ ո՞ւր պիտի բանամ աչքերս: Թէպէտ հաւատք եւ բարի գործք ունէի, բայց ներսէս միշտ սա ձայնը կուգար. «Պետրո՛ս, երբէք մի՛ վստահիր աղօթքներուդ, բարի գործերուդ եւ եկեղեցւոյ անդամ ըլլալուդ: Դուն կորսուած մեղաւոր մըն ես, եւ եթէ այսօր աչքերդ դոցես, պիտի բանաս զայն յաւիտենական տանջանքի մէջ»: Տակն ու վրայ ըրին այս խորհուրդները զիս: Սաստիկ մտատազնապ ունեցայ: Այլ չէի կրնար գործել: Գործս գործաւորներուս յանձնեցի, եւ դիշեր ու ցորեկ սկսայ աղօթել, լալ ու ապաշխարել. բայց՝ կարծես օրէ օր աւելի դէշ կ'ըլլար իմ մտային վիճակս: Խորհեցայ թէ՛ կարելի է մտային հիւանդութիւն մը ունիմ, եւ շուտ մը բժիշկի մը դիմում ըրի: Իբրև որ բժիշկի պէտք ունէի, բայց սխալ բժիշկի դիմում ըրած էի: Բժիշկին պատմած չէի մըտատազնապս, եւ թէ ի՞նչպէս կը տառապէի մեղաց բռնին տակ: Ուստի՝ անիկա բան մը չի կուահեց, եւ գօրաւոր դեղ մը տալով բաւականացաւ: Երեք շաբաթ այս վիճակին մէջ տառապելէն յետոյ, օր մը՝ Յուլիս 15ին՝ սապէս աղօթեցի. — «Ո՛վ Տէր, դուն բարեգութ եւ ողորմած ես, եւ քեզի ի սրտէ աղօթողներուն միշտ կը պատասխանես: Գթա՛ խեղճ մեղաւորիս, եւ պատասխանէ իմ աղօթքներուս ալ: Չէ՞ որ դուն Վերէկ ու այսօր, եւ յաւիտեան» նոյն ես, եւ քու խոստումներդ անփոփոխ են: Անշուշտ կատարելու ես խոստումներդ

և իրական պատգամներդ: Կ'անսամ քու հրաւերիդ և քեզի կուգամ, ընդունէ մեզաւորս ալ: Դուն կ'ըսես, «խնդրեցէք, և պիտի տրուի ձեզի. փնտռեցէք, և պիտի գտնէք. դուռը գարկէք, և պիտի բացուի ձեզի»: Ահա՛ կը խնդրեմ, ուրեմն պէտք է որ տաս. կը փնտռեմ, պէտք է որ գտնեմ. դուռը կը դարնեմ, Տէր, պէտք է որ բանաս ինծի: Եւ եթէ չընդունիս զիս և չի ներես ինծի, իրաւունք պիտի չունենաս զիս զժողք զրկելու»: Մինչ այսպէս կ'աղօթէի գօտեմարտելով Անոր հետ, Յակօր Նահապետին պէս, երեսակայութեանս մէջ տեսայ Յիսուսը խաչին վրայ դամուած՝ որուն դիւխն և կողէն արիւն կը հոսէր: Նա շնորհալի կերպով աչքերը յառելով, ըսաւ ինծիք Պետրոս, ի դո՛ւր կը տենչաս քու բարեգործութիւնովդ և արդարութիւնովդ փրկութիւն ստանալ: Փրկութիւնը Աստուծոյ շնորհքովն է: Քեզ միա՛յն իմ ձրի շնորհքս և կողէս հոսած արիւնը կընան փրկել: Միա՛յն հաւատայ, և ալ փրկուած ես: Կարծես այս խօսքերը մինչև հողոյս խորերը թափանցեցին: Ալ համոզուած էի: Անմիջապէս անոր յանձնուեցայ: Նոյն վայրկեանին խաղաղութիւնս սկսաւ գետի պէս յորդել: Գիտէի որ նոր մարդ մը եղած եմ. Տէրը իմ մեղքերս ներած էր, և զիս անարժանս ալ իրեն որդի ըրած էր, փա՛ռք Անոր Անուան: Ուրախութենէս կը ցատկոտէի: Կ'ուզէի ամէն մարդու պատմել այս նոր աւետիսը:

Այդ օրէն մինչև հիմա, փա՛ռք Անոր, 36 երկար տարիներ անցած են, և իր շնորհքը զիս պահած է նոր կեանքին մէջ: Թէպէտ հոգեւոր պատերազմներ ունեցած եմ, բայց իր աջ թեւը միշտ ինծի հովանի եղած է:

1896ին երբ Պրուսայի ձէրբահ գիւղը օղափոխութեան դացինք ընտանեօք, մի քանի ամսուան համար, Տէրը առաջին անգամ հոն սկսաւ այս տկար ծառան դործածել: Թէպէտ այդ գիւղին մէջ փոքրիկ Աւետարանական Եկեղեցի մը կար, բայց նիւթական անձկութեան պատճառաւ թափուր մնացած էր: Կ'իրակիները երբեմըն եղբայրներ կ'առաջնորդէին ժողովներուն: Իմ հոն

մնացած բոլոր ատենս, եղբայրները ամենայն սիրով
ինծի յանձնեցին այդ ամպլիոնը: Տէրը առանց նայելու
իմ տկարութեանս եւ անմշակ մտքիս, դործածեց այս
տկարը իր Ս. Հոգիովը, եւ շատերը օգտուեցան:
Ի վերջոյ շատ փափաքեցան զիս հոն շարունակ պահել,
բայց ես՝ իմ նիւթականիս եւ դործիս համար ստիպեալ
էի Պօլիս վերադառնալու:

Նոյն ատենները Անգղիացի Միս Պրճէս անունով
օրիորդ մը «Անգղիական Բարեկամաց Եկեղեցի»ին մէջ
կը դործէր: Սկիզբը յաճախողները քիչուոր էին, բայց
հետզհետէ բազմացան: Ամէն Կիրակի 400ի չափ ժողո-
վուրդ մեծ փափաքով կը խոնուէր այս ժողովատեղի-
ին մէջ, Աստուծոյ փրկարար պատգամը լսելու: Ես ալ
շատ անգամ կ'երթայի այս ժողովներուն, դործելով
եւ վկայելով անոնց հետ: Քիչ վերջը, Միս Պրճէս
տեսնելով իմ փափաքս եւ Աստուծոյ դործին ծառայելու
պատրաստակամութիւնս, կարգ մը ինծի յանձնեց
Կիրակնօրեայ Դպրոցին մէջ:

Նոյն ատեն Տօքթ. Ճ. Ք. Կրինի Պայպլը Հատուի
մէջ բացած քարոզիչներու եւ դրածախներու յատուկ
Ս. Գրոց մասնաւոր դասախօսութեան ալ կը յաճախէի:
Այդ դասախօսութիւնները մեծ օրհնութիւն եղան
ինծի: Թէպէտ սկիզբը Մր. Կրին հակառակեցաւ իմ
«Բարեկամաց Եկեղեցի»ն շարունակելուս, բայց ի վեր-
ջոյ համոզուելով իմ անկեղծութեանս՝ շարունակեց
իր սիրալիբ բարեկամութիւնը:

Մի քանի տարի վերջ, Ամերիկացի Միսիոնարուհի-
ներէն Միսիս Նուէլ տեսնելով ջանքերս, եւ Աստուծոյ
պարզեւած օրհնութիւնները, փափաքեցաւ՝ որ իրենց
Կիրակնօրեայ դպրոցին մէջ դաս մը ստանձնեմ: Բայց ես
ստիպուած էի մերժելու, քանի որ միեւնոյն ատեն ար-
դէն կը դասախօսէի «Բարեկամաց Եկեղեցի»ին մէջ,
Կիրակնօրեայ կարգի մը:

Այս կերպով 15 տարիներ ի Կ. Պօլիս Տէրօջը այգի-
ին մէջ դործելէ յետոյ՝ զաւակներուս խնամքը, եւ ան-
ոնց դաստիարակութիւնն ու ապագան ստիպեցին զիս

Ամերիկա դադրեցու: Թէպէտ փափաքեցայ որ Միս
Պրճէս աջակցէր դաւակացս դատարարակութեան,
բայց անոր մերժողական դիրքը, և Ամերիկայէն բա-
րեկամի մը քաջալերական նամակը առաջնորդեցին մեզ
յԱմերիկա: Այս օտար երկրին մէջ՝ շատ չանցած՝
կեանքիս հորիզոնը սկսան սեւ ամպեր պատել: Մէկ
հատիկ սիրելի ազջկանս մահը, և Ամերիկայի դորձա-
ւորական տաժանելի կեանքը յոյսերս խամբեցուցին և
մեզ թշուառութեան մատնեցին: Միւսնոյն ատեն Նիւ-
Եօրքի «8-րդ Էլքմի Միշըմը», և «Սէլվէյշըմ Արմի»ին
հոգեշունչ ժողովները մեծ դօրութիւն եղան իմ հոգեւոր
կեանքիս:

Հիմա՝ Թէպէտ հանդիստ բնակարան մը և դորձ
մը ունիմ, բայց մարմինս մաշած ըլլալով բազմալա-
տակ աշխատութենէս, կուզամ այս «Հաւաքածոյ»իս
միջոցաւ ծառայել իմ ազգիս բեկորներուն, իբրև իմ
կեանքի վերջին պատգամը, յուսալով որ, Տէրը պի-
տի դորձածէ այս դիրքը իր փառքին և թագաւորու-
թեանը տարածումին իբրև միջոց մը, առաջնորդելով
մարդիկը խաւարէն դէպի լոյսի, մեղքի տիղմէն՝ ար-
դարութեան, յուսահատութենէ՝ յոյսի և խրախոյսի,
և յաւիտենական դատապարտութենէ՝ յաւիտենական
կեանքի ու երջանկութեան:

Տէրոջն է փառքը և պատիւը յաւիտեանս յաւիտե-
նից: Ամէն:

Տէրոջը Ծառան

ՊԵՏՐՈՍ Դ. ԿԷՎՐԷՔԵԱՆ

Ա.

ԳՈՂԱՐ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

— 0 —

Ամէն ինչ Աստուծոյ անուշով կատարէ եւ ամէն
րան լաւ կատարած կ'ըլլաս :

Սէյնթ Ֆրանսիս տի Սալս

Մի՛ ընտրէք ձեզի բարեկամ այն, որ Աստուծոյ
թշնամի է :

Լաւ բարեկամ մը ունենալու միջոցը՝ լաւ բարե-
կամ մը ըլլալն է :

Էմբրսըն

Սիրոյ մէջ մէկուն երջանկութիւնը միւսին տա-
ռապանքէն կը բաղկանայ :

† Կեանքի ովկիանոսին մէջ՝ ՈՒՂԾԸ մարդուն ղեկն է :
Ճշմարտապէս մեծ հոգիները ներդաշնակ են :

Աշխարհի լաւագոյն նուազախումբերուն նուա-
զած երգերը չեն որ տրտած սրտերը կ'երջանկացնեն,
այլ խնդութեան, համբերութեան, ինքնապատահու-
թեան, եւ անշահախնդիր սիրոյ ինքնաբուխ երգե-
րն են որ կեանքի նուազին ներդաշնակութիւն կու-
տան, եւ օրէ օր կը գեղեցկանան եւ կը քաղցրանան :

Ազնիւ բնաւորութիւն մը միայն կրնայ ազնիւր
առինքնել :

Կէօթէ

Կեանքի ամենէն տխուր անյաջողութիւնները ա-
նոնք են, որ յառաջ կուգան մեր կարողութիւնը եւ
կամքը չի գործածելն :

Հուիփիբլ

Ոչ ոք կրնայ լաւագոյն ամուսին ըլլալ, մինչեւ որ
իր տան հոգեւոր պաշտօնեան չըլլայ. որովհետեւ տու-
նը՝ առաջին եկեղեցին է, եւ ամուսինը՝ առաջին հո-
գեւոր պաշտօնեան :

Չ. Հ. Ֆարփըրոք

161A
A II
5446
29249

Աղքատութիւնը վեցերորդ զոյաբանքն է :

Գերմանական առած

Կ
Ամէն բանէ առաջ հաւատարիմ եղիր ինքզինքիդ ,
ու այն ատեն չես կրնար անհաւատարիմ ըլլալ ուրիշին :
Ասիկա ա'յնքան ստոյգ է , որքան դիշերին ցորեկ յա-
ջորդելը : Եւրոպայի

Ինչ որ ըլլան օրուան հոգերն ու նեղութիւնները ,
դիպուածի արդիւնք չեն անոնք , այլ իմաստ մը , նը-
պատակ մը ունին , որ կրնայ համբերութեան կոչ մը
ըլլալ :

Մարմինը տուն մ'է շատ պատուհաններով , հոն կը
նստինք ամէնս՝ մեր հոգին ցուցադրելով , եւ ան-
ցորդներուն պոռալով որ դան , ու դիտեն մեզ :

Բ . Լ . Սքիվիսըն

Բամբասանքին ամենէն ապահով դարձանը՝ բե-
րանը զոց պահելն է : Բարի եղիր , եւ մէջդ դսնուած
չարամտութիւնն ու նախանձը դուրս մի' հաներ : Սի-
րոյ եւ եղբայրութեան մանրէները պիտի ուտեն , հառ-
ցընեն այդ չարամտութիւնն ու նախանձը , ե դուն պիտի
զօրանաս , աղնուանաս , եւ ամէնուն սիրելի դառնաս :

Մ . Տ . Պէպօֆ

Ուշագրութիւն ըրէ՛ քու խորհուրդներուդ եւ բա-
ռերուդ , եւ կրնաս վստահ ըլլալ քու գործերուդ ճշը-
տութեան համար :

Ճան Մէյվըր

Ի՞նչ բան ա'յնքան գեղեցիկ է՝ ո'րքան ալեհեր տա-
րիքը : Ի՞նչ փոյթ թէ մէկուն մագերը ճերմկցած՝ եւ
այտերը իրենց թարմութիւնը կորսնցուցած ըլլան , ե-
թէ միայն աչքերը կը փայլին յաղթական լոյսով մը
ակաղձուն , եւ հաւատքի ձայնով առլցուն :

Ճան Նօլ

Կ
Միշտ զուարթ եղի՛ր : Աշխարհի մէջ աւելի կը տի-
րպաետեն խինդն ու հաճոյքը՝ քան ցտւն ու տառա-

+ պանքը՝ գեղեցիկն ու բարին՝ քան տգեղն ու չարը՝
աղնիւն ու վսեմը՝ քան վատն ու սարսափելին:

Ի. Ս. Ֆելիսս

Գիշերը հազարաւոր աչքեր ունի, եւ ցորեկը մի-
այն մէկ աչք: Սակայն ամբողջ աշխարհի լոյսը կը
խաւարի երբ արեւը կը մարի: Միտքն ալ հազարաւոր
աչքեր ունի, եւ սիրտը՝ միայն մէկ: Սակայն կեանքի
բոլոր լոյսը կը մարի, երբ ալ սէր չըկայ:

Գործը աւելի կարեւոր է, քան թէ գործին շուրջ
դարձած խօսքերը: Էմբրսքն

Սօսքի չեմ հաւատար: Հաւատքս այն է թէ ամէն
մարդ իր լաւագոյնը ընելու է:

Շէյքսպիր

Մեր արարքները կը շինեն կամ կը քանդեն գմեղ:
Մեր արարքներուն գաւազներն ենք մենք Վ. Հիւլօ

+ Մարդուն առաջին կոչումը գործունեայ ըլլալն է:
Կէօթէ

Բարի գործ մը վերյիշելու լաւագոյն կերպը՝ նոր
բարեգործութիւն մը ընելն է: Ք է յ Ք օ

Ով որ խաչ մը չունի, թագի մը արժանի չէ:
Գ ո ը Լ զ

Անոնք որ մէկ օրուան մէջ շատ մը օրերու հոգերը
եւ փորձութիւնները կրելու զժբաղդ ունակութիւնը ու-
նին, կը նմանին այն ճօճանակին՝ որ մէկ օրուան մէջ
կը հաշուէ ինքնիրեն թէ արդեօք մէկ տարուան մէջ
քանի՞ անգամ պիտի ճօճէ, յոյսը կը կտրէ, եւ ալ չի
գործեր:

+ Երջանիկ են անոնք որ զուարթ սիրտ մը ունին:
Անոնք են որ մեծապէս ծառայած են մարդկութեան:
Դժգոհութիւնը կը հիննայ, բայց զուարթութիւնը
միշտ թարմ ու անփոփոխ կը մնայ:

Գէջ զգացումները տարափոխիկ են, եւ կրնան ու-
րիշներու վնաս հասցնել:

Մեղքին զոհերը թէ թիւով եւ թէ ասկունութեամբ
կը դերադանցեն առաքինութեան զոհերը:

Թէեւ մենք կը փոխուինք, բայց Աստուած միև-
նոյնը կը մնայ՝ պահելով Լոյսի եւ Սիրոյ իր յատկա-
նիշերը:

Մեր արարքները մեր սրտին բոլոր դադանքները
կընան պարզել: Մովիէն

† Տառապանքը դէպի ճշմարտութիւն առաջնորդող
առաջին ճամբան է: Պ ա յ ր ւ ց

† Աւելի լաւ է մաշիլ քան թէ ժանդասիլ:
Բէմպըրլէնտ Եպս.

Ո՛վ որ ինքզինքը չի խրատեր, ուրիշը խրատելու
պէտք չունի: Սեմեկա

† Կարողութեան միակ ապացոյցը՝ զործունէութիւ-
նն է: Է. Պէֆ

Արթնցիր, ոտքի ելիր, եթէ ոչ ինկած պիտի մնաս
յաւիտեան: Միլտոն

Կեանքը, առանց զոհողութեան, պարզ դոյութիւն
մըն է: Կեանքէն ոչինչ կը վաստկինք մինչեւ որ սի-
րոյ միջոցաւ չի սորվինք բաժնելու կամ զոհելու աստ-
ուածային թուարանութիւնը:

Շիտակ խօսիլ՝ ամէն բան ըսել չի նշանակեր: Շատ
մը ճշմարտութիւններ կան զորս ծածկելու է լու-
թեամբ եւ գութով:

Ապացոյցը ա՛յն է ճշմարտութեան համար, ինչ որ
է կենսահիւթը ծառին համար: Ո՛րքան ատեն որ կեն-
սահիւթը ծառին մարմնոյն եւ ճիւղերուն մէջ կը շրջի,
ա՛յնչափ ատեն զանոնք կենդանի կը պահէ: Իսկ երբ
ծառէն դուրս հանուի, ծառն ալ ճիւղերն ալ կը չոր-
նան: Թովմաս Հօպպս

Հարազատ անկեղծութիւնը՝ ոեւէ հերոսի առաջին
յատկանիշն է: Բարլալլ

Առաքինի մարդիկ կը նմանին այն խտտերուն կամ
համեմներուն, որոնք մինչեւ որ չի փշրուին անուշ չեն
բուրեր: Եւյխափիք

Պէտքը լաւագոյն խրատն է: Զարլս Ռիյտ

† Գիտցիր թէ ո՞րչափ վեհ բան է տանջուիլ եւ չվհա-
տիլ: Լօնկֆելդ

Լաւ խրատը դին չունի: Մաճճիմի

Առանց Աստուծոյ օգնութեանը չեմ կրնար յաջո-
ղիլ. բայց Անոր աստուածային աջակցութեամբը չեմ
կրնար ի գլուխ չհանել: Արքահաւ Լիմֆրն

Մեծ մարդիկ տառապանքի մէջ հաճոյք կը գտնեն,
ինչպէս որ կտրիճ զինուորը պատերազմի մէջ հաճոյք
կը գտնէ: Սեմեկա

Մշակէ այն բարիքը՝ որ տարիներու հետ կը բա-
րեփոխուի:

† Արծաթը աւելի շատ հոգիներ է սպաններ, քան
թէ երկաթը՝ մարմիններ:

Անիրաւը միշտ բարձր կ'աղաղակէ, քան թէ իրա-
ւունք ունեցողը:

Անուշ եւ մխիթարական հայեացք մը, կամ խօսք
մը շատ աւելի կը սփոփեն աղքատին վշտահար սիրտը,
քան յանդիմանութեամբ եւ ծաղրածութեամբ տրուած
որ եւ է ողորմութիւն:

Քաջութիւնը՝ ամէն բանէ առաջ՝ մարդկային բը-
նութեան զօրաւոր զգացումներէն մէկուն վրայ տար-
ուած յաղթութիւնն է: Ճան Ս. Միլ

Ուշ մնացած բարիքը աւելի լաւ է, քան ուշ կամ
կանուխ զղջումի առաջնորդող հաճոյքը:

Իրական եւ արդար ուժը այն է, որ պատերազմի
զէնքը կը կիրարկէ ոչ թէ քանդելու, այլ քանդումը
եւ բռնապետութիւնը արգիլելու համար:

Մարդ մը կրնայ անկեղծ ըլլալ եւ միանգամայն

† սխալական: Անկեղծութիւնը այն միայն անխուսափելի է և անհրաժեշտ առաքինութիւնն է որուն վրայ կը հանդէին մարդկային բոլոր առաքինութիւնները:

Պարկեշտութիւնը, բարութիւնը, բնտանեկան պարտականութիւնները և լռին քաջութիւնը թէպէտ հերոսական երևոյթ մը չունին, բայց հասարակ օղին նման անհրաժեշտ բաներ են կեանքի մէջ:

Աստուած մարդուն երկու ախանջ և մէկ բերան տուած է, որպէսզի աւելի մտիկ ընէ, քան թէ խօսի:

Անոնք քեզ հարուստ կը կոչեն, սակայն ինծի աղքատ կը թուիս, քանի որ չես կրնար գործածել զանձերդ, բայց կը պահես զանոնք ժառանգորդներուդ: Ուրեմն հարստութիւնը քուկդ չէ, այլ անոնցը:

Քաուփըր

Ճշմարիտ հնազանդութիւնը չաւարկեր ու չի վեճարանիր:

Այն մարդը, որ կեանքին մէջ միայն մէկ բան մը կ'ընտրէ, պիտի կարենայ լրացել մահունէ առաջ: Բայց այն որ ամէն բան կ'ընտրէ, լուրջ ամուլ զղջում պիտի հնձէ իր շուրջ սերմանած յոյսերէն:

Օուրն Մէրիտիք

Վարժուէ երջանիկ ըլլալ: Երջանկութիւնը վարժութեամբ կը ստացուի առաքինութեան նման:

Աղնիւ եղի՛ր, և այսպէս ուրիշներուն մէջ նիրհոյ աղնուութիւնը պիտի յարուցանես վեհափառութեամբ:

Լօուրլ

Մէրը զօրաւոր թոյն մըն է հիւանդոտ հոգիներուն, սակայն առողջ հոգիներու համար՝ կը նմանի կրակի մը, որ երկաթը պողպատի կը վերածէ:

Մաֆսիս Կօրֆի

Մարդուս միտքը դաշտի մը կը նմանի, մշակուած ըլլալու է որ արտադրէ:

Երջանիկ են անոնք որ զուարթ սիրտ մ'ունին, ա-

նոնք են որ մեծապէս ծառայած են մարդկութեան :

Աւելի աղէկ է մէկ տարի ապրիլ ուրիշին համար , քան երկար տարիներ՝ ուրիշէն :

Ես ամէնէն երջանիկ մարդը պիտի ըլլամ , եթէ կարողանամ խոնարհ դործիք մը ըլլալ Ամենակարողին , եւ Անոր այս ընտրեալ ժողովուրդին ձեռքին մէջ :

Արքայապետ Լիւիսըն

Անդործ կեանքը կ'աղօտացնէ նկարագրերը :

Լ . Զ . Ս .

Կը նախընտրեմ պարտուիլ դատի մը համար , որ օր մը պիտի յաղթանակէ , քան թէ յաղթական ըլլալ դատի մը մէջ , որ օր մը պիտի պարտուի :

Ուտրօ Ուիլսըն

Նկարագրի տէր մարդիկ պիտի բերեն մեր փրկութիւնը եւ փառքը :

Յ . Թ . Գայանեան

† Ան որ կը թաղաւորէ ինք իր մէջ , եւ կը կառավարէ իր իղձերը , թագաւորէ աւելի մեծ է :

«Ո՞վ կը գնէ վայրկեանի մը հրճուանք , շարաթ մը ողբալու համար» , ըսած է Շէյքսպիրը : Այսպէս է մեղքի կարծեցեալ առժամանակեայ հաճոյքն ալ , յաւիտենական տանջանքի բաղդատմամբ :

Ան որ այլոց օգտին կը ծառայէ , ինքն ալ կ'օգտուի . իսկ ան որ չարիք կը նիւթէ , իր անձին կը վնասէ :

Մի՛ ջանաք հռչակաւոր ըլլալ , այլ օգտակար ըլլալ :

Ամէն մարդ ինք իր վրայ կը դրոշմէ իր արժէքը , մենք կը ստանանք այն դինը զոր մեզ համար կը պահանջենք :

Մարդ իր իսկ կամքով կ'ըլլայ մեծ կամ պզտիկ :

Ոեւէ բան ընելու կամ ընելու կերպը մեծ դեր կը խաղայ այդ բանի արժէքին մէջ :

Եթէ լսես թէ մէկը քու մասիդ գէշ խօսեր է , ըսուածին դիմաց ինքզինքդ մի՛ պաշտպաներ , այլ պատասխանէ .— «անտարակոյս միւս պակասութիւններէս

տեղեակ չէ, ապա թէ ոչ այդ մէկի մասին չէր խօսեր :
Եփիէդիտէ

Այն որ յաճախ հաճելի է մեր քմաց եւ կամաց,
վնաս է առողջութեան :

Զարգացումն է՝ դիտնալ աշխարհի վրայ ըսուած
եւ խորհուած բաներու լաւագոյնը :

Հանճարը ինք կը ստեղծէ իր ուղին, ու կը կրէ իր
սեփական լապտերը :

Անիրաւ շահէն աւելի կորուստը նախընտրէ : Ան
որ ուղղութեամբ չէ, շահ չէ :

† Անհողութիւնը վտանգներուն մեծագոյնն է :

Այն մարդը որ աշխարհի ետեւէն կը վազէ չի կըր-
նար Աստուծոյ հետ քալել :

Քեզմէ դատ ուրիշ ո եւ է մէկը չի կրնար խաղա-
ղութիւն բերել քեզի :

Ետ չի դարձող չորս բաներ : Միտքդ պահէ՛ :

1.- Արտասանուած խօսք,

2.- Նետուած աղեղ,

3.- Անցած ժամանակ,

4.- Կորսուած պատեհութիւն :

Կեանքը առաքելութիւն մըն է, եւ պարտականու-
թիւնը՝ անոր մեծագոյն օրէնքը : Ոչ պայծառ արեւը
եւ ոչ ալ կապարագոյն մեռելատիպ մշուշը կարող են
փոխել մեր պարտականութիւնը :

Մաճճինի

«Բաղդ»ը սրուն ես կը հաւատամ, այն է որ՝ աշ-
խատանքով ձեռք կը բերուի : «Բաղդաւոր» կոչուած
անձինք, բոլորն ալ պիտի ըսեն քեզի թէ, յաջողութիւ-
նը կը ստացուի, ոչ թէ փափաքելով, այլ քաջութեամբ
կատարուած ծանր աշխատանքով :

Անօն

Ճշմարիտ կենցաղագիտութիւնը չէ սոսկ հարկադ-
րել մարդիկ որ բարի բաներ ընեն, այլ՝ այդպէս ընելու
մէջ հաճոյք զգան : Ո՛չ միայն պահպանել մաքրու-

թիւնը, այլ սիրել մաքրութիւն: Ո՛չ միայն հաստատել արդարութիւնը, այլ տենջալ եւ փափաքիլ արդարութեան: Գործել անոր համար, եւ կոռւիլ իսկ եթէ հարկ ըլլայ: Ճամ Ռըսֆիմ

Մէկ հոգի մը ուրիշի մը վրայ որոշ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ իր լուռ ներկայութեամբ միայն: Կէօթէ

Մարդու կեանքին մէջ կարեւորագոյն բանը, իր կատարած յաջողութիւնը կամ մատնուած ձախողութիւնը չէ, այլ իր կազմած նկարագիրն է: Տարակոյս չի կայ թէ իր գործը մեծապէս կ'ազդէ մարդուն նկարագրին եւ անձնաւորութեան վրայ: Բայց մարդու մը ճշմարիտ յաջողութիւնը կը չափուի ո՛չ թէ իր ձեռք բերած մեծ յաջողութիւններէն, այլ այդ գործունէութիւններու հալոցէն անցնելէն ետքը իր ունեցած նկարագրէն: Սըր Էտուըրտ Կրէյ

Ամէնէն ճշմարիտ իմաստութիւնը՝ վճռական որոշում մըն է: Նարուլեոն

«Ո՛հ, ինչ փառաւոր: Աստուած տար որ ես այսպիսի կիւն մը ունենայի», դրած էր Լորտ Շաֆթըզպըրի իր դրպանի Աստուածաշունչին՝ Առակաց 31րդ գըլխուն լուսանցքին վրայ: Աւելի ետքը աւելցուցած էր, սա խօսքը ևս. «Եւ ես ունիմ, օրհնեա՛լ ըլլայ Աստուած յաւիտեանս.» 1846:

Դրախտը այնպիսի տեղ մըն է, ուր ծնողք միշտ երիտասարդ են եւ տղաք՝ միշտ պզտիկ: Վիքթօր Հիւկօ

Եթէ մէկը փոսին մէջ պահել կ'ուզես, պէտք է որ դուն եւս նոյն փոսին մէջ կենաս: Պ. Ուաշինկըթըն

Երջանկութեան հետեւելով երջանիկ չես ըլլար: Երջանիկ ըլլալու փափաքէդ ետ կեցիր: Բոլորտիքդ գտնուողները երջանկացնելու ետեւէ եղիր, եւ քիչ յետոյ երջանկութիւնը պիտի վայելես:

Աշխարհի ամէնէն թանկագին ժառանգութիւնը
զիտէ՞ք թէ որուն է : Անոր՝ որ ամէնէն աւելի համբո-
րատար է , ամէնէն աւելի սիրող է , եւ ամէնէն աւելի
ներող է :

Մարդ մը իր տեսակէտը ուրիշին հասկցնելու հա-
մար , նախ պէտք է ուրիշներուն տեսակէտը ինք հաս-
կընայ : Սըր Էտուըրտ Կրէյ

Ամէն գոթաղլութիւն անէ՞ք մը չէ , եւ երբեմն
կանխահաս անյաջողութիւնը օրհնութիւն մը կ'ըլլայ :
Նուաճեալ գոթաղլութիւնները ո՛չ միայն կ'ուսուցա-
նեն՝ այլ կ'ամբապնդեն մեզ մեր սպառնալի սպայքար-
ներուն մէջ : Շարիփ

Կէս դարու կեանքի փորձառութիւնէս սորված եմ ,
որ շատ մը յիմարական չարիքներ գործուած են աշ-
խարհի վրայ անոնց կողմէ՝ որոնք չեն զիտել լուս-
թեան դաղտնիքը . եւ շատ մը բարիքներ անոնց կողմէ ,
որոնք լուս կենալ զիտեն : Ճոն Զիսսիմլի

† Կենաց արժէքը երկարութեան մէջ չէ : Թէ որ
կեանքդ օգտակար է հոգ չէ որ կարճ ըլլայ :

Այն որ գործի մը չսկսած՝ պարտութեան համար
պատրաստուած է , ինքնին կէս մը պարտուած է : Ես
կը յուսամ յաջողիլ : Իմ լուսազոյնս պիտի ընեմ զայն
ձեռք բերելու : Մնացածը Տէրը պիտի հոգայ :

Մովակալ Ֆարակըք

Կեանքը լուսավառ ջահեր ունի մութ ու մռայլ
գիշերուան մէջ փալփլուն . բայց այդ փողփողուն լոյ-
սերէն ամենափայլունը «փորձառութիւնն» է : Կ'ու-
զե՞ս այս ներկայ տարին աւելի քան երբէք օգտակար
անցնել , հին տարիին մէջ գործած սխալներդ սերտէ :

Գործածութիւնը միակ ճամբան է որ զիտութեան
կ'առաջնորդէ : Պէրմարտ Շօ

Ան որ կ'որոշէ յաղթել կամ մեռնիլ , քիչ անգամ
կը պարտուի : Քօրնէյլ

Պրայթընի նաւամատոյցին վրայ կանգնուած արեւ-
աւազմացոյց մը կայ, որուն վրայ սա յուսով զեղուն
տողը արձանագրուած է — «Աշխարհի ոեւէ մէկ մասին
մէջ առաւօտ մը կայ անպատճառ»:

Ամէն ինչ կարելի է անոր համար որ կը հաւատայ.
ամէն ինչ նուազ դժուար է անոր համար որ կը յուսայ.
աւելի դիւրին է անոր համար որ կը սիրէ, եւ ալ աւելի
դիւրին է անոր համար որ իր մտքին մէջ կը պահէ այս
երեք ճշմարտութիւնները: Պ. Տիօրեմս

Ան որ կ'ատէ մարդկութիւնը, ոչ ուրիշներէն ոչ
ալ ինքզինքէն պիտի օգտուի: Տը Թօֆը Վիյլ

Արծաթով կշռուած սէրը՝ իր մետաղին պէս կը
հալի եւ կ'ապականի, բայց ուր որ արծաթի խօսք
չկայ՝ հոն կատարեալ սէր կրնայ ըլլալ:

Անոնք որ ճշմարտութիւնը գիտեն՝ հաւասար չեն
անոնց, որ ճշմարտութիւնը կը սիրեն. եւ անոնք որ
կը սիրեն դայն, հաւասար չեն անոնց որ հաճոյք կը
գտնեն ճշմարտութեան մէջ: Կոնփիկիոս

Մի ըսեր թէ տարի մը պակսեցաւ իմ կեանքէս,
այլ տարի մը աւելցաւ հոգեւոր կեանքիս վրայ
եթէ ճշմարտապէս կը յառաջդիմես: Մի՛ ողբար,
ուրեմն, անցելոյն սխալներդ, անցելոյն ցաւերդ, ան-
ցելոյն մեղքերդ անգամ, եթէ անոնց զարնուելով յըզ-
կուեցար, ազնուացար, եւ աւելի իմաստուն եղար:
Այդ փորձառութիւնդ թանկագին գանձ մըն է, որ միշտ
պիտի դայ քեզի օգնելու եւ առաջնորդելու այս տար-
ուան բոլոր մութ ու մոլոր ճամբաներուդ մէջ:

Պրատու Թէօրփ

Աս կեանքը մարդուն տրուած է արժանի լինելու
համար լաւագոյն կեանքի մը: Վ. Գուզեմ

Ծնորհալի երիտասարդը այն է որ իր գործերուն
մէջ պարտաճանաչ է, եւ այլոց հետ խաղաղութեամբ
կ'ապրի, եւ այս կեանքը գոհունակութեան եւ երջան-
կութեան փառքին կը հասցնէ զինք: Բըսֆիմ

Երբ թշնամիէդ վրէժ կ'առնես, դուն անոր հաւասարած կ'ըլլաս, բայց երբ մաքէդ կը հանես, դուն անկէ դերագոյն մէկը կ'ըլլաս, քանզի իշխանի դործ է ներելը:

Յաջողութիւնը ձեռք բերած է այն՝ որ ապրած է լաւ, խնդացած է յաճախ, եւ սիրած է շատ. այն՝ որ շահած է մտացի մարդոց յարգանքն ու մանաւանդ սէրը. այն՝ որ իրեն սրտական խորշին մէջ իր սրտականութիւնը ի դործ է դրած. այն՝ որ միշտ լաւագոյնը մնտուած է ուրիշներուն մէջ, եւ տուած է իր լաւագոյնը, որու կեանքը ներշնչում մը եղած է, եւ յիշատակը գոհարանութիւն մը:

Ինչպէս որ Արեւը աղօթից ու թովչանքի չսպասեր որպէս զի ծագէր, այլ կ'արտափայլէր եւ ամէնէն կ'ողջագուրուի, այնպէս ալ դուն, ծափահարութեանց, աղաչանքներու եւ գովասանքի մի՛ սպասեր սրտակա՜նութիւնդ կատարելու համար: Ինքնարեւարար բարիք ըրէ, եւ՝ պիտի սիրուիս Արեւին պէս:

Թարգ. Ա. Ծիրվանեան

Դաստիարակութիւնը՝ ինքնին նպատակ մըն է, եւ ոչ թէ դրամական շահարկութիւն (ինվէսթմընդ) մը: Ճշմարիտ դաստիարակութիւնը կանոնաւոր գրադում մը չէ. այլ նպատակն է ստեղծել աւելի երջանիկ, աւելի ողջամիտ, աւելի լուսամիտ ժողովուրդ մը, որոնք կեանքը հաճոյալի կը դռնեն, որովհետեւ նիւթականէն աւելի անոր բարոյական օգուտները գնահատել դիտեն:

Տիպար մարդու մը յատկանիշներէն մէկն է անձը դսպելու առաքինութիւնը: Դիւրին է ամէն բանէ յուզուիլ. մէկ վայրկեանին քաղցրաբարոյ ըլլալ, միւս վայրկեանին վազրաբարոյ: Սակայն հանդարտ մնալ, խօսքերը կշռել, անձին տէր ըլլալ, ճիշդ այս է բարոյական դաստիարակութեան չափանիշը որ տիպար մարդը կը յատկանշէ:

Հէրպերթ Սփէնսըր

Գիտնալու թէ եղբայրդ աղքատ է, տանը մէջ չունի էական պիտոյքներ, եւ դաւակներն ալ հիւանդ են, ասիկա բաւական չէ համակրանք արթնցնելու եղբորդ հանդէպ, մինչեւ որ երեւակայութեամբ ինքզինքդ անոր վիճակին մէջ չի դնես: Եթէ դուն այդ վիճակին մէջ ըլլայիր ի՞նչ պիտի ակնկալէիր եղբորմէդ: Ոսկեղէն կանոնը կը պահանջէ որ երեւակայութեամբ դընենք ինքզինքնիս ուրիշներու տեղը: Կ. Թ.

Մէկ զիրք մը կրնայ որոշել մարդու մը յաւիտենականութիւնը. լաւ գրքի մը մէկ գլուխը հոգի մը կրնայ փրկել, վատ գրքի մը մէկ պարբերութիւնը կեանք մը կրնայ աւերել: Թրգմ. Կ. Յ. Պ.

Մր. Մուտի վերջին վայրկենին իր մահուան անկողինին վրայ ըսած է. «Երկիրը կ'անցնի, երկինքը կուգայ, եւ Տէր Յիսուս զիս կը կանչէ»:

Ս. Օգոստինոսի դարձէն առաջ, իր բարեպաշտ մայրը, Մոնիզա, երկար տարիներ արցունքով աղօթած եւ օր մը յուսահատած էր: Եպիսկոպոս մը անոր մօտենալով ըսաւ, «Մայր մը որ այդչափ արցունքով աղօթած է, չի կրնար այնպիսի մէկուն գաւակը կորսուիլ»:

Մր. Չ. Սփրճըն կ'ըսէ. «Եթէ նեղութիւններդ Աստուծոյ խօսիս, զանոնք գերեզմանը թաղած կ'ըլլաս, ա'լ յարութիւն չեն առներ: Բայց եթէ զանոնք ուրիշ տեղ մը ձգես, վերջապէս անոնք գլորուելով դարձեալ քու վրադ կուգան»:

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԷՆ ԳՈՂԱՐՆԵՐ

Ս Է Ր

«Վասն զի Սէրը մահուան պէս դորաւոր է... անոր կայծերը սաստիկ բոցավառ կրակի կայծեր են: Շատ ջուրեր չեն կրնար սէրը մարել»: Երգ Երգոց Ը. 6-7

«Սէրը երկայնամիտ է, սէրը քաղցր է: Սէրը ամէն բանի կը զիջանի: Սէրը ամէն բանի կը համբերէ: Սէրը բնաւ չի յնար»: Ա. Կորն. ԺԳ. 4, 7:

«Ուստի հիմայ կը մնայ հաւատք, յոյս, սէր. առոնց մեծագոյնը սէրն է»: Ա. Կորն. ԺԳ. 13:

Ամէն բանէ առաջ իրարու հետ սրտանց սէր ունեցէք. ինչու որ սէրը մեղաց բազմութիւնը կը ծածկէ: Ա. Պետ. Դ. 8:

«Յղբայրսիրութիւնը ձեր մէջ հաստատ մնայ: Հիւրասիրութիւնը մի' մոռնաք: Ինչու որ անով ուսմանք հրեշտակներ ընդունեցին չգիտնալով: Երբ. ԺԳ. 1-2:

«Մենք գանիկա կը սիրենք, ինչու որ առաջ անիկա մեզ սիրեց»: Ա. Յովհ. Դ. 19:

«ԱՍՏՈՒԱԾ սէր է»: Ա. Յովհ. Դ. 8:

«ՀՈԳԻԻՆ պտուղը այս է, սէր, խնդութիւն, խաղաղութիւն, երկայնամտութիւն, քաղցրութիւն, բարութիւն, հաւատարմութիւն, հեղութիւն, ժուժկալութիւն»: Գաղ. Ե. 22:

«Տեսէք, Հայրը ի՛նչպիսի սէր շնորհեց մեզի, որպէս զի մենք Աստուծոյ որդիներ ըսուինք»: Ա. Յովհ. Գ. 1:

«Յիսուս սիրելով իրենները որոնք աշխարհի մէջ էին, մինչեւ վերջն ալ սիրեց զանոնք»: Ա. Յովհ. ԺԳ. 1:

«Ասով գիտցանք Քրիստոսի սէրը, որ անիկա իր կեանքը մեզի համար դրաւ. մենք ալ պարտաւոր ենք մեր կողայրներուն համար զնել մեր կեանքը:»

Ա. Յովհ. Գ. 16:

«Ամէն բաներու մէջ ալ աւելի յաղթող կ'ըլլանք անով՝ որ մեզ սիրեց...: Ո՛չ մէկ ուրիշ արարած կըրնայ մեզ դատել Աստուծոյ սէրէն, որ Քրիստոս Յիսուս մեր Տէրօջմով է:»

Հռովմ. Ը. 37, 39:

ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳՈՀՈՒԹԻՒՆ

«Խաղաղութեան ետեւէ եղէք ամէնուն հետ եւ սըրբութեան, որ առանց ասոր մէկը պիտի չտեսնէ Տէրը:»

Եբր. ԺԲ. 14:

«Որչափ որ կարելի է ձեզի ամէն մարդոց հետ խաղաղութիւն ունեցէք:»

Հռովմ. ԺԲ. 18:

«Երանի անոնց որ սրտով մաքուր են, ինչու որ անոնք պիտի տեսնեն զԱստուած:»

Մատթ. Ե. 8:

«Ինչու որ Աստուծոյ կամքը այս է, այսինքն ձեր սուրբ ըլլալը:»

Ա. Թես. Գ. 3:

«Ամէն բանի մէջ գոհութիւն տուէք, ինչու որ աս է Աստուծոյ կամքը Քրիստոս Յիսուսով ձեր վրայ:»

Ա. Թես. Ե. 18:

«Ամէն ատեն ամէն բանի համար գոհութիւն տուէք Աստուծոյ ու Հօրը, մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի անունովը:»

Եփե. Ե. 20:

«Ձեզ կանչող Սուրբին պէս դուք ալ սուրբ եղէք, ձեր բոլոր վարժունքներուն մէջ:»

Ա. Պետ. Ա. 15:

«Շնորհակալութիւն մատուցանողը զիս կը փառաւորէ :»

Սաղմ. Ծ. 23 :

ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐ

«Մովսէս աւելի աղէկ սեպեց Աստուծոյ ժողովուրդին հետ չարչարուիլ, քան թէ մեղաց ժամանակաւոր դուարճութիւնը վայելել :»

Երբ. ԺԱ. 25 :

«Մեր վայրկենական թեթեւ նեղութիւնը առաւել քան դառաւել փառաց յաւիտենական դերագանցութիւն կը դործէ մեզի :»

Բ. Կոր. Դ. 17 :

«Վասն զի այսպէս կը գատեմ որ այս ժամանակիս չարչարանքները բան մը չեն դալու փառքին քովը, որ մեզի պիտի յայտնուի :»

Հռով. Ը. 18 :

«Սակայն դիտենք որ ամէն բաները բարիի դործակից կ'ըլլան անոնց որ զԱստուած կը սիրեն :»

Հռով. Ը. 28 :

«Ուրեմն թէ որ Աստուած մեր կողմն է, ո՞վ պիտի ըլլայ մեզի հակառակ... Աստուած է որ մեզ կ'արդարացնէ :»

Հռով. Ը. 31 :

«Վասն զի դիտենք որ եթէ մեր վրանի նման երկրաւոր տունը քակուի, շինուածք մը ունինք Աստուծմէ, անձեռագործ յաւիտենական տուն մը երկինքի մէջ :»

Բ. Կորն. Ե. 1 :

«Յիրաւի ամէն խրատ նոյն ատեն ուրախարար չի թուիր, հապա տրտմական. բայց ետքը արդարութեան խաղաղարար պտուղը կը հատուցանէ անով վարժուողներուն :»

Երբ. ԺԲ. 11 :

«Աղէկ եղաւ ինծի որ վշտացայ, որպէս զի քու կանոններդ սորվիմ :»
Սաղ. ՃԺԹ. 71 :

«Ամէն անոնք որ կ'ուղեն աստուածպաշտութեամբ սպրիւ Քրիստոս Յիսուսով, հալածանք պիտի կրեն :»
Բ. Տիմ. Գ. 12 :

«Շատ նեղութիւններով պէտք է մեզի Աստուծոյ թաղաւորութիւնը մտել :»
Գոր. ԺԴ. 21 :

ՍԻՐՈՅ ՊՏՈՒՂԸ

Պօղոս կ'ըսէ, «Եղբայրներ իմ սրտիս փափաքը եւ աղօթքը Իսրայէլի փրկուելուն համար է :»
Հռով. Ժ. 1 :

Դաւիթ կ'ըսէ, «Ո՛վ Երուսաղէմ, թէ որ քեզ մոռնամ՝ թող իմ աջ ձեռքս իր պաշտօնը մոռնայ, թող իմ լեզուս իմ քմացս փակչի, թէ որ քեզ չի յիշեմ, թէ որ Երուսաղէմը իմ դիխաւոր ուրախութենէս աւելի մեծ չհամարեմ :»

Սաղ. ՃԼԷ. 5-6 :

«Տէրը չուզեր որ մէկը կորսուի, հապա որ ամէնքը ապաշխարանքի դան :»
Բ. Պետ. Գ. 9 :

Եսայի կ'ըսէ, «Միօնի սիրոյն համար պիտի չլռեմ, ու Երուսաղէմի սիրոյն համար պիտի չհանդարտիմ, մինչեւ որ անոր արդարութիւնը լուսոյ պէս, եւ անոր փրկութիւնը բոցալառ ջահի պէս ճառագայթէ :»

Ես. ԿԲ. 1 :

«Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը, մինչեւ իր միածին Որդին տուաւ. որպէս զի ամէն ով որ հաւատայ չկորսուի, հապա յաւիտենական կեանք ունենայ :»
Յովհ. Գ. 16 :

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ, «Ես ինքս կը խնդրէի նդովուած ըլլալ Քրիստոսէ, իմ մարմնոյ կողմանէ եղբայրներուս ու ազգականներուս համար :»
Հռով. Թ. 3 :

ԱՂՕԹՔԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

- Սողոմոնի նուիրման աղօթքը.— Գ. Թագ. Ը. 23-53 :
 Դաւիթի երախտագիտական աղօթքը.— Ա. Մնաց. Ժէ. 16-27 :
 Սողոմոնի իմաստութեան համար աղօթքը.— Բ. Մնաց. Ա. 8-10 :
 Եղրասի խոստովանութեան աղօթքը.— Եզր. Թ. 5-15 :
 Քահանայից եւ Ղեկապետաց խոստովանութեան աղօթքը :
 Նէեմ. Թ. 5-38 :
 Դանիէլի խոստովանութեան աղօթքը.— Դան. Թ. 3-18 :
 Նէեմեային բարեխօսական աղօթքը.— Նէեմ. Ա. 4-11 :
 Ամբակում մարդարէին աղօթքը.— Ամբկ. Գ. 1-19 :
 Տէրունական աղօթքը.— Մատթ. Զ. 9-12 :
 Յիսուսի բարեխօսական աղօթքը.— Յովհ. Ժէ. 1-26 :
 Կարգա՛ այս աղօթքները ուշադրութեամբ եւ աշխատէ՛ որ դուն ալ այս օրինակելի աղօթքներուն պէս աղօթես :

ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔ

Պօղոս կ'ըսէ, «Ես միաքս չդրի ձեր մէջ ուրիշ բան մը դիտնալ, բայց միայն Յիսուս Քրիստոսը, ու դայն խաչը ելած :» Ա. Կոր. Բ. 2 :

«Եթէ քու բերնովդ Յիսուսը Տէր խոստովանիս, ու քու սրտիդ մէջ հաւատաս թէ Աստուած դանիկա մեռելներէն յարուց, պիտի փրկուիս :» Հռով. Ժ. 9 :

«Հաւատքը լսելէն է, եւ լսելը Աստուծոյ խօսքէն :» Հռով. Ժ. 17 :

«Առանց հաւատքի անհնար է Աստուծոյ հաճոյ ըլլալ :» Եբր. ԺԱ. 6 :

«Աստուած հիմա ամէն տեղ կը պատուիրէ բոլոր մարդոց որ ապաշխարեն :» Գործ. Ժէ. 30 :

«Հաւատա՛ տէր Յիսուս Քրիստոսի եւ պիտի փրկուիս դուն եւ քու տունդ :» Գործ. ԺԶ. 31 :

Յիսուս կ'ըսէ, «Եթէ չապաշխարէք, ամէնդ ալ նոյնպէս պիտի կորսուիք:» Ղուկ. ԺԳ. 3:

«Աւետարանը՝ Աստուծոյ զօրութիւնն է բոլոր հաւատացեալներուն փրկութեան համար:»

Հոով. Ա. 16:

«Աւետարանը քարոզել՝ իմ վրաս հարկ մըն է, մահաւանդ, վա՛յ է ինձի, թէ որ աւետարանը չի քարոզեմ:»

Ա. Կորն. Թ. 16:

«Աստուած հաճեցաւ քարոզութեան յիմարութիւնովը հաւատացեալները ապրեցնել:» Ա. Կոր. Ա. 21:

«Իսկ մենք կը քարոզենք խաչեալ Քրիստոսը, Աստուծոյ զօրութիւնը, եւ Աստուծոյ իմաստութիւնը:»

Ա. Կոր. Ա. 24:

«Հաւատքը՝ առանց դորձքերու մեռած է:»

Յակ. Բ. 26:

ՄԵՂՔ ԵՒ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

«Քրիստոս Յիսուս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու, որոնց գլուխը ես եմ,» ըսաւ Պօղոս առաքեալ:»

Ա. Տիմ. Ա. 15:

«Աստուծոյ Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի արիւնը մեզ ամէն մեղքէ կը սրբէ:»

Ա. Յովհ. Ա. 7:

«Մեղքին վարձքը մահ է, բայց Աստուծոյ ձրի պարգեւը յաւիտենական կեանք, մեր Տէրոջ Յիսուս Քրիստոսի ձեռքով:»

Հոով. Զ. 23:

«Ձեր մեղքը ձեզ պիտի դանդ:» Թուոց ԼԲ. 23:

«Հիմա եկէք վիճարանինք կ'ըսէ Տէրը, թէ որ ձեր մեղքերը կրկնակի կարմիրի պէս են ձիւնի պէս պիտի ճերմկնան, թէ որ որդան կարմիրի նման են, ասրի պէս ճերմակ պիտի ըլլան:»

Եսա. Ա. 16:

«Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թաղաւորութիւնը,
եւ անոր արդարութիւնը, ու այդ բոլոր բաներն ալ ձե-
զի պիտի արուին:» Մատթ. Զ. 33:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

«Հիմա անիկա մեռած է, միթէ կրնամ զանիկա
եւ դարձնել: Ես անոր պիտի երթամ, բայց անիկա
ինձի պիտի չզառնայ:» Բ. Թագ. ԺԲ. 23:

«Մօրս արդանդէն մերկ ելայ, ու հոն մերկ պիտի
դառնամ: Տէրը տուաւ, Տէրը առաւ: Օրհնեալ ըլլայ
Տէրոջը անունը:» Յոբ. Ա. 21:

«Բան մը չբերինք աշխարհ, ու յայտնի է որ բան
մը չենք կրնար տանիլ անկէ:» Ա. Տիմ. Զ. 7:

«Ներանելի են այն մեռելները որոնք Տէրոջմով կը
ննջեն:» Յայտ. ԺԴ. 13:

«Այն ատեն արեւի պէս պիտի փայլին արդարները
իրենց Հօրը թաղաւորութեանը մէջ:» Մատթ. ԺԳ. 43:

Յիսուս ըսաւ, «Ես եմ յարութիւնը եւ կեանքը:»
Յովհ. ԺԱ. 25:

Սիրասուն աղջիկս Հերմինէն կը փափաքէր որ Յի-
սուսին քով երթայ եւ հրեշտակ մը ըլլայ: Միշտ կ'ը-
սէր, «Գուզեմ երթալ երկինք,» եւ դնաց սիրելի Յիսու-
սին քով, զոր կը սիրէր: Ինչի որ փափաքիս անոր կը
հասնիս: Պ. Դ. 4.

ՅՈՒԲԵՐ ՆԱԽՆԵԱՅ ՀԱԻԱՏՔԷՆ

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ

Առաքեալը կ'ըսէ, «Ամենայն խոնարհութեամբ դի-
րար լաւ համարեցէք քան թէ ձեր անձերը:»

Խոնարհութիւն կը նշանակէ հնազանդութիւն, եւ
հնազանդ մարդը ծառայ կը նկատէ ինքզինք եւ կը սպա-
սաւորէ իր ընկերին: Առաքեալը այս մտքով կ'ըսէ,
«Քրիստոսի երկիւղով հնազանդեցէ՛ք:»

Խոնարհութիւն է լուռութիւնը. խոնարհ մարդը ինք-
զինքը չի դովեր ուրիշներու առջեւ: Տէրը ըսաւ,
«Ինքնիրմէն խօսողը իր անձին փառքը կը փնտռէ:»

Խոնարհութիւն է երբ ընկերդ կը մեծարեն եւ քեզ
կ'անտեսեն, եւ դուն ո'չ կը տրտմիս, ո'չ ալ կը տրտն-
ջես:

Խոնարհութիւն է ընկերսիրութիւնը: Վասն զի սի-
րոյ պատուէրները ասոնք են. հիւանդին ցաւակցել,
տրտածը մխիթարել եւ ծառայել: Հպարտը չ'ըներ
այս բաները. ան իր եղբայրը արժանի չի սեպեր իր
ծառայութեան, կ'անարդէ զայն եւ ինքզինք անկէ զեր-
իւր կը կարծէ: Ասոր համար գրուած է. «Մէրը բո-
լոր առաքինութիւններուն համեմիչ աղն է. առանց սի-
րոյ եղած ո եւ է առաքինութիւն՝ առաքինութիւն չէ:»

Խոնարհութիւն է երբ որ վշտի հանդիպիս կամ նե-
ղութիւններ դան վրադ, կամ քեզ անարգեն, եւ դուն
չես տրտմիր, այլ դոհութիւն կուտաս Աստուծոյ եւ
կ'ըսես. ես ո'չ թէ այս չափին, այլ շատ մը պատիժ-
ներու արժանի եմ՝ իմ մեղքերուս համեմատ. ինչպէս
որ կ'ըսէ Առաքեալը. «Հաճոյք կը զգամ նեղութիւն-
ներու, վիշտերու եւ չարչարանքներու մէջ. վասն զի
երբ որ տկարանամ՝ այն ատեն կը զօրանամ:»

Խոնարհութիւն է երբ ոչ միայն երեւելի եւ փա-
ռաւոր մարդիկը կը սիրես, այլ երբ կը խոնարհիս աղ-

քատին, կը մեծարես անարդուածը, կը մխիթարես պանդուխտը, ինչպէս որ կ'ընէր մեր Տէրը: Պիղատոս կը խօսէր, եւ Ան ո եւ է պատասխան չէր տար, բայց շատ անուշութեամբ կը խօսէր աւագակին եւ նոյն իսկ պարզեւ կուտար անոր: Երբ կոյրերը կ'աղագակէին՝ կը կենար, կը հրամայէր որ իր քով բերեն դանոնք, կը մօտենար եւ անոնց աչքերը կը բանար:

Խոնարհութիւն է երբ որ միշտ քու կամքդ չես քալեցնէր եւ քու կիներդ միայն ըզորդ չես ըսեր, այլ կը խոնարհիս, կը հարցնես, եւ խելք կը սորվիս առաջնորդներէ եւ զխոնականներէ: Այսպէս ըրաւ Մովսէս. մտիկ ըրաւ Յոթորի խրատին, եւ չ'ըսաւ՝ Ես մարդարէ մըն եմ եւ կարօտ չեմ քու խօսքերուն:

Խոնարհութիւն է երբ ինքզինքդ յառաջ չես քշեր, եւ ունեցածէդ աւելի աստիճանի մը չես ձգտիր, այլ առաջնորդներէն կը կոչուիս աստիճանի եւ կը բարձրանաս: Ասոր համար է որ կ'ըսէ Առաքեալը, Ընտրեալը այն չէ որ իմեզինքը յառաջ կը քշէ: Ուրիշ տեղ մըն ալ. Պատիւ իրեմք իրեց առեք եմ, եւ ո'չ քէ Աստուծուէ առած եմ: Իսկ մարդարէն ալ կ'ըսէ, Ձսնոնքիս չզկեցիքի, իրեմք կը վագէիմ:

Այս բոլորէն կը հետեւի թէ, Առաքիմութեան հիւրըն է խոնարհութիւն: Բոլոր սուրբերը խոնարհութեամբ հաճելի եղան Աստուծոյ: Արբահամ կ'ըսէր. «Ես հող եմ եւ մոխիր,» եւ ասոր համար եղաւ Նահապետներուն Գլուխը: Դաւիթ կ'ըսէր. «Ես որդ եմ եւ ոչ թէ մարդ, մարդոց նախատինքն եմ, եւ ժողովուրդին արհամարհանքը,» եւ ասոր համար ընտրուեցաւ Աստուծոյ կողմէն: Եսայի կ'ըսէր, «Վա՛յ ինձի, մարդ եմ եւ պիղծ շրթունքներ ունիմ.» եւ ասոր համար կոչուեցաւ մարդարէներուն Աստուածարանը: Պետրոս ըսաւ, «Տէ՛ր, մի՛ մօտենար ինձի, վասն զի ես մեղաւոր մարդ մըն եմ.» եւ ասոր համար է որ «վէմ» կոչուեցաւ, եւ փականքները ընդունեցաւ: Յովհաննէս Մկրտիչ կ'ըսէր, «Ես արժանի չեմ անոր կօշիկներուն կապերը քակելու.» եւ ասոր համար է որ կոչ-

ուեցաւ մարգարէներուն մեծը, եւ արժանի եղաւ մը-
կրտելու Քրիստոսը: Այսպէս կ'ըսէր Պողոսն ալ, «Ես
առաքեալներուն տրուպն եմ,» եւ ասոր համար է որ
երկինք թռաւ եւ տեսաւ դրախտը:

Խոնարհութիւնը առաքինութեան գլուխն է: Նոյն
ինք մեր Տէրն ըսաւ, «Ո՛վ որ ինքզինքը կը բարձրա-
ցնէ, պիտի խոնարհի, եւ ո՛վ որ ինքզինքը կը խոնար-
հեցնէ պիտի բարձրանայ:» Վասնզի մաքուր սրտի եւ
խոնարհ հոգիի պէս սիրելի բան չկայ Աստուծոյ:

ԵՓՐԵՄ ԽՈՐԻ (*)

(*) Ծանօթութիւն.— Ս. ԵՓՐԵՄ ԽՈՐԻՆ ԱՍՈՐԻՈՅ (որ Հայ
ժողովուրդիմ մէջ ծանօթ է «ԵՓՐԵՄ ԽՈՐԻ» անունով) բնիկ Մըծ-
բընցի, Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ ամենէն ճշմարտը Ս. ՀԱՅՐԵ-
ՐԷՆ մէկն հանդիսացած է Դ. դարում: Առաւ գրող մը եղած է,
չափաւ եւ արձակ: Ունի Ս. Գրոց մեկնութիւններ եւ ճառեր:
Ս. Եփրեմ վախճանած է 379-իմ: Իբ յիշատակը կը տօնուի Քր-
իստոնէական բոլոր հիմ եկեղեցիներում մէջ:

ԲԱՐԳԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԿԵԱՆՔԸ ԱՆՍՏՈՅԳ Է

Հարուստները զարդերով կը զարդարեն, իրենց
բնակարանները, իրենց կիները, եւ իրենց ձիերը. արդ
հարցնենք, ոսկեձեղուն սենեակներու մէջ բնակողը
ինչ տարբերութիւն ունի չափաւոր եւ համեստ տան
մը մէջ բնակողէն: Բայց կ'ըսեն աչքի ազուտը կ'երե-
ւայ եւ շատ վայելուչ տեսք մը ունի: Սակայն ո՞րչափ
ատեն. այսօր, վաղը, եւ շատ շատ երեք օր այդպէս
ազուտը եւ դրաւիչ տեսք մը կ'ունենան, եւ այնուհե-
տեւ ոչինչ: Կ'անցնի. որովհետեւ աչքը կը կշտանայ
եւ բանի տեղ չի դնէր այլեւս. այնպէս չէ՞: Վասն զի
եթէ Արեւը այլեւս չի զարմացներ մեզ, որովհետեւ
միշտ տեսնելով վարժուած ենք, որչափ աւելի ճար-
տարարուեստի գործ մը. ալ անանկ կուզայ մեզի իբր
թէ աղիւսէ տուններու մէջ բնակած ըլլայինք:

Կրնա՞ս ըսել թէ ինչ օգուտ ունին բնակութեան հա-
մար այնքան շատ սիւներ, խոյակներ, տեսակ տեսակ

պատկերներ, քանդակներ, սոկիսաոն որմանկարներ, դռներու եւ երանդներու այնքան ճամուկներ. — ասոնք բոլորը պատճառներ են հպարտութեան, փափկութեան եւ աւելորդ ամստութեան: Ամէն բանի մէջ կարեւորն է անհրաժեշտը, որուն կարօտ ենք եւ սրոնք կը լրացնեն մեր պէտքերը:

Հիմա տեսա՞ք թէ օգուտ մը չունին ասոնք, ընդհակառակն վնասակար են, աւելորդ եւ անօգուտ: Նորէն կրկնենք թէ ժամանակ անցնելով աչքը կը կշտանայ, եւ այլեւս վայելուչ չեն երեւիր, եւ ասիկա բաւական է ցոյց տալու թէ ասոնք բան մը չեն արժեր, այլ միայն վնաս են: Բայց ի՞նչ օգուտ, սնապարծութիւնը թոյլ չի տար որ ասիկա հասկցուի:

Մինչեւ ե՞րբ երկիր դամուած պիտի մնանք. մինչեւ ե՞րբ պիտի չնայինք երկինքը: Չէ՞ք տեսներ կոր մեռնողները, ոմանք ծեր, ոմանք մանուկ: Չէ՞ք տեսներ կոր իրենց ողջութեան մէջ ընչազուրկ եղողները: Ուրեմն ինչո՞ւ համար այնքան սիրտ կը հատցնենք, եւ հալումաչ կ'ըլլանք այս անկայուն եւ անցաւոր բաներու վրայ: Ինչո՞ւ համար այսչափ կապուած ենք վնասակար բաներու: Արդեօք ե՞րբ ձեռք պիտի գարնենք մնայուն եւ հաստատուն բաներու:

ՅՈՎՀԱՆ ՈՍԿԵՅԵՐԱՆ (*)

(*) Ծանօթութիւն.— ՅՈՎՀԱՆ ՈՍԿԵՅԵՐԱՆ մաթմի հայրերուն ամէնէն փայլուն պերճախօսն է: ԲՅԻԿ Անտիոքցի, ծնած շուրջ 345-ին, եւ վախճանած 407-ին: ՈՍԿԵՅԵՐԱՆ տիտղոսը ինքնին կը բացատրէ թէ ո՞րչափ բարձր իրականութեան մը հասած է իր պերճախօսութիւնը: Իր աստուածաբանութիւնը շատ պարզ է. այսինքն՝ զուտ աւետարանական: Անչառ ու անվայս է իրրեւ քարոզիչ: Ոսկեքերամ սաստիկ կը պախարակէր կեանքին քայլ եւ մեղաւոր կոչմերը: Նա Բիզանդական պալատին մերժին կեանքը խօսի եւ հրապարակաւ քննադատելուն համար՝ ախարունցաւ Եղաթսիա կայսրուհիին հրամանաւ, եւ հոն մեռաւ զոհ ըլլալով իր պաշտօնին եւ անաչառութեան:

ԲԱՔԳԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՀԱՒԱՏՔ

Հաւատքը շէնքի մը կը նմանի որ շատ մը յոյսերով կը շինուի եւ ի կատար կ'ելլէ: Շէնքի մը հիմը կը դնեն մեծ մեծ վէմերով եւ յետոյ այդ հիմերուն վրայ է որ բոլոր շէնքը կը յօրինուի լաւ քարերով մինչեւ կատարը, որով կը լրանայ եւ կը պսակուի: Ասանկ ալ մեր բոլոր հաւատքին հիմն է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս: Այս վէմին վրայ հաստատուած է հաւատքը, եւ այս հաւատքին վրայ ալ շէնքը՝ մինչեւ իր կատարը: Արդ, ո՛վ որ կը մօտենայ այս հաւատքին, նա դրուած կ'ըլլայ հաստատուն վէմին, այսինքն Յիսուս Քրիստոսի վրայ, որ է ինքն Տէր մեր՝ Յիսուս Քրիստոս: Եւ անոր շէնքը այլ եւս ո՛չ ալիքներէն կը շարժի, ո՛չ հովերուն բունն սաստկութենէն կը վնասուի, ո՛չ ալ ջուրերու շատութենէն կը կործանի: Վասն զի շէնքը հաստատուած է ապառաժ վէմի վրայ: Եւ եթէ վէմ կ'ըսեմ Քրիստոսին, ես իմ խելապատակէս չէ որ կը հանեմ, այլ Մարդարէններ ըսին զայն կանուխէն: Արդ՝ ի՞նչ է հաստատուն վէմի վրայ դրուած հաւատքը:

Մարդը ամէնէն առաջ կը հաւատայ, եւ հաւատալուն պէս կը սիրէ, սիրելուն պէս՝ կը յուսայ, յուսալուն պէս՝ կ'արդարանայ, արդարանալուն պէս՝ կը շինուի, շինուելուն պէս՝ կը վերանայ, կը բարձրանայ եւ բոլոր շէնքը այսպէս կը լմննայ եւ կը պսակուի, եւ յետոյ կ'ըլլայ Քրիստոսին տունը, տաճարը եւ բնակարանը:

Եւ որպէս զի այդ շէնքին մէջ Քրիստոս բնակի, պէտք է ազօթէ, որ հաւատքով ընդունելի կ'ըլլայ. պէտք է սէր, որ հաւատքով կը պատշաճի: Կ'ուզուի նաեւ հեղութիւն եւ խոնարհութիւն, որոնք կը տնկուին հաւատքով: Մաքուր կեանքը կը նախընտրէ Ան, եւ այս ալ հաւատքով սիրելի կ'ըլլայ: Իմաստութիւն պէտք է, ասիկա ալ հաւատքով ձեռք կը բերուի: Համբերութիւն կ'ուզէ, որ հաւատքով միայն կը կատարուի: Հանդարտութեան մէջ կը բնակի Ան, եւ ասիկա

հաւատքով յայտնի կ'ըլլայ: Ան կը սիրէ զգօնութիւնը, եւ այս ալ հաւատքով կ'երեւի: Պարկեշտութիւն կ'ուզէ, եւ ասիկա հաւատքով կը պահուի: Ահա այս կահ կարասիները պէտք են հաւատքի շէնքին մէջ, որ կարենայ Յիսուս Գրիստոս Թաղաւորը բնակիլ անոր մէջ յաւիտեան:

Պօղոս Առաքեալ կորնթացւոց Ա. թուղթին մէջ այսպէս կը գրէ. «Ես իբրեւ իմաստուն ճարտարապետ հիմը դրի: Վերջին օրը ամէն շինուածք կրակով պիտի փորձուի: Ոսկին, արծաթն ու թանկագին քարեր կը պահուին կրակին մէջ, իսկ փայտն ու խոտը եւ եղէգը կը բռնկին, կը բորբոքին, եւ կրակը կ'այրէ դանոնք:

Որո՞նք են ոսկին, արծաթը, եւ թանկագին քարերը, որոնցմով կը շինուի շէնքը: Հիմա նայինք Ս. Գրքին: Աստուած օրինակներ տուաւ մեզի այս մասին: Անանիա, Ազարիա, եւ Միսայէլ չայրեցան կըրակին մէջը, վասն զի հաստատուն եւ ճշմարիտ շէնքեր շինեցին անոնք: Իսկ Սողոմոսցիք խոտի, փայտի, եւ եղէգի պէս այրուեցան անողորմ կերպով: Դարձեալ այրուեցան Նադար եւ Արիուդ, որովհետեւ չի պահեցին Աստուծոյ պատուէրները: Այրուեցան չարախօս մարդիկ, որոնք արդարներուն հօր փորեցին: Ասոր համար է որ արդարներ կրակով կը փորձուին ոսկիի, արծաթի եւ թանկագին քարերու պէս, իսկ անօրէններ կ'այրուին կրակով փայտի, խոտի և եղէգի պէս և հըրոյ ճարակ կ'ըլլան: Նաեւ Նսայի կ'ըսէ, «Թող ելլին ու տեսնեն անօրէն եւ մեղաւոր մարդոց դիակունքը, որոնց որդը չի մեռնիր եւ կրակը չի մարիր.» ասոնք օրինակ թող ըլլան բոլոր մարդոց: ԶԳՕՆ (*)

(*) Ծանօթութիւն.— Ասիկա քաղուած մըն է ԶԳՕՆ կոչուած գրքին Ա. գաւէն: ԶԳՕՆ, մեր Հայ մտնեմագրութեան մէջ երկարատեմ վերագրուեցաւ Մծքնի Յշմաւար հայրապետ Ս. Յակոբին (մեռաւ 338-ին) եւ կարծեցին քէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչին խրատութիւն վրայ Ս. Յակոբ գրած ըլլայ ԶԳՕՆը: Բայց 1869-ին Անգլիացի Ասորագէտ Բայդ, երբ հրատարակեց ԶԳՕՆի ատրեքէն բնագիրը, հաստատուեցաւ քէ այս գրքին բուն հեղինակն է ԱՓ-

ԿԻՐՔԵՐԸ ՅԱՂԹԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Մարդոց այս աշխարհի կեանքը ծովու կը նմանի: Ամէն ծով իրեն յատուկ սաստիկ յորդումներ, ու շարժումներ ունի: Մեր կեանքին մէջ ալ ատանկ է:

Առաջին պատանութեան տարիքն է, որ շատ մը արեկոծումներ ունի՝ իր անխելքութեան եւ շարիքներուն դիւրամէտ ըլլալուն համար: Հետեւաբար պէտք ունի խրատի:

Անկէ ետքը կուգայ երիտասարդութեան ծովը որ ցանկահան կիրքերու շատ մը հողմակոծումներ ունի: Եւ ասիկա ո՛չ միայն ցանկութեան սաստկութենէն է, այլ նաեւ խրատիչին չխրատելէն:

Երիտասարդը թող չըսէ թէ՛ Ես ազահ չեմ: Այո՛, ազահ չէ, բայց թերեւս կը պոռնրկի: Ասկէ զատ բոլոր ախտեր մէկ տարիքի մէջ չէ որ կը նեղեն մեզ: Ամէն տարիք իրեն յատուկ ախտերն ունի: Եւ ասիկա Աստուծոյ սէրէն է, որ չըլլայ թէ ամէնքը մէկէն նեղեն մեզ եւ դժուար ըլլայ ատոնց դէմ դնել, բայց զատ զատ յաղթել դիւրին է:

Անկէ ետքը կուգայ առնական տարիքին ծովը, երբ պիտի կարգուի մարդը, տան եւ զաւակներու հոգերը պիտի սկսին: Այս տարիքին մէջ է որ ընչասիրութիւնն ալ կը շատնայ:

Արդ պէտք է որ մեր առաջին տարիքին մէջ ուսնինք Աստուծոյ վախը, եւ երիտասարդութեան մէջ զգաստանանք, եւ առնական տարիքի մէջ ալ յաղթենք ընչասիրութեան:

Եթէ առնական տարիքէն ետքը ծերութեան ալ հաս-

ՐԱՍՏ ամուսն պարսիկ իմաստուն մը, որ Դ. դարու առաջին կիսուն ընդունած է Քրիստոնէութիւնը, Եւ այս առթիւ առած է Յակոբ անունը: Նա միայնակեաց եկեղեցական մըն էր, Եւ հաւանաբար բարձրացած եպիսկոպոսութեամբ: ԶԳՕՆին ասորերէն բռնագիրը կազմուած է 22 ճառերէ, իսկ Հայ Զգօնը ունի միայն 17 ճառեր: ԶԳՕՆ գիրքը շատագուպական մըն է, Քրիստոնէութիւնը պաշտպանելով ընդդէմ Հրէութեան: ԲԱՐԳԷՆ ԵԳԻՍԿՈԳՈՍ

ներք, եւ երբ այլեւս մեր բոլոր տարիքը նաւակոծու-
մով անցնենք, յայնժամ մեր հողինն նաւը ջախջախ-
ուած պիտի բերենք նաւահանգիստը, այսինքն՝ մահու
օրուան, եւ պիտի ծաղրուինք Սատանէն, եւ սաստիկ
պատիժներ պիտի հրաւիրենք մեր վրայ իբրեւ հատու-
ցում, որուն կը սպասենք:

Հիմակուան ժամանակիս մէջ ուրիշ շատ մը ար-
ուեստներու եւ կոխներու մէջ մարդանքներ կ'ընեն
մարդիկ, բայց ո՛չ առաքինութիւններու մէջ:

Մշակ մը չի համարձակիր մօտենալ որթատուն-
կին, եթէ չի գիտեր յօտելու արուեստը: Նաւավար մը
չի յանդգնիր վարել նաւը, եթէ չգիտեր նաւավարու-
թեան արուեստը: Իսկ մենք առանց ուսումի եւ ա-
ռանց մարդանքի կ'ուղենք յաղթել մեր կիրքերուն եւ
ախտերուն: Մեր առաջին պարտքն է մեկդի թողուլ
ուրիշները եւ միայն մեր ներսը եղող ախտերուն յաղ-
թելու արուեստը սորվիլ:

Զէ՞ որ թագաւորները ասանկ կ'ընեն, այսինքն
իրենց երկիրը եւ ժողովուրդը խաղաղ պահելու հա-
մար միշտ զօրք կը ժողվեն ու զօրավարներ կը կարգեն
եւ թշնամիին յաղթելու կերպերուն վրայ կը խորհին:
Իսկ մենք մեր երազին մէջ անզամ հող չենք ըներ այս
մասին: Այլ մեր միակ մտահոգութիւնը սա է, ի՞նչ-
պէս հարստանանք, ի՞նչպէս ճոխութեան մէջ ապրինք:

Իժիշկները ո՛չ միայն հիւանդներուն այլ նաեւ
առողջներուն ալ կը խօսին: Ոմանց խրատ կուտան
որ ցաւերէ ազատին, ոմանց ալ կը խօսին որ պահեն
իրենց առողջութիւնը: Յաղթելու համար այս կիր-
քերուն, նախ եւ առաջ պէտք է գիտնալ թէ ուսկից յա-
ռաջ կուգան ատոնք.— յառաջ կուգան հպարտութենէն
եւ անմտութենէն: Իսկ ասոնք ո՞ւսկից կը ծնին,— մեր
անհոգութենէն: Վասն զի մենք զմեզ մոռցեր ենք, եւ
շատ աւելի հող կը տանինք մեր հողերուն, մեր տուն-
կերուն, մեր հազուատներուն: Այո՛, գիտենք ուրիշ
ամէն բանի հող տանիլ, բայց չենք հոգար մեր անձը:

Յովհաննէս Մկրտիչ մարդ էր, բայց հրեշտակի

պէս ապրեցաւ: Ենովք, Եղիա երկինք ելան, իսկ ուրիշներ որ անմարմին էին՝ ինկան երկինքէն:

Ուրեմն ասկից հաջը չըսես թէ մարմնաւոր էակ մըն եմ, եւ չեմ կրնար բարիք դործել: Վասն զի մարմինը պատճառ մը չէ որ չարիք դործես: Սուրբերն ալ մարմին ունէին, բայց բարիք դործեցին: Որովհետեւ չարիքին պատճառը ոչ թէ մարմինն է, այլ՝ ընչասիրութիւնը, եւ ուրիշ բիւրաւոր ախտերու կիրքեր: Եթէ սուրբեր մեղքերէ հեռի ապրեցան, ասիկա ցոյց կուտայ թէ մեղքը ո՛չ թէ մարմինէն է, այլ հոգիի թուլութենէն:

Ասոր համար ջանանք դորացնել մեր հոգին որ տիրէ մարմնի վրայ, եւ մենք արժանի ըլլանք յաւիտենական պսակին մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի շնորհներով: Ամէն:

ԲԱՐՍԵՂ ՎՐԴ. ՄԱՇԿԵՒՈՐՑԻ (*)

(*) Ծանօթութիւն.— Այս կտորը ընտրուած է հեղինակին Մարկոսի Աւետարանին մեկնութենէն: Մաշկեւորցիս իր մեկնութիւնը աւարտած է 1325-ին: Դժբաղդարաբ այս գեղեցիկ աշխատութեամ առջին մասը չկայ, եւ երկրորդ մասը կ'սկսի Մարկոսի Աւետարանին Թ. Գլխում 10 համարէն, եւ տպագրուած է 1820-ին Կ. Պոլիս: Մաշկեւորցիս ալ, Սարգիս Շնորհալիի պէս ազգուած է Ոսկերեքանէն: Անոր ռնք, բառերն ու խօսքերը, մոյ՛ն իսկ նախդասութիւնները ընդելուզուած են այս մեկնութեան մէջ, որ շտեմկան է նաեւ ժամանակակից բարբ ու վարբի եւ պատմութեան վերաբերեալ իր ակնարկներով:

ԲԱՐԳԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՔԸ

«Ինչպէս որ առանց հոգիի մարմինը մեռած է, այնպէս ալ առանց դործի հաւատքը մեռած է:»

Յակր. Բ. 26:

Եղբայրներ, հաւատքը մեծ բան է, մեծ եւ կարեւոր, եւ գլուխը բոլոր բարիքներուն: Ինչպէս որ անհաւատութիւնը Աստուծմէ կը հեռացնէ մեզ, եւ կը

մօտեցնէ դեւերուն, այսպէս ալ հաւատաքը մեզ սիրելի կ'ընէ Աստուծոյ, եւ բարեկամ հրեշտակներուն:

Հիմա քննենք թէ, ի՞նչ է հաւատք եւ ինչո՞վ կը կատարուի, եւ ի՞նչ է անհաւատութիւնը եւ ինչո՞վ յայտնի կ'ըլլայ:

Կատարեալ հաւատք է, անթերի կատարելը Աստուծոյ մեծ ու փոքր պատուէրները, թէ զԱյն սիրելով եւ թէ Անկէ վախնալով:

Պէտք է հաւատալ Աստուծոյ՝ թէ առատ ու աննախանձ կուտայ: Ասոր համար պէտք է դործադրել Աստուծոյ պատուէրները ո՛չ բռնի, ո՛չ վախնալով, ո՛չ ալ նեղ սրտով, այլ յօժարութեամբ եւ սիրով: Ահա այս է բուն հաւատքին ապացոյցը:

Իսկ անհաւատութիւն է, չհաւատալ Աստուծոյ պատուէրներէն ոչ մէկուն եւ չկատարել զանոնք՝ շամբուշ անառակներուն պէս, որ ո՛չ Աստուծոյ անխար դատաստանէն կը վախնան, ո՛չ ալ մարդոցմէ կ'ամշնան:

Անհաւատ է ան՝ որ չի զղջար իր մեղքերուն վրայ, եւ չի մաքրեր ինքզինքը խոստովանութեամբ եւ ապաշաւով:

Անհաւատ է ան՝ որ մամոնային կը ծառայէ, իր յոյսը դրած է այս աշխարհի հարստութիւններուն վրայ, չի սիրեր, աղքատներուն չի տար. բերանարաց կը մնայ սնտոի բաներուն մէջ, եւ չի յիշեր այն խօսքը թէ՛ «Անխելք մարդ, այս գիշեր հրեշտակներ հոգիդ պիտի առնեն, այդ դիզածներդ որո՞ւն պիտի մնան»:

Անհաւատ է ան՝ որ իր մարմինը կը պղծէ պոռնկութիւնով, գիճուութիւնով, եւ տեսակ տեսակ աղտոզութիւնով, վասն զի չի հաւատար սա խօսքերը ըսողին, «Թէ դուք կենդանի Աստուծոյ տաճարն էք, եւ Աստուծոյ Հոգին կը բնակի ձեր ներսը»:

Անհաւատ է ան՝ որ ամբարտաւան է, փառասէր է, ու սնափառ եւ ինքնահաւան. վասն զի չի հաւատար անոր որ ըսաւ, «Մարդոց առջեւ բարձր եղողը պիղծ է Աստուծոյ առջեւ»:

Անհաւատ է ան՝ որ կը դողնայ, կը բամբասէ, կը տրտնջայ. վասն զի չհաւատաց ըսողին, թէ «Գողեր, տրտնջողներ, բամբասողներ պիտի չժառանգեն Աստուծոյ թագաւորութիւնը:»

Անհաւատ է ան՝ որ կը նախանձի իր եղբօր եւ սուտ կը հանէ դայն, եւ ոիս կը պահէ անոր դէմ. վասն զի չհաւատաց ըսողին թէ, «Ո՛վ որ կ'ատէ իր եղբայրը՝ մարդասպան է ան:»

Անհաւատ է ան՝ որ դատարկարան է, ծաղրասէր է, եւ միմոս. վասն զի չհաւատաց ըսողին թէ, «Ե՛րբ դատարկ խօսքերու համար հաշիւ պիտի տաք դատաստանին օրը:»

Անհաւատ է ան՝ որ չի պատուեր իր հայրն ու մայրը. վասն զի չհաւատաց ըսողին թէ, «Ո՛վ որ գէշ կը խօսի իր հօր եւ մօր վրայ, մահով պիտի պատժուի:»

Անհաւատ է ան՝ որ սրտմտող է եւ բարկացոտ. վասն զի չհաւատաց ըսողին, թէ «Ո՛վ որ պարսպ տեղ կը բարկանայ իր եղբօր՝ պարտաւոր պիտի ըլլայ դժոխքի:»

Անհաւատ է ան՝ որ ծոյլ է աղօթքի եւ հեղգ՝ խնդրուածքներու մէջ. վասն զի չհաւատաց ըսողին, թէ «Ա՛մէն ատեն աղօթք ըրէ՛ք որ փորձանքի մէջ չիյնաք:»

* * *

Բայց, վա՛յ գլխուս. ասոնք գրելով եւ ինքզինքս կը դատախազեմ. վասն զի այդ ախտերէն չկայ մէկ հատը որ գերած չըլլայ միտքս եւ ծառայեցուցած զիս մեղքերու:

Վասն զի սովորութիւնով Քրիստոնեայ եմ, բայց չեմ ապրիք Քրիստոնեայի պէս: Հիմա, չգիտեմ, իմ խեղճութիւններէն որ մէկը ողբամ. — Մկրտութիւնով Աստուծոյ որդեգրուեցայ, բայց կորսնցուցի: Քահանայական կարգիս շնորհքը եւ մեծութիւնը անուանական կերպով առեւ, բայց անպիտանացուցի, եւ ծախեցի Քրիստոսի շնորհները, ինչք, փառք, եւ հանգիստ փնտռելով:

Չեմ գիտեր, ի՞նչպէս ողբամ վնասներս:

Իմ արժանիքէս վեր ո՛րչափ պատուուեցայ Աստուծմէ, եւ ո՛րչափ անարդեցի զԱյն անհաւատութեամբ: Եղայ անհամ աղ մը, որ ոչ երկրի պիտանի է, ոչ ալ աղբի, այլ պէտք է դուրս նետուի, եւ կոխկոտուի ո՛չ թէ մարդոցմէ, այլ ճիւղղ դեւերէն, որոնք արտերէն վարակեցին զիս: Ու ես նմանեցայ դուրսէն բուռած գերեզմաններու, բայց ներսս լեցուն է հոտած մեղքերով: Խողի պէս միշտ կը լուացուիմ եւ ցեխերու մէջ կը տապալտկիմ նորէն: Ուրիշներու աչքին շիւղը կը տեսնեմ, եւ կ'ուզեմ հանել զայն, իսկ ի՛մ աչքիս գերանները կ'անտեսեմ: Ուրիշներուն քիչ մը փուշին համար հողեր կ'ընեմ, եւ կ'ուզեմ հանել, բայց իմիւններս մոլախոտի պէս շատցած՝ խիտ անտառի պէս եղած են՝ այնպէս որ դազաններ կ'ընան որջանալ հոն, ու ես չտեսնելու կը դարնեմ: Առիւծի մորթին տակ ծածկած էի ինքզինքս՝ որ էջ մըն եմ անպիտան:

Ինքզինքս աղօթող մը կը ձեւացնէի, բայց տիրապէս չէի: Պահեցողի կերպարանք կ'առնէի, բայց որկրամոլներէն աւելի անժոյժ եւ վատթար էի: Խոնարհ եւ հեղ կը ձեւանայի, բայց կը փքայի անբարտաւանութեամբ: Ողորմած եւ հիւրասէր կը ձեւացնէի ինքզինքս, բայց անյոյսի մը պէս ազահութեամբ կը խեղդուէի: Սուրբ եւ սրբասէր կը ձեւանայի, բայց տիղմերու մէջ կայտող ճճիներու պէս դարչելի մեղքերու մէջ կը վխտայի:

Եւ հակառակ այս բոլոր աղէտներուս, մարդիկ երանի՛ կուտային ինձի, որովհետեւ անոնք միայն մարդուն երեսը զիտեն նայիլ, եւ ո՛չ թէ սիրտը: Ես ալ ինքզինքս կը հաւատացնէի, իբրեւ թէ իրօք «երանելի» եմ, խարելու համար պարզամիտները: Եւ չէի վախնար Անկէ որ մարդուն սիրտը կը նայի ու անյայտները կը տեսնէ, եւ ամէն բան մերկապարանոց է անոր առջեւ: Եւ ասոր համար՝ պատանի եղած ատենս աղէկ բաներու չսկսայ. մեծցայ մարդ եղայ, բայց չափահաս չեղայ Քրիստոսի պէս: Մտքերս ճերմկեցան, բայց ես չճերմկեցայ խոստովանութիւնով ու ապաշ-

խարութիւնով: Հիմա գերեզմանին դուռը մօտեցեր
եմ, ու թերութիւններս կ'արձանագրեմ եւ օգուտ մը
չեմ տեսներ: Որովհետեւ եթէ բոլոր շամբերուն ե-
ղէզները գրիչ չիներ, եւ ամէն նիւթ իբրեւ թուղթ գոր-
ծածեմ, կարծեմ թէ այս բոլորը չեն կրնար բովանդա-
կել եւ տանիլ իմ աղէտներս ու տարակոյսներս:

Ուրեմն, սիրելիներ, մենք ալ յիշենք Աստուածը
իր գթութիւնով, եւ չյուսահատինք մեր հոգւոյն փրկ-
կութենէն. այլ բանք Դաւթին հետ. «Ո՛վ հոգիս, ին-
չո՞ւ տրտում ես դուն, կամ ինչո՞ւ կը խռովես զիս,
յուսա՛ առ Աստուած, խոստովան եղիր անոր, վասն զի
ան է զիս փրկող Աստուածը:»

ՍԱՐԳԻՍ ԾՆՈՐ ՀԱԼԻ (*)

(*) Ծանօթութիւն.— Այս կտորը քաղուած է ՍԱՐԳԻՍ ԾՆՈՐ-
ՀԱԼԻԻ կարողիկեայց քուղքերու մեկնութենէն: Սարգիս Ծնոր-
հայի ծագկեցաւ Ժ.Ք. դարում, Քեսուցի կարմիր վամֆին մէջ,
Ս. Ներսէս Ծնորհայիի եւ այլոց հասակակից: Իր ուսման շրջանը
աւարտել է յետոյ քաղուեցաւ Սեւ Լեռան Քարաշիրքու վամֆը:
Նա Սուրբ Գիրքի դասախօսն էր իր վամֆին մէջ: Սարգիս Ծնոր-
հայի խորապէս ազդուած է Ոսկեքերանէն: Կարելի է ըսել Սար-
գիս Ծնորհայի հայացած Ոսկեքերան մըն է, անկեղծ, բարի,
աներկիւղ: Նա լաւ հմուտ է Սուրբ Գրոց եւ Սուրբ Հարց գործե-
րում, եւ գործնական է իր Քրիստոնէական ըմբռնումն եւ ուսու-
ցումը: Բ. Ե.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԸ

Երեք վայտ տնկուած է Գողգոթայի սարին վրայ,
եւ երեք մարդ խաչուած միեւնոյն պատիժով: Եւ ես
չատ կը դարմանամ սա աւազակին վրայ որ ճշմարտու-
թիւնը կը ջատագովէ: Այս մարդը Անոր հրաշքները
չտեսաւ, եւ առաջուց ալ բան մը չէր դիտեր Տէրոջ
ճշմարիտ վարդապետութեան մասին: Նա արդար
վաստակի մարդը չէր. երկնային իմաստութիւնը հեռի
էր անկէ: Մեղքի ծնունդ էր, եւ դառնութեան սնունդ:
Այս մարդը իր ընկերը սաստելով, եւ ինքզինքը դատա-
պարտելով՝ Քահանայապետները կը յանդիմանէ, խրա-

տիւ կը մեղադրէ Դատաւորը (Պիղատոս), կը կշտամբէ դատարանը, եւ կ'ամչցնէ Դատաւորին իմաստուն աթոռակիցները:

Ես այս մարդուն անունը չեմ գիտեր. կ'ամչնամ աւագակ ըսել անոր. վասն զի ո եւ է բարեպտո՞ծ մարդէ գերագանց է ան, նոյն իսկ ամէնէն աւելի օրէնք գիտցողներէն: Ան՝ Քրիստոսի փառքէն եւ Հրաշքներէն եւ ոչ մէկը տեսած էր: Ան՝ աներկրայ հաւատք եւ անթերահաւատ խնդիրք արտայայտեց, եւ ատոր համար լսեց անսուտ պատասխանը, թէ «Այսօր ինձի հետ ես դրախտին մէջ»: Այդ ժամուն բոլոր արարածները սուգի մէջ էին, արեւը թաքչած, լուսինը խաւարած, աստղերը ծածկուած, ցորեկը հեռացած, դիշերը մօտեցած, հրեշտակներ զարմացած, մարդիկ յիմարացած, աշակերտներ փախած, ծանօթներ հեռացած, բարեկամներ չարախօս, մերձաւորներ անարդող, ամէնքը փախած ու ետ քաշուած, միայն այս աւագակը կը համարձակի խոստովանիլ:

* * *

Տէրը եկաւ չարչարուելու, որպէս զի օգնական ըլլայ չարչարեալին: Առաջին ծառին առաջին պտուղը սպաննեց առաջին մարդը. իսկ խաչին առաջին պտուղը՝ մահուան առաջնորդը սպաննեց իր անձին վրայ. եւ երբ մեռաւ մահը, խաչին զօրութենէն աւագակը կ'թուեցաւ, իրր առաջին պտուղ:

Ասօր համար ես շատ կը սիրեմ այդ խաչին դաւառը, գաւառին մէջ բարձրացած Գողգոթայի սարը, եւ այդ սարին վրայ աշխարհաճեւ խաչը, խաչին վրայ Խաչեալը, որ Ան ոչ միայն գերիվեր էր բոլոր բարձր լեռներէն, այլ նաեւ երկինքէն ալ, եւ նոյն իսկ երկինքներու երկինքէն ալ բարձր:

Ես շատ կը սիրեմ այդ տեղը, եւ չեմ ուզեր հեռանալ գերեզմանին դռնէն: Կ'ուզեմ նստիլ հոն հրեշտակներուն հետ եւ տեսնել այդ մեծ հրաշքը. եւ ուղղակի հրեշտակներուն բերնէն լսել ինչ որ կը խօսէին կիներուն:

Երեք օր քունը փախած էր Մազդադենացի Մարիամին աչքերէն: Նա ամէնէն առաջ գերեզման եկաւ: Գերեզմանին քարը զլտորուած էր, նայեցաւ ներսը, եւ տէրունական մարմինը չտեսաւ հոն. եւ սկսաւ լալ. «Ի՞նչ ընեմ հիմա, ո՞ւր երթամ, ո՞ւր փնտռեմ: Խաչէն իջնուցին, գերեզման դրին, դուռը կնքեցին, ըզդուռութեամբ պահեցին: Կը վկայեմ որ աշակերտներ բոլոր գիշեր չի շարժեցան իրենց տեղէն. Հրեաներ Շարաթը պահելու համար այս բանը չեն ըներ. Հեթանոսներուն հոգը չէ. հոս դիաբոլներ արդէն չի կան. վայրի դադաններու վրայ ալ չեմ կասկածիր, վասն զի թէ՛ քարը մեծ էր եւ թէ՛ դինուորներ պահպանութիւն կ'ընէին: Եթէ յարութիւն առած է ըսեմ, այս ալ դեռ շատ կանուխ է: Ուրբաթ իրիկունը թաղուեցաւ. դեռ երկու գիշեր եւ մէկ օր եւ երեք ժամ եղաւ: Վերջապէս չեմ գիտեր յարութիւն առաւ թէ գողցուեցաւ:»

Հրեշտակը խղճալով անոր կսկիծներուն եւ տարակոյսներուն՝ մօտենալով հարցուց անոր, «Ո՞վ կին, ինչո՞ւ կուլաս յուսահատ:» Ան ըսաւ, «Տէրս վերցուցեր են գերեզմանէն, եւ չեմ գիտեր թէ ո՞ւր են դրեր:»

Հրեշտակը պատասխանեց, «Եկուր եւ տես, հոս չէ Ան, այլ յարեա՛ւ:» Մարիամ կը հնազանդի հրեշտակին, եւ մասամբ կ'ուրախանայ յարութեան աւետիսէն, բայց ալ աւելի կը տենջայ տեսնել զայն, կը նայի այն տեղը, ուր Յիսուսը խաչը հանած էին, եւ հոն կը տեսնէ Տէր՛ը, եւ պարտիզպան կարծելով զայն կը հարցնէ թէ «Եթէ Դուն վերցուցիր, ըսէ՛ ինձի, ո՞ւր դրիր զԱյն, որ երթամ առնեմ:»

Յիսուս կ'ըսէ, «Ո՞վ Մարիամ, գիշերուան յոգնութիւնդ հրեշտակը վարձատրեց՝ յարութեան աւետիսը տալով քեզի. հիմա ալ պարտիզպանին երեւումով սըրտիդ անձկութեան տապը կը փարատի: Կարծեմ թէ դտար գողը եւ ոչ միայն գողը, այլ գողին հետ գողօճն

ալ: Մէջքդ ամուր բռնէ. Դա ինքն է. ա՛ն է որ դրուեցաւ այդ դերեղմանին մէջ. ան է որ յարեաւ այդ դերեղմանէն, ան է որ խաչուեցաւ, ան է որ զնաց մեռելներուն եւ մտաւ հոգրին տունը, կապեց զայն, աւար առաւ անոր դանձերը, պարզեւներ բաշխեց շատերուն. ան է ճշմարիտ Տէրը, որ աւազակը դրախտ տարաւ. դուն զայն կը փնտոէիր, եւ անոր համար բերիր իւզը եւ խունկերը. արդ ուրիշը մի՛ փնտուր:»

Երբ Մարիամ ճանչցաւ թէ Յիսուսն է, ուղեց փարիլ անոր, Յիսուս շարունակելով իր խօսքերը ըսաւ. «Մարիա՛մ, դուն դեռ մարմինի մէջ ես, մարմնապէս կուլաս, մարմնապէս կը խօսիս, մարմնապէս կը խնդրես, ատոր համար մի՛ մօտենար ինձի. վասն զի դեռ չեմ ելած իմ հօրս քով:»

Ասով Յիսուս երկու բան կը յայտնէ, նախ իր երկնաւոր նկարագիրը, ըսելով թէ իր Հայրը երկինքն է, եւ յետոյ կը մխիթարէ իր աշակերտները, իրեն եղբայր անուանելով զանոնք: Բնութեամբ մարդ է Ան ամէնուն պէս եւ ասոր համար ինքզինքը կը հաւատարեցնէ աշխարհի. իսկ իր անմահութեամբ Աստուած է, Հօր հետ, եւ ասով կը գատէ ինքզինք, ոչ միայն աշխարհէն, այլ բոլոր բնական գոյութիւններէ, եւ կ'ըսէ, «Իմ Աստուծոյս եւ ձեր Աստուծոյն:»

Այո՛, մեր Աստուածն է ան, մեր Արարիչը, Թագաւորը եւ Տէրը. գոհութիւն կուտանք անոր արարչական զօրութեան. ա՛ն է մեր Թագաւորը, մեր Վերակացուն, եւ Խնամածուն. փառք Անոր յաւիտեան:

ՊԱՏՄԱԳԻՐ ԵՂԻՇԷ (*)

(*) Ծանօթութիւն.— Այս խորհրդաւոր, կրօնաշունչ, բանաստեղծական տողերը քաղուած են այն գրուածքներէն, որոնք կը վերագրուին Վարդանանց Պատերազմին Պատմագիր Եղիշէին: Բուն գրուածքը շատ ընդարձակ է եւ այլարձանակ: Այս քաղուածքը հազիւ քէ քանի մը ծագիլի պէս է այդ երփնեքանց գրականութեան լայնածաւալ դաշտէն: Բ. Ե.

ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ

(ա.)

Թէ Ի՛նչ Կ'ըՍԵՆ ՀԻՆԵՐԸ

Մարմնին անշնչացումէն վերջ՝ տակաւին հողին կը ապրի: Հողին մահուան դռնէն ներս թափանցելով, մութին մէջ դէպի Աստուած կ'երթայ, եւ կ'ըսէ, «Ողջոյն քեզի, ո՛վ ինքնաստեղծ Հայր, զիս ետ մի՛ դարձներ: Ես քեզի նմանող էակ մըն եմ երկրի վրայ: Ո եւ է մէկու չարիք մը չեմ ըրած, ծոյլ չեմ եղած, մէկը չեմ լացուցած, մէկը չեմ սպաննած, նենգութիւն չեմ ըրած:»

Նշխարական «Մեռելոց Գիրք»

Մեռելոց Աստուածը անմահական դահին վրայ, ճակատը լուսով փառապսակուած՝ կը սպասէ՝ բարիները իր բերկրութեան աշխարհը ընդունելու. աշխարհ մը՝ ուր երանաւէտ բնակարաններ պատրաստած է ան իրեններուն համար՝ աստղերէն հեռու:

Վէտաներու Գիրքէն

Ան որ անդիմադրելի կամքով մաքառած է չարիքին դէմ, եւ ոտքի տակ կոխոտած է իր բարոյական ու Քրիզիքական կեանքին սպառնացող փորձութիւնները, երբէք վախ մը չպիտի ունենայ դիմադրաւելու մահը: Այնպիսին քաջ վստահ կրնայ ըլլալ, որ լուսազեղ Ոգիներ պիտի առաջնորդեն զինք արքայութեան փողփողուն կամուրջի վրայէն՝ դէպի յաւիտենական երջանկութեան օթեւանը:

Զէնոնս Վէսթա

Չարագործը կը տառապի այս աշխարհին մէջ, եւ պիտի տնտապի ու ողբայ նաեւ հանդերձեալին մէջ:

Առաքինի մարդը կ'ուրախանայ աստենականին մէջ եւ պիտի ուրախանայ նաեւ անդենականին մէջ :

Ինչպէս որ օրերով իր տունէն հեռացած ճամբորդի մը վերադարձին ազգականներ, բարեկամներ ու սիրելիներ սրտերնին խնդութեամբ զեղուն բարի դալուստ կը մաղթեն, նոյնպէս մէկուն այս աշխարհին մէջ կատարած բարի գործերը զինք պիտի ողջունեն հանդերձեալ կեանքի մէջ, յաւերժական երանութեան աւետիսներով :

Պուտտա

Հողին նիւթական ծնունդ չունի. հետեւաբար չի մեռնիր. ատիկա ո եւ է մէկէ մը չսերեցաւ. ատիկա յաւիտենական է. ուստի թէեւ մարմինը կ'անշնչանայ, բայց հողին անմահ է: Այս հողիին յաւիտենապէս սաւառնումին եւ համազոյութեան հաւատալ, կարող կ'ընէ մէկը իր բոլոր վշտերուն յաղթելու :

Պուտտայի Գիրքը

Ո՛չ արշալոյսի վարդազեղ պահերուն, ո՛չ ալ աղջամուղջի մթին ժամերուն Տէր Աստուածդ քեզ չի լքեր: Իրաւամբ հանդերձեալ կեանքը լաւագոյն օրեր ունի քեզի համար, քան ներկան, որովհետեւ Տէր Աստուածդ քեզ պիտի վարձատրէ իր պարգեւատու շնորհներով :

Մուհամմէտ

Երանի թէ հողիդ երթայ միանայ բովանդակ մարդկութեան Արարիչին՝ արդարներու հոյին քով...: Ատոնք մեծ Աստուծոյ շնորհքին արժանացան, եւ կը բնակին փառքի բարձունքներուն մէջ, ուր երկնային կեանք մը կայ յաւիտեան: Մտեղէն մարմինները զորս անոնք լքեցին այս աշխարհին մէջ, պիտի հանգչին գերեզմաններուն չորս քարերուն տակ, մինչ իրենց հողիները պիտի վայելեն Աստուծոյ երանաւէտ ներկայութիւնը :

Նգիպտական Դամբանի Մը Արձանագրութեան
(2000 Ն. Ք.)

Մայրի՛կ, վշտերդ վանէ՛, որովհետեւ Արամազդ
իմ հոգիս անմահացնելով յաւերժօրէն, առաջնորդած
է դայն՝ աստեղազարդ երկնակամարին խորերը:

Յունակամ Դամբարանէ Մը

Մեր բոլորին հոգիները անմահ են. եւ անմահնե-
րու պալատին մէջ կ'օթեւանին...: Հոգին երբէք չի
բնաջնջուիր: Նա կ'երթայ կը խառնուի իր նմանակիցին
էութեան հետ, անտեսանելի, անիմանալի, աստուա-
ծային ու անմահ ՄԵՄ ՀՈԳԻԻՆ հետ: Անոնք որ սուրբ
կեանք մը ապրած են հոս, աստենականի կապանքներէն
ձերբազատուած պահուն պիտի ժամանեն մաքրարոյր
բնակարան մը, որու գեղեցկութիւնները նկարագրել
մահկանացուի մը համար անկարելի է:

Պզատոն

Մահը կեանքի վերսկսումն է: Հիները մահ կոչե-
ցին, կեանքի թեզանին խզումը՝ Աստուածներու կող-
մէն: Մենք դայն պիտի անուանէինք վառած ու մոխիր
դարձած փայտակոյտ մը, բայց բոցավառ կրակը ուրիշ
աշխարհ մը փոխանցուած ըլլալով՝ մենք չենք կրնար
գիտնալ թէ կրակը մարած է:

Չուան Ձէ

Գիտցի՛ր թէ, քու նիւթական մարմինդ է միայն
որ մահկանացու է, եւ ո՛չ թէ դուն: Անհատը հոգիին
մէջ կ'ապրի: Սորվէ՛ ուրեմն, թէ դուն աստուած մըն
ես, անմահ իմացականութիւն մը, որ կորնչական մար-
մինի մը կեանք ու շարժում կուտայ:

Կիկերոն

Օր մը պիտի գայ, յորում զիս կենսաւորող մարդ-
կայնական ու Աստուածային բնութիւնները իրարմէ
պիտի բաժնուին: Այն ատեն այս մարմինը պիտի լքեմ
հոն՝ ուրկէ ան գոյութիւն ստացած է, իսկ իմ բուն
էութիւնս, հոգիս պիտի յանձնեմ Աստուծոյ, որուն
հետ հաղորդակից եմ նոյնիսկ հիմա, հակառակ որ
երկրաւոր բանտի մը մէջ արգելափակուած եմ: Այո՛,

այս մահկանացու կարծատեւ կեանքը լոկ նախարան
մըն է լաւագոյն ու յաւիտենական կեանքի մը :

Սեմեկա

Բարի մարդու մը մահը փոխանակ լաց ու կոծերով
ողբալու, պէտք է օրհնութեան երգերով փառաբանենք,
որովհետեւ այն՝ այս մահկանացու կեանքը թողլով
կը ժառանգէ անանց ու Աստուածային կեանքի մը բարեքնները :

Պլուտարքոս

(բ .)

Թէ Ինչ Կ'ԸՍԵՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՆԵՐԸ

Հեռո՛ւ վանենք մեր մտքերէն այն դաղափարը թէ
Հաւատացեալ մը մեռնելով կը դադրի ապրելէ, ընդ-
Հակառակը այնպիսին դեռ նոր կը սկսի ապրիլ : Որով-
հետեւ մահը թէեւ կ'ոչնչացնէ մարդը, սակայն, առի-
կա վերջին դատաստանին կրկին յարութիւն պիտի առ-
նէ, եւ պիտի բարձրանայ դէպի սուրբերու բնագաւա-
որ եւ պիտի մնայ հոն առ յաւէտ :

Պիէգ Բասգալ

Հաւատալ թէ հոգին օր քան զօր աւելի կը զօրանայ,
խորհիլ թէ ան առ յաւէտ կը փայլի փառքի նոր ճա-
ճանչներով լուսազարդուած, մտածել թէ ան աւելի ու
աւելի առաքինութիւններով պիտի ամբանայ, ու գի-
տութեամբ պիտի լուսաւորուի, ինքնին կը համապա-
տասխանէ ճշմարիտ փառասիրութեան այն բնագոյն
որ մարդու էութեան հետ շաղապատուած է : Անտա-
րակոյս, Աստուած ալ պիտի հրճուի, տեսնելով որ իր
ստեղծած էակը տակաւ կ'աղնուանայ ու կը գեղեցկա-
նայ, եւ ասանկով կը ձգտի աւելի ու աւելի նմանիլ իր
Արարչին :

Ճօզէֆ Էտտիսըն

Երկրաւոր կեանքը՝ սաղմնային վիճակ ունեցող
գոյութիւն մըն է, լաւ եւս՝ բուն կեանքին համար պատ-
րաստութիւն մը: Մարդ մը առանց մահուան քուրայէն
անցնելու, չի կրնար կատարելապէս ծնած համարուիլ:
Մահը մեր մարմնին համար քունի չափ բացարձակ
անհրաժեշտութիւն մը կը նկատեմ, որովհետեւ ասան-
կով առտուն աւելի կազդուրուած պիտի արթննանք:

Բեմիամին Ֆրանսիին

Ամենամեծ սխալը որ կայ, սա է որ մենք կեանքը
չախաղանց մեծ արժէքով մը կը դնահատենք, ու կը
կառչինք անոր, իբրեւ թէ մահէն ետք բացարձակ ոչն-
չութիւն մը պիտի դառնայինք: Քաւ լիցիլ, բնագան-
ցութեան ո՛չ մէկ վարդապետութիւնը դիւս ընդունակ
կը դարձնէ վայրկեան մը իսկ հոգիի անմահութեան
մասին տարակուսելու: Ես կը զգամ դայն, կը հաւա-
տամ անոր, եւ կը բաղձամ ու կը յուսամ անոր, եւ չի
պիտի դադրիմ այս հաւատքս պաշտպանելէ՝ մինչեւ
վերջին շունչս:

Ժան Ժազ Ռուսօ

Մահը մեր գոյութեան բնաջնջումը չէ, այլ փո-
խանցում մը, լաւ եւս գոյափոխութիւն մը: Երկրա-
ւոր ու երկնաւոր կեանքի պայմանները իրարու հետ
անանկ սերտ առնչութեամբ մը կապուած են, որ երկ-
նաւոր կեանքի առաջին վայրկեանը՝ երկրաւոր կեանքի
վերջին վայրկեանին լրանալէն կախում ունի:

Ք. Ու. Ֆօն Հըմպոլթ

Ի՞նչ է մահը. լոյսի մը պէս սրանալ, կազմել՝ նոր
կապակցութիւններ Աստուածային աշխարհին մէջ,
մտնել՝ բարձրագոյն ոլորտ մը, եւ վերելք մը ընել՝
արարչագործութեան բարձրագոյն հանգրուանը:

Ճ. Հ. Չօֆէ

Մահը վերջին քու՞նն է. — ո՛չ, մահը վերջին յա-
րութիւնն է:

Սըր Ուոլթըր Սֆար

Յաւիտենականը, որ շատ հեռու չէ, իմ միակ
անասան քաղաքս է: Մերթ ընդ մերթ նայուածքս
դէպի հոն կը սեւեռեմ: Յաւիտենական ճշմարտու-
թիւն մըն է որ, Աստուած կ'իշխէ տիեզերքի մէջ:

Թամրս Գարլայլ

Տարակոյս չկայ թէ Աստուած մարդը չի պիտի
ստեղծէր սոսկ մէկ օր ապրելու համար, մարդը՝ որ
ատակ է անհունութիւնը ըմբռնելու: Ո՛չ, ո՛չ, մարդ
անմահ մնալու սահմանուած է:

Արքահամ Լիմֆրն

Ո՛վ Աստուած, մեզ ստեղծած ես Քեզի համար,
մեր հոգին անհանգիստ է մինչեւ որ ան հանգչի քու
մէջդ:

Սր. Օգստտիմոս

(Գ.)

Թէ ԻՆՁ Կ'ԸՍԵՆ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԸ

Ապագայի կամ յետ մահու այն ապահովութիւնը՝
որ կը փոխարինէ ներկայի բոլոր տառապանքն ու նե-
ղութիւնները, նախախնամող Աստուծոյ ամենաթան-
կազին բարեքներէն մէկն է: Մարդ սեւէ տեղէ չստա-
նար անմահութեան գաղափարը. ո՛չ փորձառութենէ,
ո՛չ գիտութենէ, ո՛չ ալ արտաքին աշխարհէն կ'ընդունի
գայն: Իր միտքը հնարած չէ այդ գաղափարը. իր հո-
գիի խորէն կը ծագի ան. կը զգայ, կը տեսնէ, եւ կը
ճանչնայ զինք անմահ:

Մարդկային ազգի պատմութեան մէջ ապագայ
կեանքի մը գաղափարը միացած է Աստուծոյ դոյու-
թեան գաղափարին հետ: Անմահութեան գաղափարը
բոլոր կրօնքներու հասարակական հիմն է, կարեւոր
ապացոյցը սկզբնապատճառի մը դոյութեան՝ որ է ան-
հունապէս բարի եւ արդար:

Կիգօ

Եթէ ամէն ինչ կը մեռնի մարմինին մահով, պէտք է ուրեմն որ տիեզերքի մէջ տիրեն ուրիշ օրէնքներ, ուրիշ ծանօթութիւններ: Եթէ ամէն ինչ կը մեռնի մարմինին հետ, ուրեմն պէտք է որ մեռնի արդարութիւն, բարեկամութիւն, պատիւ, անկեղծութիւն ու երախտագիտութիւն եւս:

Մասիյոսի

Հաւատացեալին համար ներկայ կեանքի վերջալոյսը՝ յաւիտենական կեանքի արշալոյսն է:

Փ. Փարաւոսի

Քրիստոնէական կրօնքը կը խոստանայ եւ կ'ապահովէ մարդուն համար ապագայ կեանք մը՝ որ կը փոխարինէ ներկայ կեանքի չարիքները:

Ա. Փիլիսիէ

Նիւթը կը փոխուի, կը ձեւափոխուի, սակայն չի կորսուիր: Մեր հոգին նիւթէն աւելի ցած, ստորի՞ն պիտի լինէր, անէանալու՞ սահմանուած, քա՛ւ լիցի: ՎՕԼԹԷՐ

Եթէ աւաղի հատիկ մը չի կորսուիր, իմ մէջս մտածող էակը պիտի վախնա՞յ մեռնելէ: Ի՞նչ է այն վայրկեանը՝ երբ մարդ կը դադարի ապրելէ, — հոգին բանտէն ազատելու վայրկեանը: Մարմինը հող է, հող պիտի դառնայ, իսկ հոգին կ'ելլէ երկինք, ուսկից նա իջած էր:

Լ. Ռասիմ

Արարիչն իր նմանութեամբ ստեղծած է մեր հոգին. Աստուած անմահ է, մեր հոգին ալ անմահ է:

Պօսուէ

Ներկայ կեանքին անկատարութիւնը, որուն դէմ շատեր կը դանդատին, ամէնէն մեծ վստահութիւնը կուտայ մեզի թէ դալու կեանք մը կայ: Այս կեանքին մէջ միայն կը սկսինք ապրիլ, ու ամէն բան կիսատ ու անկատար ձգելով կ'երթանք: Ուրիշ կեանք մը պէտք

է որուն մէջ շարունակուի ինչ որ հոս կը սկսինք մի-
այն: Մեր կեանքը անհուն կարելիութիւններով օժտու-
ած է. դերեզմանը չէ անոր վախճանը, կատարելու-
թիւնն է անոր նպատակը:

Գ. Մ. Գ.

Հողին կ'ապրի իբրև իրական ամբողջութիւն մը,
մարմինէն անկախ: Անիկա օժտուած է կարողութիւն-
ներով, որ գիտութեան անծանօթ կը մնան դեռ: Հո-
գին եւ այս հոգեկան օրկանիզւը կարող է յայտնուել
մահէն ետքը: Մեռեալ կարծուած մարդկային էակներ
կ'ապրին իրենց նիւթական օրկանիզւիմ քայքայումէն
ետքն ալ: Մահուն վայրկեանին հողին, ինչ որ ալ
ըլլայ իր յատկանիշը՝ մղոններով հեռու ապրող հոգի-
ներու հետ կը հաղորդակցի:

Գ. Ֆլամարիօսի

Պորին համոզում եւ կատարեալ վստահութիւն ու-
նիմ, որ բոլոր գիտութիւններ, ինչպէս նաեւ բնութեան
վրայ կատարուած փորձարկութիւններ բան մը երե-
ւան չեն հանած, որ անմահութեան հակառակ փաստ
մը հայթայթէ:

ձ. Տ. Տէյմա

Ամէն տեսակէտով համոզուած եմ, թէ կայ կեանք
մը մահէն յետոյ. եւ թէպէտ այս հաւատքս կատարե-
լապէս փաստելու անկարող կը դգամ ինքզինքս, բայց
դարձեալ չեմ վարանիր հաստատ մնալ հաւատքիս
վրայ, որովհետեւ գիտական փորձարկութիւններ ինծի
այս խորին հաւատքը ներշնչած են անզգալարար:

Սըր Օլիվըր Լաֆ

«ԵՍ ԵՄ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԵԱՆՔԸ», ըսաւ Յի-
սուս, որ մեռաւ եւ ՅԱՐԵԱՒ Ի ՄԵՌԵԼՈՑ:

Ուստի սիրելի բարեկամներ, մենք որ այսչափ
փաստեր, եւ վկաներու բազմութիւն մը ունինք մեր
բոլորտիքը պատած, հաւատանք անոնց վկայութեան,

հաւատանք անմահ Աստուծոյ, եւ հաւատանք Անտա-
հուրեան, որով միայն մեր կեանքը պիտի ունենայ իր
սպասած ճշմարիտ երջանկութեան յոյսը:

Պ. Կ.

Ի՞նչ Ընել ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՆԴԻՊ

«Տանդ համար պատուէր տուր, քանզի դուն մեռ-
նելու ես:» Դ. ԹԱԳ. Ի. 1:

Մահն է իրողութիւն մը որու հետ դործ պիտի ու-
նենայ երկրի վրայ ապրող ամէն արարած: Անխուսա-
փելի փորձառութիւն է այն, կարելի չէ չկրել դայն:
Արդ, մարդս ի՞նչպէս վարուելու է այս անհերքելի
իրողութեան հանդէպ:

Մահը կը պաղեցնէ, եւ կը լեցնէ մեզ զահանդող
թշուառութեամբ մը, որու դէմ կ'ընդվզինք՝ ահաբե-
կող խորհուրդը միտքէ հանելով: Ներկայ կեանքին
մէջ կը խրինք, խօլարար ջանալով ըմբռնել անոր բո-
ւաբանական քաղցրութիւնը եւ ճաշակել ամբողջ բոյրն ու
հրապոյրը: Միւս կողմանէ կրկին կրկին յիշել մահ-
ուան այս սոսկալի իրողութիւնը, մինչեւ որ յոյսը
թառամի, հաւատքը թուլանայ, սէրը նուաղի, եւ աշ-
խատութիւնը ներշնչում չունենայ, յիրաւի չար յի-
մարութիւն մըն է:

Մենք մահուան պատրաստուելու ենք՝ պատրաս-
տելով մեզի համար լաւագոյն ժառանգութիւն մը, լա-
ւագոյն աշխարհին մէջ, մեր անմիջական ընտանիքնե-
րուն համար անցաւոր դիւրութիւններ ու Աստուածային
օրինակ մը, իսկ բոլոր մարդոց համար անխտի՛ր՝ Սուրբ
կեանքի մը յիշատակը: Այսպիսի մարդիկ, բարձր ըլ-
լան թէ խոնարհ, հարուստ թէ աղքատ, երկրի աղն են:
Անոնք կը նմանին բատային միջատներուն, որ ծովուն
խորութեանը մէջ, իրարու ետեւէ կը մեռնին առանց
գիտցուելու, պատուուելու, եւ երգուելու, եւ սակայն
իրենց իսկ մահուամբ կը կառուցանեն Ովկէանիոյ տը-
խուր ամայութիւններուն մէջ բարձրացող այն կանա-

չազեղ ու արեւափայլ կզգինները: Այսպէս ամէն բարի մարդիկ հաւատարմօրէն ապրելով ու հաւատարմօրէն մեռնելով, կը կառուցանեն իրենց արոյրէ աւելի հոյակապ, մարմարէ աւելի տոկուն կոթող մը, որու քով սա սրւնները, արձանները եւ տախտակները անարժան նշանակներ են միայն, վասն զի իրենց կոթողն է աշխարհ մը, իրենց կեանքերով լաւացած:

ՏՐ. Ի. Ֆ. ՏԷՄՓՈՓ

Յիսուս ըսաւ.

«Ան որ ինծի կը հաւատայ, թէ եւ մեռնի՝ պիտի ապրի, եւ ան ամէնը որ կենդանի է ու ինծի կը հաւատայ՝ յաւիտեան պիտի չմեռնի:»

Յովհ. ԺԱ. 25, 26:

ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄԱՀ

Աշխարհի մէջ ամէնէն ստոյգ, ամէնէն անվիճելի եւ անհերքելի իրողութիւնը մահն է: Ասոր համար վաստ, ապացոյց, վկայութիւն չենք փնտոեր, քանզի կը տեսնենք մեր սիրելիները՝ որ պահ մը առաջ մեզի հետ էին, մեզի պէս կը խորհէին, կը դործէին, կը վայելէին, կարգաւ կը հեռանան մեզմէ ու ալ ետ չեն դառնար:

Քանի որ այսքան կարճ է կեանքը, եւ այսքան անստոյգ եւ վաղանցիկ, եւ ան ալ ցաւով ու տաղնապով լեցուն, դարմանք չէ որ շատերու մտքէն սա հարցումը կ'անցնի յաճախ, կ'արժէ՞ ապրիլը:

Եթէ կեանք ըսելով կը հասկնանք միայն մարմինով ապրիլ, շնչել, ուտել, խմել, հաճոյք վայելել, միայն ասոր համար՝ ապրիլը չարժեր: Եւ կամ եթէ կեանք ըսելով կը հասկնանք անդադար աշխատիլ, յոգնիլ, տքնիլ, դործ հաստատել, դրամ շահիլ, եւ վերջը վերջը դեռ չվայելած՝ ամէն բան թողուլ երթալ, միայն ասոր համար ալ ապրիլ չարժեր:

Իսկ եթէ կեանք ըսելով կը հասկնանք (1) ճամբորդութիւն մը՝ որ տեղէ մը կը սկսինք եւ դէպի յա-

ուսջ կը շարժինք տեղ մը երթալու համար, եթէ կը հասկնանք (2) դպրոց մը՝ ուր եկած ենք սորվելու, կրթուելու, մեծնալու, դուրս բերելու մեր մէջ դրուած ոյժերն ու կարողութիւնները, եւ մարդ ըլլալու, եթէ կը հասկնանք, (3) ուղիմաղաշտ մը՝ ուր իբրեւ քաջ գինուորներ կու պիտի մղենք շարին դէմ, ծուռին դէմ, խաւարին դէմ, մեղքին դէմ, եւ յաղթութիւն պիտի շահինք, եւ կամ եթէ կը հասկնանք, (4) ծառայութեան աստղարէզ մը՝ ուր մտած ենք չէ թէ մեր անձին շահն ու հանդիստը փնտուելու, այլ ծառայելու այլոց, անօթին կերակրելու, ինկածը կանգնելու, թշուառը երջանկացնելու, կորսուածը փրկելու, աս կեանքը ապրիլ ըստուգապէս կ'արժէ: Եւ ի՞նչ է մահը:

Եթէ մեռնիլ՝ դոյութենէ դադրիլ, անէանալ, չքանալ կը նշանակէ, արդարեւ ահաւոր է մահը. եթէ մեր սիրելիները երբ կը մեռնին, յաւիտենապէս կը կորսուին, չիք կը դառնան, եւ մենք այլեւս բնաւ պիտի չի տեսնենք, ալ անոնց սէրը պիտի չվայելենք, ալ անոնց հետ պիտի չսպրինք, իրապէս եղկելի մարդիկ ենք մենք: Մարդը՝ որ բնութեան բոլոր արարածներէն աւելի կարողութիւններ ունի, երկնասլաց թռիչքներ ունի, անհունը ընդգրկելու անդուսպ տենչանքներ ունի, միայն անէանալու համար ստեղծուած չի կրնար ըլլալ: Ո՛չ, քաւ լիցի, որ անհուն Աստուածը անսահման կարողութիւններով օժտուած մարդը չնչին նպատակի մը համար ստեղծած ըլլայ: Սորհուրդն իսկ մեղանշում է Աստուծոյ մտքին եւ սրտին դէմ:

Քրիստոնէին հաւատքով եւ տեսակէտով, մահը միայն փոփոխութիւն մըն է, մեծ փոփոխութիւնը, որուն մէջէն մարդ կ'անցնի, եւ մեռնիլը ուրիշ բան չէ, բայց միայն բաժնուել մը, տեղէ տեղ, երկրէ երկիր տեղափոխուել մը, ուրիշ խօսքով տուն երթալ մը, ուր պիտի գտնեն իրենցմէ բաժնուող սիրելիները, եւ պիտի շարունակեն իրենց սիրոյ յարաբերութիւնը:

Քրիստոնէին այս հաւատքին հիմը փրկիստիայութիւն մը չէ, վարդապետութիւն մը չէ, այլ Անձ մըն

է, Դէպք մըն է: Այդ Անձը Յիսուս Քրիստոս է, եւ Դէպքը՝ անոր մահը ու յարութիւնն է:

Յիսուս մեռաւ եւ ապրեցաւ, ու այսօր կ'ապրի աշխարհի մէջ: Մենք ալ երբ մեռնինք պիտի ապրինք Անոր հետ:

Ալ մի վախնաք, մի սոսկաք մահէն, ու երբ ձեր սիրելիները կը բաժնուին ձեզմէ՝ մի՛ ողբաք անոնց մահը անմխիթար, սրբեցէք ձեր արցունքները, անոնք կ'ապրին, դուք ալ պիտի ապրիք հողիներու բնագաւառին, մեր երկնաւոր Հօրը տանը մէջ:

Հ. Յ. Հ.

ՋԱՏԻԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մոսկուսյի հրապարակային ընդարձակ ժողովարահներէն մէկին մէջ՝ հանրային կրթութեան դործավարը՝ Լուսաշարսքի իր բանախօսութեան մէջ կը ձաղկէր դառն լեզուով «հին հաւատքը» բսելով, «Այդ նախապաշարուժը դրամատէր դասակարգն է հնարեր, բայց հիմա ան ամբողջովին հիմնայտակ է եղեր: Այս հաւատքին ունայնութիւնը ապացուցանել շատ դիւրին է:»

Պօլշէվիկ դործավարը այնպիսի խանդավառութեամբ կը խօսէր որ, ինքն իր պերճախօսութեան վրայ հիացած, կը կարծեր թէ վստահարար բոլոր ժողովուրդըն ալ հաւանութիւն կուտար իր հաւաստումներուն: Ատենախօսութենէն ետքը, պատեհութիւն տրուեցաւ ներկաներուն, որ իրենց կարծիքները յայտնեն այս նիւթին շուրջ, պայմանաւ որ մէն մի խօսող հինգ վայրկեանէն աւելի ատեն չառնէ, եւ իր անունը յայտնէ Լուսաշարսքիի:

Բաղմութեան մէջէն ցանցառ մօրուքով երիտասարդ Ռուս քահանայ մը՝ խեղճուկ գեղջուկի մը տատամտութեամբ զայլերով դէպի բեմ յառաջացաւ: Գործավարը արհամարհոտ նայուածքով մը յարեց, «Ձմոռնա՛ս, միայն հինգ վայրկեան:»

Այո՛, անշուշտ, երկար չպիտի խօսիմ» ըսաւ քահանան, եւ բեմ բարձրանալով ուղղեց երեսը ժողովուրդին եւ կորովով մը սկաւ, «Նղբայրներ եւ քոյրեր, «ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱՒ Ի ՄԵՌԵԼՈՑ»։ Բոլոր ժողովուրդը մէկ մարդու պէս ջերմազին ձայն բարձրացուց, «ՕՐՇՆԵԱԼ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ»։

«Ըսելիքս այս էր,» ըսաւ քահանան, «ուրիշ բան չունիմ,» եւ անմիջապէս ժողովը փակուեցաւ։

Լուսաչարքէի հրարորբոք պերճախօսութիւնը ջուրըն էր ինկեր, եւ հաւատաւոր ժողովուրդը իր հետը տարաւ Սուրբ Զատիկին պատգամը։

«Րէֆրտ»

ՅԱՐՈՒՑԵԱԼ ՓՐԿՁԻՆ

Տէր կեանց, Մահու Յաղթական Արքայ,
Յարութեան Փառփիղ ըրէ զիս հաղորդ .
Շուքի ձորին մէջ քովս եղիք ներկայ,
Տուր ինձ ֆաշակել փառքդ լուսայորդ :
Յայնժամ հաւատփիս քեւեր առած քիտ՝
Վանեմ կասկածի ամպերն առ յաւէտ .
Ոչինչ գրքելով շիրմին սել, դանդիտ՝
Մեռնիմ քու մէջըդ, Յառնեմ քեզի հետ :
Ո՛հ կարող չեմ ես, չեմ ես արժանի,
Քու Սէրդ է դարձեալ, Լոյս Սէրդ է նորէն,
Ով Սիրոյ Դեսպան, որ պիտի տանի,
Անցունէ՛ հոգիս մահուան մութ ձորէն :
—Յոյսըս Դուն միայն, քրդանցփիղ կառչիմ,
Յառնեմ քեզի հետ— Փառքն՝վդ, Փրկիչ իմ :

Խօսնակ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆԸ

Թէ Ինչ Կ'ԸՍԵՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՆԵՐ ԵՒ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐ

Երկիր, արեւ ու աստղեր, չորս եղանակներու կանոնաւոր յաջորդութիւնը, վերջապէս ամբողջ տիեզերքի կարգն ու սարքը կը յայտարարեն դերազանցօրէն հանճարեղ ՍԿԶԲՆԱՊԱՏՃԱՌ մը:

Պղատուն

Ո՞վ կրնայ բարձրացնել իր աչքերն դէպի երկինք առանց հոն տեսնելու ԱՐԱՐԻՉ մը: Լոյսի շքեղութիւնը, բներեւոյթներու օրէնքները, արեւին, լուսինն եւ աստղերուն կանոնաւոր շարժումը կը հարկադրեն մեզ հռչակելու ՀԵՂԻՆԱԿ մը անհունապէս կարող եւ յաւիտենական, արժանի մարդոց հիացումին:

Կիկերոն

Ամբողջ բնութիւնը կը քարոզէ իր ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ անհուն հանճարը: Ամէն ոք կարող է ըմբռնել այս փրկիսփայլութիւնը:

Ֆեմելոն

Ո՞վ հրամայեց արեւին ըսելով, — Ե՛լ ոչնչութենէ, եւ իշխէ ցերեկին. եւ լուսինին, Երեւցի՛ր ու ջահն եղի՛ր գիշերին: Ո՞վ տուաւ գոյութիւն այն անհամար աստղերուն՝ որոնք մեծազանգուած՝ փառայեղ արեւներ են լուսափողփող: Ո՞վ է այն ՀԱՍՏԻՉԸ՝ որուն ամէնակարողութիւնը ստեղծած է այս հրաշակերտները. եթէ ոչ Աստուած:

Մասիյյօն

Ես չեմ գիտեր թէ կա՞յ աւելի երջանիկ եւ տպաւորիչ ապացոյց մը՝ որ աւելի ուժգնօրէն խօսի մարդուն, քան այն հիանալի կարգաւորութիւնը՝ որ կը տիրէ տիեզերքի մէջ, որ կը հռչակէ Արարչի մը գոյութիւնը:

Վօլքէն

Ամէն ինչ որ կը ծնի, յառաջ կուգայ պատճառէ մը. ամէն ինչ որ ծնած է, կարելի չէ ըմբռնել առանց պատճառի: Տիեզերքն ունի պատճառ մը. այս պատճառը մենք կ'անուանենք Աստուած:

Պղատոն

Իմ գոյութիւնս եւ գերադանցօրէն կատարեալ էակի մը դադարաբար՝ դոր ունիմ մէջս, յայտնապէս կ'ապացուցանեն Աստուծոյ Գոյութիւնը:

Տէֆարդ

Բներեւոյթներու անդադար ուսումնասիրութիւնը կը ստեղծէ խորին երախտագիտութիւն առ գերազօյն իմաստութիւն:

Վ. Գուգէն

Աստուած ոչ միայն պատճառ եւ իմաստուն Տնօրէնն է բնութեան երեւոյթներուն, այլ նաեւ Հեղինակ իմ մտային կարողութիւններուն՝ որով ես զիս կը ճանչնամ, եւ կը վերանամ մինչեւ Արարիչն: Նա է Հայր Նախախնամող, տնօրինող, եւ կառավարող մարդկային եւ տիեզերքի զէպքերն ու եղելութիւնները:

Ժուպէրդ

Մարդը – արարածներու գլուխ դործոցը – տեսնելով ճանչցած եմ զԱստուած:

Երկինք կ'ուսուցանէ մեզ պաշտել իր Հեղինակը: Երկրագունդը կը դժարանէ զԱՍՏՈՒԱԾ իր ԱՐԱՐԻՉԸ. Համազօյք կը պատմեն Արարչին անսահման կարողութիւնը: Օրը օրուան կը յայտնէ, դշերը գիշերին կը յայտարարէ իր անհուն իմաստութիւնը:

Ժ. Պ. Ռուսօ

ԱՐԱՐՉԻՆ գոյութիւնը կը տեսնենք ո՛չ միայն երկրագունդին վրայ՝ որ կը թաւալի, արեւին, լուսինին եւ աստղերուն մէջ՝ որ մեզ կը լուսաւորեն, այլ թռչունին մէջ որ կը թռչի, ձուկին մէջ որ կը լողայ, ամենափոքր միջատին մէջ, բոյսին մէջ, ծաղիկին մէջ:

Ժ. Ժ. Ռուսօ

Երբ կը դիտեմ այս տիեզերքը մեծատարած, միսթիք եւ մեծադործ, կ'ըսեմ իւրովի, դիպուածի արդիւնք չէ ան, այլ մարդէն գերագոյն էակի մը գործն է:

Նարալէոն

Ուղիղ խորհող մտքին, մաքուր սրտին, ողջամիտ հոգիին զԱստուած յայտնելու համար հրաշք պէտք չէ. բնականը գերբնականին պէս աստուածային է անոնց համար:

Վերէն իր սուրբ օքիւսանէն
Աստուած կը հսկէ մեզ յարատեւօրէն.
Թէ մեր ուղիմ լիմի մթին կամ լուսաւոր,
Ինք կ'առաջնորդէ մեզ ամէն օր:

Ռասիմ

Ձկայ վայրենի ժողովուրդ կամ ցեղ մը՝ որ անգիտանայ ճանչնալու Աստուածութիւն մը: Մարդկային ազգին միաձայն եւ անյեղլի համախոհութիւնը բռնութեան ձայնն է եւ ապացոյց ճշմարտութեան — որ է ճանաչել թէ կայ Աստուած մը:

Կիկերոն

Հարցո՛ւր Զրադաշտին, Կոմբիւկոսին եւ Սոկրատէսին, իմաստուն Սադոմոնիմ ու հռետոր Կիկերոնիմ,
Որ ամէնքն ալ պաշտած են էակ մը Գերագոյն.

Կ'ըսեն միաձայն, — Պաշտել Գերագոյնը անհրաժեշտ
հարկ մ'է մարդուն:

Վօլթէր

Վաղեմի ազգերու կոսապաշտութիւնը, նոյն իսկ դիցարանութիւնը Յունաց եւ Հռովմայեցոց՝ որոնք կը պաշտէին բնութեան բոլոր զօրութիւններն իբրեւ Աստուած, ապացոյց են Աստուծոյ գոյութեան:

Բէլիսիէ

Շրջագայեցէք բովանդակ աշխարհը, թերեւս պիտի գտնէք քաղաքներ առանց պարիսպի, առանց գիւրքի եւ դպրութեան, առանց օրէնքի, առանց բնակարա-

նի, առանց դրամի, սակայն երբէք պիտի չի՛ տեսնէք
քաղաք մը առանց խորանի, առանց տաճարի, առանց
սրբավայրի, առանց Աստուծոյ:

Զինացիք Քրիստոսէ աւելի քան երկու հազար տա-
րի առաջ, կ'երգէին հետեւեալ ժողովրդական երգը:—

Մէկ հրամանն Աստուածութեան
Ի չը գոյէ կը բերէ ի գոյութիւն
Մարդկային ցեղ մ'ամբողջական:

Պրմսէն

Իմ բոլոր տիեզերական ծանօթութեանս անմիջա-
կան առարկան ԱՍՏՈՒԱՅ է: Ես կը տեսնեմ զԱստուած
ամէն բանի մէջ, եւ կամ լաւագոյն է ըսել, Աստուծոյ
մէջն է որ ես կը տեսնեմ ամէն բան:

Ֆեմելյոն

Կը մտածէի որոնել թէ ու՛րկէ սորված էի խորհիլ
էակի մը վրայ, որ ինձմէ աւելի կատարեալ է: Զգո-
յութենէ ունենալ սոյն դաղափարը, յայտնապէս ան-
կարելի էր. ոչ ալ ես ինձմէ կրնայի ստանալ զայն:
Ուրեմն կատարելութեան այս դաղափարը իմ մէջս
գրուած է ինձմէ աւելի կատարեալ էԱյի միջոցաւ, եւ
ՆՈՅՆԸ՝ որ ունի իր մէջ ամէն կատարելութիւն, է
ԱՍՏՈՒԱՅ:

Տէֆարթ

Կայ մէկ Աստուած, մի միայն մէկ, արդար, բարի:
Երկիրը կը յայտարարէ Անոր գործերը, երկին կը հըռ-
չակէ Անոր փառքը: Երանի՛ր անոր որ կը ճանչնայ
զնա: Աւելի երանի՛ր անոր, որ կը պաշտէ զնա:

Նա կայ. ամէն ինչ Անոր մէջն է. Անհունութիւնը,
Ժամանակները: Յաւիտենականութիւնը Անոր կեանքն
է: Լոյսը Անոր աչքն է: Աշխարհը Անոր ձեռակերտը:
Տիեզերքը հաստատ կը մնայ Անով: Անոր գերագոյն
կամքը՝ Անոր գերագոյն օրէնքն է: Անոր գիտութիւ-
նը, զօրութիւնը, սէրն ու գեղեցկութիւնը երբէք չեն
սպառիր:

Լամարթիմ

Ես կ'ըմբռնեմ զԱստուած որպէս էակ մը ամենա-
զէտ, կանխատեսող, նախախնամող, որ կը կառավարէ
Համայն արարածները, կ'ընէ ամէն ինչ որ կը կամենայ :
Պօսիւէ
Թարգ. Կ. Յ. Պ.

ՅԼՕՐԻՏԱՅԻ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՐ 1926 Մայիս 18ին,
24-ի դէմ 67 քուէով բնաշրջութեան դէմ անցուց օրէնք
մը՝ որով կ'արդիւուի նահանգին սեւէ դպրոցին մէջ ու-
սուցանել «վարկած» մը՝ որ կը հերքէ Աստուծոյ դո-
յութիւնը եւ կամ մարդուն աստուածային ստեղծագոր-
ծութիւնը, եւ կամ ո եւ է կերպով անաստուածութիւն
եւ կամ անհաւատութիւն կ'ուսուցանէ : Այս օրէնքին ան-
սաստող մը մինչեւ 100 տօլար տուգանքի պիտի դա-
տապարտուի :

* * *

Արարի'չդ իմ, իմ կեանքի տետղութեան
Դրած չես սահման,

Այս կարն ժամանակաշրջան.

Կը յուսամ, կը սպասեմ այս կեանքէն անդին
Անմահութեան անվայսման կեանքին :

Հաւատ ու սէր-

Հոգւոյն երկու՝ քոիչներ-

Կը բարձրանան վեր

Մեր վրեհաւ հոգիներ

Առ Աստուած՝

Անկասկած :

Լամարդին

* * *

ՄԱՂԹԱՆՔ ԱՌ ԱՍՏՈՒԱԾ

Ձոյգ սիւներու վրայ կառուցուած
Տաճար մ'եմ ես, Հայր իմ Աստուած :
—Գլուխս՝ կամար, սիրտըս՝ խորան,
Աչքերս՝ անոր լոյս — պատուհան.
Բերանս՝ դպրաց դաս օրհներգու,

Ձեռքերս՝ հըլու ըսպասարկու .
Հողիս անմահ՝ հոն քահանայ . . . :
—Ողջ էութեամբս ներքին՝ ահա
Տաճար մ'եմ ես , Հայր իմ Աստուած
Ձոյգ սիւներու վրայ կառուցուած :

* * *

Պաշտել կ'ուզեմ հոն քե՛ղ միայն ,
Փշրեմ բոլոր կուռքերս ունայն .
—Սիրտըս ամբողջ՝ Բեդ ողջակէզ ,
Յառեմ աչքերս միայն ի Բեդ :
Պատիր յոյսեր թող զիս չօրրեն ,
Իղձերս անճահ , կամքս ապօրէն՝
Կըքին , իյնան թող դետնամած . . . :
Բու վեհափառ կամքիդ դիմաց՝
—Փշրեմ բոլոր կուռքերս ունայն ,
Պաշտել կ'ուզեմ հոն Բե՛ղ միայն :

Խօսնակ

ԿՐՕՆՔ

«Աստուծոյ ու Հօրը քով մաքուր ու անարատ կրօնասիրութիւնը այս է . որբերուն եւ որբեւայրիներուն տես երթալ իրենց նեղութեան աստնը, ու անձը անարատ պահել աշխարհէ :»

Յակ . Ա . 27 :

Հ Ա Ի Ա Տ Ք

Հաւատքն է վստահութիւն Աստուծոյ զոյութեան եւ նախախնամութեան : Հաւատքն է հիմն ամէն կրօնքի : Հաւատքն է այն խոր համոզումը թէ Աստուած ուղղակի կերպով կը միջամտէ մարդկային գործերուն : Հաւատքով սիրան ու հոգին կը յանձնուին, ամէն բարեաց հեղինակին, ամենակարող Հօրը :

Ռ . Փ . Օլիվէն

Հաւատքը մարդկային հոգւոյն ամէնէն վսեմ, ամէնէն բեղմնաւոր զգացումն է : Անհաւատութիւնը ամէնէն այպանելի, ամէնէն անարդ եւ դձուձ զգացումն է : Առանց հաւատքի մարդը հաշմանդամ է :

Վ . Տը Պրօկլի

Երկրէ վեր բարձրանալու համար, ո՞վ մարդ, պէտք են քեզի թեւեր, — Հաւատք եւ Սրտի Մաքրութիւն : Աստուծոյ կը տանին քեզ մինչեւ բարձունքն երջանկութեան ու յաւիտենական լոյսի :

Գորնէյլ

Հաւատալ Արարչութեան՝ անհրաժեշտ պէտք մ'է մարդկային մտքին, եւ սոյն պէտքն է ապացոյց Արարչութեան իրականութեան :

Ժ . Ժ . Ռուսօ

Կրօնքը կը խոստանայ եւ կ'երաշխաւորէ մարդուն՝ ապագայ մը որ կը վարձատրէ ներկայ թշուառութիւնները :

Մտտալ Տը Մէնթրեմօն

Կեանքի արուեստին մեծ վարպետը՝ Յիսուս, որ
ինքն էր կեանքն ու ճշմարտութիւնը, երբ իր աշակերտ-
ներուն կը սորվեցնէր թէ ինչպէս ապրելու են կեանքը,
մանաւանդ զժրագոյութեան եւ նեղութեանց պահերուն
մէջ, բաւ անոնց — «Քաջասիրտ եղիք... սիրտերնիդ
թող չխոտվի, Աստուծոյ հաւատացէք, ինծի ալ հաւա-
տացէք» Ահա ճշմարիտ հաւատքին խարխուրը:

Յասմիկ

Կրօնքը՝ Աստուծոյ հետ յարաբերութիւն է: Ան որ
Աստուծոյ մը կը հաւատայ, եւ կը խոնարհի Անոր առ-
ջեւ, կրօնասէր է:

* * *

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՒԱՏՔԻ ՇՈՒՐՁ

Գաղափար մը կազմելու համար թէ ի՛նչ է Ամերի-
կայի ժողովուրդին հաւատքը կրօնի հիմնական
խնդիրներու մասին, 16 քաղաքներու եւ 200 օրաթեր-
թերու մէջ հարցարան մը հրատարակուեցաւ վերջերս,
եւ խնդրուեցաւ որ ընթերցողներ պատասխանեն 12
հարցումներու, ինչպէս, «կը հաւատա՞ս Աստուծոյ»,
«կը հաւատա՞ս անմահութեան», «կը հաւատա՞ս Սբ.
Գրքին», եւն. եւն. Այս հարցումներուն տրուած 125
հազար պատասխաններէն տեսնուեցաւ որ, հարիւրին
91-ը Աստուծոյ կը հաւատան, եւ միայն հարիւրին 9-ը
չեն հաւատար, հարիւրին 88-ը կը հաւատան անմահու-
թեան, հարիւրին 88 կը հաւատան աղօթքի, հարիւրին
85-ը կը հաւատան Քրիստոսի աստուածութեան, հա-
րիւ 85-ը կը հաւատան Աստուածաշունչին իրբեւ ներ-
շնչեալ գիրք, հարիւրին 77 եկեղեցւոյ գործօն անդամ
են, հարիւրին 76 կանոնաւորապէս կը յաճախեն կրօնա-
կան պաշտամունքի, հարիւրին 42 ընտանեկան աղօթք
ունին իրենց տուններուն մէջ, հարիւրին 87 կը հաւա-
տան թէ, կրօնքը կարեւոր դեր ունի թէ՛ անհատին, եւ
թէ՛ հանրութեան կեանքին մէջ:

Ասիկա անտարակոյս կատարեալ վիճակագրութիւն

մը չէ, սակայն, դէթ այսքան բան կը ցուցնէ թէ, կը-
րօնքը մեծ ոյժ մըն է Ամերիկայի մէջ: Ամերիկեան
ազգը առանց կրօնքի չկրնար ապրիլ: Ամերիկացիին
բարոյական գորութեան ազբիւրը իր կրօնքին ու եկե-
ղեցիին մէջն է:

Գ. Մ. Գեղամ

* * *

ՌՈՒՄԻՈՅ մէջ կրօնական մեծ շարժում մը սկսած
է, Համայն Ռուսիոյ Քրիստոնէական Միութիւնն կոչ-
ուած մարմնոյ մը ձեռամբ, ու զօրաւոր թափով կը
տարածուի ամբողջ երկրին մէջ: Աս Միութեան նախա-
գահը, Փրօխանօֆ, կը տեղեկագրէ թէ պատերազմէն
ասդին Ռուսիոյ մէջ բողոքականութիւնը տասնապատ-
կուած է: Միութեան դաշտին մէջ կան 4000 եկեղե-
ցիներ, որոնց յարողներուն թիւն է 2,000,000: Ասոնք
կը պահեն 8000 դործիչներ, քարոզիչներ եւ միախնար-
ներ: Ռուսիոյ մէջ կան նաեւ ուրիշ Աւետարանական
կազմակերպութիւններ ալ, որոնք ունին նոյնքան եկե-
ղեցիներ, եւ նոյն թուով հետեւողներ, որ ըսել է այս-
օր Ռուսիոյ մէջ բողոքականներու թիւը կը հասնի 4
միլիոնի, մինչդեռ տասը տարի առաջ անոնց թիւը կէս
միլիոն կը հաշուուէր:

Սովիէթ կառավարութիւնը փորձով դտաւ թէ, կը-
րօնքի զգացումը հալածանքով մարդոց սրտէն խլել հա-
նել կարելի չէ: Ռուս ժողովուրդին մէջ այսօր աւելի
խորունկ հոգեւոր կեանք կայ, քան որ երբէք եղած էր
ասկէ առաջ:

Գ. Մ. Գ.

* * *

Քօլօրասո Համալսարանի ուսանողներուն մէջ ցըր-
ուած հարցարանէ մը՝ որուն 239 հոգի պատասխանե-
ցին, տեսնուեցաւ թէ աշակերտներուն հարիւրին 85-ը
կրօնքի կարեւորութիւնը կը շեշտեն, եւ փափաք կը
յայտնեն զօրաւոր կրօնական գործունէութեանց հա-
մար. հարիւրին 85-ը եկեղեցիներու մատուցած ծառա-

յութիւնը կը դնահատեն . 207 աշակերտ Սր . Գրքին մեծ արժէք կուտան . 69 հոգի Սր . Գիրքը աւելի յաճախ կը կարգան համալսարան դալէ ի վեր :

Աշխարհիս մէջ ամենամեծ ուժը՝ կրօնքի ուժն է : Յիսուս կ'ըսէ , « Ես երբ երկրէ բարձրանամ , ամէնն ալ ինձի պիտի քաշեմ : » Բրիտոսի խաչն է յաղթողը : Փա՛ռք Անոր :

***

Նիւ Եորքի ժողովրդական քարոզիչներէն մէկն է Տօքթ . Փօլինկ , որ Բրիտոսնէական Ջանից Ընկերութեան նախագահն է հիմա , Հայ Գլարքի տեղ : Յիշեալը՝ երիտասարդաց ժողովի մը մէջ խօսելու ատեն ըսաւ անոնց ,— « Եթէ կ'ուզէք երջանիկ ըլլալ , սա մէկ քանի որոշումները ըրէք .—

1.— Օրս աղօթքով պիտի սկսիմ եւ աղօթքով վերջացնեմ :

2.— Ամէն օր պիտի ջանամ ընկերոջս մէջ լաւ բան մը տեսնել :

3.— Կեանքիս կանոնը պիտի ընեմ հոգ չընել ան բաներուն համար , որ իմ ձեռքս չեն :

4.— Պիտի վարժեցնեմ աչքերս որ շուրջս , բնութեան մէջ , եւ մարդոց մէջ դեղեցիկը տեսնեմ :

5.— Պիտի ջանամ մէկը երջանկացնել ամէն օր :

6.— Ամէն դործի մէջ իմ լաւագոյնս պիտի ընեմ , եւ նշանաբանս պիտի ըլլայ ուրիշները :

Երջանկութիւնը գետնէն չի բուսնիր , դրամով չի գնուիր , մեքենայով չի շինուիր , ասոնց նման պարզ կանոններ պահելով եւ մաքուր կեանք մը ապրելով միայն կրնայ մարդ երջանիկ ըլլալ :

Գ . Մ . Գ .

Ջանասիրաց Միջազգային Համաժողովին մէջ , որ մի քանի ամիս առաջ տեղի ունեցաւ ի Լլիվլէնտ , Օհայօ , Պոսթընի ծանօթ եկեղեցական Սթէնլի Վէնտըրսօլ ուղերձ մը խօսեցաւ եւ դիտել տուաւ թէ , Ամերիկայի մէջ ամուսնալուծմանց մէկ պատճառը սա է որ տուներու

մէջ ընտանեկան աղօթքը վերցուած է: Ամուսնալուծման որդերը մուտ կը գտնեն այն տուներուն մէջ ուր հոգիի նորոգութիւն չեն ստանար: Եթէ տուներու մէջ ընտանեկան աղօթքի հին բարի սովորութիւնը հաստատուի, ան ատեն ամուսնաթողութեան համար հաստատուած դատարանները պիտի փակուին:

Թող ամէն ընտանիք այս դարմանը փորձէ իրեն տունը քայքայումէ փրկելու համար:

* * *

ՅՐԱՆՍԱՅԻ մէջ վերջերս շարաթ մը նուիրուեցաւ բարեսրտութեան, որուն մէջ կ'ակնկալուէր որ ամէն մարդ պատեհութիւն մը գտնէր ուրիշներու բարիք մը ընելու: Կոչ եղած էր ժողովուրդին որ ամէն անհատ այդ շարթուան օրերուն մշակէր իր մէջ բարի եւ բարեացակամ խորհուրդներ: Յրանսացիներ այդ շարթուան մէջ ջանացին սիրել իրենց ընկերները իրենց անձերուն պէս, եւ մինչեւ անգամ կենդանիներու հանդէպ ալ ողորմած եւ գթոտ ըլլալ: Այդ շարթուան միջոցին նշանաւոր ատենախօսներ յորդոր կարդացին ժողովուրդին որ ամէն մարդ՝ օգնութիւն մը ընէ իր ընկերին՝ մեծի կամ պզտիկի, հիւանդի կամ առողջի, ո եւ է մէկուն որ օգնութեան կարօտ էր: Շատեր աշխատեցան այդ յորդորները ի դործ դնել: Ո՛հ, երանի թէ, ոչ թէ մէկ շարաթ, այլ բոլոր տարին, եւ ամէն տարի, եւ ոչ թէ միայն Յրանսայի մէջ, այլ յաւէտ բոլոր աշխարհի մէջ ի դործ դրուէր Ոսկեղէն Կանոնը, ՝ ՝նչ որ կ'ուզես որ ուրիշը քեզի ընէ, դուն ալ անոր անանկ ըրէ,» եւ այն ատեն աշխարհը շուտով դրախտի պիտի փոխուէր:

ԿՈՉ ՄԸ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Որքան ժամանակ որ Քրիստոնէական Եկեղեցին՝ Աւետարանը կը քարոզէ իրարու հանդէպ կասկածանքի եւ կզգիացման խոր հովիտներուն, եւ անդունդներուն

մէջէն, անոր պատգամը չպիտի կրնայ ազդել ու թափանցել աշխարհին, այլ չոր ու քարոտ պատերու դարնուելով պիտի փչրուի եւ խոր ձորերուն ցուրտ մշուշին մէջ պիտի լռէ ու անյայտանայ: Բայց եթէ միացեալ եկեղեցիները՝ բոլորը միասին սուրբ լեռան՝ մեր օրերու Սիօնին, դադաթը բարձրանան՝ եւ անկէ՝ իբրեւ Քրիստոսի դեսպանները՝ դռնն աշխարհի միաբերան եւ բարձրաձայն — «Ապաշխարեցէք, քանզի երկնից թաղաւորութիւնը մօտեցած է,» «Հաշտուեցէք Աստուծոյ հետ,» այն ատեն է որ Աւետարանը՝ ինչպէս որ Հոռովմէական Կեսարներու օրովը, մարդոց կեանքին ուղղութիւնը փոխեց, եւ նոր ճամբաներ բացաւ անոնց առջեւ, մինչեւ ամբողջ Միջերկրական աշխարհը, այնպէս ալ այսօր նոյն Աւետարանը ներկայ աշխարհին՝ որ շատ աւելի ընդարձակածաւալ է, պիտի տայ ան բաները որոնց մարդիկ անօթի են եւ ծարաւի, իրենց հպարտութեան ու վայրագութեանց, իրենց ատելութեանց եւ խառնաշփոթութեանց, տապնապներու եւ տուայտանքներու մէջ:

Տր. Ասովֆ Տէւաբն

ԿՐՕՆՔԸ ՈՃԻՐԻՆ ԴԵՄ

Ամերիկեան բազմամարդ քաղաքներու մէջ պաշտօնավարող փորձառու դատաւորներ, որոնք պատանի ոճրագործներու հետ զործ ունեցած են, թէ բեմի եւ թէ մամուլի միջոցով կը պնդեն թէ, պատանիներու մէջ հետզհետէ բազմացող զանազան ոճրագործութիւնները՝ արդիւնքն են կրօնական դաստիարակութեան պակասին:

Նիւ Եորքի դատաւորներէն Մր. Փաուսէթ կ'ըսէ, «Անձնական փորձառութեամբ համոզուած եմ թէ, ոճիրի դէմ ամենաընտիր արգելիչ միջոցը, եկեղեցիին ազնուացուցիչ մթնոլորտն է: Եւ կ'արժէ որ նկատի առնեն այն ամէնը, որ դարմանքով կը տեսնեն ոճրագործութեանց աճումը Ամերիկայի պատանիներու մէջ:» Սոյն դատաւորը կ'աւելցնէ թէ ինչպէս իր առջեւ բերուած բազմաթիւ ոճրագործ պատանիներու պարտադ-

րած է, իրրեւ պատիժ, եկեղեցի յաճախել կանոնաւորապէս, եւ թէ ինչպէս, անոնցմէ շատ շատեր շիտակ ճամբէն քալած են ազկէ վերջ:

Որիչ դատաւոր մը, Մր. Բօսալսքի կ'ըսէ, «Ամերիկացի տղայոց մեծագոյն պէտքը Մր. Գրոց ծանօթութիւնն է: Մեր տղաքը այն ուղղութեամբ դաստիարակուելու եւ կրթուելու են, որով կարող ըլլան Մր. Գրոց մէջ յայտնուած ճշմարտութեան, արդարութեան, ազատութեան եւ օրէնքի արժէքները տեսնել եւ զնահատել:»

Մագիստրաս

Ի՞նչ Կ'ԸՍԵՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԸ
ԲԱՐԵՇՐՁՄԱՆ ՎԱՐԿԱԾԻՆ ՄԱՍԻՆ

Փրօֆ. Ուիլեմ Պէթրսըն, Քէյմպրիճի մէջ Անգլիոյ ներկայ ամենամեծ կենսաբանը կ'ըսէ. «Գիտնականներուն համար այլ եւս անկարելի է համաձայնիլ Տարվիւնական տեսութեան հետ՝ էականերուն ծագումի մասին:»

Տօքթ. Ու. Հ. ԹՀամսըն, Նիւ Եորքի Բժշկական Ակադէմիայի նախկին նախագահը կ'ըսէ, «Տարվիւնական տեսութիւնը ներկայիս մերժուած է, կենսաբաններու մեծամասնութեան կողմէ՝ իրրեւ արտառոց եւ փաստէ զուրկ ուսուցում մը:»

Բրիտանական Թանգարանին տեսուչը՝ Տօքթ. ԷթՀարիճ՝ որ բրածոյներու մասին ամենամեծ հեղինակութիւնն է, կ'ըսէ, «Բարեշրջականներու խօսածներուն տասնէն ինը պարզ տիմարութիւն է. խորագնին քննութիւնները բնաւ չեն պաշտպաներ դայն:»

Լոնտոնի Քինկս Գօլէճին Փրօֆ. Պիլը կ'ըսէ, «Մարդուն ծագումին նկատմամբ բնապաշտական բոլոր ենթադրութիւնները պաշտպանող գիտական փաստի շուք մը իսկ չկայ ներկայիս:»

Հէրպլըթ Սիէնսըր, Անգլիացի ընկերաբանը եւ բարեշրջութեան հաւատացողը կ'ըսէ, «Զկայ վստահելի գիտնական մը որ ապացուցած ըլլայ թէ բարե-

չըջութիւնը գիտութիւն մըն է : Ան մի միայն չվաւե-
րացուած ենթադրութիւն մըն է :»

Փրօֆ. Հէյքըլ, ամենանշանաւոր Գերման բարե-
չըջականը, մեռնելէ առաջ 1919-ին ըսաւ, «Գիտու-
թեան ամենավերջին խուզարկումները այն եղբակացու-
թեան եկած են թէ բարեչըջութեան վարդապետու-
թիւնը, եւ մասնաւորապէս Տարվինականութիւնը սը-
խալ մըն է, ու կարելի չէ պաշտպանել :»

Փրօֆ. Տըբմընտ՝ որ թէ՛ Գրիստոնէութեան եւ թէ՛
բարեչըջութեան կը հաւատար, իր վերջին օրերուն մէջ
ըսաւ, «Ես կրկին Գրքերու Գրքին (Աստուածաշունչին)
կը դիմեմ, անոր հաւատալու ու դայն ընդունելու,
ինչպէս որ սկիզբէն ըրի : Ես այլեւս չեմ կրնար անո-
րոշութեանց մէջ ապրիլ :»

Լօրտ Քէլվին՝ արդի ամենամեծ գիտնականը, գի-
տութիւնը յառաջացնելու նիւթին շուրջ տուած մէկ
դասախօսութեան մէջ ըսաւ, «Ես կը դարմանամ որ մեր
համալսարաններու ուսուցիչները եւ բեմերու քա-
րոզիչները անպատշաճ փութկոտութեամբ մը կը ջա-
տագովեն բարեչըջումը իբր սկզբունք, մինչդեռ գի-
տութեան հետեւութիւններուն մէջ բարեչըջութիւնը կը
մնայ իբրեւ չի վաւերացուած ենթադրութիւն մը :»

Պերլինի Փրօֆ. Վըրչօն՝ որ աշխարհի ամենանշա-
նաւոր բժիշկը կը նկատուի, ըսաւ, «Բոլորովին տիմա-
րութիւն է, եւ գիտութեամբ կարելի չէ ապացուցանել
թէ մարդը կապիկէն կամ ուրիշ ո եւ է կենդանիէ մը սե-
րեցաւ : Այս տեսութեան յայտարարութենէն ի վեր,
իրական գիտութեան տուած բոլոր տեղեկութիւնները
հակառակ ուղղութեամբ յառաջացեր են :»

Փրօֆ. Ֆ. Մ. Պալֆուր, Քէյմպըրիճի կենսաբանը,
կ'ըսէ, «Բոլոր գիտական իրողութիւնները կը ժխտեն,
բնագէտներ յորջորջուողներու այն տհաս գաղափար-
ները թէ՛ սերնդաբանութեան շրջանին, տեսակ (ցեղ)
մը կրնայ ուրիշ տեսակի (ցեղի) մը այլափոխուիլ :»

Փրօֆ. Ֆլէյմըն՝ Գերման կենդանաբանը, կ'ըսէ,
«Տարվինական ծագումի տեսութիւնը, բնութեան մէջ

իրբեւ իրողութիւն ծառայող ո՛չ մի վաստ ունի: Ան՝
զխտական խուզարկութեան արդիւնք չէ, հապա երե-
ւակայութեան դուտ արդիւնարեութիւնը:»

Սքէնսըրտ Տիֆշըմէրիի խմբագիրը՝ Տ. Ս. Կրէ-
կըրի, կ'ըսէ, «Տարօրինակ իրողութիւն մըն է թէ Մեծն
Բրիտանիոյ մէջ ոչ մէկ ականաւոր զիտնական հեղինա-
կութիւն, որ իր եղբակացութիւնները թուարանական
ճշգրտութեամբ կ'արտայայտէ, որդեգրած է բարեշքը-
ջութիւնը:»

Նոյն ինքն Տարվին՝ իր կեանքի վերջաւորութեան
ատենները ըսաւ Տիկին Հօրի, «Ես անձնակերպուած
զաղափարներով երիտասարդ մըն էի: Ես հարցեր ու
թելադրութիւններ մէջտեղ բերի, ու զարմացայ որ ար-
տայայտած զաղափարներս անշիջելի կրակի պէս տա-
րածուեցան: Ժողովուրդը անոնցմէ կրօնք մը շինեց:»
(Իր գրքին մէջ «Թեբեւս ենթադրենք» ոճը 800 անգամ
գործածեք է:)

ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՄԵՁ ԲԱՐԵՇՐՁՄԱՆ ՇՈՒՐՁ

Ուսուցիչ Աքափի դատավարութեան (*) միջոցին
Տէյթընի դատարանին մէջ Մը. Ու. Ճ. Պրայն հետեւ-
եալ ուղերձը խօսեցաւ, որն որ ամբողջ երկրին ուշա-
դրութիւնը գրաւեց:

«Գիտնականներ կ'ըսեն թէ բարեշքը մը իրողու-
թիւն մըն է, բայց կարող չեն բացատրելու: Ասոնք
կ'ըսեն թէ կենդանեաց մէկ սեռը յառաջ եկած է իրմէ
ստորին սեռէ մը, ու եթէ այնպէս է, կ'ըսեն, բոլոր սե-
ռերը ծագում առած ըլլալու են մէկ ու միայնակ փոք-
րիկ բջիջէ մը ովկիանոսին խորութեանցը մէջ, որ զար-
գանալով, բարեշքը յուելով վերջապէս մարդու է փոխ-
ուեր:

(*) Մը. Սփափ դատավարութեան կանչուեցաւ Թէմիսի նա-
հանգիմ մէջ, Փրայմը Սքուլի աշակերտաց Տարվիմի վարկածը
տրվեցնելուն համար:

Եւ սակայն տարօրինակ բանը սա է որ մարդիկը
չեն կրնար գտնել կենդանական մէկ հատ սեռ մը որ
ուրիշ սեռէ մը յառաջ եկած ըլլայ, ու կ'ուզեն որ թոյլ
տանք իրենց որ մեր գաւակաց միտքը լեցնեն բարեշրջում
կոչուած այս նիւթովը:

Բարեկամներս, կ'ուզեմ որ գիտնաք թէ աս գիտ-
նականները չէ՛ թէ միայն ապացոյց չունին բարեշրջ-
ջութեան, հապա իրենք չեն կրնար գտնել թէ կեանքը
ինտոր ծագում առած է: Անաստուածը կ'ըսէ, — կեան-
քը երեւան եկաւ կերպով մը, բայց առանց Աստուծոյ:
Չգիտականը կ'ըսէ, — տեղէ մը սկսաւ կեանքը, Աստուծ-
մէ էր թէ ոչ՝ չեմ գիտեր: Եւ Քրիստոնեայ բարեշրջա-
կանը կ'ըսէ թէ, — մենք շատ հեռու տեղէ մը ճամբայ
եկած եկած ենք. բայց ո՛րքան հեռու տեղէ մը՝ չենք
կրնար գիտնալ: Ո՛չ, աս պարոնները կը նկատեն կեան-
քը իբր գաղտնիք մը զոր իրենք չեն կրնար բացատրել,
եւ կ'ուզեն որ մենք ընդունինք իրենց ըսածները առանց
խնդրոյ առարկայ ընելու իրենց կարծիքները: Ու հոս
կուզան աս մարդիկը իրենց բարեշրջական գաղափար-
ներովը եւ կ'ուզեն մեզի հաւատացնել թէ, ամէն մարդ
կը հաւատայ եւ կ'ընդունի աս վարդապետութիւնը,
մինչդեռ իրենցմէ եւ ոչ մէկը կրնայ բացատրել տիե-
զերքի մեծ առեղծուածը: Եւ սակայն այս պարոնները
կ'ուզեն խախտել ու կործանել մեր գաւակներուն հա-
ւատքը այն Աստուծոյն վրայ որ ամէն բանի ետեւը կը
կենայ եւ որուն խոստումը ունինք մենք թէ քիչ ետքը
իւր հետը պիտի ապրինք յաւիտեան: Ասոնք զԱստուած
աշխարհէն դուրս կը հանեն: Աստուծոյ վրայ երբէք
չեն խօսիր: Եւ եթէ մինչեւ անգամ աս գիտնականները
ընդունին ալ թէ այդ նախնական բջիջը, ուսկից կ'ըսեն
թէ կեանքը սկիզբ առաւ, Աստուած ստեղծեց, ատով
ալ դեռ խնդիրը չվերջանար, քանզի Սբ. Գրքին պատ-
մութեանը համաձայն չէ այդ: Այս գիտնականներուն
կէսէն աւելին չեն հաւատար Աստուծոյ, չեն հաւատար
անձնական անմահութեան, եւ կ'ուզեն սորվեցնել իրենց

այդ դաւանանքը մեր դաւակներուն, ու խլել անոնց սրտէն իրենց հաւատքը:

Բարեչըջութեան այս դործողութեան մէջ ա'լ հրաշքի տեղ չի մնար, մինչդեռ Սբ. Գրքի թէ Հին եւ թէ Նոր կտակարանները լեցուն են հրաշքներու պատմութիւնով: Ասոնք այս վարդապետութեամբ դործնականապէս կ'ուրանան ամէն ինչ որ գերբնական է, կ'ուրանան կուսածնութիւնը, կ'ուրանան մարմնական յարութիւնը, կ'ուրանան քաւութեան վարդապետութիւնը, եւ ասոնք կը հաւատան թէ մարդը վարէն վեր շարունակ բարձրացած ըլլալով՝ երբէք անկում ունեցած չէ, եւ ասով կ'ընդունին թէ Փրկիչի մը աշխարհ դալուն պէտք չկար, թէ Անիկա մարդու մը պէս ծնաւ, մարդու մը պէս մեռաւ, ու տակաւին իր գերեզմանին մէջ կը մնայ:

Ու երբ այս նահանգին Քրիստոնեաները ձայն կը բարձրացնեն եւ կ'ըսեն թէ, չեն ուզեր որ իրենց դրամովը վճարուած ուսուցիչներ կրօնքի հակառակ բաներ սորվեցնեն. դպրոցներու մէջ, որ այդ վարդապետութիւնը ո'չ միայն կ'առնէ անոնց ձեռքէն իրենց հաւատքը Աստուծոյ վրայ, Փրկչին վրայ, եւ դալու կեանքին վրայ, հապա կ'առնէ նաեւ անոնցմէ այն ամէն բարոյական չափանիւնները որ Սբ. Գիրքը կուտայ անոնց, նահանգէն դուրս ելող ուսումնական մարդիկ հոս կը խուժեն եւ կ'ուզեն այս նահանգին ժողովուրդին, եւ տուրք վճարողներու դաւակացը բռնի կերպով պարտադրել որ դպրոցներու մէջ սորվեցուցուի այս վարդապետութիւնը, ըսելով թէ ծնողք իրաւունք չունին զիմադրել զիտութեան սկզբունքներուն:

Բարեկամներս, եթէ չէք ուզեր որ մարդը վար առնուի այն բարձր դիրքէն, ուր Աստուած դրաւ զայն, եթէ չէք ուզեր որ մեր մանուկները Աստուծոյ ներկայութեանէն բաժնուին եւ իրենց նախնիքները կապակցուն անտառի վայրի կենդանիներուն ընկերակցութեանը հետ, մի' հանէք անոնց սրտէն Սբ. Գրոց եւ կրօնքի յարգանքը: Եթէ ոչ, անոնք դպրոցէն տուն պիտի դառնան եւ պիտի ծաղրեն ու արհամարհեն ի-

րենց ծնողացը հաւատքը եւ կրօնքը: Ուրեմն ծնողք իրաւունք ունին ըսելու թէ, ոչ մէկ ուսուցիչ, որ իրենց գրամով վճարք կ'ընդունի, իրաւունք ունի կողոպտելու իրենց գաւակացը հաւատքը, եւ դանօնք իրենց տուները դարձնելու սկեպտիկ, անհաւատ, ոչ-գիտական, եւ անաստուած:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԱՏԱԿԱԶ ՍԹԻՈՒԸՐՏԻ

ՈՒՂԵՐՁԸ

Մեզի կ'ըսեն թէ Թէնիսիի ժողովուրդը չգիտեր թէ ինչ է կ'ընէ, թէ կարգ մը տգէտ ու կրօնական մոլեռանդներ են որ այս խնդիրը յարուցած են:

Ո՞վ ըսաւ ձեզի թէ տգէտներու շարժում է աս: Քանի մը մարդիկ կը բերեն մեզի վարկած մը, որուն համար իրենք իսկ կ'ըսեն թէ ուրիշ բան չէ, բայց միայն վարկած:

Անոնք որ աս նահանգին սահմաններուն մէջ կ'ապրին, կը նախընտրեն պաշտել զԱստուած իրենց խղճմբտանքին գրգռումներուն համաձայն, եւ մենք նոյն իրաւունքը կուտանք ամէն մարդու: Միթէ մենք իրաւունք չունի՞նք մեկնելու Սբ. Գիրքը մեր յարմար դատածին պէս: Եւ ո՞վ կ'ընայ գրկել մեզ մեր իրաւունքէն գիտութեան առջեւ դռները գոցելու երբ ան Աստուծոյ եկեղեցիին չորս պատերէն ներս կ'ուզէ մտնել: Մենք իրաւունք ունինք գիտութիւն փնտռելու եւ մասնակցելու գիտական հետախուզութեանց, բայց երբ գիտութիւնը հարուած կուտայ այն հիմերուն որոնց վրայ մարդուն յաւիտենական յոյսերը հաստատուած են, այն ատեն ես կ'ըսեմ թէ քաղաքակրթութեան հիմերը կը փշրուին:

Մեզի կ'ըսեն թէ ասիկա պայքար մըն է կրօնքի եւ գիտութեան միջեւ, եթէ այսպէս է, յանուն մեծ Աստուծոյն, հրապարակաւ կը յայտարարեմ թէ ես կրօնքին կողմը կը բռնեմ, կրօնքին կողմը կը բռնեմ որովհետեւ կ'ուզեմ գիտնալ թէ այս աշխարհէն անդին յա-

ւիտենական երջանկութիւն մը կայ ինծի համար, եւ
ամէն մարդու համար:

Գիտութեան եւ կրօնքի միջեւ ընդհարում պէտք չէ
ըլլայ, սակայն կը ցաւիմ որ կայ, եւ այս ընդհարումը
ծաղում առաւ երբ մեր դպրոցներուն մէջ սկսան սոր-
վեցնել այն անհաւատական, ոչ-գիտական վարդապե-
տութիւնները որ մեր մանուկներուն հոգիներուն մէջ
անաստուածութիւն յաղաղ կը բերեն, եւ կը հեռացնեն
զանոնք այն Սր. Գրքէն որով իրենց հայրն ու մայրը
անուցած են զանոնք: Եւ կ'ըսեմ երբ գիտութիւնը կը
յաւակնի զրկել մեզ Ամենակարող Աստուծոյ հաւատ-
քէն, եւ կրօնքին տուած երջանկութենէն ու յաւիտենա-
կան յոյսէն, այն ատեն դոները փակ պէտք է պահենք
այդ տեսակ գիտութեան մը դէմ: Ու երբ Սր. Գրքի
մասին մեր ունեցած հաւատքը մէկ կողմ թողունք ու
անոր տեղ ընդունինք մարդուն բնաշրջումի վարկածը,
այն ատեն յաջորդ քայլը ան պիտի ըլլայ որ պիտի ըս-
տիպուինք՝ ձգել յարութեան վարդապետութիւնը ու ա-
սանկով վերջ ի վերջոյ մեր ձեռքէն պիտի առնուի այն
պատուական Գիրքը ու անոր սորվեցուցած ճշմարտու-
թիւնները որոնց վրայ հաստատուած է քաղաքակրթու-
թիւնը: Արդ մենք պատրաստ չենք մեր արդի կատար-
եալ հաւատքը եւ Սր. Գիրքը ուրանալ մինչեւ որ անկէ
կատարեալ իրականութիւնը ցուցադրող հաւատալիք մը
չունենանք:

Աւիտփեց Գ. Մ. Գ.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ

Միայն փիլիսոփայական համոզում ունենալ թէ
տիեզերքին շարժումներուն եւ երեւոյթներուն ետեւը
կեցող ու անոնց մէջէն գործող անհուն Զօրութիւնը
հոգի է, անձնաւորութիւն է, որ մեզի պէս կը խորհի,
կը զգայ, կը կամենայ, ասիկա բաւական չէ կրօնական
փորձառութիւն տալու մեզի: Կրօնքը այն ատեն փոր-
ձառութիւն կ'ըլլայ երբ Աւետարանի սարգ խօսքերովը

կ'իրականացնենք թէ տիեզերքի այս Զօրութիւնը մեր Աստուածն է, մեր Բարեկամն է, մեր Հայրն է, եւ երբ կ'ապրինք այդ գիտակցութեամբը՝ զգալով մեր հոգիներուն մէջ Անոր սիրոյն ներկայութիւնը:

Կրօնքը, իր պարզութեանը մէջ, բարեկամութիւն է Աստուծոյ հետ, եւ բարեկամութիւն անձնական յարաբերութիւն կ'ենթադրէ, հետեւաբար կրօնական փորձառութիւնը փիլիսոփայական հայեցողութիւն մը չէ, այլ արդիւնքն է մարդուն եւ Աստուծոյ միջեւ հաստատուած անձնական հաղորդակցութեան:

Հաղարաւորներ կան որ ունեցած են եւ ունին այս կրօնական փորձառութիւնը, եւ ասիկա անոնց համար ա'յնքան անփտելի իրականութիւն է որքան փորձարկութեան արդիւնք եղող ո եւ է գիտական իրողութիւն գիտնականին համար: Ասոնք փորձառութեամբ գիտեն թէ Յաւիտենական Աստուածը իրենց Բարեկամն է, Հայրն է, որուն հետ կը խօսին, կը յարաբերին, եւ որուն ներկայութեանը մէջ կ'ապրին: Այս փորձառութիւնը ա'յնքան խորարմատ է անոնց կեանքին մէջ որ ո'չ մէկ բան կրնայ անկէ բաժնել զանոնք, եւ ամէն բան կը զոհեն իրենց հաւատքն ու համոզումը աշխարհին հաղորդելու համար: Կրօնքի ճշմարտութեան ամէնէն մեծ ապացոյցը կրօնական փորձառութիւնն է: Ամէն մարդ չի կրնար կրօնքի պատմութիւնը կամ փիլիսոփայութիւնը սերտել ու ըմբռնել, բայց ամէն մարդ ալ կանչուած է տիրանալ կրօնական փորձառութեան: Սակայն գիտական եւ գեղարուեստական փորձարկութեանց նման, կրօնական փորձառութիւնն ալ ջանք, վարժութիւն եւ ժամանակ կը պահանջէ: Միայն խօսքով եւ փափաքով դայն ձեռք ձգել կարելի չէ: Փնտռէ՛, աշխատէ՛ եւ սիրոյ ու ճշմարտութեան ճամբայէն քալէ՛ անդադար, մինչեւ դտնես զԱստուած իբրեւ քու Բարեկամդ ու Հայրդ: Եւ այդ փորձառութեանը մէջ պլտի դտնես կեանքիդ խորունկ եւ անհատնում յազեցումը եւ երջանկութիւնը:

ԿՐՕՆՔԻ ՀՈԳԻՆ

Կրօնքը զօրութիւն մը ունի իր մէջ որով մարդուն կեանքը կը փոխէ: Եւ այդ զօրութիւնը Սէրն է: Անարժէք է կրօնքը անոնց՝ որոնց կեանքը փոխուած չէ, եւ որոնց սրտին մէջ կրօնքի հոգին՝ սէրը, չգործեր: Եսասիրութիւն եւ կրօնք չեն կրնար գուզընթանալ: Անոնք որ կրօնքը կը դաւանին եւ իրենց ընկերները կ'ատեն, ուրիշներու ցաւերուն անկարեկիւր կը դռնուին, եւ իրենց հաճոյքէն բան մը չեն զոհեր մարդոց պէտքերուն համար, այլ եսասիրական կեանք մը կ'ապրին, ատանկներուն կրօնքը կրօնք չէ:

Ճշմարիտ կրօնասէրը ան է որ Աստուծոյ ներկայութեան գիտակցութիւնը ունի հոգւոյն մէջ, եւ ինքզինքը Անոր նուիրած՝ անձէն դուրս ելած՝ կ'ապրի սիրոյ ծառայութեան կեանքը: Կրօնքի զօրութեամբ փոխուած մարդը կրօնքի հոգին կ'արտայայտէ իր ընդ որ յարաբերութեանցը մէջ, ա'լ իրը չի փնտուեր, այլ կ'ուտայ ինչ որ ունի՝ ոյժը, ժամանակը, տաղանդը որպէսզի ուրիշներ հանգստանան, երջանկանան, փրկուին:

Կրօնքի հոգին ունեցող մարդը Քրիստոսի իտէալները իրը կ'ընէ, Անոր քայլերուն կը հետեւի եւ Անոր կեանքը կը ջանայ ապրիլ: Եւ երբ կը տեսնենք այսպէս Քրիստոսի նուիրուած անձնաւորութիւններ, ա'լ կրօնքի ապացոյցը դուրսը չենք փնտուեր՝ քանզի կրօնքի հոգին ու զօրութիւնը անոնց կեանքերուն մէջ յայտնուած կը տեսնենք, Աստուած է որ անոնց մէջէն կը խօսի ու կը դպչի մեր սրտերուն: Արդ, ո'վ մարդ, դուն որ կ'ուզես կրօնքը գիտնալ, թո՛ղ տուր որ կրօնքը կեանքդ փոխէ, այն ատեն է որ պիտի հասկնաս կրօնքին զօրութիւնը եւ իսկութիւնը:

ԿՐՕՆՔԻՆ ԿԵԴՐՈՆԸ

Զարմանալի է որ մարդիկ կրօնքի շրջապատներուն վրայ կը շրջին եւ չեն ուզեր կեդրոնին հասնիլ: Շատեր կան որ կը խօսին, կը ճառեն, կը վիճին եւ մինչ իսկ

կը քարոզեն քրիստոնէական ճշմարտութեանց եւ կրօնական խնդիրներու վրայ, բայց կարծես կ'ամչնան Քրիստոսի անունն իսկ յիշելու եւ աննկատ կ'ընեն զԱյն՝ որ Քրիստոնէութեան եւ կրօնքի կեդրոնն է: Հեթանոսն անգամ ձանձրացած եւ մինչեւ անգամ զգուած Քրիստոնէութեան ձեւակերպութիւններէն եւ կազմակերպութիւններէն՝ Քրիստոնէից երեսին կը պոռայ՝ մեղի Քրիստոսը տուէք, ձեր կազմակերպեալ Քրիստոնէութեանը պէտք չունինք: Եւ սակայն տակաւին Քրիստոնեաները կարծես մոռցած Քրիստոսը, միայն Քրիստոնէական խրթնաբանութեանց են տուեր իրենց միտքն ու ուշադրութիւնը, եւ կը կարծեն թէ Քրիստոնէութեան աս ու ան դաւանանքին հաւատալով, կամ այս ինչ ու այն ինչ աղանդներուն հետեւելով, եւ կամ կրօնքի անունով քիչ մը բարիք ընելով, ողորմութիւն տալով, Քրիստոնեայ եղած կ'ըլլան: Պարզապէս խառուածներ են ասոնք:

Կրօնքի կեդրոնը Քրիստոս է: Եթէ արեգակնային դրութեան կեդրոնէն արեւը վերցուի ու անոր տեղը մոլորակ մը դրուի, տիեզերքը իսկոյն քաոսի կը վերածուի: Եթէ կրօնքի կեդրոնէն Քրիստոսը վերցուի, բարոյական աշխարհը քաոսային վիճակ մը կ'առնէ: Փրէտէրիք Բապըթսըն՝ որ Անգլիոյ էն նշանաւոր քարոզիչներէն մէկը կը նկատուի, կ'ըսէր թէ քանի կը յառաջանամ ուսմանցս եւ փորձառութեանս մէջ ամէն բան մէկ կողմ թողուցած բոլոր հոգիովս Քրիստոսի կը դառնամ, այնպէս կը թուի ինծի թէ, Անոր մտքին ցոլքերը կ'իջնեն իմ վրաս եւ օր քան զօր աւելի կը սիրեմ զԱյն: Քրիստոսի ներկայութիւնը ատեն ատեն յստակօրէն կը զգամ հոգւոյս մէջ, եւ ալ մինակ չեմ աշխարհի վրայ:

Աս մեծհոգին կրօնքին խորերը թափանցած եւ զրտած էր անոր կեդրոնը՝ Քրիստոս: Բապըթսընի համար Քրիստոս լոկ պատմական անձ մը, բարի մարդ մը, մեծ վարդապետ մը չէր, այլ ապրող Ներկայութիւն մըն էր՝ իր գերագոյն սիրոյ առարկան՝ որուն

հետ ամէն օր կը հաղորդակցէր հոգիով, եւ Պօղոսին պէս կրնար ըսել, «Ապրիլը Քրիստոս է:» Այսօր ալ Անով է որ մենք զԱստուած կրնանք ճանչնալ, քանզի Աստուած Քրիստոսի պէս է, Անով է որ մարդը կըրնանք սիրել, քանզի մարդը իր բարձրութեանը մէջ Քրիստոսի նման է, Անով է որ կեանքին իմաստը կրնանք ըմբռնել, քանզի կեանքը Քրիստոս է, Անով է որ վրտատահութիւն ունինք թէ յետ մահու պիտի ապրինք, քանզի Քրիստոս կ'ապրի:

Կեդրոնը՝ Քրիստոնէութեան կեդրոնը իջնենք, ու գաննենք Քրիստոսը, ապրող, սիրող, փրկող Քրիստոսը, եւ Անոր հետ մէկ եղած, հոգիով միացած, լեցուինք Անոր սիրովը, շարժինք Անոր ներկայութեանը մէջ, հետեւինք Անոր քայլերուն, ապրինք Անոր կեանքը:

Աս է Քրիստոնէութիւնը, աս է Կրօնքի կեդրոնը:
Քնար

Ի՞նչ ԲԱՆԵՐ ԿՐՕՆՔԸ ՀԱՐՈՒԱԾԱԾ ԵՆ

Կ'ըսուի թէ մարդիկ կրօնքը չեն սիրեր. իրա՞ն է արդեօք: Ինչ որ կրօնք չէ ու իրրեւ կրօնք կը ներկայացուի, ան է որ չեն սիրեր շատեր, իսկ ճշմարիտ կրօնքը ո՞ր եւ է առողջ մտքի տէր մարդ չկրնար մերժել, ինչպէս աչքը չկրնար լոյսը մերժել:

Կրնա՞ք երեւակայել որ ծառն ու ծաղիկը աճին ու մեծնան առանց մթնոլորտի: Կրօնքը կեանքի մթնոլորտն է, անով է որ մարդը հոգիով կ'ապրի ու կը շարժի: Օդը ի՞նչ տարրերէ բաղկացած է, ի՞նչպէս կը ներգործէ մեր մարմնոյն վրայ, այդ մասին բան դիտնանք կամ ոչ, միշտ կը շնչենք, քանզի օդն է որ կը մաքրէ մեր արիւնը, եւ կը զօրացնէ մեր ջիղերը, օդով կ'ապրինք: Նոյնպէս ալ կրօնքի վրայով մարդոց սորվեցուցածները ընդունինք կամ մերժենք, կրօնքի գաղտնիքները հասկնանք կամ ոչ, առանց կրօնքի չենք կրնար ապրիլ: Կրօնքը լոյսն է, շունչն է կեանքին:

կեանք եւ կրօնք իրարմէ բաժնել չէ կարելի, վասն զի առանց կրօնքի ապրուած կեանքը կեանք չէ:

Հասպա ի՞նչու համար է, որ պիտի ըսէ մէկը, այսքան մարդիկ կ'արհամարհեն կրօնքը, — եկեղեցիէն ուժացած են, Սբ. Գիրք չեն կարդար, աղօթք չեն ըներ, Աստուծոյ չեն հաւատար, եւ կրօնական խնդիրներով երբէք չեն հետաքրքրուիր: Ահաւասիկ երբեմն արդելքներ որ մարդիկը հեռու կը պահեն կրօնքէ: —

(Ա) Կեղծի՜քԸ ԿՐՕՆՔԻ ՄէՋ

Կրօնքի ամէնէն ծանր հարուած տուող եւ մարդիկ կրօնքէ հեռացնողը կեղծ Քրիստոնեաներն են, անոնք որ կրօնք կը դաւանին, կրօնասէրի հովիւր կ'առնեն, մեծաշառաչ կ'աղօթեն եկեղեցիներու մէջ, եւ Քրիստոնէի հաղուսաներովը կը վաթթուին, բայց իրենց անհատական, ընտանեկան եւ առեւտրական կեանքին մէջ կրօնքի ոգւոյն եւ իրենց դաւանած ճշմարտութեանց հակառակ ընթացքներու կը հետեւին: Ու երբ մարդիկ կը տեսնեն թէ եկեղեցիին մէջ ջերմեռանդօրէն աղօթող եւ սուրբի կերպարանք առնող վաճառականը, օրինակի համար, իր խանութին մէջ կը ստէ, կը խարէ, եւ պաշտօնեաներուն հետ անկրթօրէն կը վարուի, ատով անիկա աղօթքն ալ, կրօնքն ալ, եկեղեցին ալ ծաղրանքի առարկայ կը դարձնէ: Ասոնք են, այս անուանական Քրիստոնեաները՝ որ իրականապէս անկրօն պէտք է կոչուին: Եւ այս անկրօն կրօնասէրներու երեսէն ո՛րքան տկարամիտներ դայթակղած՝ կրօնքէ հեռացած, եւ դԱստուած կորսնցուցած են: Իրաւ է թէ խելահաս եւ ողջամիտ մէկը՝ քանի մը կեղծաւոր Քրիստոնեաներու պատճառաւ կրօնքը չարհամարհեր, քանզի անոնք կրօնքը չեն ներկայացներ: Ընդհակառակը կեղծին ներկայութիւնը իրականին գոյութիւնը կ'ապացուցանէ. եթէ իրական վարդը չըլլար, մարդիկ ինտոր արուեստական վարդը պիտի կրնային հնարել: Եթէ կան Քրիստոնէից մէջ կեղծաւորներ, կան նաեւ՝ —

եւ մեծ է անոնց թիւը, — ճշմարիտ, անձնուէր, անկեղծ Քրիստոնեաներ ալ որոնք կ'ապրին կրօնքը իրենց կեանքին մէջ: Եւ սակայն դժբաղդաբար մարդիկ կրօնքի վրայ խորհելու ատեն անտրամաբան կը դառնան, եւ աւելի դիւրութեամբ կեղծը կ'ուզեն տեսնել քան թէ անկեղծը: Շիտա՞կ է, երգէ եւ նուազէ զրկել ինքզինքդ սոսկ որովհետեւ երգիչներ կան որ խոստու ու անախորժ ձայնով կ'երգեն: Չկա՞ն կեղծ գիտնականներ, չկա՞ն կեղծ արթիսթներ, անոնց սլառճառաւ կ'արհամարհե՞նք դիտութիւնը, կը զրկենք ինքզինքնիս դեղարուեստական վայելքներէն: Ուրեմն արդար ըլլանք երբ կրօնքի վրայ կը խորհինք: Կրօնքը՝ դաւանանքէ, վարդապետութենէ, մարդոց վարմունքէն տարբեր բան է:

(Բ) ԿՐՕՆՔԻ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Ուրիշներ ալ կան որ կրօնքէ հեռու կը կենան, որովհետեւ կրօնքի գաղտնիքները չեն կրնար հասկնալ: Աշխարհի մէջ ցաւ կայ, արկած կայ, չարիք կայ, անարդարութիւն կայ, հիւանդութիւն կայ, մահ կայ, սոսոնք ամէնն ալ մէկ կամ միւս կողմէն կը հարուածեն մեզ ու մեր հանգիստը կը վրդովեն: Կան մարդիկ որ կրօնքի մէջ կը փնտռեն բոլոր գաղտնիքներուն լուծումը, բոլոր ցաւերուն դարմանը, բոլոր չարիքներու անհետացումը, ու երբ կը տեսնեն թէ կրօնքի հետեւելէ, Սբ. Գիրք կարդալէ, եկեղեցի յաճախելէ, աղօթք ընելէ ետքը նորէն դժբաղդութեանց կը հանդիպին, նորէն կը հիւանդանան, նորէն արկածներու, չարիքներու զոհ կ'երթան, կը սկսին կրօնքէն դայթակղիլ, խորհելով թէ խարուած են եղեր: Ամէն մարդ ալ իր մտքին մէջ ճիշտութիւններու ծրար մը ունի, ինչո՞ւ չարերը անպատիժ կը մնան եւ կը յաջողին, ինչո՞ւ անմեղները կը հալածուին եւ բարիները հացի կարօտ կ'ըլլան, ինչո՞ւ բարիք գործողները տանջանքներու կը մատնուին, եւ անարդարները խեղոյն չեն խորտակուիր, աս հարցումները

կը չարչարեն մարդոց մտքերը ու կ'ակնկալեն որ կը-
րօնքը պատասխան մը տայ ասոնց, ու երբ կը տեսնեն
թէ այս դադանիքները անլուծելի կը մնան, ու մանա-
ւանդ երբ կը տեսնեն թէ կրօնքը ինքն ալ ունի դադա-
նիքներ որ անհասկնալի եւ անբացատրելի են, կը սկսին
հեռանալ կրօնքէ ըսելով թէ մեզի կրօնք պէտք չէ, քանի
որ կեանքի դադանիքները չեն լուծուիր անով:

Սակայն այսպէս մտածողները չեն կրնար վայր-
կեան մը լրջօրէն խորհիլ թէ կրօնքը եւ ոչ մէկ ատեն
մը եւ ոչ մէկ կերպով ո եւ է խոստում ըրած է կեանքի
դադանիքները լուծելու եւ կամ մարդիկ ազատ ընելու
ցաւէ եւ չարիքէ: Ընդհակառակը Քրիստոս իրեն հե-
տևողներուն բացորոշապէս ըսաւ թէ «Աշխարհի մէջ
նեղութիւն պիտի ունենաք, բայց քաջասիրտ եղէք»
ու քաջի պէս յաղթեցէք անոր: Կրօնքի ճամբան խա-
չի ճամբան է, «Պաշտ ա'ն ու ետեւէս եկուր», աս է
Քրիստոսի հրաւերը: Չար օրեր պիտի գան ըսաւ Ա-
նիկա, տակնուվրայութիւններ պիտի պատահին, բայց
մի՛ խռովիք, միայն հաւատացէք: Կրօնքը բեռ չվեր-
ցներ մարդուն վրայէն, այլ մարդը կը զօրացնէ որ իր
բեռը կրէ: Կրօնքը կեանքի դադանիքները չլուծեր,
բայց լոյս կուտայ մարդուն որ ինք լուծէ զանոնք եւ
չիտակ ճամբան գտած՝ քալէ դէպի Աստուած: Ծիտակ
է որ կրօնքը դադանիքներէ ազատ չէ, բայց միթէ գի-
տութիւնը դադանիք չունի՞, միթէ բնութիւնը դադա-
նիք չունի: Բնութենէն կը քաշուի՞նք դադանիքները
չհասկնալնու համար: Գիտութեան հրաշալիքները
գործածելէ կը դադրի՞նք, որովհետև անոնց դադանիք-
ները չենք կրնար ըմբռնել: Ո՛չ, երբէք: Ուրեմն, ին-
չո՞ւ կրօնքէ ուժանանք սոսկ որովհետև կեանքի դադա-
նիքները չենք կրնար ըմբռնել:

(Գ) ԱՐԴԻԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄՈՂՈՐԱՆՔԸ

Մայրայեղ ազատամիտ կամ արդիական կոչուած
քարոզիչներն ալ շատերուն կրօնքէ հեռանալուն պատ-

ճառ կ'ըլլան: Այս կարգի քարոզիչներ՝ որոնք բան դործ ըրած են Հիմնապաշտներուն դէմ յախուռն յարձակումներ ընել, եւ կրօնքը մերկացնելով իր բոլոր ջիղերէն, մկաններէն լոկ կմախքի մը կը վերածեն, ասոնք կրօնքը պաշտպանելու իրենց ջանքերուն մէջ ենթակայ են որ աչքէն շիւղը հանելու տեղ՝ աչքը կուրցնեն: Եթէ Հիմնապաշտներ իրենց նեղմտութեամբ կը վնասեն կրօնքին, նոյնպէս ալ արդիականներէն անոնք որ կրօնքի փորձառութիւնը չունին, այլ զայն լոկ իբր դիտութիւն ընդունելով՝ աջէն ձախէն մարդոց նախապաշարումները կը հարուածեն եւ դեռահաս Քրիստոնէից հաւատքը կը խախտեն, անոնք Հիմնապաշտներէն շատ աւելի մեծ չարիք կը հասցնեն կրօնքին:

Երբեմն աւելի լաւ է որ մարդ նախապաշարման տակ բարեպաշտ կեանք մը ապրի, քան թէ ազատամիտ անուան տակ կրօնքի բոլոր կապերը խզած սանձարձակ ամէն կողմ շարժի, ամէն հովի տարուբերի եւ խարխուլ նաւակի մը նման օր մըն ալ ծովուն անդունդը իջնէ: Հետեւաբար ան քարոզիչները որ Քրիստոնէական փորձառութենէ դուրկ՝ արդիականութիւն կը դաւանին եւ դարավերջիկ դիտնականի հովեր առած՝ իրենցմէ տարբեր խորհողներն ու դաւանողները կը հարուածեն ու կը հալածեն, թող դիտնան թէ իրենց այդ ընթացքովը շատեր կը հեռացնեն կրօնքէ ալ, Աստուծմէ ալ: Կրօնքը դիտութիւն չէ, փորձառութիւն է, եւ անոնք որ հոգեւոր փորձառութիւն չունին, կրօնք քարոզելու իրաւունք չունին, ո՛րքան ալ արդիական ու դիտնական ըլլան:

ԱՆՁԳԱՄԻՆ «ՉԿԱՆ»

Կան ալ մարդիկ որոնց կրօնքէ հեռանալուն բուն պատճառը իրենց մեղքերը եւ կիրքերն են: Ամէն մարդու մէջ ալ բնական հակում մը կայ դէպի անասունը, դէպի մեղքը, դէպի չարը: Եւ կրօնքը ոյժ մը ունի իր մէջ որով կ'ուղէ մարդը ազատել իր այդ վայրաքարշ

անասնական հակումներէն: Բայց կրօնքը մարդուն կամքին հակառակ բռնի ոյժով չկրնար իր այդ փրկարար դործը կատարել: Պէտք է որ մարդը իր կեանքի ոյժը միացնէ կրօնքին ոյժին որպէս զի կարելի ըլլայ մեղքէն ազատիլ:

Կրօնք եւ մեղք, կրօնք ու կիրք մէկ տեղ չեն կըրնար ապրիլ: Ու երբ մէկը թաղուած է մեղքերու եւ կիրքերու խորը, եւ անոնց մէջ կը գտնէ իր հաճոյքը, բնականաբար կ'ուզէ որ ազատ ըլլայ կրօնքի կապերէն եւ ստիպումներէն, անոր համար է որ փոխանակ չար կիրքը սանձելու՝ կրօնքը կ'ուրանայ, որպէս զի սանձարձակօրէն մխրճի մեղքերու գուրբերուն մէջ:

«Անդգամը իր սրտին մէջ ըսաւ թէ Աստուած չի կայ,» չէ թէ խորհելով, քննելով, վերլուծելով գտաւ թէ Աստուած չկայ, այլ իր անդգամութեանը մէջ կուրցած՝ փափաքեցաւ որ Աստուած չըլլար: Ա՛խ, երանի թէ Աստուած չըլլայ, աս է անդգամին փափաքը, քանզի եթէ Աստուած կայ, աս խորհուրդը անհանգիստ կ'ընէ անդգամը, կը տանջէ անոր հոգին:

Իսկ կան ալ կարգ մը մարդիկ որ թէպէտ մեղքի անձնատուր եղած չեն «Անդգամին» նման, սակայն կրօնքի կարողութիւնը անմշակ թողլով եւ չգործածելով՝ իրենց կրօնական գգայնութիւնը կորսնցուցած են, եւ ինչպէս որ աչքը կուրցած մարդը բնութեան գեղեցկութիւնները չկրնար տեսնել, ասոնք ալ հոգեւոր ճըշմարտութիւնները տեսնելու անընդունակ դարձած են, ատոր համար է որ կրօնքը իրենց համար ոյժ եւ հրապոյր չունի: Ասոնք կրօնի հանդէպ անտարբեր կեանք մը կ'ապրին: Կրօնքի խնդիրները իրենց համար նշանակութիւն չունին: Եւ ո՛հ, երբ կեանքը՝ կրօնքէ բաժնուած է, արդարեւ խեղճ եւ ցաւալի կեանք մըն է ան:

Գ. Մ. Գեղամ

Աշխարհի պատմութեան մէջ եղած չէ ատեն մը որ մարդիկ այնքան անօթի ըլլային իրական եւ ճշմարիտ կրօնքի համար, որքան մեր օրերուն մէջ: Եւ սակայն շատ մը քարոզիչներ, փոխանակ մարդոց հոգիի անօթութիւնը յազեցնելու, անոնց դրախօսականներ կը հրամայեն, բարեշրջման վարդապետութեան վրայով կը ճառեն եւ կը ջանան համոզել թէ իրենք պոչաւոր կապիկներէ սերած են: Աշխարհ կրօնքէ զոլած չէ բնաւ, այլ զոլած է այն աշխարհասիրութենէն, ձեւականութենէն եւ դաւանանքներէն որոնց մէջ կորսուած է կրօնքը:

Ազօթք ընելը, Ս. Գիրք կարդալը, եկեղեցի երթալը, հաղորդութիւն առնելը, ասոնք կրօնասիրութիւն չեն, այլ միայն միջոցներ են մեզ ճշմարիտ կրօնքին առաջնորդելու եւ մեր կեանքը փոխելու: Եթէ ազօթքը եւ Ս. Գիրքը ու եկեղեցւոյ պաշտամունքը քու կեանքդ չեն ազնուացներ, արդ ասոնք ընելուն մէջ շահ մը չի կայ երբէք: Աւաղ որ շատեր կրօնքը կը մոռնան եւ կրօնական ձեւակերպութիւնները կրօնքի տեղ կը դնեն:

Աշխարհ անօթի չէ կրօնքի վրայով սորվեցուցուած վարկածներու ու աստուածաբանական վարդապետութիւններու: Քրիստոս ձեւէ ու ձեւապաշտութենէ կը խորչէր: Անիկա միայն հիմնական եւ էական ճշմարտութիւնները կը քարոզէր:

Աշխարհ անօթի չէ ընկերային կրօնքի ալ. եթէ անոր մէջ Քրիստոս չկայ: Չէք կրնար մարդոց սիրտը փոխել անոնց առողջապահական պայմանները փոխելով: Ընտիր դործ է զօլէճներ, համալսարաններ հաստատել, ուսում եւ կրթութիւն տարածել, սակայն գոլէճը կամ համալսարանը չէ ճամբան երկնից թագաւորութեան, այլ Յիսուս Քրիստոսի արիւնաներկ խաչը. այս ճամբայով մարդիկ երկինք կրնան հասնիլ:

Մարդուն սիրտը ամէն բանէ աւելի խաբերայ ու խիստ չար է, կ'ըսէ Սբ. Գիրքը: Արտաքին զօրու-

թեամբ եւ կամ ո եւ է դրութեամբ կարելի չէ մարդուն սիրտը նորոգել, միայն հաւատքով, ապաշխարութեամբ եւ Յիսուս Քրիստոսի քաւչական մահուամբ է որ կրնայ մարդը փրկուիլ:

Մարդիկ յոգնած, ձանձրացած են դիտութենէ, փրկիստփայութենէ, նոր խորհուրդէ, ասոնք չեն կրնար դարմանել աշխարհի ցաւերն ու աղէտները: Հիւանդութեան անկողնոյն մէջ, եւ կամ մահուան տաղնապներուն մէջ Քրիստոսի Աւետարանն է միայն որ կրնայ մարդուն մխիթարութիւն եւ սփոփանք տալ: Տո՛ւր քու դիտական վարկածներդ որդեկորոյս մօրը, որուն առջեւ կը կենայ իր մանկան անշնչացած մարմինը, եւ պատմէ անոր բարեշրջումի սկզբունքին դասերը, ի՞նչ օգուտ ըրած կ'ըլլաս: Սակայն երբ կուտաս կրօնքի եւ Աւետարանի պատգամը անմահութեան, անմիջապէս անոր աչքէն արցունքները կը ցամքին եւ սիրտը կը լեցուի ապաղայ յաւիտենական կենաց յոյսով: Գնա՛ մահամերձ հիւանդի մը քով, եւ կամ սղաւոր որբեւայրիի մը տունը եւ ջանա՛ քու հոգեբանութեամբդ, ընկերաբանութեամբդ եւ բարեշրջումովդ յոյս եւ մխիթարութիւն ներշնչել անոր. քու բոլոր խօսքերդ եւ վարդապետութիւններդ օդը կը ցնդին, անոնք հիւանդին եւ սղաւորին ցաւերը չեն կրնար մեղմել: Բայց երբ կ'առնես Սր. Գիրքդ, եւ կը կարդաս անոնց՝ յայնժամ վըշտացեալին տրտմութիւնը կը փարատի, եւ անոր հոգւոյն մէջ երկնային խաղաղութիւն մը կը ծագի:

Շատ մը անհաւատներ ինծի ըսած են, — «Պի՛լ, եթէ միայն Քրիստոնէութեան սկզբունքները քարոզես, փոխանակ անձ մը քարոզելու, մենք քու ըսածներուդ կը հաւնինք:» Երբէք, կ'ըսեմ անոնց, կարելի չէ այդ: Ուր որ քարոզիչ մը կամ եկեղեցի մը միայն շարք մը Քրիստոնէական սկզբունքներ կը քարոզէ, առանց Յիսուս Քրիստոսի անձին, այդ քարոզիչը եւ այդ եկեղեցին անոյժ, անկարող կը դառնայ եւ մեռելութեան կը դատապարտուի: Ծ՛մարտութիւնը երբէք ոյժ չունի

մինչեւ որ անձի մը մէջ չիաթթուի: Ի՞նչպէս կրնամ
տալ ճշմարտութիւնը առանց Քրիստոսի: Ճշմարտու-
թեամբ չէ որ կը փրկուինք, այլ Յիսուս Քրիստոսի ան-
ձովը: Ի՞նչպէս կրնանք առնել ճշմարտութիւնը եւ մեր-
ժել Քրիստոսը: Ինչու որ Քրիստոս է ՃՇՄԱՐՏՈՒ-
ԹԻԻՆԸ, կեանքը եւ ցամաքն:»

Ուիլիելմ Սընտէյ

Հանրաժանօթ Աւետարանիչ

Ամփոփեց Գ. Մ. Գ.

Ա Ղ Օ Թ Ք Ը

Բոլոր արարածներուն մէջ միայն մարդն է որ կը աղօթէ: Բարոյական բնազդներու մէջ ամենեւին չի կայ աւելի բնական, աւելի տիեզերական, աւելի անպարտելի բնազդ քան աղօթքը: Մանուկը սիրալոյսով հլու թեամբ կը կատարէ դայն, ծերունին կը ծնրազբէ, կ'աղօթէ իրր ապաստանարան իր կեանքի վերջալոյսին օրերուն: Աղօթքն է զօրավիզ իր տկարութեան ատեն, սփոփանք՝ իր վիշտերուն մէջ: Աղօթքով հոգին կը մխիթարուի, կը զօրանայ, կը բարձրանայ:

Կիզօ

Ծանօթ.— Ես՝ փորձառութեամբ՝ կրնամ գիտակցօրէն վըկայել՝ թէ իմ միակ գօրութիւնս ԱՂՕԹՔՆ է: Երբ առաւօտուն առանց աղօթքի գործի սկսիմ, կարծես այդ օրը մեզուրեան մէջ եմ. բայց երբ գործս աղօթքով կը սկսիմ, այդ օրը աւելի երջանիկ եւ ուրախ կը զգամ անձս:

Երբ մանչս վեց տարի շարունակ հեւանդութեամբ կը տառապէր, ես շատ աղօթեցի իրեն համար, եւ անգամ մը աղօթքի գօրութեան արդիւնքը յայտնապէս տեսայ: Զաւկիս ցաւերուն նպան երբ օր մը սկսելու վրայ էր, ըսաւ ինծի, «Հայրի՛կ, հիմա աղօթելու ժամանակն է, այնպէս չէ՞», եւ անմիջապէս ծնրադրելով՝ հառաչածայն ըսաւ, «Ո՛վ Աստուած, ո՛վ Յիսուս, Դո՛ւմ, Դո՛ւմ ազատէ զիս այս ցաւէն», ըսելով՝ անկողնին վրայ ինկաւ: Եւ մինչ մեկնէ՝ մէկ կողմէն՝ իր այս արարքին վրայ գարմացած՝ միւս կողմէն կը սպասէինք որ նորէն ան խելքը կորսնցնէր եւ չարչարուէր ինչպէս կ'ըլլար միշտ, ցաւը բռնելու ատեն, ընդհակառակը ան իր գլուխը բարձին վրայ դրաւ, եւ չորս ժամ հանդարտօրէն քնացաւ: Արքանակէն վերջ՝ ինք ո՛չ իր աղօթքիէն եւ ո՛չ ալ պատասխան լուր ունէր: Արդարեւ Յիսուս՝ անոր աղօթքին ի պատասխան՝ ցաւերուն վերջ տուած էր: Օրինեա՛լ ըլլայ մեր սիրելի Փրկիչը, որ մեզի աղօթք ընել տրուեցուց:

Պ. Դ. Կ.

Աղօթքն է մարդուն բնական վերացումն առ Աստուած: Առանց աղօթքի սկսուած օրը չարադուշակ է. մարդ ընդ միշտ պէտք ունի հայցել Աստուծմէ զօրութիւն հանդուրժելու չարին եւ դործելու բարին:

Օրուան գործերդ երբ բոլոր ուշադրութիւնդ կը պահանջեն, դիմէ Աստուծոյ եւ զանոնք լաւ կատարելու համար հայցէ Անոր օգնութիւնը եւ Ան պիտի դործէ քեզի հետ, քեզմով եւ քեզի համար:

Սր. Ֆրանսուա

Ա Ղ Օ Թ Ք Մ Ը

Ո՛վ սրտերը քննող Աստուած, Դուն մեզ կը տեսնես, եւ մեզմէ աւելի աղէկ դիտես մեր ներքին կեանքը: Դուն դիտես մեր այն մեղքերը ու յանցանքները՝ որոնք մարդոց աչքերէն ծածկուած են: Սակայն, ո՛վ Տէր, մինչեւ անգամ մեր խիղճը ներսէն ձայն կուտայ եւ կը յանդիմանէ մեզ՝ մեր մեղքերուն համար. քանզի շատ անգամ մենք թմրած եւ քնացած կը գտնուինք. շատ անգամ մարդոց հետ սիրով չենք անցներ, եւ քու առջեւ ալ խոնարհութեամբ չենք քալեր: Ո՛հ, ով Տէր, որչափ շատ անգամ անձնասէր կ'ըլլանք մենք, եւ ինքզինքնիս իբր զո՛հ չենք նուիրեր քու սուրբ կամքիդ: Մենք դիտենք թէ առանց այս նուիրումին չենք կրնար խաչուիլ Քրիստոսի համար, եւ հետեւաբար չենք ալ կրնար մասնակից ըլլալ Անոր փրկութեանը: Նայէ մեր վրայ, ո՛վ Աստուած, եւ մեր ձեռքէն բռնած վեր հանէ մեզ մեր ինկած տեղէն: Թող քու լոյսդ ծագի մեր սրտերուն մէջ եւ տուր, Տէր, մեզ բժշկութիւն, զօրութիւն, եւ ուրախութիւն:

Հա՛յր, տուր որ օրէ օր աճինք հաւատքի մէջ, սիրոյ մէջ. օրէ օր թող մեր սրտերն ու հոգիները դէպի երկինք բարձրանան, եւ վերջապէս միացուր դմեզ փրկուածներուն մեծ խումբին, որ անոնց հետ միացած՝ քու անունդ օրհնենք ու գովենք յաւիտեանս յաւիտեանից: Ամէն:

Ա Ղ Օ Թ Ք

Ո՛վ կեանքիս կեանքը, պիտի ջանամ միշտ մաքուր պահել այս մարմինը, որովհետեւ գիտեմ թէ իմ իւրաքանչիւր անդամիս վրայ կը հանգչի քու կենդանի շունչը եւ հպումդ:

Պիտի ջանամ յար իմ մտածումներս հեռու պահել ստութենէ, կեղծիքէ ու նենգութենէ, որովհետեւ գիտեմ թէ Դուն այն ճշմարտութիւնն ես որ կը զարթուցանես իմաստութեան, արդարութեան եւ բանականութեան լոյսը իմ հոգիիս մէջ:

Պիտի ջանամ միշտ հեռու պահել իմ սիրտս ամէն չարութենէ, եւ իմ սէրս պահել լոյսի եւ պայծառութեան մէջ, որովհետեւ գիտեմ թէ դուն իմ սրտիս նւիրական բազինին մէջ ունիս քու կայքդ:

Ու իմ ճիգս պիտի ըլլայ իմ բոլոր գործերուս մէջ յայտնել ու ի վեր հանել դեկ, որովհետեւ գիտեմ թէ քու աստուածային հրաշալի զօրութիւնդ է որ ինձի ոյժ կուտայ գործելու, ու այս ցաւերով ու դառնութիւններով լի կեանքը քաղցրութեամբ ու համբերութեամբ տանելու:

Թարգ. Յ. Թըզըրեան

Ա Ղ Օ Թ Ք Ս

Հա՛յր, երբ ապագայի անստղութիւնը հոգիս կը փոթորկէ, օգնէ ինձ որ ոտքերուս առջեւ բարձրացող ալիքներէն եւ շուրջս շառաչող փոթորիկէն հեռու՛ն նայեմ. վերը, Քեզի, Քրիստոսի գործովոս դէմքին:

Երկնցու՛ր ինձ ձեռքդ, Տէ՛ր, որ շուրերը դիս չի ընկղմեն, որ անոնց ահաւոր երեւոյթը աչքերս չմթաղնէ ու հողիս չխռովէ :

Ես չեմ փափաքիր մարգարտեայ շողուն դռներու : Զիս չեն հրապուրեր հրեշտականուազ մեղեղիներ : Ես չեմ անձկար կանգնիլ «Փասդայ»ի փառապանծ դազաթը, խոստացեալ երանաւէտ երկրի հմայիչ տեսիլքով :

Ես միայն քեզի կը յառիմ : Քու ձայնդ իմ երգս է : Քու ժպիտդ իմ արեւը : Քու մէջդ է իմ կեանքը : Դու ես ինձ ամէնը յամենայնի :

Երբ ուժերս դիս կը թողուն, երբ յոյսերուս ոսկի սափորի փշրտուքները ռաքերուս տակ կը փոռւին, երբ ծունկերս աշխարհի հողերու ճնշող բռնանը տակ կը կթոտին, յայնժամ, Տէ՛ր, միայն Քեզմով ես զօրաւոր կը զգամ ինքզինքս, զի «Քրիստոսի զօրութիւնը իմ տըկարութեանը մէջ է յայտ կուգայ :»

Ես ալ ունիմ խաչ մը կրելու, Տէ՛ր : Ես ալ ունիմ Գեթսեմանի մը պատերազմի ու տանջանքի : Ես ալ ունիմ Գողգոթան փշոտ ու քարոտ, անկէ վեր բարձրանալու : Սակայն, Տէ՛ր, առանց Քեզի չեմ ուզեր Գեթսեմանիիս մէջ մտնել : Անոր շուքերը դիս կ'ահարեկեն :

Ծանր է խաչս, Տէ՛ր, ու Գողգոթայիս խաւարապատ դազաթին վրայ շողացող շանթերն ու որոտը, սարսուռով մը հողիս կը համակեն :

Քալէ ինձ հետ Տէ՛ր, ու էմմաւուսի փշոտ ու ամայի ճամբուս վրայ յոյսի վարդեր պիտի փթթին : Մահուան շուքի ձորն ալ Քու ներկայութեամբդ պիտի լուսազարդի, եւ Յորդանանու մոռայլ ափերուն վրայ դաշտերու Շուշանը պիտի ձիւնափայլի :

Տէ՛ր, ես իմ խաւարիս մէջն է որ լոյսիդ պէտք ունիմ, ու վիշտերուս մէջ՝ Քու խաղաղութեան :

Զեմ ուզեր երգ, երբ շուրջս թռչունները կը դայլալեն, երբ վտակը կը կարկաչէ, երբ արեգակը կը ծիծաղի, երբ ծաղիկները կը բուրումնաւէտեն : Տու՛ր ինձ, երգ, Տէ՛ր, իմ քափտիս առանձնութեանը մէջ,

երբ բաղուկներս շղթայապիրկ են, ու ոտքերս կոճղե-
րու մէջ ամուրցուած :

Տէ՛ր, դիր իմ կարօտի շրթներուս վրայ գոհու-
թեան ու վստահութեան երզը երբ յոյսերուս ջահերը
մէկիկ մէկիկ կը մարին, եւ յոյզերս կը շիջանին :

Տու՛ր ինձ Քու խաղաղութիւնը, Տէ՛ր: Աշխարհ
կուտայ իր խաղաղութիւնը ի փոխարինութիւն աշխա-
տանքի, բայց Դու՛ տուր ինձ դայն դիս աշխատանքի
պատրաստելու համար :

Օգնէ՛ ինձ որ բոլորաիջս պատող ամպը, «իմ այլա-
կերպութեանս» փառքին մասը լինի :

Ա. Պ. Հ.

ԵՍ ՁԵՄ ԱՂՕԹԵՐ...

Երբէք չի կարծես թէ՛ կեանքէն պարտուած
Եկայ ոտքերուդ տակ խոնարհելու,
Այլ՝ լսէ՛, անդրանիկ աղօթքը, Աստուած,
Ուղղուած Քեզի որբէ մը հլու :

Ես չեմ աղօթեր որ աղատ պահես
Ձիս, անել ճամբաս բոլոր խութերէն,
Այլ՝ սրտիս մէջ դիր ուժէդ մաս մ'անտես,
Փշրելու համար դանոնք ուժղնօրէն :

Ես չեմ աղօթեր, ու արտասուաթոր
Ձեմ փշրեր ճակատս Սուրբ Տաճարիդ դէմ,
Այլ՝ ծաղկեցուր ծի՛լ մը Սէրէդ աղուոր,
Որ Քեզ յաւիտեան լոկ սրտէ՛ս պաշտեմ :

Ես չեմ աղօթեր, որ մեղքերս ներես
Ու շնորհես մանկան սի՛րտ մը անբիծ,
Այլ՝ ըլլալ Քեզի հետ երես առ երես,
Որ սորվեցնես Քու ուղիդ ճամբադ ինձ :

Ձեմ աղօթեր, որ առանց տանջանքի
Գինին ըմպելու՝ տանիս գիս լոյսին,
Այլ՝ վառէ սրտիս ջահն յոյսի, կեանքի,
Որ հասնիմ յոյսիս վա՛րդ Արշալոյսին :

Խ. Լուսիկեան

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա Շ Ո Ւ Ն Ձ Ը

ՊԱՐՁ ԳԻՏՆԵԼԻՔՆԵՐ Ս. ԳՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

Աստուածաշունչ մատենանր մէկ զիրք չէ, հասարակական մ'է: Երկու գլխաւոր մասեր ունի՝ Հիմն կտակարանն եւ Նոր կտակարանն: Հին կտակարանն 39, իսկ Նոր կտակարանն 27 զիրք ունի, ընդամէնը 66 զիրքերէ կը բաղկանայ Աստուածաշունչ մատենանր: Անոր հեղինակը Աստուած է, անոր համար Աստուածաշունչը ստեղծ է, իսկ անոր գրադիրները 35-էն աւելի տարբեր դասակարգէ մարդիկ, այսինքն մարգարէներ, թագաւորներ եւ առաքեալներ, 1500 տարիէ աւելի ժամանակաշրջանի մը մէջ գրած են: Աստուածաշունչին գլխաւոր նպատակը՝ անկեալ մարդկութեան, Աստուծոյ հետ հաշտուելով փրկութեան միջոցը ցուցադրել, եւ զանոնք յաւիտենական երկնից փառքին առաջնորդել է: Անոր մէջ կը գտնենք Իսրայէլ ժողովուրդին պատմութիւնը, մարգարէութիւն, երգ, բանաստեղծութիւն, փիլիսոփայութիւն, Աստուածաբանութիւն, նամանակահատարեալ մարդ եւ կատարեալ Աստուած եղող մեր Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսի կեանքին, մահուան եւ յարութեան իրական պատմութիւնը, Առաքեալներուն սրբազան եւ երկնառաք նամակները եւ յայտնութիւն: Աստուածաշունչը՝ իր բնագրին մէջ Երրայեցերէն, Յունարէն Քաղդէարէն լեզուներով գրուած է: 3000 տարիէ աւելի բիւրաւոր մարդոցմէ, գիտնականներու, թագաւորներու, եւ ամէն դասակարգէ մարդոց կողմանէ հալածուած, եւ քննադատուած, եւ բոլորովին բնաջինջ ընելու համար ամէն ջանք ի գործ գրուած է, բայց Աստուածաշունչը ճակատաբաց իր իսկութիւնը պահած եւ յաղթող հանդիսացած է: Մեղաւորը զայն կարգաւով իր մեղքերէն փրկութիւն կը գտնէ, սգա-

ւորը զայն կարդալով մխիթարութիւն, հիւանդը զայն կարդալով բժշկութիւն, յուսահատը զայն կարդալով իրական յոյս, եւ մոլորեալը զայն կարդալով «ճշմարտութիւնը, կեանքը, եւ ճամբան» կը գտնէ: Ան է ծերունիին՝ դաւազան, երիտասարդին՝ ուղղեցոյց, տըգէտին՝ զիտութիւն, եւ աղքատին՝ հարստութիւն: Աստուածաշունչը խտացած կը գտնենք Յովհաննէս 3 դլուխ 16 համարին մէջ— «Վասն զի Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը, մինչեւ իր միածին Որդին տուաւ, որպէս զի ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հպա յաւիտենական կեանք ունենայ»: Այս համարը միլիոնաւորներուն փրկութեան միջոց եղած է. հաւատա՛ եւ ընդունէ՛ զայն, դուն ալ փրկուած պիտի ըլլաս: (Վեր.) Ս. Շաֆիեան

**Թէ Ի՞նչ Կ'ԸՍԵՆ ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ ԵՒ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐ
ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ՀԱՄԱՐ**

Լսեցէ՛ք, ի՞նչ կ'ըսեն Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Նախագահները Աստուածաշունչի մասին.—

Ամէնէն աւելի՝ Աստուածային յայտնութեան յրատակ եւ բարերար լոյսը՝ բարւոքիչ ազդեցութիւն մը ունեցած է մարդկային ցեղին վրայ եւ աւելցուցած է ընկերութեան օրհնութիւնները: Զօրն Ուշինկիքըն

Ես միշտ ըսած եմ, եւ միշտ պիտի ըսեմ, թէ Սբ. Գրոց ուսումնասիրուած ընթերցումը կ'ընէ լաւագոյն քաղաքացիներ, լաւագոյն հայրեր, եւ լաւագոյն մայրեր: Թոմաս ձեֆըրսըն

Գլխաւոր եւ միակ զիրքը որ արժանացած է ընդհանուրին ուշադրութեան, ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶՆ է:

Իմ դաւակներս որչափ կանուխ սկսին կարդալ Սբ. Գիրքը, այնչափ աւելի հաստատուն պիտի ըլլայ իմ յոյսս թէ անոնք պիտի ըլլան օգտակար քաղաքացիներ իրենց երկրին, եւ պատուաւոր անդամներ մարդկային ընկերութեան: Զամ Գուիսի Էտմս

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԸ այն ժայռն է՝ որուն վրայ կը
կենայ մեր Հանրապետութիւնը: Էմտրիւ ձէֆըն

Այս մեծ եւ գերընտիր ՄԱՏԵԱՆԻՆ ճշմարտութեանց
սիրոյն համար էր որ մեր հայրերը թողլով իրենց հայ-
րենիքը պանդխտացան ամայի վայրեր: Անոնք ոգե-
ւորուած Սբ. Մատեանին վսեմ սկզբունքներովը, տա-
ռապեցան, չարաչար աշխատեցան մինչև որ անապա-
տը ծաղկեցաւ վարդի նման:

Զափարի Թէյլըր

Ես յոյժ շահաւէտ դտած եմ Աստուածաշունչի ըն-
թերցումը: Ուղղադատութեամբ եւ տրամաբանու-
թեամբ վերծանէ Այս Գրքէն որչափ որ կրնաս եւ մնա-
ցածը հաւատքով, եւ պիտի ապրիս ու մեռնիս լաւա-
գոյն մարդ մը: ՄԵՄ ԳՐՔԻՆ նկատմամբ կ'ըսեմ թէ,
ան է ամենալաւ ԳԻՐՔԸ, զոր Աստուած տուած է մար-
դուն:

Արքահաւ Լիմֆըն

Պինդ փարիւր ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԻՆ, իբր մեծա-
գոյն խորիսիւր ազատութեանդ: Սրտիդ վրայ դրէ՛
անոր պատգամները եւ դործադրէ՛ դանոնք քու կեանքիդ
մէջ: * * *

ԱՅՍ ԳՐՔԻՆ ազդեցութեան կը պարտինք քաղա-
քակրթութեան զարգացումը եւ միայն Անոր նայելու
ենք իբր մեր ուղեցոյցը թէ՛ ներկային եւ թէ՛ ապա-
գային համար: Ուլիսիս Կրամդ

Ո՛րքան աւելի խորապէս ուսումնասիրենք այս
հիանալի ԳԻՐՔԸ, ո՛րչափ աւելի սերտօրէն յարգենք
անոր Աստուածային պատուէրները, ա՛յնքան աւելի
լաւագոյն քաղաքացիներ պիտի ըլլանք, եւ իբր ազդ մեր
ճակատագիրը պիտի ըլլայ աւելի վսեմ:

Ո. Մըֆընի

Եթէ ուղիւ վերծանենք ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԸ, ան
կը սորվեցնէ մեզի յառաջ ընթանալ կատարելու Տէ-

բոջը կամքը, կատարելու լաւագոյն դործեր այս աշխարհի մէջ: Լաւագոյն դործեր կրնայ կատարել միայն այն մարդը որ բառին լման իմաստով ճշմարիտ Քրիստոնեայ մըն է: Ես կը բաղձամ տեսնել Սբ. Գրոց ուսուցումը մեր գօլէճներուն մէջ՝ ինչպէս Աստուածաբանական դպրոցներու մէջ:

Թէոտոս Թուզըվէլդ

Մարդ մը որ ինքզինքը զրկած է Աստուածաշունչի զխտութենէն, զրկուած է աշխարհի մէջ ամենալաւ բանէն: Այսօր Ամերիկեան ժողովուրդին առջեւ կան շատ մը կարեւոր հարցեր ու խնդիրներ նաեւ իմ առջեւ իբր նախագահ, սակայն ես կը յուսամ դանկ լուծումը այդ հարցերուն ճիշդ այն չափով, ինչ չափով որ ես հաւատարիմ եմ Աստուծոյ Պօսքը ուսանելուն մէջ:

Ուտրօ Ուիլսըն

Սուրբ Գիրքը որչափ աւելի զետեղուի մարդոց մտքերուն, սրտերուն եւ ափսոսանքի կեանքերուն մէջ, այնքան նուազ դործ կ'ունենանք մեր քաղաքական օրէնքներուն նկատմամբ:

Վերցուցէք մեր կեանքի մէջէն Սբ. Գիրքը, յանձամ անդարմանելի հարուած մը պիտի տաք մեր ազգային յառաջդիմութեան ու այն բարձր դադափարականներուն, որոնցմով կը վարենք Ամերիկան, եւ Ամերիկացիները:

Չարլս Ու. Ֆէրպէնքս

Փոլս Նախագահ Միացեալ Նահանգաց

Եթէ Աստուածաշունչին սորվեցուցած սկզբունքներուն փարինք, մեր երկիրը յաջողութենէ յաջողութիւն պիտի ընթանայ, սակայն եթէ մենք ու մեր սերունդը զանց ընենք անոր հրահանգներն ու հեղինակութիւնը, ոչ ոք կրնայ ըսել՝ ի՞նչ յանկարծական չարաշուք ազդէտ մը գուցէ հասնի մեզ եւ թաղէ մեր հայրենիքին փառքը խոր մթութեան մէջ:

Դամիէլ Ուէպսթրայ

Աստուածաշունչը ամենակարեւոր յիշատակարանն է աշխարհի պատմութեան մէջ: Ան որ ճշմարտապէս Սբ. Գիրքը գիտէ, չի կրնար բոլորովին անկիրթ ըլլալ, ոչ ալ ո եւ է մէկը կրնայ համարուիլ իրօք դաստիարակուած մարդ՝ որ տգէտ է Աստուածաշունչի վրայով:

Ճէյքըպ Կուլտ Շըյմէն
Մ. Նահանգաց Դեսպան Չինաստանի
Նախկին Նախագահ՝ Գօրնէլ Համալսարանի

Աստուածաշունչը գիրք մըն է՝ որուն բաղդատմամբ բոլոր ուրիշ գիրքերը՝ ըստ իս՝ նուազ կարեւորութիւն ունին. ան իմ բոլոր շփոթութիւններուս եւ տագնապններուս մէջ երբէք թերացած չէ տալ ինձ լոյս եւ զօրութիւն:

Բօպէրթ Ի. Լի
Հրամանատար Քաղ. Պատերազմի միջոցին

Աստուածաշունչը Մեծ Հրովարտակն եղած է աղքատին եւ հարստահարեալին: Սկիզբէն մինչեւ ցարդ՝ ոչ մէկ կառավարութիւն ունեցած է սահմանադրութիւն մը՝ որուն մէջ ժողովուրդին շահերն այնքան լայնօրէն նկատի առնուած են, որուն մէջ կառավարիչներու առանձնաշնորհներէն աւելի՝ պարտականութեանց վրայ շեշտ դրուած է:

Թումաս Հէմրի Հըքսլի
Հոչակաւոր Անգլիացի Գիտնական

Ես կը ճանչնամ իննսուն եւ հինգ մեծ մարդիկ ինձ ժամանակակից, ասոնց ութսուն եւ եօթը Սբ. Գիրքին հետեւողներ էին:

Ուիլիըմ Ի. Կլէտսթօն
Նախարարապետ Անգլիոյ

Սըր Ուօլթըր Սքօթ-Անգլիացի վիպասանը-մահուան մօտ ըսաւ, «Իերէք ինձի Գիրքը:» «Ի՞նչ գիրք, Տէ՛ր,» հարցուցին իրեն: «Միայն մէկ գիրք կայ- Աստուածաշունչը,» պատասխանեց: Թարգ. Կ. Յ. Պ.

Երբ Աստուածարանական կամ կրօնական գիրք մը կը կարդաս, կը զգաս թէ անոր մէջ արտայայտուած ճշմարտութիւնը հեռուէն կ'անցնի, սրտիդ չզպչիր: Սակայն Սբ. Գրքին մասին ամէնէն դարմանալի բանը աս է որ անիկա գրքերուն ամէնէն աստուածայինն է, ու միանգամայն ամէնէն մարդկայինը: Սբ. Գիրքը կարծես կը մտնէ մեր մեղսալից կեանքերուն մէջ եւ խսկականապէս կը հասկնայ ինչ որ կայ մեր ներսիդին ու ճշգրտապէս կը պատկերացնէ զանոնք մեր առջեւ: Կը զգաս Սբ. Գրքին մէջ մարդկային սրտին բարախումբը, կը զգաս նաեւ հոն Աստուծոյ սրտին բարախումբը:

Sofya · Մօրիսըն
Սկովտացի Աստուածաբան

ՍՈՒՐԲ ԳՐՔԻ ՏԱՐԱԾՈՒՄԸ

Փիլիպպեան Կղզիներուն մէջ Ամերիկեան Աստուածարանական Ընկերութիւնը երկու միլիոն Սբ. Գիրք ցրուած է: Միլիոնաւոր տեղացիներ Սբ. Գրքէն ուրիշ կարդալիք գիրք չունին, ուստի ունեցածնին շատ կը կարդան: Սբ. Գրքի տարեկան շրջաբերութիւնը հրատարակուած բոլոր լրագիրներուն համազուտմարէն 125 հազար աւելի է: Ոչ մէկ ուրիշ գիրք տարեկան 1,000 օրինակէն աւելի ծախուած է: Փիլիսոփայ մը ըլլալ հարկ չէ հասկնալու համար ասոր գաղտնիքը: Ուրիշ բոլոր գրքեր մարդոց գրքերն են, իսկ Աստուածաշունչը՝ Աստուծոյ Գիրքն է: Անով Աստուած կը խօսի մարդոց: Անոր մէջ կը գտնէ մարդ իր միակ Փրկիչը եւ Մխիթարիչը: Ուրիշ գրքեր մէկ անգամ կարդացուելով կը հիննան, իսկ Սբ. Գիրքը որչափ որ կարդաս, չես ձանձրանար, եւ ամէն օր նոր ոյժ մը, նոր իմաստ մը, նոր ճշմարտութիւն մը կը համակէ սիրտդ ու հոգիդ, եւ կը խայտաս անհուն բերկրանքով:

Ի՞նչ է ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ

Յաւալի է որ մարդիկ, նոյն խակ Քրիստոնեաներ, տակաւին հասկցած չեն թէ ի՞նչ է Աւետարանը: Եթէ մարդիկ միանգամ ընդ միշտ ըմբռնեն թէ Աւետարանները աւետիս բերող գրքեր են եւ ոչ թէ դաւանանք ու վարդապետութիւն սորվեցնող դասագրքեր, այն ատեն Քրիստոնէից մէջ յուզում յառաջ բերող, բաժանում ձգող բոլոր վէճերն ու բանակոխիւնները կը վերջանան:

Աւետարանները բարի լուրը կուտան թէ Աստուած մարդը կը սիրէ, թէ մարդը մեղքէն կրնայ ազատիլ, թէ մահը կեանքին վախճանը չէ, եւ կը սորվեցնեն միանգամայն թէ մարդ ինչպէս ապրելու է աս կեանքը, պարզ կեանքը, մաքուր կեանքը, օգտակար կեանքը:

Ինչո՞ւ, ուրեմն, մարդիկ փոխանակ Աւետարանին ներկայացուցած եզակի Անձին, չքնաղ ՆԿԱՐԱԳՐԻՆ, ՔՐԻՍՏՈՍԻ, նայելու ու Անոր քայլերուն հետեւելու տեղ՝ չափէն աւելի արժէք կուտան ան բաներուն որ աստուածաբաններ, մեկնիչներ իրենց միտքերնէն հանած ու Աւետարաններուն մէջ են դրած:

Մեղաւորին համար պէտք եղածը Քրիստոս է, եւ ոչ թէ աստուածաբանին կարծիքներն ու վարդապետութիւնները Անոր վրայով:

Ան է կեանքը, ձամբան եւ ձշմարտութիւնը:

Գ. Մ. Գեղամ

ՍԲ. ԳԻՐՔԸ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԻ ՄԷՁ

Կարդա՛ւ .—

Երբ տխուր, առանձին եւ առանց ճշմարիտ բարեկամի ես. Սաղմ. ԻԳ. եւ ԻԷ. գլուխները, եւ Ղուկ. ԺԵ. գլուխը:

Երբ առեւտուրը լաւ չէ. Սաղմ. ԼԷ. եւ Յովհ. ԺԵ. գլուխները:

Երբ յուսահատ ես կամ նեղութեան մէջ. Սաղմ. ձԻՁ. եւ Յովհ. ԺԴ. գլուխները:

Երբ վրդոված ես. Երբ. ԺԲ. գլուխը:

Երբ մարդոց վրայ ունեցած վստահութիւնդ կը
սլակսի. Ա. Կորնթ. ԺԳ. գլուխը:

Երբ տարակոյսի մէջ ես. Յովհ. Զ. 40 եւ Է. 7,
Փիլյ. Բ. 9-11:

Երբ ուղածդ չըլլար. Յակր. Գ. գլուխը:

Երբ մեղքէն ձանձրացած ես. Ղուկ. ԺԸ. 35-43,
եւ 9-14, Յովհ. Թ. գլուխը:

Երբ շատ յաջողակ ես. Ա. Կորնթ. Ժ. 12-13:

Երջանիկ եղրակացութիւն մը. Սաղ. ձԻԱ. Մտտթ.
Զ. 33:

Շիքակոյի պանդոկներէն մէկ քանիին մէջ շղթա-
յով կապուած են եղեր այս Սր. Գրքերը, բայց ընկե-
րակցութիւնը անմիջապէս հրամայեց որ շղթաները
հանուին:

Լ. Ս. Ն.

ԳԵՂԵՑԻԿ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

1915-ին, Պիլի Սընտէյ, Ամերիկացի Հանրածանօթ
աւետարանիչը, Նիւ Եօրքի, Պոսթընի եւ Ֆիլատելֆիոյ
չրջանակներուն մէջ մեծ հոգեւոր արթնութեան միջոց
եղած է: Թերթերու մէջ երեւցած տեղեկագրութեանց
նայելով, Ֆիլատելֆիոյ մէջ այս արթնութեան ժողով-
ները 11 շաբաթ տեւած են, եւ 40,000 մարդիկ դարձի
եկած եւ ուխտած են նոր կեանք մը ապրիլ: Ֆիլատել-
ֆիոյ բոլոր օրաթերթերը, վաճառականները քաղա-
քի պաշտօնեաները միահամուռ կը վկայեն թէ Պիլի
Սընտէյի քարոզութիւնները ընդհանուր ժողովուրդին
բարոյական կեանքի բարելաման մեծապէս նպաստե-
ցին: Իվնինկ Թէլէկրաֆ՝ Ֆիլատելֆիոյ կարևոր թեր-
թերէն-մէկը, կ'ըսէ թէ այս ժողովներուն արդիւնքը կա-
րելի չէ հաշիւի առնել թիւերով, դարձի եկողներուն
թիւէն աւելի քաղաքին մէջ ստեղծուած բարոյական
մթնոլորտէն կրնայ դատուիլ Պիլի Սընտէյի քարոզու-
թեանց արդիւնքը:

Տիրատելֆիոյ հարիւրի չափ անձանց, ինչպէս քաղաքապետին, հանրաժանօթ վաճառականներու, դատաւորներու, եւ օրէնսդէտներու վկայութեանը դիմենք, որոնք հօքէլի մը մէջ ժողով դումարելով՝ հետեւեալ յայտարարութիւնը ստորագրեցին.

«Ուրիշըմ Սընտէյի ծառայութիւնը մեծ բարիք եղած է մեր ամբողջ քաղաքին, ամէն ուղղութեամբ, անոր եկեղեցիներուն, տուններուն, գործարաններուն, աշխատանոցներուն, խանութներուն, պաշտօնեաններուն եւ անհատներուն:»

«Մենք կը յաճարարենք այս ժողովներուն թէ՛ ուզին եւ թէ՛ ձեւը, եւ կը հաւատանք թէ անցեալ երկու ամիսներու միջոցին այս ժողովներուն յառաջ բերած բարի ազդեցութիւնները մեր հասարակութեան համար անչափելի եղած են:»

Այս վկայութիւնը ինքնին ապացոյց մը չէ՞ թէ, քաղաքի մը կեանքը փոխելու, ժողովուրդի մը ներքին վիճակը բարձրացնելու համար ինչ որ զօրաւոր օրէնքներ, կամ մինչեւ անգամ դպրոցներ չեն կրնար ընել, Յիսուսի ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ կրնայ:

ՊԱՏՃԱՌ ՄԸ ԿԱՅ

Պատճառ մը կայ՝ թէ ի՛նչու համար աշխատասէր մարդը կը յաջողի:

Թէ ի՛նչու խղճամիտ մարդը երջանիկ է:

Թէ ի՛նչու քաղաքավար մարդը կը սիրուի ուրիշներէ:

Թէ ի՛նչու ժուժկալ մարդը առողջ է:

Թէ ի՛նչու վարկ կը վայելէ ան որ ուղղամիտ է:

Թէ ի՛նչու ազդեցութեան տէր է ան որ կրթուած է:

Թէ ի՛նչու զօրութիւն ունի քաջարի մարդը:

Թէ ի՛նչու կրօնասէրը հաւատարիմ է:

Թէ ի՛նչու գրքերուն գերքը ՍԲ: ԳԻՐՔՆ է:

թ.

Կ Ի Ն Ը

ՏԻՊԱՐ ԿԻՆԸ

Ան է միայն ճշմարիտ եւ աղնիւ կինը որ իր փառքն ու տենչանքը կը դռնէ էրկանը մաքուր սիրոյն եւ զաւակացը անձնուէր յարգանքին մէջ, ան որ իր կռիւի բնադղները կը դործածէ իր տունը կառավարելու եւ իր վարչական հանգամանքներովը տունը կը պահէ կարգաւոր եւ օրինաւոր. ան որ իր մտքովը էրկան հետ իմացական հաղորդակցութիւն կը պահէ, եւ սիրտը էրկանը սրտէն եւ հիացումէն աւելի բարձր պատիւ չի պահանջէր: Կին մը որ չարհամարհեր իր հազուատին ու կապուստին, արդին ու զարդին մասնաւոր ուշադրութիւն տալ՝ դեղեցիկ երեւնալու համար, կին մը որ մեղմ ձայնով կը խօսի, եւ շատ չխօսիր, որ համբերող է, աղնուարարոյ է, ժրաջան է եւ խելացի, կին մը որ աւելի շատ կը սիրէ քան թէ կը տրամարանէ, եւ կուրօրէն ալ չսիրեր, որ երբէք չյանդիմաներ, եւ ոչ ալ վէճ կը յարուցանէ, այլ ժպիտով մը կը համակերպի եւ խնդիրները սիրով կը կարգադրէ՝ ան է տիպար կիներ: Ասանկ կին մը ունենալ է ամէն անոնց երազը որ ամուսնանալու վրայ կը խորհին:

Զարլս Տիբընգ

ԿԻՆԵՐՈՒՆ ԿՈԶՈՒՄԸ

Ամէն բանէ առաջ կինը ինքզինքը ըլլալու է: Կինը բնաւ պէտք չունի վախնալու թէ ետ կը մնայ մարդէն, ո՛չ ալ անոր նախանձելու պատճառ ունի ինք: Մէկուն ուժն ու միւսին տկարութիւնը հաւատարապէս արժէքաւոր են: Թող մէկը ծանր գործիքներ վերցնէ, ու միւսը թաղար ջրէ. թող մէկուն մատները աւելի շատ

դրամ համրեն ու միւսինները դրադին ձեռարուեստով ու
 դեղարուեստով: Ո՞վ «փափուկ սեռ», մի՛ վախնար.
 դուն աւելի յարգելի ու պատկառելի ես քու փափու-
 թեամբդ, մինչդեռ կոշտութեան մէջ մարդը միշտ պի-
 տի դերադանցէ քեզ: Դուն կը կրթես մարդը, կը մեղ-
 մես անոր բուռն բնազդները քու տկարութիւններովդ,
 քու անուշ ձայնովդ ու թոյլ մատիդ հպումովը: Ո՞չ
 մէկ բանի հետ մի՛ փոխեր քու կնոջական զգայու-
 թիւնները, շնորհքը, ճաշակը, բնութիւնը եւ մարդերը
 հասկնալու քու ընդոծին կարողութիւնդ, երկչոտ ու
 ամօթխած ակնարկիդ ուժը, բնական շարժումներուդ
 ու նազանքիդ հրաշքը: Դուն հարուստ ես բիւր բիւր
 տուեալներով, մշակէ՛ ունեցածդ, հասունցո՛ւր հողիի
 չքնաղ առաքինութիւններուդ պտուղը: Երբէ՛ք չպիտի
 զղջաս, ու երբէ՛ք պէտք չպիտի ունենաս նախանձեւու
 տղամարդուն կամ մրցելու անոր հետ: Մրցումի խըն-
 դիր չի կրնար ըլլալ արդէն: Մրցումը նմաններու մէջ
 միայն կրնայ տեղի ունենալ: Մինչդեռ մարդ ու կին
 աննման են իրարու, մրցակից չեն, այլ լրացուցիչ,
 կարմիր եւ կանանչ դոյներուն պէս: Այդ երկու աննման
 թերիները միասին կատարելութիւն մըն են: Ո եւ է
 մէկուն կրկնումը անօգուտ վատնում մըն է բնութեան
 մէջ, իսկ մէկ սեռէն միւսը փոխանցումը հրէշային հը-
 րաշք մը, դժոխքի արժանի: Մարդ եւ կին միանալով
 պայքարելու են այն բոլոր տարրերուն դէմ, որոնք
 կ'արդիւնեն ազատ ու անկաշկանդ զարգացումը իդական
 սեռին մէջ իւրայատուկ բնական ու կոշումնային յատ-
 կանիչներուն:

* * *

Նախ եւ առաջ ըսեմ թէ չեմ հաւատար որ աշխար-
 հի մէջ տնաչինութեան չափ կարեւոր դործ մը կայ:
 Ո եւ է տեղ դործ մը չկայ որ անոր չափ սէք, համբ-
 րութիւն, փափկանկատութիւն, կարեկցութիւն, ներ-
 հայեցողութիւն, արդիւնադործութիւն եւ վարչական
 կարողութիւն պահանջէ: Ո եւ է տեղ չկայ զբաղում
 մը որ մարդկային էակին վրայ այնքան ազդու տպաւո-

բութիւն ձդէ որքան տանտիկնոջ գրադումը, դոր յա-
ճախ կը նկատէ պարզապէս միօրինակ «ճառայութիւն
մը անօթի մարդու մը եւ շատ մը դաւաւաններու՝ որոնք
լուացուելէն անմիջապէս վերջը նորէն կ'աղտոտին»:

Տանտիկիկննե՛ր, քաջ գիտցէք որ, դուք էք աշխա-
տանքի անխնները շարժման մէջ պահող միակ ու խսկա-
կան պատճառը: Ուստի փայլեցուցէք ձեր քաջութեան
եւ խանդավառութեան կրակները, տաքցնելով ձեր ըն-
տանիքները, դաւակները եւ աղղը՝ գիտնալով թէ մարդ-
կութիւնը՝ ձեր դործունէութեան որակովը եւ քանա-
կովը պիտի առնէ իր վերջնական ձեւը:

* * *

Կիններուն կոչումն է տնաշէն ըլլալ: Կին մը այն-
չափ իր կոչումին հասած կ'ըլլայ որչափ իր դաւակնե-
րուն հոգատարութեան, տանը մաքրութեան եւ տնաշի-
նութեան տիպար օրինակը ցոյց տալու ըլլայ: Վեր-
ջապէս կ'իններուն կոչումն է բարի կիմ մը ըլլալ: Բա-
րի կին մը եւ ամենասիրուն ծաղիկն է՝ որ կը փթթի եր-
կինքին տակ, եւ մենք սիրով եւ գմայլումով կը նայինք
անոր լուսաշող շնորհքին վրայ, ու կը զգանք մեր ներ-
սիզին անխառն բուրումը եւ անոր նրբին գեղեցկու-
թեան փթթումը: Որքան քաղցր է բարի կինը եւ որ-
քան գեղեցիկ, գեղեցիկներուն գեղեցիկը, ամենագե-
ղեցիկն է ան, եւ ամէնէն անրիժը: Որքան խղճալի է
եւ սրտածմլիկ տեսնել մարդկային այս նուրբ ու փա-
փուկ ծաղիկները, բարի կիները, կ'քած՝ վշտի կամ ա-
նողոք մահուան հարուածներու տակ: Ինչո՞ւ փափուկ
սեռը հարումաշ իյնայ, չարչարուի, եւ ապերջանիկ ըլ-
լայ: Միայն այս խորհուրդով կը մխիթարուինք թէ,
երկինք թոյլ կուտայ որ իր ամէնէն շատ սիրածները
վշտի հանդիպին, որպէս զի փորձանքներու եւ տազ-
նապներու մէջէ անցնելով աւելի սրբանան, աւելի գե-
ղեցկանան, եւ աւելի ծառայեն իրենց պատկան ընտա-
նիքներուն, շրջանակներուն, մարդկութեան մէջ իրենց
վեհ կոչման իբր արժանի դաւակներ:

ՏԻՊԱՐ ԵՐԻԿԸ

Շատեր պիտի ըսեն թէ տիպար էրիկը ան է որ, իր կինը ջերմապէս կը սիրէ: Բայց անկեղծօրէն գիրար սիրող էրիկներ ու կնիկներ շատ կան որոնց տունը խառնակութեան բոյն է, սոսկ որովհետեւ շնն գիտեր թէ ճշմարտապէս սիրելիը ի՛նչ է: Ընտանեկան կեանքի մէջ բանաստեղծական սիրարանութենէ տարբեր բան է սէրը: Տիպար էրկան եւ տիպար կնոջ սէրը համբերութիւն է, ներողամտութիւն է, անձնագոհութիւն է:

Տիպար էրիկը

Ինքզինքը ազատ կը պահէ կասկածոտութենէ, նախանձոտութենէ, բարկացոտութենէ, որ թոյն կը սըլուեն տան մէջ:

Տուներու մէջ շատ անգամ կռիւի եւ դժտութեան հրդեհը բռնկեցնողը՝ էրկանը անհիմ կասկածը եւ տըղայամիտ նախանձը եղած են: Եւ ի՛նչ տուններ աւերած են բծախնդիր, դիւրագրգիռ, ամէն բանի վրայ խօսք ընող, կասկածոտ եւ անձնասէր էրիկներ:

Տիպար էրիկը

Կը ճանչնայ իր կնոջը արժանիքները եւ անոր կատարած լաւ գործերը կը գնահատէ: Անտանելի տանջանք է փափկասիրտ, նրբաճաշակ, աշխատասէր կնոջ մը համար ապրիլ էրկան մը հետ որ գնահատել, արժէք տալ չգիտեր իր կնոջը գործերուն եւ տնաչէն աշխատանքներուն: Միայն «քեզ կը սիրեմ» ըսելը սէր չէ, սիրող էրիկը իր անձը մոռցող եւ կինը գնահատող կ'ըլլայ:

Տիպար էրիկը

Կը նկատէ կինը իր հոգիին հետ ապրող մը եւ ոչ թէ միայն մորթ ու մարմին, եւ իր ընտանեկան կեանքի հաճոյքը կը փնտռէ հողեկան ընկերակցութեան մէջ: Մէկը որ միայն տեսանելի եւ շօշափելի բաներու մէջ հաճոյք կը գտնէ, եւ գուրկ է բարձր խոէալներէ, չի կրնար տիպար էրիկ ըլլալ: Երբ այր եւ կին նիւթական

բարիքներով չեն դոճանար, այլ իտէալներով կ'ապրին, ատոր մէջն է երջանկութիւնը:

Տիպար էրիկը

Ձէ թէ մինակ կը զնահատէ կնոջը գործերը, հապա նաև կը ջանայ զայն երջանկացնել, եւ իր երջանկութիւնը կը դռնէ կնոջը երջանկութեան մէջ: Տիպար էրիկը կնոջը բնուր կը թեթեւցնէ ու անոր հետ կը վարուի փափկութեամբ եւ քաղաքավարութեամբ՝ հեռացնելով իր տունէն խիստ խօսուածք, անմաքուր բաներ, վիրաւորիչ ակնարկութիւններ, կոշտ պոռչտուքներ: Այր եւ կին ունին իրենց թերի կողմերը անշուշտ, երկուքին ալ պարտականութիւնն է իրարու թերութիւններ ուղղել սիրով եւ համբերութեամբ:

Տիպար էրիկը

Լայնամիտ կ'ըլլայ: Այր եւ կին կրնան տարբերիլ իրարմէ կարծիքով եւ ճաշակով, բայց երկուքն ալ պէտք է յարգեն մէկ մէկու փափուկ զգացումները եւ ջանան ներդաշնակ կեանք մը ստեղծել: Տիպար էրիկը տեղեակ կը պահէ կինը իր գործերուն եւ ծրագիրներուն ու կը վստահի անոր հոգեկան տեսիլներուն: Շատ անգամ էրիկներ մեծ վտանգներէ կը փրկուին կնոջ ներքնատեսութեան վստահելով: Տիպար էրկանը տունը խաղաղութիւն եւ ներդաշնակութիւն կը տիրեն: Արդեօք դուն ո՞րչափ կ'աշխատիս տիպար էրիկ մը ըլլալ:

Մեհտոր

ԿՆԿԱՆ ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՆ

1.— Շոնայլ մի՛ ըլլար: Էրկանդ եկամուտին պատշաճ եւ զգուշաւոր ծախսումէն կախում ունի տանդ ապրուստին համար աշխատելու անոր յօժարութիւնը: Այր մարդու մը երեւակայութեան ամէնէն աւելի խօսող բանն է տնտեսական անկախութեան հեռապատկերը, որուն երաշխաւորութիւնն է դրամատան մէջ իր ունեցած պահեստի գումարը:

2.— Տունդ մաքուր պահէ: Յոգնած, ուժասպառ

գործաւորի մը աչքին ոչինչ աւելի կազդուրիչ է քան մաքուր ու կոկիկ տուն մը :

3.— Հող տար անձը հրապուրիչ ընելու : Թափթըփած կին մը պատճառ կ'ըլլայ որ էրկիւր տունէն դուրս անցնէ իր ժամանակը :

4.— Ուրիշ մարդոց հետ մօտ յարաբերութիւն մի' մշակեր, թոյլ մի' տար որ անոնք ուշադրութիւն դարձնեն քու վրադ : Էրիկներ յաճախ նախանձոտ կ'ըլլան եւ ոմանք ալ կասկածոտ կ'ըլլան առանց պատճառի . դուն պատճառը մի' հայթայթեր : Թերեւս դուն կատարեալ անմեղութեամբ է որ կը յարաբերիս ուրիշներուն հետ, բայց քո մը էրկանդ կը հասցնէ լուրը խեղաթիւրուած ձեւով եւ յաճախ ոճիրի մը հանդամանքով :

5.— Մի' դժգոհիւր երբ էրիկդ գաւազները կը յանդիմանէ կամ կը պատժէ բանաւորապէս : Շատ մայրերու համար հօր մը կողմէ գաւազի մը տրուած ամէն յանդիմանութիւն կամ պատիժ խիստ եւ անարգարանալի է : Ատիկա երկու ամուսիններու միջեւ կրնայ ծընցնել թշնամութիւններ :

6.— Մօրդ հետ շատ ժամանակ մի' անցներ : Այդ պարագային պիտի փորձուիս այնչափ քիչ ժամանակ անցնել տանդ մէջ որ պիտի չկրնաս տնական գործերդ պատշաճօրէն կատարել :

7.— Տնական գործերուդ մասին դրացիներէդ խըրատ մի' ընդունիր կամ նոյն խսկ քու ընտանիքէդ եկած խրատներուն վրայ շատ մի' ծանրանար : Դուն քեզի համար խորհէ : Տնական հարցերու լուծմանը համար քու սեփական ծրագիրդ ունեցիր : Ամէն խնդիրի համար էրկանդ հետ ազատօրէն խորհրդակցէ : Աւելի լաւ է բնաւ խրատ չլսել, քան թէ շատ մը սխալ խրատներ ընդունիլ :

8.— Էրիկդ մի' նսեմացներ, անոր մասին աննպաստ բաներ մի' խօսիր : Դիւրագրգռութեան վայրկեանի մը մէջ անոր մասին յայտնած մէկ աննպաստ զազափարդ ուրիշներու, մանաւանդ չարամիտներու, կողմէ կրնայ

առնուիլ իրրեւ ճշմարիտ չափանիշը անոր նկարագրին
եւ կարողութիւններուն :

9.— Ժպտէ : Ուշադիր եղիր պզտիկ բաներու : Ժը-
պիտը յաճախ դեղթափն է դիւրագրգռութեան թունա-
ւորիչ աղդեցութիւններուն : Եթէ էրկանդ զգացումնե-
րը յարգես, ան ալ քուկիներդ կը յարգէ :

10.— Փափկանկատ եղիր : Կանացի եղիր : Մար-
դիկ վերջապէս տարիքն առած տղաքներ են . շողոքոր-
թուելու կարելորութիւն չեն տար, բայց բռնադատուե-
լէ կը խորշին : Ծատ մարդիկ իրենց խառնուածքին
հակառակը կը նախընտրեն : Կանացիութիւնը կը հրա-
պուրէ եւ կը զրաւէ դանոնք :

Թարգ. Ն. Տ. Պ.

ԷՐԿԱՆ ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՆ

1.— Նիւթական միջոցներուդ ներած չափով առա-
տաճեոն եղիր : Կին մը իր էրիկէն իրաւամբ կ'ակնկա-
լէ հանգստաւէտ կեանք : Նէ պարտ ու պատշաճ կեր-
պով նկատի կ'առնէ անկեղծ ջանքը եւ ներողամիտ է
դժբաղդութեան համար . բայց կտրուկ կերպով կը դա-
նազանէ ձախորդութիւնն ու ծուլութիւնը :

2.— Զուտ տնական հանգամանք ունեցող գործերու
վարչութեան բնաւ մի՛ խառնուիր : Սովորական տան-
տիկին մը իր էրիկէն աւելի լաւ կերպով կրնայ խորհիլ
ընտանիքին հանդատութեան պայմանները եւ աւելի տն-
տեսագիտորէն գործածել իր էրկան եկամուտին ընտա-
նեկան ծախքերու յատկացուած մասը :

3.— Զուարթ եղիր, նոյն իսկ երբեմն ծայր աստի-
ճան դժուար ալ ըլլայ այդ : Ոչինչ աւելի կը հակազդէ
յոզնած կնոջ մը ջիղերուն վրայ, եւ կասկած ու ջղա-
զրգռութիւն կը ծնի՝ քան վերադարձը մտայլ եւ լռակ-
եաց ամուսինի մը :

4.— Փափկանկատ եղիր : Սովորական կինը բարձ-
րորէն լարուած ջիղերու կծիկ մըն է : Քիչ անգամ կը
պատահի որ իր տրտունջները անբաւական պատճառ-

ներու վրայ հիմնուած ըլլան: Քու տունդ մաքուր, հրապուրիչ եւ հանգստաւէտ ընելու իր ջանքերը արժանի են զնահատումի եւ գործակցութեան:

5.— Կնոջդ հետ սիրարանէ: Շարունակէ մնալ իր սիրահարը: Չանցառութիւնը կը ծնի անտարբերութիւն որ մահարեւ է ամուսնական կեանքին: Ամէն ճշմարիտ կին իրաւամբ կ'ակնկալէ իր էրկան սիրուհին ըլլալ:

6.— Մի՛ յանդիմաներ: Վիրաւորիչ խօսքեր եւ անխոհեմ խժրժանքներ կրնան հակադդել գորովը պաղեցնելու, եթէ երբէք բոլորովին չմեռցնեն դայն:

7.— Տունդ հաստատէ, եթէ հնար է, քու եւ կնոջդ անմիջական ընտանիքներէն հեռու: Յաճախակի միջամտութիւնն եւ խրատները,— հաւանօրէն բարեմիտ թէեւ,— անոնց որ ընտանեկան կապերու պատճառաւ ինքզինքնուն իրաւունք կուտան գիրար հասկնալու ջանացող երիտասարդ ամուլի մը գործերուն խառնուելու, յաճախ արդէն փափուկ կացութիւն մը աւելի կնճոռտելէ զատ ուրիշ բանի մը չեն ծառայեր: Նոր ամուսնացած ամուսնի սովորաբար գոհացուցիչ ապրելակերպի մը կը յանդին եթէ առանձին թողուին:

8.— Տանդ մէջ վարձակալ պահել եթէ ստիպուած ես, շատ զգուշութեամբ ընտրելու ես դայն: Շատ անգամ խաղաղութիւնը ընտանիքներու կը վրդովի անյարմար վարձակալներու երեսէն:

9.— Կոկիկ եւ մաքուր եղիր: Կին մը չի կրնար չի հակադդրել լաւ հագուած ճանչուոր մը թափթփած էրկան մը հետ: Կին մը կը փափաքի իր էրիկը բարձր տեսնել՝ անով հպարտանալու, անոր վրայ հիանալու եւ զանի յարգելու համար:

10.— Զաւակներուդ հանդէպ բարի եւ արդար եղիր: Կին մը շուտով անխտահութեամբ եւ խորշումով կը նայի մարդու մը որ իր զաւակներուն հանդէպ բիրտ է եւ անզուրթ:

Թարգ. Ն. Տ. Պ.

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՏԻՊԱՐ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ (*)

Ամուսնական սոյն պայմանագրութեան համաձայն՝ աղջիկ մը նախ քան «մեծ այո»ն ըսելը, պարտի ընդունիլ հետեւեալ պայմանները.—

1.— «Պէտք է շուն գրկել եւ կամ գրկի շուն պահել տանը մէջ, եւ ո՛չ ալ անդամակցիլ աւելի քան երեք կանանց ակումբներու:»

2.— «Գիշերները պէտք է ստիպել ամուսինը որ երախային կաթը տաքցնէ եւ կամ՝ վրան փոխէ: Ինք իրաւունք չպիտի ունենայ գաւկին յոռի միտումները անոր հօրը վերագրելու:»

(*) Այս համաձայնութեամբ պատճէճը հրատարակած է Պէրլինէր Զայթունի ամուսնով քերք մը Գերմանիոյ մէջ:

3.— «Երբէք պնդելու է որ իրենց սեփական օքսօւօպիլն ունենան, եւ կապկելու է դերասանուհիներու հազուատ կապուտը:

4.— «Ոնեւէ կերպով գրգռելու է ամուսնոյն ջիղերը, եւ իբր պարտաճանաչ կին՝ խանդարելու է դայն երբ գրադած է ան կարգալով, եւ ոչ ալ ստիպելու է որ ամուսինն իրեն հետ պտոյտի ելլէ:»

5.— «Էրկան բնաւ հարցնելու է թէ ի՛նչ կ'ուզէ ան ճաշի համար, ինչպէս նաեւ ընկերանալու է անոր՝ հազուատ դնելու ատեն:»

Փորձով տեսնուած է որ առն եւ կնոջ անհամաձայնութիւններ հետեւանքն են գլխաւորաբար այս պատճառներուն, զորս այր մարդիկ ուզած են բառնալ՝ սիրային սնանկութենէ եւ տնտեսական տագնապներէ խոյս տալու նպատակաւ:

Երանի՛ այն էրիկ մարդոց որ գերմանական ձեւով կ'ամուսնանան ասկէ վերջ, չըսեմ ասկէ առաջ, ինչու որ անոնք հանգիստ քուն պիտի քնանան գիշերը, եւ խաղաղ կեանք վարեն ցորեկը...:

Բայց աւելի երանի՛ անոնց որ «Տէրոջմով կ'ամուսնանան» ինչպէս որ Սբ. Գիրքը կ'ըսէ (Ա. Կորն. է. 39), ինչու որ իրական երջանիկ տունը, եւ «Գրախտի ընտանիքը» միայն անոնք կրնան կազմել:

ՄԵՂՔՑԷ՛Ք ԱՄՈՒՐԻՆՆԵՐՈՒՆ

Լոնտոնի մէջ անցեալները ընտանեկան ապահովագրութեան կարեւորութիւնը շեշտելու առթիւ, Անգլիոյ երեսփոխանը՝ Լէյտի Ասքօր, նշանաւոր կիւն մը, սապէս յարեց. «Մի հալածէք ամուրին. ան Աստուծոյ ամէնէն օգտակար արարածն է: Անով է միայն որ հրնարաւոր կ'ըլլայ ամուսնական կեանքը: Ամուրի մը տեսնելէ դերջ՝ քիչ մը աւելի կը համակրին ամուսնոյդ»:»

«Նոյնը չեմ կրնար ըսել տարեց օրիորդներու մասին,» շարունակած է բանախօսուհին, «Անոնք են որ աշխարհի դործերը կը դարձնեն, մինչ ամուրիները քանի մեծնան անհեթեթ կը դառնան եւ նեղսիրտ: Չամուսնացած աղջիկները կ'ընդարձակին (մտքով), իսկ ամուրիները կը կծկին (զգացումներով): Առաջինները՝ երբ կը շահագրգռուին աշխարհով, տակաւ կը գեղեցկանան քանի տարիքնին առնեն, իսկ մարդը, խեղճ՝ մեհաւոր այդ կենդանին՝ մեհութենէ մեհութիւն կ'իյնայ, հեղհեղէ կորսնցնելով ամէն գեղեցիկ կրակ որ կայ իր մէջը:»

Ձէնքերը վա՛ր, ուրեմն:

Մեղքէք ամուրիներուն: Արգահատեցէք այդ ունեւոր աղքատներուն. քանզի անոնց համար

«Ի՞նչ է կեանքը անամուսին,

Անհամ ու սին:»

ԾՆՈՂՔ ՊԵՏՔ Է ԲԱՐԻ ՕՐԻՆԱԿ ԸԼԼԱՆ

Բաքրֆէլլըրի որդին՝ ճան Բաքրֆէլլըր միլիոնատէրը՝ Փրինսթըն Համալսարանի շրջանաւարտներու ժողովին մէջ՝ հայր ըլլալու արուեստին վրայ ուղերձ մը խօսեցաւ, եւ իր հօրը կեանքին անդրադառնալով ըսաւ, «Դուք, որ այժմ ընթացաւարտ ըլլալով կրթական աշխարհէն, դործնական աշխարհը մտնելու վրայ էք, ձեր շատ մը մեծ կոչումներէն աւելի մեծ կոչում

մը կը սպասէ ձեր ատջին, ան է «Հայր» ըլլալու շնորհքը: Հայրեր մեծ ազդեցութիւն թողուցած են եւ կը թողուն դաւակներուն վրայ: Մանկութեան օրերուն մէջ երբէք չեմ յիշեր որ ոեւէ ատեն հայրս ինծի ըսած ըլլար թէ ինչ ընելու եմ եւ ինչ ընելու չեմ, բայց բնաւ բան մը չկայ որ այնքան դօրեղապէս ազդած ըլլայ իմ կեանքիս որքան հօրս օրինակին լուիկ ազդեցութիւնը: Հետեւաբար, ըսաւ Բաբելֆէլըր, եթէ կ'ուզենք որ մեր տղաքը կեանքի սասարէղին մէջ իրենց արժանաւոր բաժինը կատարեն, պէտք է մենք անոնց բարի օրինակ շանդիսանանք:»

Ինչ արժէք ունի հօր մը բարի խրատները, եթէ տղան այդ խրատներուն օրինակը հօրը կեանքին մէջ չգտնէր:

ԿԵՆՑԱՂԱԳԷՏ ԿԻՆՆ

Օգնէ դաւակացդ իրենց բարոյական դարգացման մէջ բայց այնպէս որ իրենք չիմանան, որպէս զի մի՛նակնին ըրած ըլլալու պատրանքը ունենան:

Խօսէ անոնց երեւակայական սանդուխի մը մասին որուն գազաթը կը կենայ կատարելութիւնը, եւ որու վրայ առնուազն օրական մէկ մատ բարձրանալու են:

Իմացիր իրենց ուրոյն պէտքերը՝ վերարկունքը մի՛ հագցնէր իրենց երբ դուն կը մսիս, այլ երբ իրենք կը մսին, եւ երբ օդը ցուրտ է:

Հաւատարիմ եւ անկեղծ եղիր: Մի՛ յանդիմաներ զիրենք երբ ինքնաբերաբար ըրածնին խոստովանին, այլ մանաւանդ գովէ զիրենք խոստովանելուն համար: Թուլասիրտ չըլլաս: Անհունօրէն գորովալից եղիր, եւ անհունօրէն խիստ:

Իրենց իսկ պակասութիւնները զիրենք ուղղելու ծառայեցուր:

Իրենց ծառան չըլլաս, իրենց օգնականը եղիր, իրենց բարեկամը, իրենց մայրը:

Յարգէ իրենց աճող անհատականութիւնը. իրենց

փոքրիկ կեանքերը քուկինէդ դատէ : Ծեր ու դեռատի միատեսակ ապրելու չեն : Բայց մի թողուր որ ոտն-
ձգութիւն ընեն . ընտանիքի մէջ մի անդամը իր տեղը
մնալու է :

Սատարէ իրենց դարգացման : Մանուկ ու թոյլ մի
պահեր զիրենք, գերիշխանութիւն բանեցնելու գոհու-
նակութիւնն ունենալու համար :

Նայէ որ քաղցրաբարոյ ըլլան ամէնուն հետ, ի
մասնաւորի ոչ բարեբաղդներուն հանդէպ առաւել քա-
ղաքավարի, աւելի ակնածու, աւելի ներողամիտ եւ ա-
ւելի փափկանկատ :

Շատ դոց մի՛ պահեր զիրենք, թող աշխարհը տես-
նեն, պէտք է առիթ ընծայել իրենց բաղդատելու, մին-
չեւ իսկ արկածախնդրութեան . քեզ այլեւս իրենց հետ
չունենալու օրուան համար պատրաստելու ես զիրենք :

Թարգ. Ս. Շիրվանեան

Թէ ԿԻՆԵՐ ԾՈՒԵԼՈ՞Ւ ԵՆ

Անուանի ուսումնական մը, մեծ համաժողովի մը
մէջ կանանց ծխախոտ գործածելուն վրայ խօսելով դի-
տել տուաւ թէ նիքօթինը թոյն է՝ որ երկրագործները
կը գործածեն որդերը սպաննելու համար, պարտիզ-
պանները կը գործածեն միջատները ջնջելու համար,
մարդկային մարմնոյն վրայ ալ աւերիչ է աս թոյնին
աղղեցութիւնը : Կիներ աւելի դժայնիկ ըլլալով աւելի
շուտ կը զգան սիկարէթի թմրեցուցիչ ներգործութիւ-
նը : Սիկար ծխող կիներ չեն կրնար տնայէն ըլլալ,
չեն կրնար համբերութեամբ իրենց ընտանեկան գործե-
րը կատարել, քանզի ջղայնոտ կ'ըլլան եւ դիւրագրգիռ :
Ծխող կիներ թող գիտնան թէ իրենց զաւակներուն կը
փոխանցեն այնպիսի հակամիտութիւններ որ անոնց
ջղային տկարութեան եւ մտային խանդարման պատ-
ճառ կրնան դառնալ : Ծխելու մոլութեան անճնատուր
կողոզ հայ կիներ թող լաւ ի միտ առնեն :

ԻՆՁ ԿՐԸՍԷ ՊԱՊԸ ՆՈՐԱԶԵԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Քանի մը շարաթ առաջ Հոռովի ՊԱՊԸ, Կաթուղիկներու արանց ընկերակցութեան անդամներուն խօսելու ատեն ըսաւ թէ, «Ամէն հաւատարիմ կաթուղիկ Քրիստոնէի պարտքն է պայքարիլ ներկայ անբարոյիկ նորաձեւութեանց դէմ: Բոլոր անոնք, ըսաւ Պապը, որ քիչ թէ շատ մարդկային արժանապատուութեան զգացումը ունին պէտք է համոզուին թէ կանանց մէջ տիրող ծայրայեղ եւ անպարկեշտ հազուատի ձեւերն ու նորոյթները չէ թէ միայն տղեղ են, այլ աւերիչ են եւ աղիտարեր: Պէտք է ամէն ջանք թափել աս չարիքին առջեւը առնելու:»

Ո՛հ երանի թէ ականջնին բանային այն ամէն կիներն ու աղջիկները որ ամենավերջին նորաձեւութիւնները անմիջապէս կապկորէն կ'ընդօրինակեն եւ իրենց խելքն ու միտքը կուտան հազուատի կապուտի, փոշիի ու ներկի:

Գ. Մ. Գ.

ՀԱՆԴԵՍՆԵՐՈՒ ՄԷՁ

Նիւ Եորքի հանրածանօթ Հրեայ Ռարբին՝ Տօքթ. Ուայդ իր քարոզի միջոցին երբ տեսաւ թէ ճիշդ առջեւի նստարաններէն մէկին վրայ նստող կին մը՝ փոքր հայելին հանած շրթունքները կը կարմրցնէր եւ այտերը կ'ողորկէր, քարոզը ընդմիջելով ծանրապէս յանդիմանեց կինը, եւ ըսաւ.— «Ի՞նչպէս կը խորհիս թէ կրնամ քարոզել մինչդեռ դուն առջեւս նստած շրթունքդ ու երեսդ կը շտկոտես: Ի՞նչ պիտի խորհէիր, ըսաւ, եթէ ես խօսելու ատենս եղունգներս կտրել սկսէի: Թէ որ ատոր համար է որ Աստուծոյ Տունը կուզաս, աղէկ կ'ընես որ տունդ մնաս: Տղեղ երեւոյթ մըն է ինքնին դեռ պաշտամունքը չաւարտած գլխարկ ու քօթ առած դուրս ելլել, ինչպէս շատեր կ'ընեն, ըսաւ Տր. Ուայդ, սակայն նստիլ ժողովի մը մէջ ու ընել՝ ինչ որ լուացարանի մէջ ընել հազիւ վայել է, ասիկա ա՛լ չափէն անցնիլ է:»

Կը ցաւինք ըսել որ, եթէ Ռարբի Ուայզ մեր ժողովներուն եւ Հանդէսներուն ներկայ ըլլար, եւ տեսնէր մեր կիներէն ու երիտասարդներէն ոմանց անճոռնի ձեւերով ձիթ ծամելը, տեսնէր անոնց անճոռնի շարժումները եւ խօսուըտուքները, եւ տեսնէր մանաւանդ շատերու Հանդէսին մէջ տեղերն անդամ քօթ ու գլխարկ առած թափուտուքով դուրս ելլելը, անշուշտ այդ անխորհուրդ եւ սնամիտ կնոջ տուած յանդիմանութիւնը մեր կիներուն ու երիտասարդներուն ալ պիտի տար:

Լուսարձակ

ԿԻՆԸ ՏԱՆ ՄԷՁ

Կանանց Քրիստոնէական Ազգային Ընկերակցութեան Նախագահը՝ Միսիս Բապէրթ Սփիր, նոյն ընկերակցութեան տարեկան ժողովին խօսած իր ուղերձին մէջ մեծ շեշտ դրաւ սա կէտին վրայ՝ ըսելով. — «Կինը պէտք է ամբողջ ուշադրութիւնը իր տանը վրայ կեդրոնացնէ, իր խորհուրդին դերագոյն առարկան դաւակնները ընելու է թէ՛ տանը մէջ եւ թէ՛ տունէն դուրս: Ներկայ ժամանակներու փորձութիւնն է, ըսաւ Միսիս Սփիր, որ կինը տունէն դուրս կ'ապրի իր կեանքը, եւ չէ թէ միայն ընկերային հաճոյքներու համար, այլ մինչ իսկ հանրային նպատակներու ծառայելու համար, եւ վտանգ կայ որ կինը մոռնայ իր նախնական եւ էական գործն ու պարտքը որ իր տանը մէջն է:»

Ցաւալի է որ մեր մէջ ալ սկսած են կիներ տունէն դուրս ապրիլ, մեր կիներուն մէջ ալ փորձութիւն կայ որ ազգին ու որբին ծառայելու ատեն, մոռնան իրենց էական ու անհրաժեշտ պարտականութիւնը որ տանը մէջն է: Կին մը իրաւունք չունի անհոգ դռնուիլ իր պատրաստելիք կերակուրին, իր էրկանը տալիք ուշադրութեան, իր դաւակններուն տալիք կրթութեան, իր տանը մաքրութեան տալիք աշխատանքին, սոսկ որովհետեւ բարի նպատակներու ժամանակ եւ ոյժ կուտայ: Իսկ այն կիները որ տանը մէջ իրենց պարտականու-

Թիւնները կատարել զանց կ'ընեն եւ տունէն դուրս ընկերային հաճոյքներու համար ժամանակ կ'անցնեն, կը մեղանչեն իրենց սուրբ կոչումին դէմ :

Լուսարձակ

ԿՆՈՋ ՍՏԵՂԵԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ
(Հնդկական Առասպել)

Ի սկզբան երբ անէութիւն կը տիրէր տիեզերաց մէջ եւ Թվաշգրի (Հնդիկ աստուածը) կը ստեղծէր աշխարհը, կարգը եկաւ որ ստեղծէ կինը, բայց տեսաւ որ պէտք եղած նիւթերը կը պակսէին, որովհետեւ կընոջ ստեղծագործութեան համար հարկաւոր եղած բոլոր նիւթերը արդէն գործածուած էին մարդուն ստեղծագործութեան համար :

Յայնժամ Թվաշգրի շփոթութեան մատնուած խորատուզուեցաւ խոկմունքներու մէջ եւ երբ արթնցաւ ձեռք զարկաւ գործին հետեւեալ կերպով .—

Նա առաւ լուսնին կլորութիւնը, օձին վէտվէտումները, մազլցող տունկերու ոլորումը, խոտին դողդոջիւնը, վարդենիին նրբութիւնը, ծաղիկին թաւշանման երևույթը, տերեւին թեթեւութիւնը, եղնիկին նայուածքը, արեւուն ճառագայթներուն զուարթութիւնը, մէդին արտասուքները, հովին անորոշութիւնը, ճագարին երկչոտութիւնը, սիրամարդին ունայնապէսութիւնը, ծիծեռնակին կուրծքը ծածկող փետուրներուն կակուղութիւնը, աղամանդին կարծրութիւնը, մեղրին քաղցրութիւնը, վագրին անդթութիւնը, կրակին տաքութիւնը, ձիւնին սառնութիւնը եւ թռչնոյն ճուղղումը :

Միացուց այս բոլորը եւ ատոնց ամբողջութենէն կազմակերպեց կինը ու նուիրեց զայն մարդուն :

Ութ օր վերջը սակայն մարդը եկաւ Թվաշգրիի եւ ըսաւ, «Տէր իմ, այդ արարածը որ տուած ես ինձի, իմ հանգստութիւնս խանդարելու վրայ է միշտ : Առանց դադրելու կը խօսի, բոլոր ժամանակս կը զբաղեցնէ,

կ'ողբայ առանց պատճառի, եւ միշտ հիւանդ է, ետ առ
զինքը:» ԹՎաշղբի ետ առաւ կինը:

Բայց ութ օր վերջը մարդը նորէն եկաւ աստու-
ծոյ եւ ըսաւ, «Տէր իմ, այն օրէն ի վեր որ այդ արա-
բածը քեզի վերադարձուցած եմ, շատ առանձին կը
զգամ: Կը յիշեմ որ կը պարէր եւ կ'երգէր: Միտքս
կուզայ որ ինչպէս կը նայէր ինծի դաղտազողի նայ-
ուածքով մը, ինչպէս կը խաղար ինծի հետ եւ կը փաթ-
թուէր ինծի, վերադարձուր զինքը:»

ԹՎաշղբի վերադարձուց կինը իրեն:

Այս դէպքէն վերջը հազիւ թէ երեք օրեր անցած
էին երբ ԹՎաշղբի տեսաւ որ մարդը իր ուղղութեամբ
կը քալէր եւ երբ մօտեցաւ, «Տէր իմ,» ըսաւ, «չեմ հաս-
կնար թէ ինչո՞ւ այնպէս է, բայց վստահ եմ թէ կինը
աւելի նեղութիւն կը պատճառէ քան հաճոյք: Կ'աղա-
չեմ ազատէ զիս անկէ:»

ԹՎաշղբի հրամայեց. «Ետ գնա՛, եւ յարմարէ՛:»
«Բայց չեմ կրնար ասլրիլ հետը,» դռնեց մարդը:

«Ոչ ալ կրնաս ասլրիլ առանց անոր,» պատասխա-
նեց ԹՎաշղբի:

Եւ մարդը հեռացաւ տխրութեամբ լեցուած, «Վայ
ինծի,» կը մենախօսէր ողբաձայն՝ «որ չեմ կարող ասլ-
րիլ անոր հետ, եւ ոչ ալ առանց անոր:»

Տօթ. Տ. Բ. Պէմտէյ

ԵԹԷ ԵՍ ԿԻՆ ԸԼԼԱՅԻ

Կին ստեղծուելու պատիւը թէ որ ինծի տրուած ըլ-
լար, չպիտի ուզէի հռչակ հանելու աստիճան գեղեցիկ
կին մը ըլլալ, վախնալով թէ դէմքի ուշադրաւ գեղեց-
կութիւնը բան մը խլէր տանէր հոգիին գեղեցկութե-
նէն: Պիտի սիրէի սակայն ըլլալ մարմինով քաջակազմ
եւ բարեձեւ, եւ դիմազծով արտայայտիչ եւ շնորհալի:
Եւ որպէս զի դէմքս սիրուն եւ շնորհալի պահէի, փո-
խանակ իւղերով եւ ներկերով ծեփելու, մաքուր եւ գե-

դեցիկ խորհուրդներու փոշին պիտի սրսկէի անոր վրայ
ամէն առտու :

Եթէ ես կի՞ն ըլլայի, — պիտի փափաքէի անշուշտ
դպրոցական կրթութիւն ստանալ եթէ պարագաներս նե-
րէին : Եթէ պատեհութիւն չունենայի, պիտի ուղէի
ունենալ հասարակ ողջմտութիւն, այսինքն խելք, քա-
ւիւրն սէնս : Պիտի սիրէի նրբաճաշակ եւ մաքուրին սի-
րահար կին մը ըլլալ : Յղկուած ճաշակ պիտի դնէի
տանս կահաւորմանը, կերակուրի պատրաստութեանը,
հագուստի կապուստի եւ զարդի ու զարդարանքի ձե-
ւերուն եւ տեսակներուն մէջ : Պիտի ջանայի ճաշա-
կաւոր կին մը ըլլալ, բայց պիտի աշխատէի ճաշակս
ինքնատիպ ընել :

Եթէ ես կի՞ն ըլլայի, — էրկանս խորհուրդին եւ կար-
ծիքներուն արժէք պիտի տայի, բայց իմ անհատակա-
նութիւնս պիտի չկորսնցնէի երբէք : Իմ անձնական
համոզումներս եւ անհատական կարծիքներս պիտի ու-
նենայի, եւ աղետօրէն զանոնք պիտի ջանայի ներդաշ-
նակել էրկանս համոզումներուն եւ զազափարներուն
հետ :

Եթէ ես կի՞ն ըլլայի, — պիտի բաղձայի ըլլալ տիպար
տանտիկին մը, եւ ամէնէն բարձր փառասիրութիւնս
պիտի ըլլար տուն մը շինել, կոկիկ, մաքուր, ճաշակա-
ւոր, հանգստաւէտ եւ գեղեցիկ տուն մը : Տունս իմ
աշխարհս պիտի սէպէի, կեանքս տունէս ներս պիտի
ապրէի, եւ ոչ թէ տունէն դուրս, շատ մը կիներու պէս :
Իմ հաճոյքիս, խորհուրդիս եւ փափաքներուս կեդրոնը
տունս պիտի ընէի : Տանս մէջէն պիտի ծառայէի ազ-
գիս եւ Աստուծոյ : Նորաձեւութեան գերի չպիտի ըլ-
լայի բնաւ, ուրիշներուն ունեցածին չպիտի ցանկայի,
այլ իմ կարողութեանս սահմաններուն մէջ, պիտի ջա-
նայի ապրիլ պարզ կեանք մը, եւ տունս պիտի ընէի
պարզութեան եւ գեղեցկութեան տիպար :

Եթէ ես կի՞ն ըլլայի, — էրիկս պիտի սիրէի անշուշտ,
բայց ասով պիտի չի բաւականանայի, պիտի յարգէի
ալ զայն : Էրկանս թերութիւններուն աչք պիտի չզո-

ցէի, այլ պիտի ջանայի քաղցրութեամբ ուղղել: Թե-
րութիւններէն աւելի անոր բարի յատկութիւններն ալ
պիտի տեսնէի եւ անոնց համար էրիկս յարգանքիս եւ
հիացումիս առարկան պիտի ընէի: Միշտ պիտի ջանա-
յի էրկանս հետ խօսիլ ժպտուն դէմքով մը, քաղցր
նայուածքով մը, սիրալիւր շեշտով մը, որ տունս ըլ-
լար երջանկութեան օթեւան մը: Ես ասանկ կին մը
պիտի ուզէի ըլլալ:

Մենտոր

ՏԵՐՈՋ ԱՅՑԸ

(Հակադրաբար Թուրքոյի Հնակարկատին)

Ըսուեցաւ ինծի թէ այս օր իսկ
Տէրն պիտի — Ինքը Տէրն իսկ եւ իսկ —
Մեր քաղաքն այցելէ ու պիտի
Հիւր ըլլայ տանտիկնոջ մը բարի
Որ զինք շատ կը սիրէ...:

—Արդեօք, ո՛հ,

Իմ տնա՞կս դայ պիտի...: Որքա՞ն դո՛հ
Եւ հանգիստ ես պիտի ընեմ զԱյն...:

Շու՛տ, կարգի դընեմ շուտ ամէն բան,
Ձեմ գիտեր զի արդեօք ո՞ր ժամուն
Դայ պիտի...:

—Եւ այսպէս օրն ի բուն

Գործի վրայ էի ես, մաքրելու
Վերէն վար, որ իմ Տէրն այցելու
Գոհ ըլլայ...: Եւ իմ սիրտս յուզումէս
Կը դարնէր թէ ինչպէս, ո՛հ, ինչպէս
Պիտի դո՛հ եւ հանգիստ ընեմ զԱյն...:

Ա՛հ, չըփեւ ու սրբել ամէն բան
Ու խնամքով յարգարել, գիտէք որ,
Շատ երկար գործ մըն է, մինչ այսօր

Կ'ուղէի որ շուտով աւարտեմ
Ու սեմին վրայ կենամ ժպտադէմ . . . :

—Եւ ահա վշտակիր կին մըն է,
Ինձ ծանօթ, որ դուռըս կը դարնէ . . .
—«Ոչ այսօր, ուրիշ օր մը եկուր,
Կը տեսնես, ըզբաղ եմ այսօր, քո՛յր :»

Անդճը տխուր կ'ելլէ դուրս :— Եւ ահա

Կազ ծերուկ մը կ'ըթած, որ կուզայ
Կամացուկ կը բախէ, ողորմուկ
Ձայնով մը.— «Քիչ մը հաց, ա՛խ, հարսնու՛կ,
Մինակ եմ, տուն չունիմ ու ծոմ եմ
Ամբողջ օրն :»— «Օ՛հ, այսօր կ'ըսպասեմ
Իմ Իշխան» ըսի ես, աչքըս վեր
Չառնելով : Ընկճուած, մուրիկ, ծեր
Մարդուկը ետ դարձաւ դայթ ի գայթ . . .
Բայց ես ալ ըզգացի խղճի խայթ—
«Տունս պատրաստ էր դրեթէ, ինչո՞ւ ես
Վարեցի խեղճ ծերուկն իմ դռնէս . . .»
—Այլ հպարտ, խորհելով թէ, պատիւ
Պիտ' ընէ ինձի Տէրն այս առթիւ
Տունս իրեն ընտրելով օթեւան . . .
Մինչ ահա տղեկ մը հարեւան
Կ'երեւայ սեմին վրայ ցնցոտեօք . . .
Ի՞նչ ընեմ, ներս առնե՞մ դայն արդեօք . . .
—«Կը ցաւիմ, բայց ժամ է հիմայ
Իմ Իշխան Այցելուս երեւայ,
Եթէ ոչ, սիրով ներս կ'առնէի,
Իմ փոքրիկ, եւ քեզի կ'օղնէի :»
Ու մանկիկն երեսկախ կը թղկայ . . .
—«Ո՛հ, փոքրիկ, հապա Տէրս յանկարծ
դա՛յ . . . »
Ոհ, ահա ոտնաձայն —«Ո՞վ է ան . . .»
—«Տէ՛ր, եկուր, պատրաստ է Գու սեղան . . .»

Կը սպասե՛մ... մինչ կիսուած է զիշերն :
Յողնած եմ... բայց ինչո՞ւ չի դար Տէրն :
—«Տէ՛ր, որո՞ւ տունն եղար արդեօք հիւր,
Ո՛հ, ի զո՞ւր յողնեցայ, ես ի զու՛ր...»
Ու կոպերս աչքերուս ծանրացան...
Եւ ահա— ուչ դըրէք— երազիս
Մէջ Յիսուս կայնեցաւ իմ առջիս,
—«Երիցըս զարկի դուռդ, ըսաւ Ան,
Օրհնութիւն բերի քեզ, զոր սակայն
Մերժեցիր դուն երեք անգամն ալ...
Չուղեւոյ՛ք քիչ մը զութ, սէր ցոյց տալ :»

—«Ոյ Տէր իմ, Աստուած իմ, վա՛յ ինծի,
Քեզի՛ միայն ամբողջ օրն սպասեցի,
Ո՛հ, ի՞նչպէս չի ճանչցա՛յ ես Քուկին
Անձըդ, Տէ՛ր փառաւոր :» —«Ո՛ր հէզին
Ինչ բարիք որ ընէք, ուղղակի
Ան կուգայ իմ Անձիս... կրկնակի
Վարձք կ'առնէք... Ու դաւաթ մը պաղ ջուր
Անգամ ունի ի՛ր յարդ, տըրիտուր :»

Խօսմակ

ԿԱՍԿԱԾՈՏ ՄԱՐԴԸ

Կասկածոտ մարդը մտահոգութենէ ազատ չկրնար
ըլլալ : Իր չսիրուելուն պատճառը ինքն է ոչ թէ ու-
րիչ մը : Եթէ կասկածելու պատճառ ալ չունի կը բս-
տեղծէ պատճառներ : Կասկածոտը ամենամեծ հար-
ուածը կուտայ իր հոգեկան կեանքին : Իր երանու-
թիւնները վայելելու անընդունակ կը դառնայ : Անոր
բոլոր բարեկամներն ալ կը սկսին զգուշանալ անկէ :
Նա չուղեր հաւատալ թէ բարի մարդ կայ աշխարհի
մէջ :

ԸՆԹԱՑԻԿ ՆԻԻԹԵՐ

«ԳԻՏՅԵՄ»

Ան որ գիտէ, եւ գիտէ թէ գիտէ,
 Իմաստուն է, հետեւէ անոր.
 Ան որ գիտէ, ու չգիտեր թէ գիտէ,
 Քնացած է, արթնցուր զայն.
 Ան որ չգիտեր, ու չգիտեր թէ չգիտեր,
 Անմիտ է, զգուշացիր անկէ.
 Ան որ չգիտեր, ու գիտէ թէ չգիտեր
 Մանուկ է, սորվեցուր անոր:

Ճիշդ հոս է տարբերութիւնը անոնց որ առաջնորդ են, եւ անոնց որ հետեւող. գիտնալու ինչիւր է: Յաջողակ մարդը համոզում ունի եւ կ'ըսէ, «Գիտեմ». իսկ փոփոխամիտ, կորովազուրկ, տատամտոտ մարդը յըստակ համոզումի քաջութիւնը չունի:

Ան որ կ'ըսէ, «Գիտեմ թէ կրնամ ընել», համոզումի քաջութեամբը յառաջ կ'երթայ եւ ստանձնած գործը գլուխ կը հանէ յաջողութեամբ: Գործ կատարող, առաջնորդող, յաջողութեան հասնող մարդը ինքնիր վերայ վստահութիւն ունեցող մարդն է, որ կրնայ ըսել, «Գիտեմ», քանզի գիտէ թէ գիտէ:

ՓՈՔՐ ԱՄՊԵՐԸ

Ազդուոր ասացուածք մըն է սա. — «Երկինքը լայնածաւալ է, ինչ հարկ փոքր ամպերուն վրայ սեւեռել աչքերը:» Որքան յաճախ «փոքր ամպերուն» նայելով ինքզինքնիս անհարկի մտահոգութեանց կը մատնենք. մէկը անհաճոյ խօսք մը կ'ըսէ, ինչ հարկ ատոր վրայ ծանրանալ եւ խորհուրդի առարկայ ընել, եթէ քիչ մը իմաստուն ըլլաս ու լոես, այդ փոքրիկ ամպը կը ցրուի կ'անցնի, եւ պայծառ երկինքը կը տեսնես: Յուսախա-

բութիւն մը կ'ունենաս որով քու մէկ սիրուն ծրագիրդ կը խանդարուի, ինչ հարկ ատոր համար տակնուվրայ ըլլալու, ուշադրութիւնդ դարձուր ուրիշ հաճոյքներու, ուրիշ գործերու, անոնք ալ նոյնքան կրնան քեզ ուրախ պահել: Մեր կեանքի շատ մը օրերը մութ են, սոսկ անոր համար որ ուշադրութիւննիս կը դամենք «իոքըր ամպերուն» վրայ, փոխանակ մեր վայելած բարձրագոյն օրհնութեանց եւ վայելքներու պայծառ երկինքին նայելու: Փոքր նեղութիւններ աննկատ ընելով դէպի յառաջ շարժելու ունակութիւնը եթէ մշակենք մեր մէջ, կեանքը ուրախութեամբ եւ խաղաղութեամբ կրնանք լեցնել: Փոխանակ չարին, տղեղին, մեղքին նայելու եւ յուսահատելու, աշխատէ որ ամէն օր բարի բան մը տեսնես, ընտիր գործ մը ընես, տրտում մէկը ուրախացնես, եւ դուն ուրախ պիտի ըլլաս:

Կ. Թ.

ԱՌՈՂՁԱՊԱՀԱԿԱՆ ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ ՄԸ

Թամըս Տարլինկ, Նիւ Եօրք քաղաքի Առողջապահական Պօրտի նախկին պետերէն մին, վերջերս արտասանած իր մէկ բանախօսութեան մէջ տուաւ «Առողջապահական Տասնարանեայ» մը զոր կ'արժէ կարդալ, դոց սորվիլ, եւ մանաւանդ կիրարկել ամէն օր: Ահա Տք. Տարլինկի Տասը Պատուէրները.—

- 1.— Բերանդ՝ դոց պահէ՛ շնչելու ինչպէս նաև բարկացած ատենդ:
- 2.— Ամէն օր լողանք առ, ցնցուղով լողանք, եթէ հնարաւոր է:
- 3.— Արագօրէն եւ առատ մի՛ ճաշեր: Հաճոյքով ճաշէ:
- 4.— Կանուխ պտուկէ, կանուխ ելիբ:
- 5.— Ամէն օր մարմնամարդ ըրէ՛ խորունկ շնչէ՛ երբ յոգնած ես՝ մի՛ ճաշեր:
- 6.— Ծաշի պահուն մի՛ կարդար, կամ ուրիշ գործերով մի՛ դրադիր:

7. — Տասը ժամ դորձէ, ութը ժամ քնացիր օրական. մնացեալ ժամանակդ ալ հանդիստի եւ ճաշելու յատկացուր: Ամէն կիրակի հանդէ:
8. — Գոհունակ միտք մը ունեցիր: Հանդարտ եւ գոհունակ միտք մը երկարակեցութեան կը նըպաստէ մեծապէս:
9. — Մարմինիդ խնամք տար: Պարբերաբար եւ կանոնաւորապէս բժշկական քննութեան ենթարկուէ, եւ բժիշկին կարծիքն ու թելադրութիւնը մի' անտեսեր:
10. — Ամէն բանի մէջ չափաւորութիւն դիր:

ՊԱՏԱՆԻ ԱՍՊԵՏՆԵՐ

Վերջերս Նիւ Եորքի մէջ, «Մանուկներու Ազգային Բարութեան Ընկերութիւն» մը կազմուած է, «Պատանի Ասպետներու կազմակերպութիւն» անունով, որուն նախագահն է Տք. Ճան Հ. Ֆինլի: Այս կազմակերպութեան նպատակն է, բարոյական եւ կրթական զէնքերով ոճրագործութեան չարիքին դէմ կռուիլ, աւելի ճիշդը, անոր հակադրել:

Այս նպատակին համար անոնք որդեգրած են հետեւեալ շատ ուշադրաւ եւ միանգամայն շահեկան կանոնները, որոնց հետեւիլ կ'ուխտէ իւրաքանչիւր անդամ:

1. — Այսօր ճշմարիտը խօսեցայ:
2. — Գրքերս, հագուստներս, խաղալիքներս եւ դորձիքներս իրենց յատուկ տեղերը դրի այս իրիկուն:
3. — Ուրիշին պատկանող ո եւ է բան չառի կամ չիւրացուցի, առանց տիրոջը հաւանութեան:
4. — Լրջօրէն փորձեցի չի բարկանալ:
5. — Ջանացի հետեւիլ առողջապահական ամենօրեայ բոլոր կանոններուն:
6. — Այսօրուան դործս վաղուան չի ձգեցի:

- 7.— Պղտիկ գումար մը խնայեցի այս շարթու, եւ որոշեցի պանքան դնել, կամ օգտակար բաներու համար գործածել դայն: Կտոր մը դրամ տուի ուրիշներու՝ իբր աջակցութիւն:
- 8.— Ինծի անիրաւութիւն ընողին հանդէպ ոչինչ ըրի. գիտնալով թէ վրիժառութիւնը կը վնասէ միշտ:
- 9.— Բոլոր խաղերուս մէջ ալ ուղղամիտ եղայ: Թէ շահելու եւ թէ կորսնցնելու պահուս քաղաքավար եւ ներող գտնուեցայ:
- 10.— Բարի վարք ունեցայ այսօր: Քաղաքավար եւ փափկանկատ գտնուեցայ: Կոպիտ կամ անմաքուր ընդու չի գործածեցի:
- 11.— Վարկիտութիւնն ու անճարակութիւնը այսօրուան բարի ծրագիրներէս հեռու պահեցի:
- 12.— Հաւատարիմ եղայ հանդէպ իմ իններուս, դրող-րոցիս, հայրենիքիս եւ իր օրէնքներուն: Ջանացի բաժինս բերել հանրային բարերարութեան գործին:

ՇԱՂԵՐ ՈՒ ՇՈՂԵՐ

Յաջողութիւն

Յաջողութիւնը՝ փորձութիւն կը բերէ ան մարդուն որ սորված չէ ինքզինքը կառայլարել:

Պատեհութիւն կը բերէ ան մարդուն որ պատրաստուած է անոր համար:

Սիրտը կը կարծրացնէ անոր որ միայն ոսկի կը սիրէ:

Տաղնապի մէջ կը ձգէ ան մարդը որ ստոր միջոցներով դայն ձեռք բերած է:

Գոհունակութիւն կուտայ այն ատեն երբ մարդ արժանիք ունի:

Պատասխանատուութիւն կը դնէ մարդուն վըրայ, որ դրամի զօրութիւնը կը գործածէ:

Որքա՞ն

Որքա՞ն երջանկութիւն կրնաս տալ մարդոց պարսպ զրոյցներով եւ բամբասանքով անցուցած ժամերով :

Որքա՞ն զեղարուեստ կրնաս սորվիլ եթէ ունայն զրօտանքներով անցուցած ժամանակը գործածես :

Որքա՞ն ցաւէ ու տաղնապէ ազատ կրնաս մնալ եթէ խորհիս գործ մը ընելէ առաջ, ու ոչ թէ ետքը :

Որքա՞ն պիտի բարելաւուի աշխարհ, եթէ աւելի շատ թուով մարդիկ գործելու ատեն զուարթ երգեր երգեն :

Որքա՞ն աւելի քիչ մեղադրանքներ պիտի ընէինք այլոց մասին, եթէ քիչ մը աւելի լաւ ճանչնայինք մեր զրացիները :

Որքա՞ն աւելի մեծ վստահութիւն պիտի ունենայինք կրօնքի վրայ, եթէ տեսնէինք թէ Քրիստոսնեաները միշտ երջանիկ են :

Որքա՞ն զիւրին պիտի ըլլար մանուկները կրթել եթէ ծնողք գործակցէին ուսուցիչներուն :

Որքա՞ն շուտ թշուառութիւնը վերցուած պիտի ըլլար աշխարհէն եթէ ամէն մարդ օգնէր իր ընկերին :

Որքա՞ն շուտ Քրիստոսնէութիւնը պիտի տարածուէր բոլոր աշխարհի վրայ, եթէ ամէն օր ամէն հաւատացեալ ուրիշի մը Յիսուսի վրայով աւետիս մը տար :

Գործնական խրատներ

Հանդարտ եւ զօրեղ եղէ՛ք : Խուսափեցէ՛ք դաւկարեր անուրջէն, եւ մի՛ վատնէ՛ք ձեր ամէնէն փարթամ տարիները սպասելով բանի մը, որ գուցէ չկայ ընաւ :

Բարի եղէ՛ք : Աշխարհիս վրայ ամէն էակ կը տառապի եւ բան մը կը սպասէ ձեր սրտէն :

Շատ վէս եղէ՛ք : Երբէք մի տաք ինքզինքնիդ, որոմտութենէ, անդործութենէ եւ ձանձրոյթէ մըդ :

ուած մարդու մը, որ արժանի չէ ձեզի: Մի՛ ընդունիք
այն սէրը որ կարող չէ բարձրացնել զձեզ:

Բնաւ մի՛ ըսէք, «Կեանքս պարապը գնաց»: Ո՛չ,
որովհետեւ երջանկութիւնը չէ միայն կեանքի նպատա-
կը: Ձեր իւրաքանչիւրին պարտքն է գեղեցկութեան
ճաճանչ մը ցայտեցնել իր կեանքէն, ատանց եսական
յոյսերու եւ հրճուանքներու:

* * *

Տղան եւ Հայրը

Երբ տասը տարեկան է, տղան կը խորհի թէ հայրը
ամենագէտ է:

Տասն եւ չինգ տարեկանին՝ կը խորհի թէ ինքն ալ
գրեթէ հօրը չափ գիտէ:

Քսանին՝ վստահ է թէ հօրը կը հաւասարի իր գի-
տութիւնը:

Երեսուներեքին՝ կը մտածէ թէ իր հօրը խրատին պէտք
ունի երբեմն:

Քառասուներեքին՝ կը խորհի թէ հայրը իրմէ աւելի
բան գիտէ:

Յիսուսին՝ պէտքը կը զգայ հօրը խրատին:

Վաթսուներեքին՝ երբ հայրը մեռած է, այն եզրակա-
ցութեան կուզայ՝ թէ աշխարհի վրայ հօրմէն աւելի
խելացի մարդ չկար:

ԿՆՈՋ ՈՒԹՆԱՐԱՆՆԱՆ

Նախկին նախագահ Գուլիճի միակ գաւկին Ճոհն
Գուլիճի նորապսակ հարսը, երբեմն Օր. Ֆլօրէնս Թը-
րըմպըլ, դուստրը Քէննէթիքէթի մեծահարուստ կա-
ռավարչին, արդիականացած Ամերիկուհի մըն է ամէն
տեսակէտով, բայց տնայինութեան մասին կարգ մը
պահպանողական գաղափարներ կը պարզէ Գօրմօրօլի-
դըն Ամսաթերթի Յունուարի թիւին մէջ: Դեռատի
հարսը այդ յօդուածին կից գրած է հետեւեալ Ութնա-

ուած մարդու մը, որ արժանի չէ ձեզի: Մի՛ ընդունիք
այն սէրը որ կարող չէ բարձրացնել զձեզ:

Բնաւ մի՛ ըսէք, «Կեանքս պարապը գնաց»: Ո՛չ,
որովհետեւ երջանկութիւնը չէ միայն կեանքի նպատա-
կը: Ձեր իւրաքանչիւրին պարտքն է գեղեցկութեան
ճաճանչ մը ցայտեցնել իր կեանքէն, ատանց եսական
յոյսերու եւ հրճուանքներու:

* * *

Տղան եւ Հայրը

Երբ տասը տարեկան է, տղան կը խորհի թէ հայրը
ամենագէտ է:

Տասն եւ չինգ տարեկանին՝ կը խորհի թէ ինքն ալ
գրեթէ հօրը չափ գիտէ:

Քսանին՝ վստահ է թէ հօրը կը հաւասարի իր գի-
տութիւնը:

Երեսուներեքին՝ կը մտածէ թէ իր հօրը խրատին պէտք
ունի երբեմն:

Քառասուներեքին՝ կը խորհի թէ հայրը իրմէ աւելի
բան գիտէ:

Յիսուսին՝ պէտքը կը զգայ հօրը խրատին:

Վաթսուներեքին՝ երբ հայրը մեռած է, այն եզրակա-
ցութեան կուզայ՝ թէ աշխարհի վրայ հօրմէն աւելի
խելացի մարդ չկար:

ԿՆՈՋ ՈՒԹՆԱՐԱՆՆԱՆ

Նախկին նախագահ Գուլիճի միակ գաւկին Ճոհն
Գուլիճի նորապսակ հարսը, երբեմն Օր. Ֆլօրէնս Թը-
րըմպըլ, դուստրը Քէննէթիքէթի մեծահարուստ կա-
ռավարչին, արդիականացած Ամերիկուհի մըն է ամէն
տեսակէտով, բայց տնայինութեան մասին կարգ մը
պահպանողական գաղափարներ կը պարզէ Գօրմօրօլի-
դըն Ամսաթերթի Յունուարի թիւին մէջ: Դեռատի
հարսը այդ յօդուածին կից գրած է հետեւեալ Ութնա-

բանեան՝ ամուսնացեալ կնոջ համար, իբրև պայման
ընտանեկան երջանկութեան:

Ես պէտք չէ որ գաղտնիք պահեմ իմ ամուսինէս:

Ես պէտք չէ որ բամբասանք ընեմ:

Ես պէտք է որ տանտիկնութիւնն ընեմ իմ գրա-
դուսն ու ասպարէզս:

Ես պէտք չէ որ ըլլամ նեցուկի կարօտ ու կառչող
որքատունկ մը, այլ գործող կեանակից մը:

Ես պէտք է ուշադիր ըլլամ որ ամուսինս ունենայ
հանգիստ ու գուարք տուն մը, եւ հաճելի կերակուր-
ներ ուտէ:

Ես պէտք է ապրիմ ու գոհանամ ամուսնոյս շահա-
ծով:

Ես պէտք է կեանքս յարմարցնեմ իր գործին:

Ես պէտք չէ որ ԿՕԼՖ խաղալ սորվիմ. կեանքը ու-
րիշ շատ շահեկան բաներ ունի:

ՀՈՍԱՆՔՆ Ի ՎԱՐ

Ոյժի ու կորովի պէտք չկայ հոսանքէն քշուելու հա-
մար: Փայտի կտորն ալ հոսանքն ի վար կը շարժի:
Աժան ժողովրդականութիւն շահելու եւ ծափեր խլելու
համար ամբոխին ակորժած լեզուովը խօսիլ՝ հասա-
րակ եւ վախկոտ մարդու գործ է: Կորովամիտ մարդը
քաջութիւնը ունի իր անձնական համոզումները յայտ-
նելու եւ հռչակելու, փոյթ չընելով երբէք թէ մար-
դոցմէ գովասանք պիտի ընդունի թէ պարսաւանք:
Ո՛րքան պէտք կայ մեր մէջ ողնայար ունեցող քաջա-
կորով մարդոց՝ մարդոց որ կարենան դանադանել ար-
դարը անարդարէն՝ ճշմարիտը սուտէն, անուանական
պոռոտ ազգասիրութիւնը՝ անկեղծ եւ իրական ազգա-
սիրութեանէն՝ եւ մարդոց որ ամէն զնով արիարար կըր-
նան պաշտպան կանգնիլ արդարութեան եւ ճշմարտու-
թեան, հոգ չէ թէ ատով ժողովրդականութիւն կորսն-
ցընեն: Շատեր կան մեր մէջ որ ժողովրդականութիւն
շահելու սին մարմաջէն բռնուած՝ աննկատ կ'ընեն ըս-

կըզրուենքն եւ խտէալը, եւ հաճելի ըլլալու դիւրին ճամբան ընտրելով հոսանքն ի վար կը վազեն: Մարդը ճանչնալ եւ գործերու ու խօսքերու ետեւ պահուրտած շարժառիթները հասկնալ, սրատեսութիւն կը պահանջէ՝ ինչ որ կը սկսի շատերու որոնք առատ ծափեր կը շոյալեն անոնց որ քմահաճ ըլլալ կը ջանան ամբոխին:

Լուսարձակ

Ո՞վ ԵՆ ՄԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Երբ մանուկին խնճոր մը կամ պատկեր մը տաս, կը ժպտի եւ քեզ բարեկամ կը ճանչնայ, իսկ եթէ բան մը ուզէ ու չտաս, կը սկսի ճշել, ա՛լ քեզ բարեկամ չի ճանչնար:

Աս մանկային մտայնութիւնն է որ ցոյց կուտանք շատ անգամ երբ մեր բարեկամներն ու թշնամիները կը դանաղանենք: Անոնք որ մեր վրայով ալէկ կը խօսին, եւ կամ մեր շահերը մեր ուղածին պէս կը պաշտպանեն, լաւ մարդիկ են, մեղի բարեկամ են: Իսկ եթէ օր մը նոյն մարդիկը կարծիքով մեզմէ տարբերին եւ տարբեր տեսակէտով դիտեն խնդիրները, այն ատեն կ'ըլլան մեղի թշնամի: Կարծիքով մեզմէ տարբերողներուն կրնանք դադափարներուն չհաւանիլ, կրնանք մինչեւ անգամ ազնուօրէն քննադատել, բայց նախատել զոնոնք, եւ մեղի թշնամի անուանել պարզապէս տղայութիւն է: Երեսիդ խնդացողը միշտ բարեկամ մի՛ կարծեր: Անկեղծաբար եւ դադտնի կերպով թերութիւններդ ցուցունողը քու բարեկամդ է: Մարդիկ երբոր միշտ քեզ չփեն եւ շոյեն, դուն երբէք փորձառու չես ըլլար, ընդդիմութիւնները եւ անոնց մէջ քու ցոյց տուած դիրքդ մեծապէս կ'ազդէ քու նկարագրիդ: Արդար դիտողութիւն ընողը բարեկամդ է, իսկ իր օգտին համար քեզ փրցանողը քու թշնամիդ է, մի՛ մոռնար:

Արրահամ Լինքըն իրաւ որ վերցուց ընդ միշտ եւ յաւէտ գերութիւնը Ամերիկայի մէջէն, բայց կրօնական, զգայական, եւ հոգեկան գերութիւնը երբէք վերցուած չէ աշխարհի վրայէն: Այս տեսակ գերութեան ամենացոյցուն երևոյթը կը տեսնենք նորաձեւութեան մէջ: Այս ազատ երկրին մէջ նորաձեւութիւնը՝ անխիղճ բռնապետի մը պէս՝ նախճիրներ կը գործէ կանանց աշխարհէն ներս, ջարդ ու փշուր ընելով համեստութիւն, պարկեշտութիւն, ակնածանք, եւ կարգ մը այն չքնաղ յատկութիւնները որ կնոջ կուտան անոր հոգեկան գեղեցկութիւնն եւ հրապոյրը:

Եւ այնքան զօրեղ է նորաձեւութեան իշխանութիւնը՝ որ լրջախոհ, բարեկիրթ, պարզասէր կիներ անդամ՝ չհաւնելով հանգերձ նորաձեւութեան երբեմն ծայրայեղօրէն տղեղ եւ անպատկառ պահանջներուն, ուրիշներու դիտողութիւններէն ազատ մնալու վախէն, իրենք ալ առաջ դժկամակօրէն՝ յետոյ սիրայօժար կ'իյնան նորաձեւութեան ցանցերուն մէջ, եւ օր մը շրջագրեստնին կը կարճեցնեն մինչեւ ծունկերը, օր մըն ալ մտղերնին կը կտրեն էրիկ մարդու ձեւ առնելով, մէյ մըն ալ նայիս շրթունքնին կարմրցնել կը սկսին, քիչ մը ետքն ալ երեսնին ներկերով կը ծեփեն, եւ օրին մէկն ալ տունէն դուրս իսկ սիկառը ձեռքերնին քթէն բերնէն մուխ կը փչեն եւ կ'ըլլան նորաձեւութեան կատարեալ գերիներ:

Թէպէտ անճաշակ, թափթիւղ եւ անհրապուրիչ կիներ անտանելի է պարզապէս, սակայն պարկեշտութեան եւ համեստութեան սահմանէն անցնելով՝ գոհճիկ նորաձեւութեանց մոլին ըլլալ եւ ամէն հովերէ տարուբերուող ծայրայեղ թեթեւօլիկ կիներուն հետեւելով կապկօրէն անոնց նմանիլ ջանալ, ահաւաստիկ ախտ մը որմէ ամէն պատուաւոր տիկին պէտք ունի խոյս տալու: Ժամանակիս գերութիւնը այս է: Մարդիկ եւ թագաւորութիւններ ազատութեան համար արիւն

թափեցին. դուն ինչո՞ւ գերի մնաս, քանի որ ազատութիւն կարելի է :

Կնոջ մը համար կարեւոր բաներն են՝ կոկիկ, մաքուր, ճաշակաւոր հազուիլ, սիրուն երեւոյթ առնել, մարդոց ուշադրաւ դառնալ համեստութիւնով, սրբութիւնով, եւ քաղցրաբարոյ վարմունքով: Մարդիկը դիւթող բանը, ո՞վ կիներ, ձեր երեսին դոյնը, ձեւը եւ երեւոյթը չէ, ոչ ալ հազուստին ու կապուստին արդուդարդը եւ նորոյթը, թէպէտ ատոնք մասամբ կ'աղդեն, այլ ձեր աչքերէն եւ դէմքէն ցոլացող սրբութիւնը, համեստութիւնը, սէրը եւ համբերութիւնն է որ մարդիկ կը գերեվարէ: Միշտ ասիկա միտքդ պահէ :

ԼԱԻՆ ՈՒ ԳԵՇԸ

Կոուելու մէջ ալ լաւն ու գէշը կայ: 1928-ին ըսկիգրները երբ Ամերիկայի երկու համբաւաւոր կոփամարտիկները, Տէմփսի եւ Թընի, առաջնութեան մրցանակը շահելու համար ոգի ի բռին կը կռուէին, մըրցումը աւարտելէ ետքը, յաղթական Թընին՝ իր հակառակորդին համար ըսաւ, «ձէնթըլմէնի պէս կըռուեցաւ», իսկ Տէմփսի ըսաւ Թընիին, «Լաւ կռուողէ մը յաղթուեցայ»: Կոուելու կերպ մը կայ որ մարդուն ազնուութիւնը, վեհանձնութիւնը ցոյց կուտայ, իսկ կերպ մըն ալ կայ որ կռուողին փոքրկութիւնը եւ վատութիւնը կը ցուցադրէ:

Գաղափարի կռիւ մղողներու մէջ ալ երեւան կուգայ յաճախ անոնց մտքի մակարդակը եւ բարոյականին չափանիշը: Մոռնալ վէճի առարկայ եղող կեդրոնական խնդիրը, եւ վիճողին անձին ու անցեալին մասին որակումներ ընել, առնուազն ազնիւ մարդու գործ չէ: Ընթրլմէնը ազնուօրէն կը մղէ գաղափարի կռիւը, եւ կը գործածէ փաստի, իրողութեան եւ համոզումի ամբակուռ գէնքերը, եւ ոչ թէ հեզնանքի արհամարհանքի եւ անուանարկուծի թունածայր սլաքները:

Գաղափարի կռիւ պէտք է որ մղենք, քանզի չփու-

մէն, ընդհարումէն է որ լոյս կուգայ, բայց այս կըո-
ուոյն մէջ ճէնթըրմէնի պէս կուուելու է, ինչպէս կ'ըսէ
Թընի:

ՈՒՐ ԿՆԵՐԹԱՆՔ

1928-ի գարնան երբ Լոնտոնի նշանաւոր Եպիսկոպոսը՝ Տօքթ. Ինկրէմ՝ Ամերիկա կը գտնուէր, իր քարոզներէն մէկին մէջ խօսքը Ամերիկայի առեւտրահաններուն ուղղելով ըսաւ, — «Կը տեսնեմ թէ դուք Ամերիկայի վաճառականներդ ա'յնքան թաղուած էք դրամ հաւաքելու գործերուն մէջ՝ որ կարծես շատերդ բոլորովին մոռցած էք ձեր կրօնքը եւ աննկատ կ'ընէք կեանքի բարձրագոյն արժէքները: Չեմ ուզեր, ըսաւ Եպիսկոպոսը, յոստես մը երեւիլ, բայց կ'ուզեմ տպաւորել ձեր մէջ սա խորհուրդը թէ կեանքը կարճ է, եւ թէ համբաւ ու հարստութիւն՝ երջանկութիւն չեն կրրնար տալ մարդուն: Ճշմարիտ երջանկութիւնը անոնք միայն կը վայելեն որոնք իրենց եկամուտին սահմաններուն մէջ կ'ապրին, եւ խաղաղութիւն ու հոգեւոր մխիթարութիւն կը գտնեն աղօթքի եւ կրօնքի մէջ:»

Եպիսկոպոս Ինկրէմի աս խրատները շատ կը պատշաճին Հայ առեւտրականներու ալ որոնցմէ շատեր մոռցած կարծես կրօնք, ազգ, եկեղեցի, խօլ վազըով մը դրամին ետեւ ինկած դիշեր ցորեկ կը վազեն շնչապառ: Ուր կ'երթաք, կեցէք պահիկ մը, արժէքները կ'ընեցէք եւ շիտակ ճամբան բռնեցէք եթէ երջանկութիւն է որ կը փնտռէք:

Լուսարձակ

ԴՈՒՐՍԸ ԵՒ ՆԵՐՍԸ

Մարդու մը հազուատին նորոգութիւնը՝ սրտի փոփոխութիւն չենթադրեր: Ներսէն ապականած դիւային հոգի ունեցող ո՛րքան մարդիկ կան որ դուրսէն շատ բարեձեւ եւ ողորկ կ'երեւին: Մարդ ըսուածը հա-

գուտն ու գլխարկը չէ, այլ սիրտն ու միտքը. դուրսը
փոխելով՝ մարդ չփոխուիր, սիրտը փոխել պէտք է
մարդը փոխելու համար: Ազուաւին վրայ սիրամարդի
փետուր փակցնելով ազուաւը սիրամարդ չըլլար, եւ ոչ
ալ գայլը գառ կը դառնայ գառնուկի մայ ու մորթ գնե-
լով անոր գլխուն վրայ: Կտոր մը մարմարի վրայ կըր-
նայ վարպետ արձանագործը մարդու մը զեղեցիկ
պատկերը փորագրել, այնչափ զեղեցիկ որ ամէն կեր-
պով կատարեալ մարդու նմանութիւնը առնէ, եւ սա-
կայն մարդու մը արձանը մարդ չէ, անոր սիրտն ալ
քար է, ջիղն ալ քար է, ուղեղն ալ քար է: Այդ չոր
ոսկորները իրական մարդ կրնան ըլլալ միայն մար-
գարէուքիւնով, միայն ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՈԳԻՈՎԸ: Ե-
ղեկ. Լէ. 3-10: Քանի որ չէ թէ երեւցածը, այլ ներսի
մարդը իրական է, ուրեմն շատ պատշաճ է Առաքեալին
տուած սա խրատը. «Ձեր վրայէն մէկդի հանեցէք ան
ձեր առաջուան վարմունքին պէս եղած հիմ մարդը,
խաբերայ ցանկութիւններով վարակուածը, եւ նոր
մարդը հագէք ձեր վրայ, որ Աստուծոյ պատկերին պէս
ստեղծուած է, արդարութիւնով, եւ ճշմարիտ սրբու-
թիւնով:» Եփ. Դ. 21-24:

Լուսարձակ

ՆԵՐՍԸ ՄԱՐԴ ԿԱՅ

Մարդոց մեծ մասը կեանքը դուրսէն կ'ապրին:
Ինչ որ կը տեսնեն, ինչ որ կ'ուտեն, ինչ բանի որ կը
դպչին, ինչ որ կ'առնեն ու կուտան, առ է կեանքը ա-
նոնց համար: Այսպիսիներու համար խորհուրդ, ի-
տէալ, սկզբունք, բարութիւն, արդարութիւն, կրօնք
ոչ արժէք ունին, եւ ոչ իսկ գոյութիւն: Երբ օր մը՝
իր այս դրսի ամբողջները՝ դրամը, գրադուսը, առող-
ջութիւնը, վայելքը, բարեկամները ձեռքէն առնուին,
մարդը կը մնայ բոլորովին անյոյս, անոյժ եւ անճա-
րակ, քանզի ներքին կեանք չունի, ներսը մարդ չկայ:
Որքան տարբեր է սակայն կեանքը անոնց՝ որոնք

ներսէն կ'ապրին: Ասոնք թէպէտ աղմկալից աշխարհին մէջ կը քալեն ու կը շարժին, բայց իրենց ներսիզին ուրիշ աշխարհ մը ունին ուր շատ անգամ կը մտնեն առանձնանալու, տեսիլներ տեսնելու, հոգեկան հըրճուանքներ վայելելու, բարձրերը սաւառնելու, Անհունին հետ հաղորդակցելու:

Ասոնք որ կեանքը ներսէն կ'ապրին դուրսի կեանքի հարուածներէն տակն ու վրայ չեն ըլլար, մտքի հաւասարակշռութիւնը չեն կորսնցներ, այլ դժբաղդութեան օրերուն միշտ հանդարտօրէն կը կրեն, լըջօրէն կը խորհին, վեհօրէն կը շարժին: Եւ իրենց զօրութեան աղբիւրը դուրսի աշխարհին մէջ չէ, այլ ներքին աշխարհին մէջ, անոնք անտեսանելի եւ յաւիտենական իրականութեանց վրայ են խարսխած իրենց կեանքը՝ անոր համար կրնան հանդարտ ու անայլայլ մնալ երբ դուրսը փոթորիկը կը մռլտայ ու ամպերը կը գոռան: Բարութեան, ճշմարտութեան եւ զեղեցկութեան այս անտեսանելի աշխարհին մէջ ապրող հոգիներուն մէջ Աստուծոյ Հոգին կը բնակի, անոնք այդ մեծ Հոգիին հետ ընդ միշտ հաղորդակցութեան մէջ են, եւ Անկէ կը ծծեն իրենց ոյժը եւ կազդոյրը: Անպարտելի են անոնք, որոնք Յաւիտենականէն կը ստանան իրենց շունչը եւ կեանքը, յոյսը եւ լոյսը: Յաւմիկ

ՆՐԵՔ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Երբ ուրիշի մը վրայով բան մը կը լսես ու կը փորձուիս նոյնը պատմել ընկերիդ, խօսելէ առաջ երեք հարցումներ ըրէ՛ դուն քեզի:

Նախ հարցուր թէ շիտակ է՞, ճշմարիտ է՞, յետոյ հարցուր թէ, հարկաւո՞ր է, պէ՞տք է ըսես: Մտքիդ մէջ այս հարցումներուն անկեղծօրէն պատասխանէ: Անկէ ետքն ալ հարցուր, ի՞նչ է շարժառիթդ, սիրելի՞ւր համար է: Եթէ աս երեք հարցումներուն պատասխանները թոյլ կուտան քեզի, ան ատեն պատմէ, ու մի՛ վախնար արդիւնքէն:

ԿԵԱՆՔԻՆ ՀԱՇՈՒԵՏՈՄԱՐԸ

Կեանքը հաշուետուարի է նման.
Ամէն տարուայ վերջերուն
Մեծ — Տօմարակալը կը համրէ
Մէն մի սիւնակ, ու կը դնէ լման
Հաշուեկշիռը տակն էջերուն:
Ամէն յոյսի դիմաց մի սրտաշուփ,
Ամէն ծիծաղի դիմաց լուրջ խորհուրդ,
Փպտի դիմաց կայ արտասուփ,
Բերկրամփի դիմաց մի ցաւի խայք,
Հառաչի դիմաց մի երգ կայտառ,
Ամէն ամպի դիմաց մի ֆառագայք,
Գիշերի դիմաց վաղուան ֆառագայք,
Յուսարէկ սրտին հոգւոյ քոնիչ վառ,
Զուգակշիռն այս է կեանքի յար:

Թարգմ. Ս. Շիրվանեան

— 0 —
ԺԱ.

ՄՏԱԾՄԱՆ ԺԱՄԵՐ

ԼԵԶՈՒԻՆ ՆԱԽՃԻՐՆԵՐԸ

Այսպէս կ'ըսէ առաքեալը, — «Լեզուն պղտիկ անդամ մըն է, ու մեծ բաներ կը խօսի: Լեզուն մարդոց մէկը չկրնար նուաճել. անիկա անզուսպ չար է, ու մահարեր թոյնով լեցուն»: Յակր. Գ. 5, 8: Իրաւ թընդանօթէ, հրազէնէ, ուժանակէ աւելի քանդիչ եւ աւերիչ է մարդկային լեզուն: Աւերներ կան որ կը տեսնուին, շօշափելի են, լեզուին դործած նախճիրները սակայն անտեսանելի են: Ան՝ պատիւներ կը խորտակէ, նկարադիրներ կ'արատաւորէ, կեանքեր կը թունաւորէ:

Լեզուն իր նախճիրները կը դործէ զրպարտութեամբ, բամբասանքով, բարկացոտ խօսքերով, նա-

խանձի թունալի նետերով, անարդար քննադատութիւններով, ստելով, չարախօսելով, գրգռիչ լուրեր տարածելով: Աւագակն ու մարդասպանը չեն կրնար մեղի մեծ վնաս հասցնել, բայց լեզուն՝ ի՞նչ սրտեր վիրաւորած է, ի՞նչ յոյսեր խորտակած է, ի՞նչ ճրագներ մարած է, ի՞նչ տուններ աւերած է, եւ որքաններու շահը, սպառիւք եւ ապագան զոհ գացած են անոր մահաօրիթ սլաքներուն:

Ո՛րքան ալ մաքուր կեանք ապրիս, ո՛րքան ալ ջանաս ուղղամիտ ըլլալ, ո՛րքան բարիք ալ ընես այլոց, պիտի գտնուին մարդիկ որ երբեմն բարեկամի ծպտանքովը, երբեմն ալ թշնամիի լուտանքովը, երբեմն չար նախանձէ շարժած, երբեմն ալ կուրօրէն ուրիշներուն հետեւելով՝ համբաւդ արատաւորեն, նկարագրիդ վերայ մուր քսեն, եւ հացիդ հետ թոյն խառնեն:

Ասոնք՝ սա քու, բանասարկու, զրպարտիչ լեզու գործածողները՝ իսկականապէս ոճրագործներ են՝ թէ՛ եւ դատարան չեն քաշուիր, բանտ չեն զրկուիր, այլ արձակ համարձակ կը շրջին տուները, խանութները, ժողովներու եւ ընկերական շրջանակներու մէջ, իրենց կեղծ ժպիտներուն եւ սսկեղօծ բառերուն տակ ծածկելով բարոյական ապականիչ մանրէները: Ո՛րքան մարդիկ կան որ հագուած սքուած ակնոցը աչքին, գաւազանը ձեռքը, փողոցները ժուռ կուգան աղատօրէն, որոնց տեղը բանտը պէտք է ըլլայ, եթէ բարձրագոյն արդարութիւն ի գործ դրուի:

Քնար

* * *

Ասանկները թող չխորհին որ ուրիշներուն կը վնասեն, այլ բուն իրենց անձերուն է որ կը վնասեն, կը սպաննեն գիրենք: Չարախօսելով, զրպարտելով դիմացինիդ արժանիքը թէպէտ ժամանակի մը համար կը սքողես, բայց չես կրնար բնաջինջ ընել: Աղամանդը վերջապէս օր մը պիտի փայլի, եւ դուն պիտի գրաւես բուն իսկ քու տեղդ, այո, անասունէն ալ վար, ցուցադրելով քու ստորին նկարագրիդ:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՍԷՐԸ

Սէր մը կայ, որ բանաստեղծները կ'երգեն, սիրահարները կ'երագեն, փիլիսոփաները կը վերլուծեն, եւ աստուծաբանները կը վարդապետեն: Այս սէրը երեւակայական է: Ուրիշ սէր մըն ալ կայ, որ Աստուծոյ Հոգիէն կը բղխի եւ մարդուն սրտին մէջ կը հոսի: Այս սէրը մարդուն սիրտը կը նորոգէ, ազդեցու կեանքը կը բարեշքէ եւ աշխարհի խաղաղութիւնը կ'ապահովէ: Այս իմաստով՝ ան մարդը միայն կրնայ իրականացնուի սիրել որ Հոգիովը Աստուծոյ կը հպի, Անոր հետ կը հաղորդակցի, եւ Անոր գորութիւնը եւ կեանքը իր մէջ կ'առնէ, քանզի Աստուծ սէր է: Ծաղիկը այն ատեն կը բացուի եւ կը բուրէ, երբ արեւին կը դպչի, սիրտըն ալ Աստուծոյ սիրոյն գորութեամբ կը փոխուի եւ կը սրբանայ այն ատեն, որ մարդ կը սկսի հոգեւորացնուի սիրել: Այդ սէրը մարդկային սէրէ տարբեր բան է, Աստուծային սէր է, որ գիտէ ներել ու համբարել, որ գիտէ տալ ու ծառայել, որ գիտէ շարձարուիլ եւ զոհուիլ:

Սէր երգել, սէր երագել, սէր քարոզել արդարեւ դիւրին է, բայց բոլոր սրտով եւ Հոգիով սիրել զԱստուծաւ եւ ընկերը շատ դժուար է: Կ'ուզե՞ս սիրել սորվիլ, մօտ գնա՛ սիրոյ վարդապետին, ու Անոր ոտքերուն քովը Ծնորհալիին այս աղօթքը ըրէ — «Սէր անուն Յիսուս, Սիրով քով քով քով, Սիրոյ իմ քարեղէն:»

Քնար

Հ Ա Ի Ա Տ Ք

Հաւատքը մեծ դեր կը կատարէ մեր առօրեայ գործառնութեանց եւ յարաբերութեանց մէջ: Չենք կրնար ո եւ է բանի ձեռնարկել, ո եւ է ծրագիր մշակել, ո եւ է անձի հետ յարաբերիլ առանց հաւատքի: Հաւատքով կ'ապրինք մեր կեանքը ամէն օր: Եւ ի՞նչ է հաւատալը, եթէ ոչ տեսնել մտքով եւ Հոգիով ինչ որ աչքով չենք կրնար տեսնել, եւ ձեռքով չենք կրնար շօշափել:

Հաւատքով է որ կը տեսնենք անտեսանելին նիւթական աշխարհի մէջ, որ մեր Փիղիքական կեանքի միջավայրն է: Հաւատքով է նմանապէս որ կը տեսնենք մեր հոգիներուն միջավայրը՝ Աստուած բնութեան մէջ, Սուրբ Գրքին մէջ, մեր հոգիներուն մէջ:

Այս հաւատքով է որ մարդ կը տեսնէ Քրիստոսի Անձին մէջ յայտնուած ճշմարիտ Աստուածը, սիրոյ Հայրը, եւ կը խօսի Անոր հետ, կը գործէ Անոր հետ, եւ կ'ապրի Անոր ներկայութեան մէջ:

Ամբողջ մարդկային յառաջդիմութիւնը արդիւնքն է մտքով եւ հոգիով անտեսանելին տեսնելու, այսինքն հաւատալու այս կարողութեանը: Վերցուր հաւատքը տունէն, դպրոցէն, գործարանէն, եւ մարդիկ այլեւս չվստահին մէկզմէկու, խեղոյն ամբողջ աշխարհը խառնակութեան քասսի մը կը վերածուի: Հաւատքն է զի կը տեսանելի աշխարհին, եւ ինչպէս անտեսանելի աշխարհին: Հաւատա՛, եւ հաւատքիդ չափ պիտի յաջողիս:

Քնար

ԵՐԵՔ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐ

Մենք բարոյական կեանքին մէջ ներքին թշնամիներունինք, որոնք մեզ անհանգիստ կ'ընեն: Անոնցմէ մէկն է ՀՈԳ ԸՆԵԼԸ: Ինչ հարկ ասոր վրայ ճառել, ո՞վ չգիտեր փորձառութեամբ թէ հոգը, մտաւագնայը, ըստ երեւոյթին աննշան եւ անմնաս թէպէտ՝ բայց իրականին մէջ՝ մեր երջանկութեան եւ առողջութեան ամէնէն մեծ թշնամին է: Առհասարակ մարդիկ շատ պրոգնտիկ ու անկարեւոր բաներու համար հոգ կ'ընեն: Քիչ մը դրամի կորուստ, մարմնական թեթեւ տկարութիւն մը, սիրտ ցաւցնող խօսք մը, անակնկալ յուսախարութիւն մը, շատ անգամ մտատազնապի մէջ կը ձգէ մեզ, եւ քունը կը փախցնէ, ջիղերը կը ցնցէ, ախորժակը կը խանգարէ, եւ կուտայ մեզի այնպիսի մոռալըտ, թախծոտ դէմք մը որ ուր որ ալ ըլլանք տիրութիւն կը սրվ-

ռենք մեր շուրջ: Ասոր դեղթափն է Ս. Գրոց ընթեր-
ցում, եւ Աստուծոյ վստահիլ:

Երկրորդ թշնամին է, բարոյական կեանքին ՎԱ-
ԽԸ: Վերլուծելու պէտք չկայ վախը, ամէն մարդ գի-
տէ թէ ներսէն մեր ոյժերը քամող, մեր արիւնը թու-
նաւորող, մեր եռանդը մարող, եւ մեզ անշարժութեան
դատապարտող ոյժ մըն է վախը: Մենք ամէնքս ալ
վախերու ցանցերուն մէջ բռնուած ենք: Կը վախնանք
ընութեան երեւոյթներէն, շանթէն, մութէն, կը վախ-
նանք վաղուան անստուգութենէն, հիւանդութենէն,
գործի անյաջողութենէն, կը վախնանք օրէնքէ, միջ-
բոստէ, մարդոցմէ, մահէ, եւ կը խորհինք թէ ա-
սոնք ամէնը սա կամ նա կերպով մեզի վնաս պիտի հաս-
ցնեն: Մարդիկ կան որ վախին դերին են դարձեր,
թող որ շատ վախցուած բաները ընդհանրապէս չեն
պատահիր: Բժիշկներ կը հաստատեն թէ կարգ մը հի-
ւանդութիւններ վախի արդիւնք են, եւ շատ անգամ հի-
ւանդը դարձանել դիւրին կ'ըլլայ երբ անոր սրտէն վա-
խը վերցնել կարելի ըլլայ: Վախը՝ հացը անհամ կ'ընէ,
հաճոյքը կը խլէ ձեռքէն, յոյսերը կը խորտակէ, լոյսերը
կը մարէ, մարդը կը մահացնէ: Վախին դեղթափը
հաւատքն է: Որչափ կը հաւատանք Աստուծոյ կա-
րողութեան եւ սիրոյն այնչափ վախէ գերծ ենք:

Ուրիշ թշնամի մը ԿԱՍԿԱՄՆ է: Իսկապէս դըժ-
բաղը է ան մարդը որ կասկածանքի մտայնութեան մէջ
է ինկեր, ու չկրնար վստահիլ ոչ բարեկամին, ոչ բը-
ժիշկին, ոչ գործի ընկերին, քանզի ամէն մարդ կաս-
կածելի է իրեն համար: Ամէն խօսքի եւ գործքի ետեւ
ծածուկ շարժառիթներ փնտռել, ամէն շարժումի, բա-
ռի ու ձեւի սխալ մեկնութիւն տալ՝ որքան սովորական
է մեր մէջ: Երբ վստահութեան կապը կը քակուի եւ
ամէն մարդ կասկածով կը սկսի նայիլ իր ընկերին, իր
առաջնորդին, իր ուսուցիչին, մինչեւ անգամ իր կնոջը
եւ զաւակացը վրայ, ալ կարելի՞ է տուն չինել, եկե-
ղեցի չէնցնել: Ո՛չ երբէք: Կասկածը կը փարատի սի-
րելով: Զջմարիտ սէրը տարակոյսն եւ կասկածը կը

վանէ, եւ իրական վստահութիւն եւ հաւատարմութիւն
յառաջ կը բերէ: Միրէ՛, եւ ալ պիտի չկասկածիս:

ԵՐԵՔ ԱՆՏԵՐ

ՄՈՒՏԸ.—

Սուտը՝ բարոյական մանրէ մըն է. ո՞վ կը խորհի
թէ, այսքան սովորական դարձած, եւ անմեղ եւ ան-
վնաս նկատուած սուտը՝ չարիքներուն ամէնէն մեծը
կը դործէ մարդոց կեանքին մէջ: Մթնոլորտին մէջ
սփռուած թոյնին պէս, ընդարձակօրէն տարածուած է
սուտը: Մտէ՛ք առեւտրական հրապարակը եւ եթէ
վաճառականի մը սուտ խօսելու վրայ դիտողութիւն
ընէք՝ վրանիդ կը խնդայ: Մտէ՛ք տուներու մէջ եւ
պիտի դանէք ծնողք որ իրենց գործքովն ու օրինակովը
ստեղ կը սորվեցնեն իրենց դաւակաց: Մտէ՛ք քաղա-
քական աշխարհը եւ հոն ճշմարտութիւնը խաչուած ու
թաղուած կը դանէք, ու դիւանագիտութիւն ըսուածը
արդէն սուտի վրայ է հիմնուած: Թոյնին ինչ գոյն ալ
տաս, թոյն ըլլալէ չի դադրիր, մահացու է: Ինչ ա-
նունով ալ կոչէք սուտը, քաղաքավարութիւն, վար-
պետութիւն, ճարպիկութիւն, բարոյական մանրէ մըն
է ան, կը խանդարէ միտքը, կ'աւրէ նկարագիրը, կը
ստորնացնէ մարդը: Եթէ կը ստես, առ է քու անունդ:
ԿԵՂԾԻՔԸ.—

Կեղծիքը ուրիշ մանրէ մըն է նոյնքան պժգալի,
նոյնքան աւերիչ: Կեղծաւորը ամէնէն վտանգաւոր
մարդն է, որովհետեւ անոր ինչ ըլլալը չես գիտեր. կ'ե-
րեւի ինչ որ չէ: Անուշ խօսքերուն ետեւը ի՛նչ կայ,
յայտնի չէ, ամէն տեղի համար տարբեր գոյն կ'առնէ:
Մեղքերուն ամէնէն զգուելին է կեղծաւորութիւնը:
Քրիստոս մաքսաւորին եւ մեղաւորին համակրեցաւ,
բայց կեղծաւորին գլխուն վայ կարդաց: Չսիրուելիք
տիպ է կեղծաւորը: Կեղծ պտուղը համ չունի, կեղծ
ծաղիկը բոյր չունի, կեղծ դրամը արժէք չունի: Նոյն-
պէս կեղծ մարդը ամէնէն զգուելին է, վախցէք անկէ:

կեղծ բարեկամը, բարեկամութեան սրբութիւնը կ'ա-
րատաւորէ, կեղծ հայրենասէրը, հայրենասիրութիւնը
ատելի կը դարձնէ, իսկ կեղծ կրօնասէրը անհաւատէ մը
աւելի վտանգաւոր է կրօնքի եւ եկեղեցիի դործին:
ՆԱՍՆԱՆՁԸ —

Նախանձն ալ բարոյական ախտ մըն է, որ անտե-
սանելի մանրէի մը նման երբ մտնէ մարդու մէջ կ'ուտէ
զայն ներսէն, ոսկորները կը փտտեցնէ, արիւնը կը
թունաւորէ, եւ մարդուն հանգիստն ու խաղաղութիւ-
նը կը խանդարէ: Նախանձը անձնասիրութեան ծը-
նուեղն է: Անձնասէր մարդը կ'ուզէ որ ամէն աղէկ
բան իր վրայ գտնուի. ամէն արժէքաւոր բան ինք ու-
նենայ. ամէն պատիւ ու գովեստ իրեն տրուի: Ու-
րիշին վրայ աղէկ բան տեսնել, աղէկ բան լսել չէ թէ
միմակ չսիրեր, հասպա չկրնար հանդուրժել ալ: Շատեր
կան որոնց մէջ աս ախտը այն աստիճան յառաջացած
է որ երբեմն ուռած տիկերու պէս կը ճայթին կարծես,
երբ ուրիշ մը դիրքի մը հասնի: Այս ախտէն բռնուած
մարդիկ փոքրոգի կ'ըլլան, չարամիտ կ'ըլլան եւ եր-
բեմն սատանայական միջոցներու կը դիմեն իրենց նա-
խանձին զոհ տալու ընկերի մը պատիւը, մրցակիցի մը
չաւր: Նախանձող մարդը իսկապէս թշուառ է, քանդի
մարդոց աղէկին համար ուրախանալու հաճոյքէն զրր-
կուած է եւ իրեն տրուած աղէկ բաներն ալ վայելելու
կարողութիւնը կորսնցուցած է: Ներս նայէ՛ գզուշու-
թեամբ, չըլլայ թէ աս բարոյական մանրէները քու մէջդ
ալ աւեր դործեն:

ՔՆԱՐ

ՀԻՒԼԷՆ ԿԸ ԽՕՄԻ

Գիտութիւնն ալ յայտնութիւն մըն է որ կը պարզէ
մեր առջեւ Աստուծոյ խորհուրդները եւ Անոր դործե-
լու կերպը: Ատեն մը կար որ գիտնականներ նիւթը կը
նկատէին թանձրացեալ անչարժ մարմին մը որ եթէ
բաժնելով բաժնելով ամենափոքր մասնիկը գտնել ու-
զէիք, կը հասնէիք մինչեւ հիւլէին ու անկէ անդին ա՛լ

չէիր կրնար անցնիլ, քանզի հիւլէն անբաժանելի կը սեպուէր: Այսօր սակայն գիտութիւնը նոր յայտնութիւն մը բերած է, որով նիւթի այդ անբաժանելի հիւլէին մէջ շարժուն տիեզերքներ կը տեսնուին: Հիւլէին մէջ, կ'ըսէ արդի գիտութիւնը, անթիւ ու անհամար ելիֆտըրոններ կան, որոնք անդուլ անդադար կը թաւալին կեդրոնի մը շուրջը՝ ճիշդ ինչպէս մոլորակները կը դառնան արեգակին բոլորտիքը: Երկիրը տեսնելի կը դառնան ամէնէն զօրաւոր խոշորացոյցին տակն իսկ:

Հիմա գիտնականները այլեւս ստիպուած կը զգան թողուլ հին նիւթապաշտական վարկածը, եւ համոզուիլ թէ մեռած տիեզերքի մը մէջ չէ որ կ'ապրինք, այլ կենդանի եւ հոգեւոր տիեզերքի մը մէջ, որ արտայայտութիւնն է ստեղծագործող Մեծ Հոգիին: Եւ այս համոզումը կը հաստատէ կրօնքի յայտնութիւնը թէ՛ Աստուած մեզմէ հեռու չէ, այլ ինչպէս կ'ըսէ Թէնիսըն, «Աւելի մօտ է Ան մեզի քան մեր ձեռքերը եւ ոտքերը:» Ան է որ կը ծրագրէ, կը դործէ տիեզերքին մէջ: «Անով է որ կանք, կ'ապրինք ու կը շարժինք,» ինչպէս կ'ըսէ Պօղոս Առաքեալ, «Աստուած է ամէն բան ամէն բանի մէջ»:

Եւ ո՞րքան դիւրին կ'ըլլայ նաեւ ազօթիլը երբ կարող ըլլանք իրականացնել թէ Աստուած հեռուները քաշուած իշխան մը կամ դատաւոր մը չէ, որ ազադակներով անոր ձայն պիտի հասցնենք, եւ կամ փաստերով պիտի ջանանք զայն համոզել որ մեզի օգնէ, եւ ոչ ալ Անիկա անկենդան ու անբանական ոյժ մըն է որ ոչ կրնայ զգալ, ոչ կրնայ խորհիլ մեզի համար, այլ Աստուած տիեզերաց Հոգին է, ու մեր Հայրը՝ որ մեր մօտն է, մեր քովն է, եւ մեր շուրջն է ուր ալ որ երթանք: Արդ աչքդ իրեն դարձուր եւ ըսէ, «Ո՞վ Հայր մեր»:

ԲԷՅՏԻՕՆ ԿԸ ԽՕՍԻ

Ասկէ միայն տասը տարի առաջ ո՞վ կրնար հաւատալ թէ, մարդ իր տանը մէջ թիկնաթոռին վրայ բաղմած՝ հարիւրաւոր միոններով հեռաւոր քաղաքներու մէջ խօսուած ուղերձները, երգուած երգերը պիտի լսեսէր այնքան յստակ ու մեկին, որքան եթէ ներկայ ըլլար նուագահանդէսի մը կամ երեկոյթի մը: Այլ հիմա չէ թէ կը հաւատանք, այլ ստոյգ գիտենք թէ օդը լեցուն է նուագով, խօսքով եւ խորհուրդով: Սակայն ականջով բան մը չենք լսեր, մինչեւ որ րէշտիօյի կապակցութիւն մը չհաստատենք: Ո՞վ կրնայ բացատրել րէշտիօյիմ գաղտնիքը: Առաջին անգամ երբ լսեցիր թէ մարդիկ օդին մէջէն երգ կը լսեն, թերեւս ծագեցիր, ատանկ բան չըլլար, խելքիս չի պառկիր ըսիր, բայց երբ քեզի պատմողը վստահացուց թէ ինքը լսած է, այն ատեն հաւատացիր, յետոյ երբ դուն ալ փորձեցիր եւ նուագ լսեցիր օդին մէջ, ստոյգ գիտացար թէ րէշտիօյիմ հրաշքը ճշմարիտ է:

Անհամար դարերէ ի վեր հազարաւոր մարդիկ կը վկայեն թէ աղօթքի րէշտիօյով Աստուծոյ հետ խօսած են: Դուն ալ փորձէ րէշտիօյի, աղօթէ՛, եւ երկնային երաժշտութիւն պիտի լսես հոգւոյդ մէջ: Վերցուր տունէդ րէշտիօյի, կամ խզէ անոր թելերուն կապակցութիւնները, այլեւ օդին մէջ հնչող նուագները քեզի համար գոյութիւն չունին, բան չես լսեր: Ո՞րքաններ կան որոնց համար Աստուած չկայ, կորսուած է, սոսկ որովհետեւ աղօթքի րէշտիօյի վերցուցած են իրենց կեանքէն, եւ հաւատքի թելերը կտրած են: Դրէ՛ք աղօթքի րէշտիօյի ձեր տուներուն մէջ, եւ պիտի գտնէք զԱստուած, ու Անոր ճայնը պիտի լսէք:

Քնար

ԵՐԿԻՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

Մեր երկրագունդը, որուն մակերեսին վրայ կը բնակինք՝ անջրպետին մէջ կախուած՝ ճեպընթաց կա-

ուսխումքէ մը հարիւրապատիկ աւելի արագութեամբ
կը ճամբորդէ արեւին բոլորտիքը եւ իր առանցքին վը-
րայ կը թաւալի ցորեկ գիշեր, ժամը հազար մղոն ան-
լմբոննելի արշաւով մը: Ու մենք ձայն մը չենք լսեր,
ցնցում մը չենք զգար:

Բնութեան բիւրաւոր պէսպիսութեանց եւ զարմա-
նագան զործողութիւններուն ու շարժումներուն մէջ
ի՞նչ հրաշալի կանոնաւորութիւն, կարգաւորութիւն եւ
միութիւն կը տիրեն: Զգողութեան կատարած հրաշ-
քն է այդ: Երկիրը կը թաւալի լուռ ու անձայն, ար-
շալոյսը կը ծագի անաղմուկ ու անշշունջ, գիշերը ցո-
րեկին կը յաջորդէ, եւ եղանակները կուզան կ'երթան
առանց թմրուկի, առանց ոտնաձայնի, առանց ընդհա-
րումի, որովհետեւ ամէն կողմ ձգողութեան օրէնքը կը
տիրէ: Վայրկեան մը թող դադրի զործելէ այդ զօ-
րութիւնը եւ ահա տիեզերքը դժոխային քառսի մը կը
վերածուի, եւ մեր երկրագունդը վայրկեանապէս թա-
ւալազլոր կը կորսուի, կ'անհետանայ:

Մարդկային տիեզերքի մէջ ալ գաղտնի զօրութիւն
մը, անտեսանելի օրէնք մը կայ, սէրն է ան, որով
մարդիկ, ընկերութիւններ ու ազգեր մէկզմէկ քաշելով,
իրարու հետ միացած կրնան ստեղծել միութիւն, խա-
ղաղութիւն, ներդաշնակութիւն: Սէրն է միայն որ
կրնայ մարդիկ ու ազգեր մօտ բերել իրարու եւ ստեղ-
ծել ընկերային կեանքի նոր դրութիւն մը:

Միթէ կարելի՞ է երկիրն ու մոլորակները գերան-
ներով եւ պարաններով անջրպետին մէջ կախուած պա-
հել, ու արեգակնային դրութիւնը ներդաշնակ շարժել,
երբ ձգողութիւնը գործելէ դադրի: Նոյնպէս ալ խա-
ղաղ ու ներդաշնակ աշխարհ մը ստեղծել կարելի չպի-
տի ըլլայ ոչ մէկ արտաքին միջոցով, մինչեւ որ սիրոյ
աստուածային զօրութիւնը չտիրէ մարդոց սրտերուն
եւ կեանքերուն մէջ: Թող սէրը թազաւորէ տուներու,
առեւտրական ասպարէզներու մէջ, ազգային ու միջ-
ազգային յարաբերութեանց մէջ, ու այն ատեն է միայն

որ կարելի պիտի ըլլայ ճշմարիտ խաղաղութիւն եւ ներդաշնակութիւն հաստատել աշխարհի ամէն անկիւնները:

ԱՄՊՆ ՈՒ ԱՐԵԻԸ

Արեւը՝ երկինքի այդ հրեղէն դունդը՝ կեանքի եւ գեղեցկութեան, լոյսի եւ զօրութեան կեդրոնն է: Անկէ կը բղխին երկնային ամէն բարիք եւ օրհնութիւն: Արեւն է որ իր լոյսն ու ջերմութիւնը կը պիտէ երկրի վրայ՝ գիշերուան մթութիւնը կը փարատէ ու ձմրան սառերը կը հալեցնէ: Արեւն է որ շունչ կուտայ կենդանիին, երգ կուտայ թռչունին, բոյր կուտայ ծաղիկին եւ պտուղը կը հասունցնէ ծառին վրայ: Արեւն է որ կը վառէ մեր ճրագները, կը շարժէ մեր մեքենաները, կը վարէ մեր կառքերը: Թող վայրկեան մը անգամ քաշուի արեւը երկինքէն՝ եւ ահա երկիրը իր բոլոր փառքովը եւ գեղեցկութեամբը խոկոյն կը չքանայ, եւ տիեզերքը քաոսի մը կը վերածուի:

Ի՞նչ զարմանալի բներեւոյթ մըն է սակայն որ պատու մը սեւ ամպ՝ մեր երկրին մէկ միլիոն անգամը մեծ եղող լուսեղէն դունդը կը ծածկէ մեր աչքերէն, եւ ահա կը զրկուինք արեւին տեսքէն, լոյսէն եւ տաքութենէն, տխրութիւնը մեզ կը պատէ, քանզի արեւ կ'ուզենք մենք:

Բայց այդ տխրութիւն առթող ամպերն ալ ունին իրենց բարիքները եւ օրհնութիւնները: Ամպերէն վազած անձրեւի կաթիլները արեւին թափած լոյսի շողերուն չափ օրհնաբեր են երկրին գեղեցկութեանը եւ պտղաբերութեանը համար:

Մեր կեանքն ալ ունի իր արեւը եւ ամպերը: Աստուած է հոգիին արեւը: Ան է ամէն բարեաց եւ օրհնութեանց աղն ու աղբիւրը: Ան է մեր լոյսը, մեր յոյսը, մեր կեանքը: Առանց Անոր աշխարհ մութ է, կեանքը առեղծուած մը, եւ կրօնքը ծաղրանք մը:

Ամպեր ալ կան մեր կեանքին մէջ, տգիտութեան

ամպեր, մեղքի ամպեր, տարակոյսի ամպեր, որոնք երբեմն կը ծածկեն մեր հոգիին արեւը, եւ մթութեան մէջ կը ձգեն մեզ: Սակայն գիտենք թէ արեւը կորսուած չէ, ամպերուն ետեւն է ան, թեթեւ հով մը հերիք է որ փարատէ ամպերը եւ դուրս բերէ վեհափառ արեւը: Նոյնպէս երբ տարակոյսի եւ վիշտի ամպերը կը ծածկեն զԱստուած քու աչքերէդ, մի՛ վախնար, Աստուած կորսուած չէ: Համբերէ՛, աղօթէ, սպասէ՛, քիչ ետքը Հոգիին շունչը կը քշէ կը տանի ամպերը, ու դուն դարձեալ կը տեսնես զԱստուած բնութեան մէջ, կեանքիդ մէջ, հոգւոյդ մէջ:

վախկոտ սուրբեր, ո՛հ, քաջ եղէ՛ք,
Ամպերն երկիւղ կուտան.
Բայց վախճանին սպասեցէ՛ք,
Բարիք պիտի տեղան:

ԼՈՅՍ ԵՒ ԽԱՒԱՐ

Պաւարը ահ ու սարսափ կ'ազդէ մեզի: Մթութեան մէջ յոյս չկայ, խնձիղ չկայ: Թուջունները չեն երգեր մութին մէջ. ծառերն ու ծաղիկներն անզամ կը մերկանան իրենց հրապոյրէն եւ զլուխնին կը կախեն երբ խաւարը կը պատէ:

Պաւարը՝ որքան ալ որ ահաւոր է եւ տխրագոյնցիկ, իր բարերար դերն ալ ունի բնութեան տնտեսութեան մէջ: Գիշերն ալ պէտք է: Թէ որ մութ գիշերը չի դար, ինտոյր պիտի տեսնէինք երկինքի պլպլուն աստղերը: Մի՛ դանգատիք ուրեմն խաւարին համար, գիշերին մէջ ալ օրհնութիւններ, գեղեցկութիւններ կան ծածկուած:

Սակայն լոյսն է իրականութիւնը. խաւարը լոյսին բացակայութիւնն է:

Լոյսը հրճուանք է. լոյսը գեղեցկութիւն է. լոյսը յոյս է, աճում է, կեանք է: Լոյսին վրայով շատ քիչ բան գիտենք, բայց գիտենք թէ, անիկա փափկօրէն կը

դպչի մեր աչքերուն եւ մեզի տեսնել կուտայ :

Բարոյական աշխարհի մէջ ալ խաւար կայ ամէն կողմ, տգիտութեան խաւարը, նիւթապաշտութեան խաւարը, մեղքի խաւարը : Սակայն չենք կրնար մարդոց կեանքէն խաւարը հեռացնել միայն հարուածելով եւ հալածելով : Ճառագայթել պէտք է, լուսաւորել պէտք է, փայլիլ պէտք է, խաւարը փարատելու համար : Լուսաւորելու համար, պէտք է որ լոյսի ակն ու աղբիւրը եղող Քրիստոսի դիմենք : Պէտք է որ Անոր լոյսովը ողողուին մեր հոգիները, ան ատեն է որ լուսատու ջահեր կ'ըլլանք, ու կրնանք փարատել խաւարը : Աւետարանը այն ատեն փրկութիւն եւ կեանք կ'ըլլայ խաւարեալ մարդոց, երբ Քրիստոնեայք լոյս կ'ըլլան ու կը փայլին : Քարոզութեան ամէնէն ազդեցիկ մեթոտը փայլիլն է :

Քնար

* * *

Տառապանք ու վիշտերէն մի' խորշիք, անուց տակը երջանկութիւն պահուած է :

* * *

Ինչ որ անհրաժեշտ է, անկարելի չէ :

ԱՌ ՅԻՍՈՒՍ

(Պատկերին նայելով)

Աստուածային քանանչագեղ սուրբ ցոլֆերէդ Ո՛հ, ինչ հրայրք նշուլագեղ, կ'ելլէ յաւէտ, կը տոչորէ նուաղ սիրտս, գերդ մի' արեգ, Որ կը ստիպէ պրպտելու գիշեր ցորեկ,

Արդեօք ու՞ր է, ո՛հ, այն միսքիքն, որ սեր կ'առքէ, Չեմ գիտեր թէ լոկ կրա՞կ է, կամ թէ շանք է, Որ բոցերով իր հըրակէգ, վըսեմ, բեղուն կ'ընէ յաւէտ սիրտս ու հոգիս ցնծմամբ գեղուն :

Արդեօք ի՞նչ է երկնաշնորհ այն սէրն ազատ
Որ ապստամբս կ'ընէ որդի մի հարազատ .
Կը մօտեցնէ իրեն սիրոյն ակին մաքուր,
Որ ողողէ երկնասիրով, սրտիկս քափուր :

Ո՛հ, չեմ գիտեր, չեմ հասկնար, կը զգամ շատ մօտ,
Հօր ճեռք մը որ կը վանէ երկիւղ ամօք,
Կը լեցընէ բոլոր հոգիս խինդ՝ բերկրանքով,
Կ'ընէ սիրտըս յոյժ երջանիկ եւ ապահով :

* * *

Այո՛, գիտեմ, հաստատ գիտեմ, դուն ես Յիսուս,
Անառակին մոլորեալին միակ յոյս, լոյս,
Բոցավառող, հըրակիզիչ սէրը անհուն,
Դու ես, Յիսու՛ս, նուազ սրտին յոյսը, Տէ՛ր,
Դուն :
Ս. Շանկեան

ԺԲ.

ՊԱՐԶ ԽՕՍՔԵՐ

ԲԱՐԵԿԻՐԹ ՄԱՐԴԻԸ

Բարեկիրթ մարդը դուրսէն ճանչնալ դժուար է,
Քանզի բարեկիրթութիւնը երեւոյթի հետ զործ չունի,
սրտի խնդիր է : Կրնայ մէկը շիջ հազուած մեծափար-
թամ հարուստ մը ըլլալ եւ կամ համալսարանէ շրջա-
նաւարտ մեծխօսիկ ուսումնական մը, բայց նոյն ատեն
անկիրթ ու անոպայ մարդ մը նկատուիլ, հասարակ
մարդոցմէ աւելի կոշտ ու անբարեկիրթ :

Բարեկիրթ մարդը

Իր վրան զլուխը մաքուր եւ կոկիկ կը պահէ, եւ
չթողուր որ որեւէ ազտ ու արատ գտնուին իր հազուա-
տին, օձիքին, վղկապին եւ կամ մարմնոյն որեւէ մա-
սին վրայ : Շատ երիտասարդներու անյաջողութեան
պատճառը իրենց անտաշ երեւոյթը եւ թափթփուն հա-

գուտները եղած են: Գործատէրը պաշտօնի համար իրեն գիմողին վրայ կը սիրէ տեսնել մաքուր եւ ճաշակաւոր հագուստ կապուստ:

Բարեկիրք մարդը

Դուրսի մաքութենէն աւելի ներսի մաքութեան ուշադրութիւն կուտայ, պատշաճ լեզուով կը խօսի ամէն մարդու հետ եւ բերնէն անվայել խօսք չհաներ ընաւ: Բայց որպէս զի լեզուն մաքուր խօսի, պէտք է սիրտը մաքուր ըլլայ: Անմաքուր սիրտ ունեցող մարդը չկրնար մաքուր լեզու գործածել, չկրնար բարեկիրթ ըլլալ:

Բարեկիրք մարդը

Կիրքի չբռնուի, մարդոց պատուոյն վրայ արտա չձգեր, սիրտ չվիրաւորեր: Հասարակ մարդու գործ է ուրիշները վատահամբաւել, դրացիին վրայ գէշ խօսիլ, տունէ տուն կամ խանութէ խանութ շրջելով բամբասանքներ ընել, չար լուրեր տարածել:

Բարեկիրք մարդը

Ուղղամիտ, ճշմարտախօս եւ արդարասէր է: Անոր խօսքերուն մէջ ստութիւնը եւ վարժունքին մէջ կեղծիքը տեղ չունին: Բարեկիրթ մարդը բարեսիրտ կ'ըլլայ, չկրնար անտարբեր մնալ ուրիշներուն ցաւերուն եւ տաղնապներուն, կը համակրի, կը գթայ, կ'օգնէ, կը ծառայէ, իր անձէն դուրս կ'ապրի, եւ ուրիշներուն երջանկութեանը մէջ կը գտնէ իր երջանկութիւնը:

Բարեկիրք մարդը

Բարին, ազնիւը, զեղեցիկը տեսնուլ կը վարժեցնէ ինքզինքը ամէն գործի, ամէն մարդու մէջ: Ամէն մարդու մէջ պարսաւելի, եւ գովելի բաներ մէկտեղ խառնուած են: Բարեկիրթ մարդը տեղիին մէջ իսկ զեղեցիկ բան մը կը տեսնէ, եւ միշտ ուրիշին վրայ լաւ կը խօսի:

ՄԵՆՏՈՐ

ԵՔԷ ԵՍ ԾՆՈՂՒՒ ԸԼԼԱՅԻ

Ամէն բանէ առաջ պիտի փափաքէի տալ իմ դաւակններուս առողջ եւ կորոյլի մարմին: Առողջ հայրն ու մայրը միայն կրնան առողջութիւն փոխանցել իրենց զաւակաց: Անոնք որ մոլար ճամբաներու հետեւելով Ֆիզիքական ոյժերնին կը քայքայեն, իրենց ապագայ սերունդին դէմ կը մեղանչեն: Անտարակոյս պիտի սիրէի որ զաւակներս զպրոցական բարձր դաստիարակութիւն ստանան, եւ սակայն անկէ առաջ պիտի տայի անոնց բնտանեկան պարզ կրթութիւն: Եւ աս կրթութիւնը դրբով ու դասով չպիտի տայի՝ այլ օրինակով ու կեանքով: Տանը մէջ պիտի սորվեցնէի անոնց որ բլլան խնայող, ուղղամիտ, քաղաքավար, ճշմարտասօս, բարեսիրտ, բայց այդ յատկութիւնները նախ իմ մէջս պիտի մշակէի որ կեանքովս անոնց առջեւ օրինակ բլլայի:

ԵՔԷ ԵՍ ԾՆՈՂՖ ԸԼԼԱՅԻ

Պիտի փափաքէի ստեղծել բնտանեկան խաղաղ, սիրալիր, երջանիկ մթնոլորտ մը, որուն մէջէն զաւակներս սէր ու շնորհք շնչէին եւ բլլային սիրալիր եւ շնորհալի: Ատոր համար պիտի աշխատէի ցուցնել կեանքով սիրազիզ եւ ներդաշնակ յարաբերութիւն մը ամուսինիս հետ:

ԵՔԷ ԵՍ ԾՆՈՂՖ ԸԼԼԱՅԻ

Իմ տունէս բուրբովին պիտի հեռացնէի այն ամէն թունալից ազդեցութիւնները որ անդալիօրէն տանս մթնոլորտը կ'աւրեն եւ զաւակացս կեանքին կ'ազդեն— օրինակ՝ բամբասանք, անպատկառ կատակներ, գուհիկ խօսքեր, անմաքուր պատմութիւններ, սրտակեղէք դէպքերու նկարագրութիւններ, կրօնի եւ եկեղեցիի դէմ յարձակումներ, եւն.:

ԵՔԷ ԵՍ ԾՆՈՂՖ ԸԼԼԱՅԻ

Տանս մէջ պիտի չուղէի որ դտնուէին անբարոյական վէպեր, պատկերներ: Պիտի փափաքէի որ դա-

ւակներս չի կարգան երբէք այդ տեսակ գիրքեր, եւ չի նային լիբր պատկերներու: Պիտի արգիլէի երթալու զաւակներս թունաւորիչ շարժապատկերներու, եւ պիտի չուզէի որ ընկերանան այն տեսակ բարեկամներու, որոնց նկարագրին վստահ չէի: Այլ պիտի աշխատէի տանս մէջ ընկեր ըլլալ զաւակացս, պիտի շարունակեի անոնց կեանքին հետ, որպէս զի անոնք տունէն դուրս չփնտոէին իրենց հաճոյքը:

Եթէ ես ծնողք ըլլայի

Ընտանեկան աղօթքը տանս հիմնաքարը պիտի ընէի: Ես տունս պիտի ընէի զաւակացս համար զրօսարան մը, դպրոց մը, տաճար մը, ուր անոնք մեծնային առողջ մարմինով, առողջ միտքով, եւ առողջ հոգիով: Պիտի փափաքէի կրօնքը կեանքիս մէջ ցուցնել, եւ աղօթքի զօրութիւնը գիտցնել փորձառարար: Պիտի սիրէի Սուրբ Գիրքը, եւ պիտի աշխատէի սիրցնել զաւակացս ալ գիրքերուն գիրքը՝ Սուրբ Գիրքը:

Մենտոր

ԴՈՒՆ ԵՒ ՏԱԻԵՐԴ

Կեանքը ծովու մը կը նմանի: Յաւ ու տազնապ նոյնն են կեանքին մէջ, ինչ որ ալիքն ու փոթորիկը՝ ծովուն: Կարելի չէ երեւակայել ծովը առանց ալիքի, փոթորիկի: Կեանքն ալ ծովուն պէս յարափոփոխ է, որ մը խաղաղ, որ մը վրդոված, որ մըն ալ ալէկոծ:

Թերեւս ճիշդ այս օր տազնապներու մէջէ կ'անցնիս— կամ հիւանդ ես, կամ դրամ ես կորսնցուցեր, կամ տանդ մէջ խռովութիւններ կան, կամ սիրելիի մը մահը կ'ողբաս, եւ երբ կը տեսնես որ ուրիշներ ուրախ, զուարթ, անհոգ կ'երեւին, թերեւս կ'ըսես դուն քեզի, «Ա՛խ, մի՛նակ ես եմ դժբաղդ աշխարհի վրայ»: Բայց գիտցիր, բարեկամ, թէ դուն մի՛նակ չես, ամէն մարդ ալ իր ցաւն ու վիշաբը ունի, թէպէտ տարբեր քուկիսներէդ: Շատ անգամներ մենք պատճառ կուտանք եւ

կը ստեղծենք ցաւեր: Իսկ երբեմն ալ ցաւեր կուգան մեր վրան որոնց երբէք պատասխանատու չենք: Անաչառութեամբ քննէ ինքզինքդ, չըլլայ թէ ցաւիդ պատճառը քու մէջդ ըլլայ: Անհոգութիւն, ծուլութիւն, անձնասիրութիւն, նախանձ, կիրք պատճառներ կրնան ըլլալ ցաւի, վերցուր պատճառը որ ցաւդ վերնայ: Եթէ համբերութեամբ, քաջութեամբ եւ անտրտունջ ցաւ կրելու արուեստը սորվիս, ցաւդ քեզ կը յղկէ, կը դորացնէ, խոնարհ եւ համակերպող կ'ընէ քեզ, եւ օր մըն ալ կը տեսնես թէ ցաւդ օրհնութեան է փոխուեր:

Միշտ ցաւերուդ վրայ մի՛ խօսիր, որքան շատ վրան խօսիս ու խորհիս, այնքան ցաւդ կը սաստկանայ, մոռցիր ցաւերդ, ուրիշներու մի՛ պատմեր, մարդիկ չեն սիրեր միշտ ցաւդ լսել: Կեանքիդ պայծառ կողմերն ալ տես, յոռետիս մի՛ ըլլար: Այլոց ցաւերուն համակրէ եւ օգնէ անոնց, այս է ճամբան ցաւդ օրհնութեան փոխելու:

ՄԵՆՏՈՐ

ԳՈՒՆ ԵՒ ՍԽԱԼՆԵՐԴ

Թերեւս դուն ալ անոնցմէ մէկն ես որ շարունակ կ'ողբան իրենց անցեալ սխալները, եւ կը խորհին թէ այսօր բոլորովին տարբեր վիճակ պիտի ունենային եթէ աս կամ ան սխալը դործած չըլլային: Սակայն գիտնալու ես թէ սխալ չդործող մարդ չկայ աշխարհի վրայ, ամէն մարդ ալ իր կեանքին մէջ մեծ կամ պզտիկ սխալներ կը դործէ: Շատ անգամ թերեւս անցեալիդ նայելով կը խորհիս որ եթէ կեանքդ անգամ մըն ալ ապրէիր, այդ սխալները պիտի չի դործէիր, բայց կը սխալիս: Գիտնալու ես թէ մեր կեանքի կրթութեան ամէնէն կարեւոր մասը կը ստանանք չէ թէ զբօսելէ, կամ դպրոցներու մէջ, այլ փորձառութիւններէ, եւ մեր սխալները ու անոնց արդիւնքները զմեզ կրթող ազդակներ կը դառնան, եթէ իմաստուն ըլլանք անոնցմէ դաս սորվելու:

Ո՛րքաններ կան որ իրենց սխալներէն սորված մեծ սկզբունքներուն վրայ Հիմնած են իրենց մեծաւոյն յաջողութիւնները: Ուրեմն մոռցի՛ր սխալներդ: Գիտցի՛ր թէ այսօր ալ պատեհութիւններ կան առջևդ, ջանա՛ դանոնք դործածել, եւ զգուշացիր նոյն սխալները դործելէ, այն ատեն անցելոյն մէջ դործած սխալներդ քեզի օրհնութիւն կ'ըլլան: Բայց երբեմն սխալներու համար ինքզինքդ դատապարտելու պատճառ չունիս, քանզի այս օրուայ մտքովդ, եւ ներկայ պարագաներու մէջէն է որ կը նայիս անոնց վրայ, մի՛ մոռնար թէ տասը տարի առաջ այս օրուայ մտքովդ չէիր կրնար խորհիլ, եւ չէիր դիտեր ինչ որ այսօր դիտես, պարագաներն ալ տարբեր էին, հետեւաբար, ինչ որ դուն սխալ կը սեպես ու կ'ողորաս, թերեւս այն օրերուն համար սխալ չէր: Անցեալդ մի՛ ողբար: Սխալներէդ խրատուած եւ անցեալէդ փորձառութիւն սորված՝ ներկայիդ մէջ ապրէ ուղղութեամբ, գործէ ժրջանութեամբ, խորհէ եւ դատէ ողջմտութեամբ: Ուրիշներու բարիք ընելու պատեհութիւններ այս օր ալ լեցուն են շուրջդ: Ուրիշներու երեւութական յաջողութենէն շլացած՝ ծուռ ճամբու մի՛ հետեւիր, մի՛ մոռնար թրքական առածը «ծուռ տողաչարով ուղիդ գիծ չքաշուիր»: Երբոր սիրտդ եւ հոգիդ Աստուծոյ հետ շիտակ ըլլայ, եւ շիտակ մնայ, ալ սխալ պիտի չընես:

ԴՈՒՆ ԵՒ ՀԱՃՈՅՔՆԵՐԴ

Հաճոյքէ զուրկ ապրուած կեանքը կմախքի կը նրմանի, եւ կմախք չենք սիրեր: Եթէ կերակուրէն աղն ու իւղը ձգես, ալ կ'ուտուի՞: Եթէ մեքենային մէջէն զսպանակը վերցնես, ալ կը շարժի՞: Ձէք կրնար զրկել կեանքը հաճոյքէ: Խնդալը, խաղալը, ցատկելը, դրօսնուլը եւ մարմնական այն բոլոր անմեղ հաճոյքները որ մարդը պահ մը ազատ կ'ընեն ճնշող խորհուրդներու եւ մտահոգութիւններու կաշկանդումներէն, կարելոր տեղ մը կը բռնեն մանաւանդ երիտասարդներու

կեանքին մէջ եւ մեծապէս կը նպաստեն առողջութեան : Ստեփաննոս մարմնական հաճոյքներէ վեր եղող հաճոյքներ ալ կան : Ո՛րքան մարդ վեր կ'ելնէ կեանքի սանդուխներէն, որքան մտքի հորիզոնները կը բացուին, կ'ընդարձակին, ա՛յնքան կը բարձրանան հաճոյքի, վայելքի տեսակները : Կան մարդիկ որոց հաճոյքն է միայն ունեցալ . տուն, ստացուածք, հարստութիւն ունենալ : Ասոնք ամէն ուրիշ հաճոյքներէ յօժարութեամբ կը զրկուին, սոսկ ունենալու հաճոյքը վայելելու համար : Խորհիլը թէ պանքան հաղարաւոր տօլարներ ունի, մեծազին օթօմօպիլ մը ունի, ամենաբարձր հաճոյքն է, եւ ի՛նչեր կը զոհեն շատեր— զաւակն ալ, կիներն ալ, կրօնքն ալ, սկզբունքն ալ, բարեկամն ալ— սոսկ ունենալու հաճոյքին համար :

Ուրիշներ կան որոնց գլխաւոր հաճոյքն է գիտնալ, նոր բան գիտնալ, նոր գաղափարներու տիրանալ : Եատեր ամենամեծ հաճոյքը ասոր մէջ կը գտնեն : Տուր իրենց գիրք մը, տար գիրքնք նուագահանդէսի մը, ցուցուր անոնց գեղեցիկ նկար մը, ժամերով կրնան կարդալ, լսել, գիտել, եւ աս մեծ հաճոյք է իրենց :

Կան ալ մարդիկ որոնց հաճոյքն է ըլլալ— բան մը ըլլալ, վիճակի մը տիրանալ : Եատ երիտասարդներ կան որ ամէն բան ետեւը թողուցած կը վազեն որ օր մը բժիշկ ըլլան կամ փաստաբան, կամ ուսուցիչ, կամ գրագէտ, եւ ըլլալու հաճոյքին համար, ամէն ուրիշ հաճոյքէ կը զրկեն ինքզինքնին : Ուրիշներ ալ աստիճան մը վեր բարձրացած իրենց հաճոյքը կը գտնեն ազնիւ նկարագիր մը ունենալուն, մաքուր կեանք մը ապրելուն, եւ այլոց ծառայելուն մէջ : Երջանիկ մարդ, մեծ մարդ ան է, որ զոհողութեան ու ծառայութեան մէջ կը գտնէ իր հաճոյքը, եւ ամէն ուրիշ հաճոյքէ սիրայօժար կը զրկէ ինքզինքը սոսկ որպէս զի

աւելի շատ ծառայէ : Որչափ որ ուրիշը կ'երջանկացնես, դուն այնչափ երջանիկ կ'ըլլաս :

Կրթեցէ՛ք մարդիկը առանց կրօնի, եւ ահա կ'ընէ՛ք զանոնք մարպիկ սատամաներ :

ՈՒՒԼԸՆԿԹՐՆԻ ՏԻՒՔԱՆ

ԴՈՒՆ ԵՒ ՏԱՐԱԿՈՅՍՆԵՐԴ

Գիւտերու եւ զիտութեանց հիմը տարակոյսն է : Տարկոյսը կ'ենթարկէ դէպքերը քննութեան, եւ կը տենջայ երեւոյթներուն ետեւը ծածկուած պատճառները դռնել : Խուզարկութեան եւ վերլուծումի ոգին տուած է աշխարհին ինչ որ կը կոչենք լուսաւորութիւն, քաղաքակրթութիւն : Սակայն չափազանցութիւնը մահաբեր է :

Երբեմն մարդոց միտքը բնականէն պրպտող է, խուզարկող է, այսպիսիներուն համար տարակուսիլը եւ բաներուն պատճառները հասկնալ ուղիւր մտային առողջութեան նշան է, պայմանաւ որ անկեղծ ըլլան իրենց տարակոյսներուն մէջ, եւ ուղղամտօրէն ճշմարտութեան լոյսը փնտռեն :

Կան մարդիկ ալ որ բնականէն զգացական են, ընդունող են, հաւանող են : Ասոնց համար հաւատալը դիւրին է, եւ տարակուսիլը անբնական : Տարակոյսը՝ մտքին մէկ մշուշապատ վիճակն է, եւ այս կը նմանի մարմնոյն հարբուխի վիճակին : Եթէ հարբուխը անխնամ ձգես եւ թող տաս որ պաղառութիւնդ սաստկանայ, վտանգ կայ որ թոքատապի փոխուի եւ մահացու դառնայ, նոյնպէս եթէ տարակոյսներդ կրօնի սրբացուցիչ եւ նորոգիչ ազդեցութենէն հեռու պահես, վրտանգ կայ որ անկրօն եւ անբարոյիկ կեանքի մը մէջ մխրճուիս :

Եթէ անկեղծ տարակուսող մըն ես, եւ լոյս կը

մինտոնես, մի՛ յուսահատիր, քու ընդունած գործնական ճշմարտութեանց դժած ճամբայէն քալէ հաւատարմութեամբ, հետեւէ խղճիդ ձայնին, կատարէ պարտականութիւններդ, մի՛ արհամարհեր կրօնքը, եկեղեցի յաճախելէ մի՛ դադրիր, Ս. Գիրք կարդալն ու աղօթելն ալ մի՛ ձգեր, հաւատաս կամ չհաւատաս, եւ այսպէս բարութեան գիծը բռնած քալէ եւ ան քեզ ճշմարտութեան պիտի տանի: Ինչու որ բարութիւնը եւ ճշմարտութիւնը միեւնոյն աղբիւրէն, սիրոյ Աստուծմէն կը բղխին:

Իսկ եթէ դուն արդէն բնութեամբ ընդունող մը, հաւատացեալ մըն ես, սոսկ ուրիշներուն նմանելու համար՝ գիտցողի, տարակուսողի, ուսումնականի հովեր մի՛ առներ: Հիմա ոմանց համար տարակուսիլը, ուրանալը, հերքելը մտայ է դարձեր, եւ որքան երիտասարդներ իրենց ճնճղուկի ուղեղովը կը ծաղրեն կրօնական հաւատալիքները, չէ թէ որովհետեւ հասկնալ կ'ուզեն, այլ սոսկ որպէս զի կապիօրէն ուրիշին նմանելով գիտնականի երեւոյթ առնեն: Ասանկները թո՛ղ գիտնան թէ, իրենք են իրենց ամենամեծ թշնամին, որչափ ատեն որ շարունակեն իրենց անտրամաբանական մտային վիճակը: Հաւատալը ամօթ չէ, հաւատալը կեանք է: Տարակոյսը մտքին անբնական վիճակն է, իսկ հաւատալը՝ բնական:

ԴՈՒՆ ԵՒ ԻՏԵԱԼԴ

Իտէալդ այն տեղը կամ դիրքն է դէպի ուր կը վազես, այն վիճակն է որդւն հասնիլ կը բաղձաս: Իտէալը շտեմնուիր, չբռնուիր, քովդ չէ, հեռու է, շատ հեռու, վարը չէ, վերն է շատ վերը: Դուն պիտի վազես, միշտ պիտի վազես դէպի հոն, պիտի ելլես դէպի վեր՝ մութին մէջէն, փուշերու վրայէն՝ մինչեւ հասնիս իտէալիդ, ու մարմին տաս անոր եւ ապրեցնես: Աս է որ դուրս կը բերէ մարդու մը թաքուն ոյժերը, եւ հոգւոյն մէջ ծածկուած գերերկրային յատկութիւնները:

Ամէն մարդ ալ խոչալ մը ընտրած ցորեկ գիշեր կը վաղէ եւ պէտք է որ վաղէ : Անխտէալ ապրուած կեանքը ամէնէն անպէտ ու անարժէք կեանքն է : Ինչ ալ որ է գործդ, դիրքդ, վիճակդ, ըյլաս վաճառական, գործաւոր, արհեստաւոր կամ մտաւորական պէտք է որ իտէալ մը ունենաս, այսինքն պէտք է որ սպասկերացնես մտքիդ առջեւը լաւագոյն, բարձրագոյն՝ զազափարական վաճառականը, գործաւորը, արհեստաւորը, կամ մտաւորականը, եւ դէպի հոն վազես :

Ի՞նչ է խոչալդ, ըսէ՛ ինծի, եւ ես քեզի պիտի ըսեմ թէ ու՛ր ես դուն, եւ ի՞նչ կ'արժես : Եթէ ուտելու, խմելու, հագուելու, սքուելու եւ քէյֆ ընելու ետեւէ ես, ու առկէ անդին ալ բան չկայ որ քեզ կը հետաքրքրէ, եթէ նպատակ մը չունիս որուն հասնելու համար կը գոհես, կը չարչրկուիս, կ'երազես, կը վազես, ըսեմ քեզի այդ անձնակեդրոն կեանքդ ապրիլ չի արժեր : Անձէդ դուրս ելիւր, խոչալ մը ընտրէ կեանքիդ համար, բարձր, ազնիւ, վեհ խոչալ մը՝ թշուառ երջանկացնելու, ինկածը կանգնելու, յուսահատը խրախուսելու, մոլորածը առաջնորդելու . այս անձնագոհուածեան, ծառայութեան խոչալը ընտրէ, որ լուսաշող աստղի պէս վառլի հողւոյդ երկինքին վերեւը, եւ մութ ճամբադ լուսաւորէ, որ գօրեղ մաքնիսի մը պէս քաջ՛ դուրս բերէ քու մէջդ դրուած աստուածային յատկութիւնները եւ դուն ապրիս ճշմարիտ մարդու կեանքը :

ԴՈՒՆ ԵՒ ԿԵԱՆՔԴ

Երբէք խորհա՞ծ ես սա խօսքին իմաստին վրայ թէ դուն ես կեանքիդ ճարտարապետը : Պարզ խօսքով՝ կեանքդ շէնքի մը կը նմանի, եւ դուն ես կեանքդ շինողը : Աս կը նշանակէ թէ կեանքդ շինուած, կաղապարուած, պատրաստուած քեզի չի տրուիր, այլ դուն ես որ պիտի շինես կեանքդ, ձեւաւոր կամ տձեւ, գեղեցիկ կամ տգեղ, գօրաւոր կամ տկար : Հետեւաբար դուն շինող մըն ես, եւ ամէն օր ու ամէն վայրկեան կեանքդ

է որ կը շինես: Ինչպէս ճարտարապետը հում, եւ ան-
ձեւ նիւթեղէնները՝ հողը, քարը, փայտը, կիրը, եր-
կաթը իրարու քով բերելով, ըստ յարմարութեան ի-
րարու միացնելով ձեւ կուտայ անոնց եւ շէնքը կը շինէ,
դուն ալ իրրեւ քու կեանքիդ ճարտարապետը ամէն օր-
ուայ դէպքերէն, դործերէն, յարաբերութիւններէն կը
շինես կեանքդ: Կը շինես, երբ կը խորհիս, կը շինես
երբ կը գործես, կը շինես առուտուրովդ, կը շինես ու-
սանելովդ, կը շինես երբ կը ստես, կը խարդախես,
կը շինես երբ կուտաս, կը դոհես, կը շինես ծուլու-
թեամբդ, անհոգութեամբդ, կը շինես աշխատանքովդ,
չարչարանքովդ: Բոլոր խորհուրդներդ ու ջանքերդ,
յոյգերդ ու յոյսերդ, հաճոյքներդ ու փորձութիւններդ
ոստայնանկի կըկոցին թելին նման կեանքիդ առէջին
մէջ կը մտնեն ու կ'ելնեն, եւ կը հլուան կեանքդ: Մար-
դուն մեծութիւնը ասոր մէջն է, որ շինող է, ստեղծող
է, արտադրող է: Ի՞նչ հաճոյք է որ մարդ կը զգայ
երբ կը նայի իր գեղեցիկ կեանքին վրայ, ու կընայ
խորհիլ թէ ես շինեցի:

Ո՛հ, ամէն օր կը շինենք, ամէն ժամ կը շինենք,
ժամանակաւոր եւ անցաւոր կեանքէ մը յաւիտենակա-
նութիւն մը կը շինենք, եւ ան ալ մեր բուն իսկ մէջը
ապրելիք տունը կը շինենք: Եւ այդ քու շինած տու-
նըդ պիտի ըլլայ քու երկինքդ կամ դժոխքդ: Արդեօք
ի՞նչ տեսակ տուն կը շինես:

ԴՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄԴ

ԲԱՐԵԿԱՄ ունենալն է գանձերուն ամէնէն թանկա-
զինը: Բարեկամ՝ բարին կամեցող ըսել է, մէկը որ
քեզի համար բարին կը խորհի, քու բարիքդ կ'ուզէ,
եւ քեզի հանդէպ բարեացակամ է: Աս չար աշխարհի,
անձնասէր, նախանձոտ, կեղծաւոր, կողոպտիչ խառ-
նիճաղանձ բազմութեան մէջ երբ մէկը գտնես որ ան-
կեղծաբար սիրէ քեզ, մէկը՝ որուն հանդէպ անբացատ-
րելի յարում մը զգաս, եւ որուն կարենաս սիրող բա-

նալ, ցաւերդ պատմել, ուրախ եղիր, բարերադդ ես դուն, բարեկամդ դտած ես :

Որչափ որ դժուար է իրական, ճշմարիտ բարեկամ մը գտնել, նոյնչափ դժուար է բարեկամութեան կապը հաստատ եւ շարունակ պահել : Ծշմարիտ բարեկամութիւնը փափկակաղամ բոյսի մը պէս է, որ եթէ մշակես կ'աճի ու կը դեղեցկանայ, իսկ եթէ անխնամ ձգես կը տկարանայ ու կը կորսուի : Եթէ բարեկամէդ անկեղծութիւն կ'ակնկալես, եւ դուն անձնատէր ես, եթէ անվերապահ վստահութիւն կը պահանջես բարեկամէդ, եւ դուն կասկածոտ ու կասկածելի ես, եթէ կը սիրես որ բարեկամդ հաւատարիմ ըլլայ քեզի հանդէպ, եւ դուն հաւատարիմ չես բարեկամիդ, գիտցիր թէ ատով բարեկամութիւնդ անխնամ եւ անսնունդ կը թողուս, եւ օր մը պիտի կորսնցնես բարեկամդ :

Դժբաղդ չէ ան մարդը որ դրամ կը կորսնցնէ, դժբաղդ է ան որ բարեկամ կը կորսնցնէ : Մէկը չունեննալ, որուն սէրն ու համակրութիւն կարենալ վայելել, ամէնէն ողորմելի վիճակն է, նա'մանաւանդ դժբաղդութեան օրերուն մէջ : Ո՛րքաններ կան որ շատ դրամ շահած են, բայց սիրտ կրցած չեն շահիլ, և իրենց մահուան պահուն սիրտ մը չկայ որ իբրեւ բարեկամ ցաւ զգայ իրենց մեկնումին համար : Պազոն կ'ըսէ. — «Անկեղծ եւ անձնուէր բարեկամի մը երբ ցաւդ պատմես, կը կիսուի ան, իսկ եթէ ուրախութիւնդ յայտնես անոր, կը կրկնապատկուի ան» :

ԴՈՒՆ ԵՒ ԹՇՆԱՄԻԴ

Չեմ կրնար ըսել թէ թշնամի մի՛ ունենար, որովհետեւ ուզես չուզես պիտի գտնուին մարդիկ որ քեզ չսիրեն, քու գաղափարներուդ հակառակին, քու շահերդ ոտնակոխեն : Եթէ ուղղամիտ, արդարասէր եւ քաջ մարդ ես, եւ շիտակը ընել, շիտակը խօսիլ, շիտակը գործել կը սիրես, անտարակոյս քեզի ընդհարողներ, քեզ հալածողներ, նախատողներ պիտի ունե-

նաս, որոնք թերեւս գառնուկի մորթով կամ բարեկամի բառերով կը ներկայանան քեզի, բայց ներսէն գայլատիրութեամբն են:

Վախցի՛ր այն թշնամիներէ՞ որ քաղաքավար լեղուով, մտերիմի ձեւերով քովդ կուզան, տունդ կը մտնեն կ'ելլեն, ու գաղտնապէս խմած ջուրիդ ու կերած հացիդ հետ թոյն կը խառնեն: Ձգուշացիր ասոնցմէ, եւ աշխատէ որ այնքան կակղասիրտ, միամիտ եւ դիւրահաւան չըլլաս, որ ամէն քաղցրալեղու մարդոց ինքրդինքրդ յանձնես, սիրտդ բանաս եւ գաղտնիքներդ յայտնես: Իմաստուն եղի՛ր, կենցաղազէտ եղի՛ր, մարդ ճանչնալու արուեստը սորվէ՛, եւ քեզի հետ յարարերող մարդոց բարոյական արժէքները կշռէ՛, եւ ըստ այնմ վարուէ անոնց հետ:

Ձեմ ալ կրնար ըսել թէ մարդու թշնամի մի՛ ըլլար՝ որովհետեւ ծուռին, չարին, անիրաւին, նենգաւորին պէտք է որ հակառակիս, ընդդիմանաս: Եւ երբ կը կուռիս գաղափարի հակառակորդիդ հետ, պարկեշտ լեզուով, փաստի եւ իրողութեան գէնքով կուռէ՛, միա՛յն ճշմարտութեան սէրէն շարժած: Վատութիւն է քեզի տարակարծիք եղողներուն դէմ յարձակում գործել սուտի, ծաղրանքի, եւ զրպարտութեան անարդ գէնքերովը: Լայնամիտ եղի՛ր, քեզի տարակարծիք եղողները մի՛ հալածեր, անոնց անձը յարգէ, պատիւի մի՛ դպչիր, բայց համոզումիդ քաջութիւնը ունեցիր, եւ ուժգնօրէն պաշտպանէ գաղափարներդ:

ԴՈՒՆ ԵՒ ԴՐԱՑԻԴ

Ի՞նչ աղուոր էր մեր հայրենիքին մէջ դրացնական կեանքը: Ազատներու այս երկրին մէջ կարծես թէ դրացնութիւն չկայ: Տարիներով նոյն շէնքին մէջ բնակող այլազգի բազմաթիւ ընտանիքներ իրարու անծանօթ կը մնան: Այսուամենայնիւ ուր ալ որ ապրիս, դրացի պիտի ունենաս, չես կրնար դուն քեզ բոլորովին մեկուսացնել, ուզես չուզես գէթ չափով մը պիտի յա-

բարերիս դրացիիդ հետ: Այդ դրացիական հաճոյալի
եւ քաղցր յարաբերութիւնը մշակելու համար հոգ տար
հետագայ սա մի քանի կէտերուն:

(1). Մի' ջանար դրացիիդ ընտանեկան դազտնիք-
ներուն տեղեկանալ անհարկի հարցուփորձերով, եւ քու
տանդ դազտնիքն ալ երբէք դրացիիդ մի' պատմեր: Ու
երբ դրացիիդ միամտօրէն կամ անխոհեմօրէն իր տանը
կամ էրկանը վերաբերեալ խնդրոյ մը մասին քեզի բան
մը յայտնէ, մի' տարածայներ ասդին անդին:

(2). Ծայրայեղ մտերմութիւն մի' ըներ դրա-
ցիիդ հետ: Ծարունակ իրարու տուն երթալ, եւ քիթ
քիթ տալով ամէն բանի վրայ խօսիլ անվերապահօրէն,
ապահով չէ: Դրացիական դժտութիւնները աս ծայ-
րայեղ մտերմութենէն կը ծագին:

(3). Երբ դրացիիդ տունը կ'երթաս քաղաքավար
եղիր. ամէն խօսքի, ամէն գործի մի' խառնուիր: Քե-
զի չվերաբերած խնդիրներով մի' հետաքրքրուիր, կամ
քիթդ ամէն բանի մէջ մի' խառներ:

(4). Տունդ այնքան մաքուր եւ կանոնաւոր պա-
հէ, եւ վարմունքդ ալ այնքան ազնուական եւ բարե-
կիրթ թող ըլլայ, որ օտարազգի դրացիներուդ առջեւ
քու պատիւդ վեր բռնես: Դրացիիդ հետ սիրալիր եւ
ազնիւ յարաբերութիւն մշակէ, որ կարող ըլլաս վա-
յելել դրացնութեան հաճոյքը, եւ քաղցրութիւնը:

ՄԵՆՏՈՐ

ԵՐԱՋ ԵՒ ՏԵՍԻԼ

Անգամ մը մեծ նկարիչ Ռաֆայէլին երբ հարցուե-
ցաւ թէ ի՞նչպէս կը նկարէր իր զմայլելի պատկերնե-
րը, ան պատասխանեց. — «Երագներ կը տեսնեմ, եւ
ապա երագներս ու տեսիլներս կը նկարեմ»: Եթէ կ'ու-
զենք գեղեցիկ նկարագիր կարտել, պէտք է երագներք,
պէտք է տեսիլներ տեսնենք, եւ ապա ապրինք այդ ե-
րագները եւ տեսիլները: Ան ատեն կեանքերնիս կ'ըլ-
լայ գեղեցիկ եւ օգտակար: Եսայի, ան մեծ մարգա-

րէն, Աստուծո՞ւմէ յայտնութիւն առաւ, եւ ապա կրցաւ ծառայել իրր մարդարէ իր ազգին: Պօղոս առաքեալ, Դամասկոսի ճամբան տեսիլք տեսաւ, եւ անկէ յետոյ եղաւ Տէրոջը ամենամեծ առաքեալը: Այսօր մարդկութիւնը կը կարօտի հոգեւոր տեսիլքի, եւ տեսանողի, մարդարէի:

ԵՐԳԵԼ ԿՈՒԶԵՄ

Երգել կ'ուզեմ, Փրկիչ իմ Սուրբ, այլ զո՞րն երգեմ, —
Փա՞ռքը վերին՝ զոր մերկացար մեր այս դժխեմ,
Մոլորակին այցիղ պահուն: Ծն՞ունդը խոնարհ՝
Որու նմանն երբէք տեսած չէր այս աշխարհ:
Կեա՞նքդ, վա՞րքդ, առա՞կ ու դո՞րծ, հրա՞չք, քարո՞ղ,
Եւ այն տաղնա՞պն ու լուտանքն՞ըն՞րն այն բարբարոս:
Հանդիսաւոր խաչակրութիւ՞նդ բլլուրն ի վեր՝
Ուր բարձրացար Դուն հեւ ի հեւ, այլ անվահեր:
Սաչելութեանդ այն արարուած՝ որուն ի տես
Տիեզերքն իր հիմէն դողաց— Սըգահանդէ՛ս
Անօրինակ— մարեց կանթեղն երկնակամար:
Մեղքով, մահով լի դառն բաժա՞կն՝ որուն համար
Հառաչեցիր, այլ քամեցիր զայն ցլլատակ,
Ո՛վ երկնային Գառն Աստուծոյ, Սու՛րբ Նահատակ:
Ու հրաշափառ սուրբ Յարութեա՞նդ այն տեսարան,
Հըրաչքներու այն դերագոյն հանդիսարա՞ն:
Եւ Համբարձո՞ւմդ ամպահերձիկ ու երկնաճեմ...
— Զո՞րն երգեմ արդ, Փրկիչ իմ Սուրբ, զո՞րն նուագեմ:
Ո՛վ, Յիսուս իմ, երգել կ'ուզեմ Սէ՛րը անհուն՝
Որ է կեդրոն, առանցք, արեւ՝ այս ամէնուն:
Փառքը Երկնային՝ ցուքն է սիրոյդ որ կը շողայ.
Սէր իմ Յիսուս, էութենէդ սէր կը տեղայ:
Շարժումդ ամէն ու շարժառիթ ու նպատակ
Սէր է համակ, սէր՝ իսկութիւնդ է բովանդակ:
«Սէրը սիրով խոնարհեցար»: Ծընունդ ու կեանք.
Գործք ու հրբաչք, խօսք ու պատուէր, եւ տառապանք,

Խաչ, մահ— բոլոր են շարժումներդ Սիրոյդ անհուն՝
Որ է կեդրոն, առանցք, արեւ՝ այս ամէնուն:

Ո՛հ, Քեզ միայն, ու միայն Քեզ երգել կ'ուզեմ,
Սէ՛ր, «Սէր անուն Յիսուս», Փրկի՛չ, Անուանդ վրսեմ
Հիւսել կ'ուզեմ երգ իմ հողւոյս, փրկութեանս երգ:
—Ձախջախուած էր կեանքիս քնար: Սրտիս մէջ վէրք
Մըն էր բացուած: Ո՛հ, կոտտացող վէրքը մեղքին
Հոն կ'արիւնէր, կը հեծէի կողկողալին...:
—Դուն, Փրկիչ իմ, հեծեծանքս Դուն լըսեցիր,
Դուն ինկածիս կարկառեցիր աջդ օրհնածիւր.
Աղու ձայնովդ «Եկու՛ր, յողնած հողի, եկու՛ր»
Մնչեցիր դուն: Հրաշաղործ մատերդ մաքուր
Հրպան սրտիս ու բուժեցին վէրքը մեղաց...:
Ո՛հ, ոչ այսչափ: Մահովդ մահու վըճիոն ահեղ
Ձնջեցիր դուն, կեանքիս փոխան կեանքդ փառահեղ
Տուիր փրկանք: —Եւ այդ ինչո՞ւ,— Ձի ՍԻՐԵՑԻՐ:
—Ահա այդ Սէրն երգել կ'ուզեմ ես անձանձիր:

Ո՛հ, երկրիս վրայ՝ կեանքդ վառարան մ'եղաւ Սիրոյ,
Որ կեանք եւ լոյս բաշխեց մարդուն նոր ի նորոյ:
Խօսքդդ եղաւ պատգամ Սիրոյ, մեղաւորին
Մեծ աւետիս՝ իր փրկութեանն անհրնարին:
Խաչըդ՝ վըկայ, արիւնդ՝ նըշան, մահդ՝ պատարագ,
Փրկիչ Յիսուս, բոլոր Սիրոյդ են կոտորակ:
Խոր հիացմամբ, որքան լեզուս՝ սիրտըս թրթռայ:
—Այդ Սէրն ահա երգել կ'ուզեմ երկրիս վրայ

ԽՕՄՆԱԿ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊՏՈՒՂԸ

Տարիներ առաջ Տր. ԹՀօլէրըս անունով գիտնական մը, աղքատ մուրացիկանի մը հանդիպելով «Բարի լոյս, թշուառ մարդ», կ'ըսէ: Աղքատ մարդը խոնարհութեամբ կը պատասխանէ, «Կարելի է թշուառ երեւնամ, բայց բոլոր կեանքիս մէջ՝ երբէք ամպոտ առաւօտ մը կամ մելամաղձոտ օր մը չեմ ունեցած»: Գիտնականը դարմանքով, «Ի՞նչ կ'ըսես, ատ ի՞նչպէս կարելի է, դուն աղքատ մէկը կ'երեւաս. հազուադէպ արդէն ցնցոտիներ են եւ մերկ մարմինդ կ'երեւայ, բարեկամներ կամ օգնականներ չունիս, արդ ինչպէ՞ս կրնաս ըսել թէ՛ բոլոր կեանքիս մէջ երբէք ամպոտ առաւօտ մը կամ մելամաղձոտ օր մը չեմ ունեցած»: Աղքատը շարունակեց, «Ատոր գաղտնիքը պարզ է, ես ինչ վիճակի մէջ ալ ըլլամ, առողջ կամ հիւանդ, հարուստ կամ աղքատ, մերկ կամ զարդարուած, ամէն բանի մէջ իմ Տէրոջս Աստուծոյ փառք կուտամ, եւ այս գոհունակ վիճակը զիս կ'երջանկացնէ»: Գիտունը քիչ մը կենալով ըսաւ, «Եթէ քու Փրկիչդ քեզ դժոխք նետէ, հոն ալ պիտի կրնա՞ս փառք տալ»: Մուրացիկանը անմիջապէս պատասխանեց, «Անտարակոյս, պիտի փառք տամ նորէն, ինչու որ երկու թեւեր ունիմ, մէկը հաւատքի, միւսը սիրոյ թեւ. եւ այս երկու թեւերով այնպէս պիտի կառչիմ Անոր, եւ Ան երբէք զիս պիտի չի թողու, եւ քանի որ Նա իմ քովս է եւ դժոխքի մէջ, նորէն փառք պիտի տամ Անոր, ինչու որ դժոխքը այս կերպով երկնից դրախտին վերածուած պիտի ըլլայ»: Երանի՛ թէ, բոլոր Քրիստոնեաներս ունենայինք այսպէս գոհունակ սիրտ մը ամէն բանի մէջ, եւ մեր երկինքը հոս սկսած պիտի ըլլար:

ԾԱՆՐ ԾՐԱՐԸ

Ժամանակաւ հայր մը եւ իր հինգ տարեկան տղան միասին շուկայէն տուն կ'երթային: Մարդուն ձեռքը բաւական ծանր ծրար մը կար: Տղան ըսաւ, «Հայրի՛կ, այդ ծրարը ինձի տու՛ր, ես կրնամ տանիլ»: Հայրը, «Տղա՛ս, ասիկա քեզի համար շատ ծանր է, չես կրնար տանիլ, ես տանիմ», ըսաւ: Տղան անհամբեր կրկնեց, «Ձէ՛, հայրիկ, ինձի տու՛ր, ես կրնամ տանիլ»: Հայրը թէպէտ դիտէր թէ պիտի չկրնար տանիլ, բայց անոր փափաքին համար յօժարեցաւ եւ ծրարը տղուն ձեռքը տուաւ: Տղան մի քանի վայրկեան քալելով, «Իրաւ, ծանր է եղեր» ըսելով՝ քիչ մըն ալ շարունակեց, և վերջապէս, «Ո՛հ, հայրիկ, շատ — ծանր — է —: Կ'ուզե՞ս — դուն առնել», ըսաւ: Հայրը սիրով մը՝ «Անշուշտ, դաւակա, կ'առնեմ: Ես դիտէի որ այս ծրարը քու կարողութենէդ վեր է», ըսելով, ծրարը կ'առնէ եւ տուն կ'երթան: Անկէ յետոյ մեծ դաս մը եղած էր, աս եղկուլթիւնը թէ՛ հօրը համար, և թէ՛ տարիներ վերջը գաւկիւն համար: Ո՛րչափ շատ ատեններ մենք ալ մեր հոգերը, նեղութիւնները, տառապանքները միմալ մենք կրել կը փորձուինք, եւ ճիշդ ատոր համար, ծանրը բեռին տակ կ'ընկճինք: Շատ անգամներ Աստուած նպատակաւ ծանր կը շինէ մեր խաչերը, որ ծանր մասը իր ուսին վրայ դնենք:

ՊԱՊԱՆՁՈՂ ՄԱՐԴԸ

Կը պատմուի թէ տարիներ առաջ Թագաւորի մը պալատին մէջ յիմար մարդ մը կար, որ երբեմն իրեն յատուկ խեղկատակութիւններով շատերը կը զուարճացնէր: Օր մը Թագաւորը անոր ձեռքը արծաթէ դաւազան մը տալով ըսաւ, «Սա դաւազանը առ եւ պահէ, եւ եթէ քեզմէ աւելի յիմար մարդ մը գտնելու ըլլաս անոր տուր»: Այսպէս այս խեղկատակ յիմարը դաւազանը առնելով ամիսներ կը պահէ: Օր մը երբ կը

լսէ թէ թագաւորը հիւանդացած է, անմիջապէս անիկա
այցելութեան կ'երթայ, եւ ի մէջ այլոց կ'ըսէ, «Տէր
իմ թագաւոր, հասկըցածիս համեմատ ճամբորդ էք,
եւ հեռու երկիր մը երթալու վրայ էք: Արդեօք հաս-
կըցածս շիտա՞կ է:» Թագաւորը հառաչելով կ'ըսէ,
«Այո, ատանկ է: Պէտք է որ ես ալ անցնիմ այն կա-
մուրջէն, ինչպէս բոլոր մարդիկ կ'անցնին»: Այս այ-
ցելու յիմարը կ'ըսէ, «Տէր իմ թագաւոր, ասկէ առաջ
երբոր ճամբորդութիւն ընելու ըլլայիր, շատ պատրաս-
տութիւններ կը տեսնէիր, որպէս զի գացած տեղդ հան-
դիստ ըլլայիր: Արդեօք, պատրաստութիւն ունի՞ս այս
ճամբորդութեանդ համար, եւ ո՞րչափ հանգիստ պիտի
ըլլաս տեղդ:» Թագաւորը խոր տրտմութեամբ ըսաւ,
«Ո՛հ, կը ցաւիմ որ ո եւ է պատրաստութիւն մը չու-
նիմ, եւ չեմ գիտեր թէ այս կեանքին վերջը ի՞նչ պիտի
ըլլամ. ապազան մութ է ինծի:» Այցելուն երբոր այս
խօսքերը լսեց, առանց բառ մը իսկ ըսելու շուտ մը
ելաւ եւ հանեց այն գաւազանը իր պահած տեղէն, եւ
բերելով թագաւորին, ըսաւ.— «Ա՛ռ աս արծաթ գա-
ւազանը, ինչու որ դուն ինձմէ աւելի յիմար ես»: Թա-
գաւորը անպատասխանի մնաց: Ո՛հ, ո՛րչափ շատ
չատեր այս առումով լոկ յիմարներ են: Դուն մահ-
ուան համար պատրաստութիւն ունի՞ս:

ՅԵՏԱԶԳՄԱՆ ՎՏԱՆԳԸ

Ժամանակաւ անառակ գաւակ մը իր ծնողքը եւ եր-
կիրը ձգելով հեռու եւ օտար երկիր մը գնաց: Հոն
ամէն տեսակ նեղութիւններ եւ թշուառութիւններ կը-
րելէ յետոյ յաջող վաճառական մը եղաւ, եւ շատ հա-
րըստացաւ: Վերջը երբոր լսեց որ իր հայրն ալ իրենց
քաղաքին մէջ ակնաւոր վաճառականներէն մէկը եղած
է, շատ փափաքեցաւ որ գէթ անգամ մը երթայ հօրը
ընակած քաղաքը, եւ այցելէ հայրը, եւ անկէ ներում
խնդրէ: Ասկէ դատ ունէր նոյն քաղաքին մէջ երբեմն
յաճախորդներ, եւ պարտատէրեր որոնց հետ տեսակ-

ցիլ անհրաժեշտ կը սեպէր: Շատ չանցած նպատակը ի դորժ դրաւ, իր հօրը բնական քաղաքը եկաւ, եւ ուրիշ վաճառականական դորժերով եւ շահու խնդիրներով խիստ շատ դրաղեցաւ, անանկ որ երբէք հօրը հետ տեսակցելու ատեն չունեցաւ: Վերջին վայրկեանն էր: Միտքը ինկաւ որ, ուրիշ դորժ մըն ալ ունէր կատարելէք, — հօրը հետ տեսակցել, — բայց շատ ուշ էր, երկու վայրկեանէն նաւը ճամբայ պիտի ելլէր: Այսպէս անիկա անգամ մըն ալ հայրը չի կրցաւ տեսնել, եւ ոչ ալ կրցաւ անկէ ներում խնդրել: Յաւալի է որ, անոնք որ իրենց փրկութեան եւ Աստուծոյ հետ հաշտութեան խնդիրը վերջին ժամուն կը թողուն, այս վաճառականին կը նմանին: Պատեհութիւնը յաւիտեանս անցած կ'ըլլայ:

ՁԻՆՈՒՈՐԻ ՄԸ ՔԱՋՈՒԹԻՒՆԸ

Տարիներ առաջ Նափոլէոն Պօնաբարթ, Փարիզի մէջ իր զինուորներուն վիճակը մօտէն հասկնալու համար, աչքէ կ'անցնէր զանոնք: Երբ Նափոլէոն չափազանց դրաղած էր, իր հեծած ձիուն սանձը ձեռքէն ելաւ, և ձին գլուխն առնելով սկսաւ փախչիլ: Կարգի մէջ կայնող զինուորներէն մին երբոր տեսաւ որ ձին սանձարձակ կը փախչի, անմիջապէս իր կարգէն ելլելով վաղեց եւ ձին բռնելով կայնեցող և սանձը թազաւորին ձեռքը տուաւ: Նափոլէոն երախտապարտ ըլլալով այս զինուորին քաջագործութենէն, ըսաւ, «ՇՆՈՐ ՀԱԿԱԼ ԵՄ, ՀԱՐԻԻՐԱՊԵՏՍ»: Ձինուորը երբ այս խօսքը լսեց, անմիջապէս յարեց, «Ո՞ր բանակին հարիւրապետը, տէր իմ»: Նափոլէոն հիանալով անոր խելացի պատասխանին՝ ըսաւ, «Զիս պաշտպանող բանակին հարիւրապետը»: Ձինուորը անմիջապէս մտահանելով թագաւորին պատգամին՝ եղաւ «պաշտպան բանակին» հարիւրապետը: Ահաւասիկ շատ պարզ օրինակ մը հատաքի եւ վստահութեան: Եթէ Նափոլէոն չուզէր, եւ չի կրնար փոխել իր խօսքը, եւ անշուշտ կը կատարէ,

Հապա մեր Տէր ու Փրկիչը, Յիսուս Քրիստոս, ո՛րչափ անբաղդատելի կերպով աւելի կը յարգէ իր խօսքը եւ խոստումը, ամէն մարդու, ամէն դարու մէջ: Դուն ալ այսօր բռնէ Յիսուսը իր խօսքովը:

ԹՈՒՆԱՒՈՐ ՕՁԸ

Տարիներ առաջ Լոնտոնի մէջ մարդ մը կ'ապրէր, որ իր դործը վայրենի անասունները ընտելացնելով դանոնք ցուցահանդէսին ներկայացնել էր: Այս փորձառու մարդը վերջին անգամ 55 ոտք երկայնութեամբ, Պօս օձ մը ունէր, որ 35 տարիէ ի վեր քովը պահած եւ զայն հնազանդեցուցած էր, եւ կ'ուզէր զայն ցուցահանդէսին ներկայացնել: Երբ վարադոյրը բացուեցաւ, այս սարսափելի ահաւոր օձը իր տիրոջ ցոյց տուած հնազանդութիւնովն եւ ըրած խաղերովը, իրաւ որ, բոլոր հանդիսատեսները ապշեցուց: Վերջին խաղը, մարդուն հրամանովը, օձին իր տիրոջը մարմինին փաթթուիլն էր: Երբ ժողովուրդը մեծ խրախճանքով կը ծափահարէին մարդը, մէկէն տեսարանը փոխուեցաւ մարդուն սրտածմլիկ հառաչանքին ձայնովը: Օձը այնչափ ամուր փաթթուած էր, որ մարդուն բոլոր ոսկորները ջարդուիչուր կ'ըլլային, եւ ոչ ոք կրնար օգնութեան հասնիլ: Խեղճ մարդ. ի՛նչ սարսափելի տեսարան. 35 տարիէ ի վեր վարժեցուցած, կերակրած, սիրած եւ հոգ տարած օձը այսօր իր կեանքը կը վերջացնէր: Այսպէս ալ, մեղքին՝ մեր հոգիներուն օձին՝ հետ բարեկամութիւն անկարելի է. որչափ որ հնազանդի, եւ ընտելանայ օձը՝ չի մոռնաս, օձ է, օձութիւն կ'ընէ, վերջապէս օր մը կեանքը կը վերջացնէ:

ՄԵՂՔԻ ՀՈՍԱՆՔԸ

Կը պատճուի թէ տարիներ առաջ մի քանի երիտասարդներ Նիակարա գետին վրայ նաւակով կը դրօսնուին: Օդը շատ պարզ եւ տաքուկ էր: Ամէն տեսակ

ուտելիք եւ խմելիք պատրաստ ունէին քովերնին : Սկիզբը շատ գեղեցիկ կը վայելէին բնութեան գեղեցկութիւնը, թիավարելով նաւակը ամենայն հաճոյքով . բայց երբ անոնց դուռները տաքցան գինիով, թողուցին նաւակը իր կամքին, եւ սկսան պոռալ, խաղալ, հայհոյել եւ դուարճանալ : Նաւակը կամաց կամաց հոսանքն ի վար կ'երթար անդալարար : Հետուէն իրենց ընկերները անխուսափելի վտանգը տեսնելով՝ սկսան պոռալ եւ դգուշացնել այս խեղճ արեցողները . բայց անօգուտ : Ասոնք կատակ կը կարծէին անոնց բոլոր հրահանգները : Վերջապէս նաւակը անանկ սաստիկ թափ մը առաւ հոսանքն ի վար, որ մարդկային ուժը եւ ջանքը անկարող էին շեղեցնել նաւակը հոսանքէն տարբեր ուղղութեան մը : Ուրիշ շատեր տեսնելով ասոնց սոսկալի կորստեան վտանգը, ի դուր կը փութային օգնութեան : Նաւակը անջրպետին ճիշդ եզրը հասած էր, և մի քանի վայրկեան վերջը թէ՛ նաւակը և թէ՛ մէջի երիտասարդները միասին խորասուզուեցան ջրը՝ վէժէն վար, հարիւրաւոր ոտնաչափ խարունկութեան մէջ : Ո՛հ, ի՛նչ սոսկալի տեսարան : Շատ գեղեցիկ օրինակ մըն է Նիակարայի հոսանքը, մեղքին հոսանքին : Եւ աւա՛ղ, ո՛րչափ շատ երիտասարդ տղաքներ եւ աղջիկներ, երբեմն ալ ծերեր ու մանուկներ ամէն օր այս խարունկ աշխարհի հոսանքէն վար՝ դէտի կորուստ կը փութան : Արթնցէ՛ք, երիտասարդներ, մեղքին վախճանը կորուստ է :

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՐԱՇԱԼԻՔԸ

Ժամանակաւ Սկովտացի բուսարան մը, գեղեցիկ ծաղիկներ փնտռելու համար լեռը ելաւ : Երբ գեղեցիկ, փոքրիկը ծաղիկ մը գտաւ, սկսաւ խոշորացոյցով դննել եւ հիանալ անոր գեղեցկութեան եւ կանոնաւորութեան վրայ, երկար ատեն : Յանկարծ շուք մը ինկաւ խոշորացոյցին վրայ : Գիտունը կարծելով թէ պզտիկ ամպի մը շուքն է, եւ քիչ վերջը պիտի փարա-

տի, շարունակեց դիտել ծաղիկը, բայց շուքը կը մընար տակաւին: Երբ աչքերը վեր վերցուց տեսաւ երկայնահասակ հովիւ մը որ ահնապիշ կը դիտէր զինքը: Գիտնականը առանց բան մը ըսելու, տուաւ ծաղիկը եւ խոշորացոյցը հովիւին որ ինքն ալ դիտէ: Երբ մի քանի վայրկեան դիտելէ վերջ՝ վերադարձուց ծաղիկը եւ խոշորացոյցը, դիտնականը նշմարելով անոր այտերէն վար հոսող արցունքի կաթիլները, հարցուց հովիւին, «Ինչո՞ւ կուլաս, ի՞նչ կայ:» Հովիւը ինքզինքը դասելով՝ ըսաւ, «Տէր իմ, ծաղիկը այնչափ դեղեցիկ է որ, բառերով դայն բացատրել անկարելի է: Եւ, ո՞հ, կը ցաւիմ ոյ, որչափ շատ անգամներ կոխկրտած եմ գանոնք իմ կոշտ ոտքերս:» Նոյնպէս, ո՞րչափ շատ անգամներ, մենք այնչափ եւ սակից աւելի դեղեցիկ պատահուածութիւնները կոխկրտած եւ երբէք զանոնք վայելած չենք: Օր մը մենք ալ պիտի ողբանք:

ԵՐԵՎ ԱՍՅՐԿԵԱՆԻ ՄԷՋ ՓՐԿՈՒՈՂ ՄԱՐԴԸ

Աստուծոյ մէկ աւետարանիչը այսպէս կը պատմէ. — Կիրակի օր մը պաշտամունքէն վերջ մէկը եկաւ եւ ըսաւ, «Սա մօտակայ տունը մահամերձ հիւանդ մը կայ, կ'ուզէի՞ր այցելել»: «Այո՛», ըսելով՝ անմիջապէս դացի, եւ պէտք եղած կարեկցութիւնը ցուցնելէ յետոյ՝ ամենայն փափկութեամբ ըսի, «Սիրելիս, հիւանդութիւնդ բաւական ծանր կը թուի, եթէ մահը գայ, պատրաստ ես»: Հիւանդը հառաչելով ըսաւ, «Երանի թէ պատրաստ ըլլայի: Իժիշկին ըսածին համեմատ, միայն մի՛ քանի ժամ կրնամ ապրիլ, մինչդեռ փրկութիւնըս ստանալու համար 2-3 շաբաթ պէտք է: Ո՞հ, կորսուած եմ»: Երբ ուղեցի հասկնալ թէ ի՛նչպէս 2-3 շաբաթ պէտք կ'ըլլայ փրկութեան համար, ինքը շարունակեց այսպէս: «Մէկը ճշմարտապէս նոր ծնունդ ստանալու համար, նախ պէտք է մեղաց հաւնոգում, վերջը գղջում եւ ապաշխարութիւն, եւ ամէնէն վերջը

հաւատնով հնազանդութիւն: Եւ դիտես, ասոնք վայր-
կենական ըլլալիք բաներ չեն:» Երբոր խօսքը լմնցուց
ըսի, «Ձէ, սիրելի եղբայրս, փրկութեան համար 2-3
շարաթ պէտք է, երեք վայրկեան հերիք է. եւ տես-
նենք թէ ինչպէս:» Անմիջապէս Գիրքը բանալով ըսի,
«Տէրօջը Գիրքը այսպէս կ'ըսէ. «Որոնք որ զինք ըն-
դունեցին, անոնց իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որ-
դիներ ըլլալու», եւ դարձեալ՝ «Աստուծոյ ձրի պար-
գեւը յաւիտենական կեանք է»: Սիրելիս, երբոր մէկը
քեզի պարգեւ մը, նուէր մը կուտայ, չէ՛ որ կ'ընդունիս
վայրկենապէս: Նոյնպէս յաւիտենական կեանքը պար-
գեւ մըն է, եւ կրնաս ընդունիլ դայն մէկ վայրկեանի
մէջ: Քու ընելիքդ՝ «Տէր, կ'ընդունիմ քու ձրի պար-
գեւդ», ըսել է, եւ Անիկա զինքը ընդունողներուն իշ-
խանութիւն պիտի տայ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու:»
Այսպէս ըսելով աղօթեցի եւ հեռացայ: Իրիկուան դէմ
վերադարձիս, տան տիկինը պատմեց թէ, ինչպէս ըն-
դունած էր ձրի փրկութիւնը, եւ թէ ինչպէս ուրախու-
թեամբ մեկնած էր այս աշխարհէն, մեր մօտակայ
դրացիին ալ վկայելով եւ անոր փրկութեան
միջոց ըլլալով: Ո՛վ ընթերցող, գիտե՞ս որ քեզի հա-
մար ալ կարելի է երեք վայրկեանի մէջ փրկութիւն:
Միայն թէ հաւատա՛, միայն թէ ընդունէ:

ՅԱՓՇՏԱԿՈՒՈՂՆԵՐԸ

Վստահելի հաւատացեալ մը իր փրկութեան պատճառ
եղող մէկ երազը սապէս կը պատմէ. — «Սմառ իրիկուն
մըն էր. մեր իրիկուան ընտանեկան աղօթքին կարդա-
ցին Ա. Թես. Դ. գլուխը: Քրիստոսի ամպերով երկ-
րորդ անգամ գալուստը ինձ համար խորհելու մեծ նիւթ
եղաւ: Երբ այս խորհուրդներով քնացայ, շատ յտակ
եւ որոշ կերպով սա երազը տեսայ, որ իմ արթնու-
թեանս եւ փրկութեանս պատճառ եղաւ: Երազիս մէջ
տեսայ որ առտու եղած էր: Շուտով տիկնոջս սեն-
եակը գացի, տեսայ որ հագուստները ինչպէս որ հանած

էր, շիտակ տեղը կը կենար, բայց ինքը չի կար: Սորհեցայ թէ ելած է, կամ խոհանոցն է կամ ուրիշ սենեակ մը, եւ անմիջապէս աղջկանս՝ ձիւլիային սենեակը դացի, ամենայն ուշադրութեամբ նայեցայ, բայց չի կար: Միայն թէ սեղանին վրայ Ս. Գիրքը բացուած «Եւ քու Աստուածդ դիմաւորէ», համարը նշանակուած կը կենար: Շուարած տղուս՝ Ֆրէնքին սենեակը դացի, տեսայ որ մեծ նեղութիւնով արթնցած եւ աճապարանօք կը հագուէր: Ըսի թէ, «Մայրիկը եւ ձիւլիա չկան, շուտ ըրէ՛, տանը ամէն կողմը նայէ, եւ ես մօրաքրոջ տունը երթամ նայիմ, արդեօք հոն գացա՞ծ են:» Երբ վար իջայ, տեսայ որ բոլոր դռները կղպուած կը կենային, ինչպէս որ իրիկունը գոցած էինք: Մեր բարի հացարերը այս առտու հաց բերած չէր: Երբոր քննիիս տունը դացի եւ սկսայ իրողութիւնը պատմել, տեսայ որ անսովոր նեղութիւն մը ունէին: Կաթ բերող տղան այդ օրը կաթը բերած չէր, եւ չափազանց նեղուած էին: Շուտով դուրս ելլելու վրայ էի, եւ ահա տղաս Ֆրէնքը եկաւ եւ ըսաւ թէ, ամենայն ուշադրութեամբ ամէն կողմ նայած է, եւ մէկը տեսած չէ: Մէկէն միտքս եկաւ որ, կարելի է Քրիստոս եկած էր, ինչպէս որ տիկինս եւ ուրիշ շատ մը ճշմարիտ Քրիստոնեաներ կը հաւատային, եւ մեր սիրելիները իր քովը, վերը, առած էր: Երբ խանութս դացի, տեսայ որ շատ մը խանութներ գոցուած էին, եւ ամէն կողմ անսովոր տրամութիւն մը եւ մտահոգութիւն մը կը տիրէր: Իմ հաւատարիմ զրազիրս եկած չէր: Ամէն կողմ լսեցի որ շատ շատեր բացակայած էին: Իրիկուան դէմ գանգակները զարնուեցան, եւ շատեր եկեղեցի եկան, եւ հասկցուեցաւ որ շատ մը հովիւներ յափշտակուած էին, եւ խիստ շատեր ալ, հոս մնացած: Մեր հովիւը հոս մնացողներէն էր: Երբ ամպիոնը ելաւ, խիստ շատ տրտում էր, եւ շուարած: Միայն սաչափը ըսաւ թէ, «Շատ կը ցաւիմ որ Ս. Գիրքը եղածին պէս չի քարոզեցի, եւ չի հաւատացի: Մեղի Աստուածաբանական Դպրոցին մէջ այդպէս սորվեցու-

ցին, եւ Հիմա, կը տեսնեմ որ «մոլեռանդ» սեպուած Քրիստոնեաներուն ըսածը շիտակ է եղեր: Անոնք Հիմա վեր առնուած են, բայց մենք հոս մնացած, այն մեծ թշուառութեան եւ տաղնապին մէջ, վա՛յ, վա՛յ, վա՛՞Յ մեղի:» Երբ այսպէս ըսաւ, լոյսերը մարեցան, եւ ահազին սարսափ մը եւ տաղնապ մը սկսաւ տիրել: Ես մէկէն ի մէկ արթնցայ, եւ ահա անկողնիս մէջ էի: Նայեցայ որ տիկինս հաղուած քոյս եկած էր եւ ինծի կը հարցնէր իմ անսովոր վիճակիս մասին: Ծատ ուրախացայ որ տիկինս յափշտակուած չէր: Ծատ ուրախացայ որ երազ էր, եւ տակաւին հոս մնացած էինք եւ ազաշխարհլու եւ Քրիստոսի երկրորդ գալստեան պատրաստուելու ատեն ունէի: Աս ճշմարիտ երազը Աստուծոյ մէկ պատգամը եղաւ, եւ անկէ յետոյ հաւատացի Աւետարանին բառական ներշնչման եւ Քրիստոսի երկրորդ գալստեան: Փառք Անոր, Հիմա պատրաստ եմ դԱյն դիմաւորելու:»

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՄԱՐ ԾԵԾ ՈՒՏՈՂ ՏՂԱՆ

Ամերիկայի հարաւային նահանգներէն մէկուն մէջ, հարուստ եւ անկրօն վաճառական մը, խափշիկ տղայ մը իբր գերի իր տունը կը պահէր, որուն անունը Ճէֆ էր: Ճէֆ բարի եւ Քրիստոնեայ տղայ մը ըլլալով, շարթու մէջ իր պարտականութիւնը հաւատարմօրէն կատարելէն դատ, ամէն Կիրակի օրերը մօտակայ գիւղը կ'երթար եւ կը քարոզէր Քրիստոս Յիսուսի ձրի շնորհքով փրկութիւնը, ամէնուն: Իր տէրը կրօնքի հակառակ անհաւատ մը ըլլալով, ո՛չ միայն կը յանդիմանէր Ճէֆը իր քարոզութեան համար, այլ կը սպառնար ծեծել եւ գանակոծել, կապելով սիւնի մը, եթէ շարունակէր իր քարոզութիւնը: Յառաջիկայ Կիրակի երբ լսեց որ, Ճէֆ դարձեալ գիւղը գացեր եւ իր քարոզութիւնները շարունակած էր, կապելով գայն սիւնին, սկսաւ այնչափ սաստիկ հարուածել, որ խեղճ տղուն բոլոր մարմինը սկսաւ սեւնալ: Երբ ծեծելէն

դադարեցաւ, բարկացոտ ձայնով մը դռոաց, — «Ճէ՛ք, ծեծը մխտըդ պահէ՛, անգամ մ'ալ չի լսեմ որ Կիրակի օրերը քարոզելու կ'երթաս. եթէ երբէք շարունակես, քեզ այս դաւաղանին տակ պիտի մեռցնեմ:» Ճէք հաղիւ թէ տեղէն կրնար շարժիլ: Վստահ էր որ, իր տէրը, ըսածին պէս կրնար ծեծելով մեռցնել զինքը, բայց Քրիստոսի սէրը աւելի էր իր սրտին մէջ: Նա կ'ըսէր ինքնիրեն, «Իմ Տէրս, Քրիստոս, ինձի համար խաչին վրայ արիւնը թափելով մեռաւ, պէտք է որ ես ալ Յիսուսին համար դանակոծուիմ:» Այսպէս ըսելով՝ յառաջիկայ Կիրակի նորէն դնաց անվեհեր քարոզելու իր սիրելի Փրկիչը: Երբ իր անհաւատ տէրը լսեց, սաստիկ կատղելով՝ կապեց ձէքը դարձեալ սիւնին, եւ թափեց իր բոլոր բարկութիւնը անոր վրայ, ծեծելով, եւ մարմինին ամէն կողմերէն արիւն հոսեցնելով: Ճէք կիսամեռ զետիւնը ինկաւ: Եւ դժուրաւ յաջորդ օրը կրցաւ դործի երթալ. բոլոր մարմինը վէրքերով պատած էր: Բայց անիկա զէթ մէկ անգամ չանիծեց իր անիրաւ տէրը, ոչ ալ դանգատեցաւ: Հաղիւ թէ կէս օր եղած էր, ձէքը տուն կանչուեցաւ: Նա կը խորհէր թէ դարձեալ ծեծ պիտի ուտէր: Բայց անակնկալ դէպք մը պատահած էր: Ճէքին տէրը հիւանդացած, եւ անկողին պառկած էր, եւ կ'ուզէր որ ձէք իրեն համար աղօթէ: Ճէք ամենայն սիրով ծունկի վրայ եկաւ, եւ չաղօթած ըսաւ, «Սիրելի տէրս, ես արդէն քեզի համար աղօթած էի, եւ հիմա նորէն պիտի աղօթեմ, որ իմ Փրկիչս նախ քու հոգիիդ բժշկութիւն տայ, ապա մարմինիդ:» Աստուած ձէքին եռանդուն աղօթքներուն պատասխանած էր: Հետեւեալ առտու ձէք ոչ միայն ազատ արձակուեցաւ, այլ իր տէրը՝ դառն արցունքով ապաշխարելով, սիրելի Փրկչին աշակերտ մը եղած եւ ձէքին ընկերանալով սկսած էր իր հալածած Փրկիչը քարոզել ամէն կողմ:

Կեանքը՝ խօսքէն աւելի պերճաբարբառ կը քարոզէ: Օրինակելի կեանք մը՝ շատ քարոզներէ աւելի ազդեցիկ է: Ճշմարիտ Քրիստոնէութիւնը կեանք է:

Երանի՛ր թէ բոլոր Քրիստոնեաներ կարենային ցուցնել
Քրիստոսի սէրը իրենց կեանքերուն մէջ:

ՉԿԱՐԴԱՑՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Կը պատմուի թէ շատ հարուստ մարդ մը անառակ
զաւակ մը ունէր: Աս տղան աւելի սանձարձակ ապ-
րելու վախաքով որոշեց հեռանալ ասունէն եւ ծնողքէն:
Քիչ վերջը հետու երկիր մը դնաց եւ իր բոլոր ունեցածը
ծախսեց: Երկար ատեն անօթի եւ թշուառ մնալէն
վերջ որոշեց որ ծնողքին նամակ մը գրէ եւ դրամ ուզէ:
Մի քանի շաբաթ վերջը նամակին պատասխանը առած
էր: Ծուտով նամակը պատուեց մեծ ակնկալութեամբ
որ հայրը իրեն դրամ ղրկած էր, բայց երբոր մէջը ո՛չ
թղթադրամ, ոչ ալ ոեւէ չէք մը դտաւ, բարկանալով
նամակը դետին նետեց, առանց կարդալու: Մի քանի
ամիս վերջ այս երիտասարդը սաստիկ հիւանդացաւ,
եւ սկսաւ օր ըստ օրէ տկարանալ: Կը զգար թէ վեր-
ջասլէս այս հիւանդութիւնը իր մահուան պատճառ պի-
տի ըլլայ: Փափաքեցաւ իր տունը վերադառնալ: Բայց
ի՛նչպէս պիտի կրնար, դրամ չունէր, հիւանդ էր: Ե-
լաւ, պատուած նամակը դտաւ, եւ սկսաւ ուշի ուշով
կարդալ, որուն մէջը հայրը այսպէս գրած էր, — «Մի-
րելի զաւակս, մենք քու կարօտիդ չենք կրնար դի-
մանալ, շուտ բրէ, տուն եկուր: Նամակարերը այսինչ
նաւուն նաւապետն է, առաջին կարգով պիտի դաս,
նաւուն վարձքը վճարուած է, եւ ուրիշ ինչ պէտք որ
ունենաս, նաւապետը պիտի հոգայ պէտքերդ...»:
Խեղճ երիտասարդ, հիմա ի՛նչ ընելու էր: Նամակը
ատենին չկարդալով ինչ մեծ յիմարութիւն ըրած էր:
Անշուշտ միջեւ հիմա նաւապետը մեկնած ըլլալու էր:
Նամանաւանդ ինքն ալ այնչափ տկարացած էր, անանկ
որ իրեն համար ճամբորդութիւն ընել անկարելի էր:
Վերջին զղումը անօգուտ էր:

Ո՛հ, շատեր այսօր յաւիտենական կեանքը, փառ-
քը, եւ երջանկութիւնը կը կորսնցնեն, լոկ Աստուծմէ

եկած նամակը, Ս. ԳԻՐՔԸ, չի կարդալով: Քանի որ այսօր պատեհուիլն ունիս, դու՛ն կարդա ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՆԱՄԱԿԸ:

ՓՈՒՆԱԴԱՐՁ ՍԷՐ

Փոքրիկ աղջիկ մը իր պուպրիկին հետ կը խաղար՝ մինչ մայրիկը գրելով կը գրադէր: Քիչ վերջը մայրը փոքրիկը քովը կանչելով դայն գերկը առաւ: «Շատ, շատ ուրախ եմ որ դիս կանչեցիր», ըսաւ փոքրիկը, «քեզ շատ կարօտցած էի, ու կ'ողջի մէյ մը սիրել:» «Իրա՛ւ, հոգիս», ըսաւ մայրիկը, դայն գորովագին կուրծքին սեղմելով: «Շատ ուրախ եմ որ իմ փոքրիկ աղջիկս դիս այսքան կը սիրէ. բայց չէ՞ որ իմ գրելով գրադած ատենս դուն եւ պուպրիկդ շատ երջանիկ էիք:» «Այո, երջանիկ էինք, մայրի՛կ, բայց ես պուպրիկս սիրելէն ձանձրացայ:» «Ինչո՞ւ համար, փոքրիկս:» «Որովհետեւ երբոր ես դայն կը սիրեմ, ան սէրս չփոխարիներ:» «Ուրեմն դուն դիս կը սիրես, ես սէրդ փոխարինելու համար:» «Թէպէտ ատիկա չիտակ է, մայրիկ, բայց ամէնէն առաջին եւ ամէնէն լաւ պատճառը այդ չէ:» «Հապա ի՞նչ է ամէնէն առաջին ու ամէնէն լաւ պատճառը,» հարցուց մայրը: «Ձե՞ս դիտեր, մայրի՛կ», ըսաւ փոքրիկը, մինչ անոր կապոյտ աչքերը ակնկառոյց կը փայլէին: «Ես քեզ շատ կը սիրեմ, սրովհետեւ դուն դիս կը սիրէիր, երբոր ես տակաւին այնչափ պզտիկ էի, որ չէի կրնար փոխադարձաբար քեզ սիրել:»

«Մենք զԱնիկա կը սիրենք, ինչու որ առաջ Անիկա մեզ սիրեց»: Ա. Յովհ. Դ. 10:

«ՍԷՐԸ ԲՆԱԻ ԶԻՅՆԱՐ»

Ա. Կոր. ԺԳ. 8.)

Ես քաղուած մեղքին յատակն,
Հեռի անդորր եզրէն,
Խորասուզուած շատ խորերն,
Կ'երթայի շարունակ:
Բայց ալեաց իշխանն Յիսուս
Լսեց քալսիծս անյոյս,
Վեր հանեց ազտոտ տիղմէն,
Փառք, փառք իրեն:
Սէրն վեր բռնեց, սէրն վեր բռնեց,
Երբ ոչ այլ ինչ նպաստեց, սէրն վեր բռնեց:
Բոլոր սիրտս Անոր կուտամ,
Յարելով յարածամ.
Օրհնեալ գիրկը մնամ յար
Երգելով սէրն օրհնեալ:
Ինչ հօր սէր է, իբաւ,
Հոգւոյս երգը միակ.—
Կը նուիրեմ շարունակ
Սիրտս միակ:
Սէրն կը յաղթէ, սէրն կը յաղթէ,
Երբ ամէն յոյս վերցուի, սէրն կը յաղթէ:
Վեր նայէ հոգի կորսուած,
Տէրն փրկէ կատարեալ.
Վեր պիտ' հանէ անկասկած,
Դուրս՝ կատարի յալեաց:
Նա է իշխան ծովերուն,
Կ'անսան ալիք անհուն.
Կ'ուզէ որ քեզ ալ փրկէ
Այսօր մահէ:
Սէրն կը փրկէ, սէրն կը փրկէ,
Երբ ամէն ինչ թերանայ, սէրն կը փրկէ:

Թրգմ. ՎԵՐ. Ս. ՇԱՆԼԵԱՆ

ԱՐՁԱՆ ՄԸ

Հին Յունաստանի քաղաքներէն մէկուն մէջ արձան մը կար: Թէեւ հիմա կորսուած է ան, սակայն պատուանդանը դեռ կը մնայ: Ասոր վրայ հետեւեալ տողերը քանդակուած են, որ ճամբորդի մը եւ արձանին միջեւ իբր խօսակցութիւն տեղի կ'ունենայ:

— Անունդ ի՞նչ է, ո՛վ արձան:

— Ձիս պատեհութիւն» կոչած են:

— Ինչո՞ւ ոտքերուդ մատերուն վրայ կայնած ես:

— Որպէսզի ամէն մարդ զիտնայ թէ շուտ կ'անցնիմ:

— Գլխուդ առջեւի մազերը ինչո՞ւ այդչափ երկայն են:

— Որպէսզի որու որ հանդիպիմ, զիւրաւ զիս կարենայ բռնել:

— Ինչո՞ւ համար գլխուդ ետեւի կողմը բնաւ մազ չկայ:

— Որպէսզի մարդիկ զիտնան թէ երբ անգամ մը իրենցմէ հեռանամ, ա՛լ չեն կարող զիս բռնել:

— Կը տեսնեմ որ ոտքերուդ վրայ թռչնոց թեւեր կան, ինչո՞ւ:

— Որպէսզի ամէն ոք լաւ զիտնայ թէ պատեհութիւնը թեւեր ունի, կը թռչի: Պէտք է վայրկեանին օդուտ քաղել անկէ, երբ կը ներկայանայ. եթէ ո՛չ, կ'անցնի եւ իսկոյն կը հեռանայ անոնցմէ թռչելով հեռուն:

Ս. ԵՐԱՄԵԱՆ

ՀՈԳԻՆ ՍՈՎԱՄԱՀ ԸՆՈՂՆԵՐ

Կ'ըսուի թէ երկու զօրապետներ, ատենօք, իրարու դէմ պատերազմի ելած էին: Անոնք նախ դաշինք դրին որ պատերազմի միջոցին առնուած գերիները չպիտի սպաննեն: Երբ պատերազմը սկսաւ զօրապետներէն մին բազմաթիւ գերիներ առաւ, եւ դանոնք ամրաչէն բան-

տի մը մէջ բանտարկեց: Բայց ցաւալին սա էր որ թէպէտ չի մեռցուց զանոնք, բայց բոլորովին անօթի թողուց զանոնք, ոչ հաց ոչ ալ ջուր տալով անոնց: Ի գո՛ւր անոնց ողբերը, աղերսները, եւ սրտաշարժ հեծեծանքները կը բաղխէին այս քարացած սրտերուն: Ինչպէս որ բանտին դռները ամուր մը դոցուած էին, այնպէս ալ զորապետին եւ իր ընկերներուն սրտերը դոցուած եւ կարծրացած էին չի գթալու, չի համակրելու եւ չօգնելու համար անոնց: Օրեր եւ շաբաթներ անցան, վերջապէս անոնց ամէնն ալ սովամահ եղան: Պատերազմը վերջացաւ, զերիները ետ ուղեցին: Զօրապետը ուղեց ինքզինքը արդարացնել ըսելով թէ «թէպէտ ես զանոնք չի մեռցուցի, բայց մեռած են»: Դատաւորը դատ բացաւ, եւ ամբաստանեց իր հակառակորդը իբր նենդաւոր դաւաճան:

Նոյնպէս չէ թէ չարիք չընել հերիք է, այլ, «ան որ բարին ընել գիտէ ու չընէր, չընելը մեղք է անոր»: Մեր հօգիներուն պէտք եղած սնունդը չտալ, հօգին սովամահ ընել է:

ՇԱՀԻ ՀԱՄԱՐ

Թրնի եւ Տէմփսի աշխարհահռչակ ըմբիշներու կրօնիւր տեղի ունեցաւ 1928-ի դարնան մէջ: Ըմբշաւայրը հաւաքուած 15,000 բազմութեան հետ, ամբողջ Միացեալ Նահանգները իր լարուած ուշադրութիւնը կուռոյ ժամուն կեդրոնացուցած էր երկու ըմբիշներուն վրայ: Այդ կռիւէն յաղթական դուրս եկաւ Թրնի, եւ շահեցաւ կէս ժամի մէջ մէկ միլիոն տոլար: Տէմփսի շահեցաւ 450,000 տոլար, իսկ կռիւը կարգադրող եւ ծանուցանող վարիչը շահեցաւ 400,000 տոլար: Իսկ եթէ հարցուի թէ, աշխարհ ինչ շահեցաւ այս կրօնիւէն, պարզ է թէ բան մըն ալ չշահեցաւ, միայն սա գաղափարը շեշտուեցաւ մարդոց մտքին վրայ թէ վայրագութեան բնադրը տակաւին բոլորովին բաժնուած չէ ներկայ աշխարհէն: Ե՞րբ պիտի դայ ատենը որ

մարդիկ անտեսանելի ու անչօչափելի արժէքներ աւելի գնահատեն քան բիրտ ոյժի այս պոռոտ արտայայտութիւնները :

Աշխարհի վրայ 449 Բողոքական ընկերութիւններ կան որ միսիոնարներ կը դրկեն այլուր :

* * *

ԽՂՃՄՏԱՆՔ

Արեւելեան մանրավէպ մը կ'ըսէ թէ հռչակաւոր մող մը անգամ մը մատանի մը ընծայեց իր վեհապետին : Պարզեւին արժէքը անկշռելի էր, ոչ թէ անոր համար որ խիտ թանկագին քարերով զարդարուած էր ան, հապա, որ ան ունէր չնաշխարհիկ ու խորհրդաւոր յատկութիւն մը : Այս մատանին թէեւ շատ գեղեցիկ էր, սակայն երբ մատին վրայ կրողը չար խորհուրդ մը կամ փափաք մը ունենար, կամ չար գործ մը յղանար ու ծրագրէր, անմիջապէս մատը կը սեղմէր ու կը խայթէր : Այս կերպով կը զգուշացնէր մարդը մեղքին դէմ : Թագաւորը ուրախութեամբ ընդունեց այս մատանին : Սակայն շատ օրեր չանցած սկսաւ նեղուիլ եւ ձանձրանալ, քանզի յաճախ կը յանդիմանուէր մատանիին խայթումովը եւ շատ անգամ կ'արգիլուէր իր փափաքածը ընելէ : Օր մը երբ հակառակեցաւ մատանիին ազդարարութեան, մատանին այնքան սոսկալիօրէն խայթեց զինքը, որ բարկութեամբ հանեց մատէն ու մէկդի նետեց. բայց հետեւանքը եղաւ ձախողութիւն եւ շատ տխուր ու ցաւալի վախճան մը :

Ամէն մարդ նոյն մատանին այսօր կը կրէ, չէ թէ մատին վրայ, այլ հոգւոյն մէջ, որուն անունն է ԽՂՃՄՏԱՆՔ : Անսա՛ անոր հրահանգիչ ձայնին անպայման, եւ երջանիկ պիտի ըլլաս ցմահ :

Հունգարիոյ թագաւորներէն մին, անգամ մը չափազանց տխուր եւ մելամաղձոտ էր: Անոր եղբայրը, որ շատ դուարճասէր եւ անհող մարդ մըն էր, օր մը ուղեց հասկնալ թագաւորին տխրութեան պատճառը: Թագաւորը յուզուած սրտով մը պատասխանեց, «Ո՛վ եղբայրս, ես Աստուծոյ դէմ ապստամբող մեծ մեղաւոր մըն եմ, եւ չեմ գիտեր թէ ի՛նչպէս պիտի երեւնամ Անոր ատենին առջեւ, երբ դիս կանչէ դատաստանի համար:» Թագաւորին եղբայրը երբ լսեց այս խօսքերը, սկսաւ ծաղրել դինքը, եւ ըսաւ, «Ատոնք լոկ երեւակայական խորհուրդներ են:» Թագաւորը բան մը չըսաւ, բայց ուղեց բան մը հասկցնել: Այն ատեն, նոյն երկրին մէջ սովորութիւն մը կար, որ երբոր դահիճը դար ու իր փողը հնչեցնէր որ եւ է մէկուն դրան առջեւ, անիկա անմիջապէս սպաննուելու կը տարուէր: Նոյն գիշերը թագաւորը հրամայեց որ դահիճը փողը հնչեցնէ իր եղբոր տան դրան առջեւ: Հրամանը կատարուեցաւ, եւ երբ լսեց թագաւորին եղբայրը մահուան դուժը, մեծապէս զարհուրած եւ ահաբեկած վազեց թագաւորին քով, եւ անոր ոտքերուն առջեւ իյնալով, արտասուլաթոր աչքերով աղաչեց որ իրեն գիտցնէ թէ ի՞նչ յանցանք ըրած է: Յայնժամ թագաւորը ըսաւ անոր, «Աւա՛ղ, եղբայրս, դուն ինձի դէմ որ եւ է յանցանք ըրած չես: Եթէ իմ դահիճիս (որ քեզի պէս մարդ մըն է) փողին ձայնը այսպէս սարսափահար կ'ընէ քեզ, հապա ես ի՛նչպէս չի վախնամ Անոր փողին ձայնէն երբ Ան կանչէ դիս իր առջեւ դատուելու, որ այսչափ վշտացուցած եմ իմ Արարիչս, երկինքի եւ երկրի թագաւորը: Ո՛հ, երանի թէ այս թագաւորին մտային վիճակը ունենային այն ամէնը որ մեղքին եւ դեղխութեան մէջ կորսուած են: Այն ատեն Աստուծոյ դառնալ եւ իրենց իրական երջանկութիւնը դտնել դիւրին պիտի ըլլար:

Ճան Գուլթս անուկով, հայհոյիչ եւ բռնաւոր նաւապետ մը, անդամ մը երրորդ ճամբորդութիւն կ'ընէր, Ուկրաինոսի մէջտեղը հիւանդացաւ, եւ մինչեւ մահուան աստիճան տկարացաւ: Իր անցեալ կենաց բռնակալութիւնը մէկ կողմէն, եւ ապառայ կենաց սարսափը միւս կողմէն կը վհատեցնէր, եւ կ'ահաբեկէր զինքը: Օր մը անիկա լուր զրկեց եւ կանչեց իր առաջին սպան, Ուիլիեմսը, եւ ըսաւ անոր, «Ուիլիեմս, ծունկի վրայ եկո՛ւր, եւ աղօթէ ինծի համար: Շատ գէշ վիճակ մը ունիմ, եւ կարծեմ այս անգամ պիտի չունեմ միւս աշխարհ:» Սպան ըսաւ, — «Տէր իմ, նաւապետ, ինչպէս որ դուն արդէն գիտես, ես աղօթող մէկը չեմ, եւ չեմ կրնար աղօթել:» Ըսաւ ան, «Լաուրենսն, Ս. Գիրքը բեր, եւ քիչ մը կարդա՛ ինծի, վասն զի ժամանակս լրանալու վրայ է:» Սպան կրկնեց թէ Ս. Գիրք չունի, եւ թէ, արդէն կրօնասէր մէկը չէ: Ասոր վրայ նաւապետը հրամայեց որ երկրորդ սպան զայ եւ աղօթէ իրեն համար: Երբ երկրորդ սպան եկաւ, նաւապետը յարեց, «Թողմա՛ս, կը վախնամ թէ այս անգամ կեանքս պիտի վերջանայ եւ քիչ յետոյ յաւիտենականութեան մէջ պիտի ըլլամ: Հաճէ ծընրադրել եւ ինծի համար աղօթել:» Անիկա ըսաւ, «Եթէ կարենայի, կը փափաքէի ամենայն սիրով կատարել քու խնդիրքդ քեզ գոհացնելու համար, սակայն չեմ կրնար, քանզի տակաւին բնաւ աղօթած չեմ:» Խեղճ նաւապետը ըսաւ, «Ս. Գիրք մըն ալ չունի՞ս:» Ըսաւ ան, «Ո՛չ, Ս. Գիրք չունիմ:» Վհատած նաւապետը թէպէտ փափաքեցաւ որ երրորդ սպան զայ աղօթէ կամ կարդայ, բայց ան ալ ոչ կ'աղօթէր Աստուծոյ, ոչ ալ կը կարդար Ասոր ներշնչեալ Խօսքը: Այսպէս թէպէտ անոնք խուզարկեցին բոլոր նաւը, սակայն չկրցան գտնել ո՛չ աղօթող մարդ մը, ո՛չ ալ Ս. Գիրք ունեցող մէկը: Վերջապէս մարդ մը իմացուց նաւապետին՝ որ խոհարարին տղան ունէր Ս. Գիրքի նման զիրք մը:

Նաւապետը անմիջապէս պատուիրեց որ կանչեն տրդան: Երբ տղան անկողինին քովը եկաւ, նաւապետը ըսաւ, «Սոնի, Ս. Գիրք մը ունի՞ս:» Անիկա կարմրելով ըսաւ, «Այո՛, սահայն եւ միայն պարսպ ժամերու մէջ կը կարդամ գայն:» Նաւապետը ըսաւ, «Տղա՛ս, հիմա նստէ, եւ անոր մէջէն դախ՛ր բան մը, որ ինծի օգտակար կրնայ ըլլալ: Ես մեռնելու վրայ եմ: Գրտի՛ր ինծի համար տեղ մը, ուրիշ կրնամ հասկնալ որ Աստուած կ'ողորմի ինծի պէս թշուառ մեղաւորի մը, եւ կարդա՛ գայն ինծի:» Տղան ըսաւ, «Տէր իմ, ուրիշ համար չեմ գիտեր, միայն թէ, մայրս ինծի տուաւ Եսայի մարգարէին գրքէն 53-րդ գլուխը այս ծովային ճամբորդութեան ելլելէս առաջ: Եթէ կ'ուզես անկէ կարդամ:» Տղան անմիջապէս Գիրքը բանալով սկսաւ կարդալ հինգերորդ համարը սապէս, — «Բայց անիկա մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ, եւ մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ...»: Նաւապետը որ խորունկ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր, յանկարծ ըսաւ, «Կեցի՛ր եւ նորէն կարդա՛:» Տղան սկսաւ նորէն կարդալ աւելի որոշ եւ սահուն: «Անիկա մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ, եւ մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ...»: Նաւապետը ուրախութեամբ բացադանչեց, «Ո՛հ, տղաս, փնտռածս ճիշդ ատ է:» Ասոր վրայ տղան աւելի քաջալերուած ըսաւ, «Տէր իմ նաւապետ, մայրս այս համարին մէջ իմ անունս դնել տալով կարդալ կուտար, եթէ կ'ուզե՞ս, մայրիկիս ըսածին պէս կարդամ:» Նաւապետը ըսաւ, «Անշուշտ, տղաս, կ'ուզեմ, կարդա՛ ինչպէս որ մայրդ սորվեցուց:» Տղան սկսաւ ակնածանօք կարդալ գայն վերստին: «Անիկա Սոնիին մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ, եւ Սոնիի անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ: Սոնիի խաղաղութեան պատիժը Անոր վրայ եղաւ, եւ Անոր վերքերովը Սոնի բժշկուեցաւ:» Երբ տղան համարը լմնցուց, նաւապետը հետաքրքրուած ըսաւ, «Տղաս, հիմա դարձեալ կարդա՛ այդ համարը, եւ քու անունիդ տեղը քու նաւապետիդ անունը

Ճան Գութսը դիր:» Տղան սկսաւ այսպէս կարդալ.—
«Անիկա ճան Գութսի մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ, եւ ճան Գութսի անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ, ճան Գութսի խաղաղութեան պատիժը Անոր վրայ եղաւ, եւ Անոր վէրքերովը ճան Գութս բժշկուեցաւ:» Երբոր համարը լմնցաւ, նաւապետը ըսաւ, «Տղա՛ս, ուրախութեամբ դնա՛, ես հի՛մա կ'ընդունիմ Անոր անհուն սէրը, եւ ես ալ Անոր վէրքերովը բժշկուեցայ:» Երբ տղան դնաց, դարձեալ կրկնեց նոյն համարը, եւ խաղաղութեամբ հողին աւանդեց:

ՁԱՐՄԱՆԱԼԻ ԵՐԱԶ ՄԸ

Ատենօք Անդլիոյ դիւղերէն մէկուն մէջ խիստ չարասիրտ եւ անկրօն երկաթագործ մը կար որ ամէնուն յայտնի էր իր ատելի վարքովը: Նոյն դիւղէն հինգ-վեց մղոն հեռուն կ'ապրէր ծերունի եւ բարեպաշտ ընտանիք մը, այրը 95 եւ կինը 90 տարեկան: Օր մը՝ առտուն շատ կանուխ՝ այս ծերունին անկողինէն ելլելով պատրաստուեցաւ մօտակայ դիւղը երթալ եւ պատմել իր տեսած իրական երազը երկաթագործին: Թէպէտ կինը հակառակեցաւ ըսելով թէ, «Դուն շատ ծեր ես, դուրսը չափազանց ցուրտ է, ձիւն ալ եկած է, եւ երթեւեկութեան միջոց ալ չունինք: Այսօր թող մնայ, վաղը՝ միւս օր կ'երթաս:» Բայց անիկա կ'ըսէր թէ այս երազը անշուշտ այսօր պատմելու է երկաթագործին: Ծերունին նախաճաշէն վերջ ճամբայ ելաւ: Օղբ ցուրտ, քամին սաստիկ կը փչէր, բայց երկար տառապանքէ վերջ հասաւ երկաթագործին խանութը:

Երկաթագործը երբ տեսաւ որ ալեհեր ծերունին դողդղալով ներս կը մտնէր, մեծ զարմանքով ըսաւ, «Հայր Պրաուն, առտուն կանուխ ի՞նչ կ'ընես հոս:» Ծերունին՝ երկաթագործը ներս տանելով նստաւ աթոռի մը վրայ եւ սկսաւ խօսիլ.— «Յովհաննէս, այս գիշեր երազ մը տեսայ, զոր քեզի պիտի պատմեմ: Երազիս մէջ տեսայ որ, շատոնցուընէ սպասած ժամս,

մահուան օրը, եկած էր: Եւ մահս ալ ճիշդ իմ ակնկալածիս պէս եղաւ: Աստուծոյ սուրբ հրեշտակները գալով, զիս իրենց ձեռքերուն վրայ առին եւ զիս վերը երկինքը տարին: Ո՛հ, անոնք ինչպէս կ'երգէին, բոլոր կեանքիս մէջ ատոր նմանը լսած չեմ: Յովհաննէս, քեզի չեմ կրնար բացատրել թէ ի՛նչ մեծ ուրախութիւն լեցուց իմ սիրտս երբ արժանացայ այն փառքին, ինծի պէս մեղաւոր մը, որ լոկ շնորհքովը փրկուած եմ: Չկայ մէկը որ կարենայ նկարագրել երկինքը: Անխկա այնչափ խաղաղ, այնչափ դեղեցիկ, այնչափ մաքուր, եւ այնչափ փառաւոր էր: Տեսայ որ բոլոր կաւակներս հոն են, անոնցմէ ոչ մէկը կորսուած էր: Քու մայրդ ալ՝ որ իմ կարգիս կուգար, հոն էր: Յետոյ, Յովհաննէ՛ս, յանկարծ դուն միտքս ինկար: Քեզ փրկատրուել սկսայ: Ամէն փողոց մտայ, ամէն տեղ նայեցայ, ամէն մարդու հարցուցի, բայց քու հետքդ չտեսայ: Վերջապէս սիրելի Փրկչիս դացի եւ հարցուցի քու վրայօքդ: Անիկա ըսաւ թէ եկած չէիր: Հարցուցի թէ «ինչո՞ւ համար եկած չէ»: Նա սկսաւ լալ, եւ շատ տխուր կերպով մը յարեց, «Մէկը չխօսեցաւ Յովհաննէսին, որպէս զի գայ:» Ո՛հ, յայնժամ ես Անոր ոտքերուն ինկայ եւ արցունքովս սկսայ թրջել դայն, եւ երեսս քսելով Անոր ոտքերուն ըսի, «Տէ՛ր, թոյլ տուր ինծի, դէթ կէս ժամ, որպէսզի երթամ, ու խօսիմ Յովհաննէսին որ ինքն ալ դայ հոս:» Ծիշդ այդ վայրկեանին արթնցայ: Ետտ ուրախ եղայ որ տակաւին ողջ եմ, եւ պատեհութիւն ունիմ քեզի գալու, եւ հրաւիրելու քեզ, որ ապաշխարես, եւ երկինք երթաս: Ահաւասիկ երազս պատմեցի, եւ կը փափաքիմ որ անհնազանդ չըլլաս երկնային պատգամին:»

Երկաթագործը ապշահար մնաց, կարծես թէ քարացած էր: Յետոյ ծերունին «Մնաս բարեաւ Յովհաննէս, ալ հիմա քեզի ըսուեցաւ որ երկինք դաս: Եթէ մերժես այս հրաւերը, ա՛լ պատասխանատուն դուն ես», ըսելով գաւազանը ձեռքը առաւ եւ տունը դնաց: Այդ օրը մինչեւ կէս օր երկաթագործին ձեռքերը դործելէ

եա կը կենային: Միշտ կը խղճահարուէր: Վերջապէս խանութը ձգելով տուն գնաց, եւ պատմեց բոլոր անցու-դարձը իր կնոջ: Կինը տեսնելով ամուսինին անհանգիստ վիճակը ըսաւ, «Մենք մեր ձին զրկելու ենք այն ծերունիին, որպէս զի նորէն գայ մեզի, եւ Տէրոջը ճամբան սորվեցնէ:» Երկաթադորձը ըսաւ «Այո՛, ես ալ կ'ուզեմ հրաւէրը ընդունիլ, եւ կը փափաքեմ որ գայ եւ աղօթէ ինձի համար, որպէս զի Աստուած պահէ զիս, եւ ես հաւատարիմ ըլլամ Անոր մինչեւ կեանքիս վերջը:»

Ո՛ր վ հաւատացեալ, նայէ՛, արդեօք կա՞յ շուրջ մէկը որ Աստուծոյ խօսքը լսած չըլլալուն համար պիտի կորսուի: Դուն ատանկներուն համար պատասխանատուութիւն մը չունի՞ս:

ԱՅՍՕՐ ՊԵՏՔ ԶԷ ՈՐ ՀՆՁԷ ԶԱՆԳԱԿԸ

Գրամուէլի ժամանակ՝ երիտասարդ մը՝ քաղաքական յանցանքի մը համար մահուան դատապարտուած էր: Այս մահապատիժը պիտի գործադրուէր որոշեալ օր մը: Հէք երիտասարդին ազգականներն ու բարեկամները օրինական ոչ մէկ միջոցին առջեւ ընկրկած էին փրկելու իր կեանքը, սակայն բոլորը անօգուտ անցած էին:

Որոշեալ ահեղ օրը մօտեցած էր. բոլորն ալ հաւաքուած էին բանտին դուռը, վերջին անգամ տեսնուելու եւ իրարմէ հրաժեշտ առնելու համար: Այդպէս զիրար ողջագուրած ատեննին կը հեծէին եւ կ'արտասուէին լռիկ մնջիկ: Ահռելի էր տեսարանը, եւ սրտաճմլիկ միանգամայն: Մէջերնին սակայն մանկամարդ ու գեղատեսիլ աղջիկ մը՝ այս տեսարանէն զգացած սրտի ցաւագին գալարումներուն հակառակ հերոսական ճիգ մը կ'ընէր հանդարտ ու խաղաղ երեւնալու: Հոն էր որ նաեւ յանդուգն որոշում մը տուաւ ի գին ամէն բանի ազատելու ան երիտասարդը, որուն նշանածն էր ինքը:

Հոծ բաղմուտիւն մը հաւաքուած էր քաղաքին հը-
րապարակը՝ ուր պիտի կատարուէր վճիռին դործադ-
րութիւնը: Մարդիկ կ'սպասէին հեւ ի հեւ անձկու-
թեամբ մեծ զանգակին զօղանջումին որը պիտի ադ-
դարարէր թէ վճիռին դործադրութեան ժամը հասած
է: Երբ մարդիկ այսպէս կ'սպասէին՝ Գրամուէլ ին-
քը ներկայ ըլլալով՝ ճիշդ այդ ատենները, երիտասարդ
աղջիկ մը վճռական քայլերով արագ արագ կը քալէր
դէպի զանգակատուն եւ կ'ըսէր իւրովի «Այսօր պէտք
չէ որ հնչէ այս զանգակը»: Հինգ վայրկեան մը եւս
ահա պիտի լսուէր զանգակին ահաւոր ձայնը որ պիտի
նշանակէր մահ իր հողիին պէս սիրածին համար:
Արդ, շղաճաբօրէն վեր բարձրացաւ դէպի այդ զանգա-
կը, բոնեց լեզուակէն, եւ կախ մնաց պարագու-
թեան մէջ:

Խուլ զանգակահարը՝ որ աչքերը յառած պատի
ժամացոյցին կը կենար, երբոր տեսաւ թէ հասած է
ժամը՝ անցաւ իր պարտականութեան գլուխը եւ քա-
ղեց զանգակին չուանը իր բոլոր ուժովը: Ամէն ան-
գամ որ կը քաշէր դայն խեղճ աղջիկը կը զարնուէր
պղնձեայ պատերէն անգամ մը մէկին անգամ մը միւ-
սին իր ամբողջ մարմինովը: Աւելի դիւրին է երե-
ւակայել քան նկարագրել հէք աղջկան անցուցած այն
ահաւոր բողբոջները պղնձեայ այդ խորամիջոցին մէջ,
ճօճուելով եւ ուժգնօրէն բախելով ասդին անդին ահ-
ռելի ու սարսափելի ցաւերու մէջ եւ միշտ ջարդ ու
փշուր ըլլալու վտանգին տակ:

Չանգակահարը կանգ առաւ, եւ, իր գործը կատա-
րողի գիտակցութեամբ դո՛հ եւ ուրախ էր: Անդին սա-
կայն ամէն մարդ շուարած կը թուէր որովհետեւ վայր-
կեանէ վայրկեան սպասուած զանգակին ձայնը չէր
հնչեր: Իսկ Գրամուէլ՝ այն հզօր մարդը՝ այս խոր-
հըրդաւոր յապաղումէն սրտնեղած կը մտածէր իւրօ-
վի թէ՛ խուլ եւ ծեր զանգակահար մը ինչպէ՞ս կրնար
յանդգնիլ չ'անսալու իր հրամանին: Ամէն մարդ սըր-
տաթունդ կ'սպասէր թէ ինչպէ՞ս պիտի վերջանար

խնդիրը քանի որ որոշեալ ժամանակը անցաւ եւ տակա-
ւին դանդակը չէր հնչեր :

Ահա այս հոգեկան տազնապալի վիճակի մէջ էին
մարդիկ՝ մանկամարդ աղջիկը արիւնշուռայ ու խղճա-
լի երևույթով մը Գրամուէլի առջեւը նետուեցաւ աղա-
ղակելով «Ներում, ներում, Տէ՛ր իմ, ներում շնորհէ,
այսօր պէտք չէ որ հնչէ դանդակը» : Գրամուէլ շուտով
հասկցաւ թէ ինչու չէր հնչած դանդակը, եւ, ի գին
ի՛նչ մեծ զոհողութեան : Երկաթէ մարդը սակայն կը
կրէր իր մէջը փափուկ սիրտ մը, անտարբեր չէր կըր-
նար կենալ սիրոյ այս տիպար արտայայտութեան ի
տես : Արտասուալից աչքերով էր որ ըսաւ. «Ով աղ-
ջիկս, քեզի շնորհեցի իր կեանքը, առ ու զնա սիրոյդ
առարկան, մեծ է սէրդ կեանք մը արժեւորու չափ» :

Ո՛ր վ սիրելի ընթերցող, եթէ ի վերեւ նկարագրուած
սէրը սքանչելի է, սակայն անհունօրէն աւելի սքանչե-
լի եւ մեծ է Քրիստոսի սէրը քեզի համար : Երբոր դու
մեղքի միջոցաւ մահացած էիր եւ մահուան անայլայ-
լելի վճիռը արձակուած էր Արդար եւ Սուրբ Աստուծ-
մէն, մեր Տէրը՝ ինքնաբերաբար քեզի հանդէպ իր ու-
նեցած մաքուր եւ անպատում սիրոյն մղումին տակ
թողուց իր երկնային փառքը, իջաւ վար, ալ աւելի
վճռական ու հաստատ որոշումով մը ըսելով. «Պէտք
չէ որ մահուան այս դանդակը հնչէ : Ես պիտի մեռնիմ
որ ան ապրի» : (Ա. Կոր. ԺԵ. 3) : Ուստի Ուաչի տե-
սարանը՝ Քրիստոսի այս անճառելի սիրոյն տեսարանն
է : Այսպէս Ան՝ մեղքերուդ համար բարձրացաւ իս-
չափայտին վրայ, անարգուեցաւ երկրէն եւ մերժուե-
ցաւ երկինքէն : Աղաղակեց մեղքերուդ մնշումին տակ
«Աստուած իմ, Աստուած իմ ինչո՞ւ դիս թողուցիր» :
Ամօթալի եւ դառն մահը ճաշակեց միեւնոյն նպատակի
համար : Տեսաւ Տէրը Յիսուսի այս աննման սէրը քեզի
հանդէպ եւ շնորհեց կեանքդ Անոր : Անտարբե՞ր ես այս
անդուգական սիրոյ հանդէպ : Բնութիւնը մինչեւ իսկ
անտարբեր չէր, այլ արեւը ծածկեց իր երեսը չտես-
նելու համար մարդոց այս անլուր ապերախտութիւնը

եւ քստմնելի արարքը, սակայն դուն քու երեսդ չես ծածկեր ամօթայի գործերուդ համար: Երկիրը յուրուած՝ շարժեցաւ ու քարերը պատուեցան, սակայն քու անզգայ ու քար սիրտդ չի շարժիր, չի պատուիր տակաւին: Ա՛հ, արդարեւ, եթէ չես ազդուիր այս սիրոյ տեսարանէն, անյուսօրէն կորսուած ես, որովհետեւ ուրիշ ոչ մէկ ոյժ չի կրնար շարժել քեզ: Միակ դարձանը սակայն այս անսիրտսելի սիրտիդ, նայիլ է Անոր դէմքին: Նայէ՛ ո՛վ մարդ, նայէ՛ այս արիւնլուայ դէմքին, ծակուած ձեռքերուն, խոցուած կողին: Հոն է յոյսդ, փրկութիւնդ ու կեանքդ, նայէ՛ հոն, մինչեւ որ Ան դառնայ սիրոյդ ու պաշտամունքիդ առարկայ եւ ըսես մեծն առաքեալ Պօղոսի հետ «Զիս սիրեց եւ իր անձը ինծի համար մատնեց, ո՛վ պիտի դատէ զիս Քրիստոսի սէրէն» (Գաղ. Բ. 20 եւ Հոով. Բ. 35):

(Վեր.) Խ. Թ. ՍԱՐԵԱՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ ՄԸ ՍԵԱԼԸ ԵՒ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆԸ

Անգամ մը Քրիստոնեայ երիտասարդ մը դեղագործ բարեկամ մը ունէր, որ աշխարհային եւ մեղսալից կեանք մը կ'ապրէր: Ամէն անգամ որ Քրիստոնեան անոր կը խօսէր Աստուծոյ եւ հոգեւոր նիւթերու շուրջ, երիտասարդ դեղագործը կը ծաղրէր կարգ մը անվայել կատակներով: Քրիստոնեան նեղուած ըլլալով անոր այս վարուելակերպէն, որոշեց ալ բնաւ չի խօսիլ անոր հոգեւոր խնդիրներու վրայով, մի գուցէ մարդարիտները խոզերուն առջեւ նետած ըլլայ: Վերջին անգամ երբ օր մը դնաց անոր խանութը, իր որոշումը անոր յայտնեց ըսելով, «Եղբայր, այս խնդիրը չվերջացուցած քեզի Աստուծոյ Գիրքէն ըսելիք մըն ալ ունիմ, ան ալ 50-րդ Սաղմոսին 15-րդ համարն է, — «Ու

նեղուքեան օրը ինձի կանչէ, ես քեզ պիտի ազատեմ, եւ դուն զիս պիտի փառաւորես: Մի մոռնար դայն»: Սակայն դեղազործը նորէն ծաղրեց եւ սկսաւ խնդալ:

Բաւական օրեր անցան երբ գիշեր մը դեղազործը գիշերապահ էր, դուռը յանկարծակի դօրաւոր կերպով դարնուեցաւ: Փոքրիկ աղջիկ մը դեղազիր մը բերած էր, իր հիւանդ մօրը համար: Դեղազործը չափազանց նեղուած այս վրդովումէն կէս քուն կէս արթուն վիճակի մէջ ելաւ, դեղերը կշռեց, խառնեց, եւ վաճառանիշը շիշին վրայ փակցնելով յանձնեց աղջկան: Աղջիկը շիշը բռնելով իր ձեռքին մէջ՝ սկսաւ վազել իր բոլոր ոյժով: Հագիւ թէ անիկա անյայտացած էր փողոցէն, եւ ինքը տակաւին կը տեղաւորէր դեղերու շիշերը, յանկարծ վախ մը եւ սոսկում մը եկաւ անոր վրայ: Ի՛նչ ըրած էր...: Ո՛հ, սարսափելի բան...: Անիկա սխալ շիշ մը գործածած էր: Փոխանակ ամօքիչ դեղի, յոյժ դօրաւոր թոյն մը տուած էր, որմէ ումպ մը խմել, ստոյգ մահ կը նշանակէր: Ան ալ ահաւոր տանջանքներով մահ...: Ցաւալին ան էր որ, նա՛ ոչ աղջկան ով ըլլալը, ո՛չ ալ հասցէն գիտէր: Անիկա աճապարանքով ինքզինքը դեղարանէն դուրս նետելով, մութ փողոցներու մէջ, անգամ մը աջ կողմ, անգամ մը ձախ կողմ վազեց աղջիկը գտնելու համար, սակայն ի գուր...: Անիկա շատոնց անհետացած էր: Եւ թերեւ, քանի որ այդչափ արագ կը վազէր, արդէն հասցուցած էր այդ թոյնը իր խեղճ մօրը, եւ տուած ալ էր անոր որ խմէ: Ասոր վրայ պաղ քրտինք մը պատեց խեղճ մարդուն երեսը: Անիկա մեծ տազնապի մէջ էր, եւ ինչ ընելիքը չէր գիտեր: Նոյն վայրկեանին, բարեկամին կողմէն իրեն տրուած համարը, Աստուծոյ խոստումը՝ յանկարծ փայլեցաւ իր յիշողութեան մէջ. «Ու նեղուքեան օրը ինձի կանչէ, ես քեզ պիտի ազատեմ, ու դուն զիս պիտի փառաւորես»: Դեղազործը անմիջապէս ծունկի գալով՝ սկսաւ ի սրտէ աղօթել այն Աստուծոյն որուն անունը յաճախ արհամարհած էր:

Նա կ'աղօթէր, որ իր խոստմանը համեմատ ազատէ զինքը այս տաղնապէն:

Երբ աղօթքը լմնցուց, դուռը նորէն դարնուեցաւ: Երբ դուռը բացաւ, ի՛նչ տեսնէ: Ո՛հ, ի՛նչ դարմանալի բան. դեղը տանող աղջիկը, կոտրած շիշին մէկ կտորը ձեռքը՝ կը սպասէր դռան ետեւ: Աղջիկը երբ դեղագործը տեսաւ՝ լալով ըսաւ, «Ո՛հ, տէր իմ, ինձի ներէ: Ես այնչափ արագ կը վաղէի որ փողոցին մէջ ինկայ, շիշը կոտրեցաւ եւ դեղը բոլորովին թափեցաւ:» Դեղագործը չի կարենալով իր զգացումները զսպել, ըսկըսաւ ինքն ալ լալ, եւ փառարանել այն Աստուածը՝ որ այնչափ շուտ եւ անմեջական կերպով սխառասխանած էր իր աղօթքին, եւ զինքը ազատած էր, ցմահ մարդասպանութեան սարսափէն ու տաղնապէն:

Այս համարը, եւ այս իրական մեջադէպը փրկութեան պատճառ եղաւ դեղագործին: Ո՛հ, երանի թէ՛ ո՛վ ընթերցող, դուն ալ փորձէիր Աստուծոյ խօսքը, եւ պիտի տեսնէիր որ բաւական ճշմարտութիւն են Անոր խօսքերը:

Հաւատալ Արարչութեան՝ անհրաժեշտ պէտք մըն է մարդկային մտքին, եւ սոյն պէտքն է ապացոյց Արարչութեան իրակամութեան:

Ժ. Ժ. ՌՈՒՍՕ

ՏԵՈՒՐ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Կը պատմուի թէ ատենօք թաղաւոր մը կար, որ ոչ կը ժպտէր, եւ ոչ ալ կ'ուրախանար, այլ ամէն ատեն եւ ամէն պարագայի մէջ խիստ մտածկոտ եւ մեղամաղձոտ էր: Թաղուհին շատ նեղուած անոր այս վիճակին՝ ուղեց պատճառը հասկնալ այս տեւական տխրութեան, եւ թաղաւորին եղբայրը զրկեց արքային: Թաղաւորը՝ «Վաղը կը հասկնաս» ըսելով՝ զրկեց իր եղբայրը: Նա խորունկ մտածեց եւ մեծ փոս մը փորել սուլաւ, եւ պատուիրեց որ փոսին բերանը գոցեն հին եւ փտած

տախտակներով: Տախտակներուն վրայ վերէն շատ բարակ դերձանով մը կախեց երկասյրի սուր մը, որուն ծայրը դէպի վար դարձած էր, սուրին տակը դրաւ աթոռ մը, որուն առջեւ կար համադամ կերակուրներով, բաղմատեսակ անուշեղէններով եւ պտուղներով զարդարուած ձօխ սեղան մը: Երբոր եկաւ, հետեւեալ օրը, թագաւորին եղբայրը, նստեցուցին զանիկա աթոռին վրայ, շրջապատուած չորս զինուորներով, որոնք ձեռքերնին ունէին պատեանէն հանուած մերկ սուրեր:

Թագաւորը ըսաւ իր եղբորը, «Ցնծա՛՛ եւ ուրախացիր, ո՛ր՛ վ իմ եղբայրս: Կե՛ր, իմէ՛՛ եւ խնդա՛՛, քանզի ախորժելի բաներ կան առջեւդ»: Սակայն անիկա պատասխանելով ըսաւ, «Ո՛ր՛ տէր իմ թագաւոր, ինչպէ՞ս կրնամ ուրախ ըլլալ, քանի որ ամէն կողմէն վրտանդներով եւ սուրերով շրջապատուած եմ»: Այն ատեն թագաւորը ըսաւ, «Տե՛ս, այդ վայրկեանին քու վիճակդ ինչ որ է, իմ վիճակս ալ նոյնն է ամէն ատեն: Երբ աչքերս վիբ վերցնեմ, կը տեսնեմ մեծ եւ ահաւոր ինչպէս նաեւ արդար Դատաւար մը, որուն՝ բոլոր խորհուրդներուս, խօսքերուս եւ դործերուս հաշիւը պիտի տամ, որուն սուրը կախուած կը կենայ գլխուս վրայ: Եթէ վարը նայիմ, դժոխքիմ չմարող կրակը եւ անվախճան տանջանքները կը տեսնեմ, ուր պիտի նետուիմ եթէ մեռնիմ մեղքերուս մէջ: Եթէ ետեւս նայիմ, կը տեսնեմ իմ ըրած բոլոր մեղքերս, ինչպէս նաեւ անօգուտ կերպով անցուցած ժամանակներս: Եթէ առջեւս նայիմ, կը տեսնեմ ինչպէս մահը օրէ օր աւելի մօտ կուգայ մարմինիս: Եթէ աջ կողմս նայիմ, կը տեսնեմ ինչպէս խիղճս կը մեղադրէ զիս աշխարհի մէջ բոլոր ըրածներուս, ինչպէս նաեւ բոլոր պարտադանցութիւններուս համար: Եթէ ձախ կողմս նայիմ, կը տեսնեմ ինչպէս արարածները կ'աղաղակեն, ինձմէ վրէժժ առնելու համար, փոխան իմ ըրած անիրաւութիւններուս: Ուստի ալ մի՛ դարմանար թէ, ինչու ուրախութիւն մը չեմ գտներ աշխարհի մէջ եղած բաներէն, եւ միշտ տխուր եւ մեղամաղձոտ եմ:» Թագա-

ւորին ըսածները թէպէտ շատ շիտակ էին, եւ այդ իրականութեան տակ ոչ ոք կրնայ ուրախանալ, բայց ան՝ որ Յիսուսն ունի իր մէջ, տարբեր ուրախութիւն մը ունի:

Մտահոգութիւնը մարդուս կեանաց թոյնն է: Պիէր

ԻՆՉՊԷՍ ԱԶԱՏԵՑԱԻ ԼՈՍՆՑԵՌՈՒ,

Կը պատմուի թէ Գաղիական յեղափոխութեան ատեն Լոանցեոսով անուանով երիտասարդ մը իր վասակութեան իբր պատիժ մահուան վճիռը կ'ընդունի: Չի գլխատուած՝ մի քանի օր բանտը դըրուեցաւ: Երիտասարդը ունէր հայր մը, որուն մէկ հատիկ գաւակն էր ինքը: Նա երբ իր որդւոյն չարագուշակ լուրը լսեց, չափազանց տրտմած՝ դնաց աղաչեց բանտապետին՝ որ թոյլատրէ իր որդւոյն հետ կենալու բանտին մէջ, մնացած մի քանի օրուան ժամանակամիջոցին: Խնդիրքը կատարուեցաւ: Գլխատման օրուան նախօրը գիշերը խորունկ քուն մը եկաւ Լոանցեոսի վրայ, մինչ հայրը ամբողջ գիշերը կը հսկէր զայն, արտասուաթոր աչքերով: Բանտապետը արշալոյսէն առաջ բանտը եկաւ, եւ այն օրը գլխատուելիք անձերու անուանները կարդալով՝ մեկնեցաւ: Երբ Լոանցեոսին անունը կարդացուեցաւ, հայրը առանց վարանելու ոտքի ելաւ, որպէս զի որդւոյն տեղ ինքը մեռնի: Անիկա շուրջիններուն կասկած չտալու համար չհամարձակեցաւ որդին գրկելու կամ համբուրելու, այլ հոն գտնուողներէն ոմանց ծածկաբար պատուիրեց ու ըսաւ, «Կ'աղաչեմ, երբոր տղաս արթննայ, միսիթարեցէք, ու քաջալերեցէք զայն որպէս զի իմ մահս անօգուտ չըլլայ»: Բանտարկեալները տեսնելով այս հօրը զարմանալի սէրը եւ դիտաւորութիւնը, սկսան լալ, Հայրը երբ կախազան պիտի բարձրանար, ազսպրեց իր մօտը գտնուողներէն մէկուն՝ ըսելով՝ «Ըսէ՛ք, իմ գաւկիս, որ անգամ մըն ալ

վտանգի չենթարկէ իրեն շնորհուած այս կեանքը», ապա՝ «Ո՛վ Աստուած, իմ սիրելի դաւակս դուն պահէ» ըսելով՝ հողին աւանդեց:

Ո՛հ, ինչ անհուն սէր մըն է այս հօրը արարքը, որ երբեք մարդ կրնայ ցուցադրել: Սակայն յիշէ որ այս հօրը սէրը տակաւին շատ աղօտ եւ նսեմ մէկ օրինակն է այն անհուն եւ հիանալի սիրոյն, զոր յայտնուեցաւ յաչիմ վրայ: Հոս կը տեսնենք որ հայր մը կը յօժարի իր սիրելի, մէկ հատիկ որդւոյն համար մեռնիլ, իսկ Գողգոթայի խաչին վրայ կը տեսնենք Աստուծոյ միածին Որդին, որ կը մեռնի ապստամբներուն, թշնամիներուն եւ մեղաւորներուն համար, որ այլեւս անոնք չի մեռնին: Այս ձրի շնորհքը ընդունելով երախտապարտ եղա՞ծ ես, թէ ոչ նորէն դատապարտուած պիտի մեռնիս:

ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆ ԱՆՊԱՏՄԵԼԻ

Անգլիոյ քաղաքներէն մէկուն մէջ կ'ապրէր դերասանուհի մը, որ համբաւաւոր եղած էր շատ մը թատերավայրերու մէջ: Օր մը, երբ այս դերասանուհին կ'անցնէր փողոցի մը մէջէն, մօտակայ տնակի մը մէջէն եկող երգի մը ձայնը իր ուշադրութիւնը գրաւեց: Հետաքրքրուած մօտեցաւ դէպի տնակը եւ բաց դռնէն ներս մտաւ: Տեսաւ որ քանի մը հողի կային հաւաքուած եւ ամէնքը միասին սա երգը կ'երգէին.—

«Բաց դուռ մը կայ, որուն մէջէն խաչին փայլունութիւնը,

Մեզ ցոյց կուտայ ամէն ատեն Փրկչին Մեծ ԳթՈՒԹԻՒՆԸ:»

Եղանակը պարզ եւ անուշ էր: Երգին խօսքերը, մա'նաւանդ խմբերգին սա տողը գրաւեց իր միտքը, եւ դպաւ իր սրտին.—

«Ո՛հ, ԳՈՒԹ ԱՆՊԱՏՄԵԼԻ, իրա՞ւ.

Այն դուռն ԻՆԾԻ՞ ՀԱՄԱՐ բացաւ:»

Դերասանուհին պահ մը անշարժ մնաց հոն: Տան տիկնոջ հրաւէրին անսալով՝ նստաւ աթոռի մը վրայ, եւ մտիկ ըրաւ անոնցմէ մէկուն ազօթքը: Թէ եւ աստիկա նոր, եւ քիչ մըն ալ անախորժ բան մըն էր իրեն համար, սակայն անոնց մէջ տեսաւ անկեղծութիւն մը՝ որ իրեն աղբեց խորապէս: Քիչ յետոյ այս տնակը թողուց եւ դնաց, բայց երգին խօսքերը իր մտքէն չէին ելլեր:

«Ոհ, Գուրք անպատմելի, իրա՞ւ, Այն դուռն ինձի՞ հաւաք բացաւ»:

Որոշեց երգարան մը դնել, որուն խօսքերը այդ երգարանին մէջ կը գտնուէին: Շատ անգամներ կարգաց այդ պարզ խօսքերը, եւ ամէն անգամ կը հարցնէր, «Իրա՞ւ է որ այդ սիրոյ դուռը ինձի համար ալ բացուած է»: Յետոյ սկսաւ Աւետարանի քարոզութիւններուն հետեւիլ, եւ կարգալ իր անհոգարար թողուցած Ս. Գիրքը: Ուստի խոնարհութիւնով եւ զղջումով ծընրադրեց Աստուծոյ առջեւ եւ ընդունելով Աստուծոյ ճրիչնորհքը, նոր ստեղծուած մը եղաւ: Ալ չէր կրնար առաջուան գործը շարունակել: Մտադրեց դերասանութեան գործը ձգել միանգամ ընդ միշտ: Քիչ մը ատեն ներում խնդրեց թատերաբեմին վրայ չերեւնալու համար, առանց հասկցնելու իր ապաշխարութիւնը, կամ զանիկա վերջնականապէս ձգելու գիտաւորութիւնը: Բայց կարելի չեղաւ:

Առաւօտ մը թատրոնի տնօրէնը զինքը կանչելով աղաչեց որ շաբաթ մը վերջը կատարուելիք ներկայացման մէջ նշանաւոր անձի մը դերը ստանձնէ: Դերասանուհին, այս անգամ քաջարար ըսաւ, թէ ինքը որոշած է անգամ մըն ալ թատերաբեմին վրայ չերեւնալ, եւ պատճառն ալ յիշեց անոր: Տնօրէնը ի գուր աշխատեցաւ ծաղրական եւ հեղինական շեշտերով փոխել դերասանուհիին միտքը: Նա վստահ գիտէր թէ անբուժելի վնաս մը պիտի ընէր, իր այս մերժողական դիրքով, բայց ԱՆՈՐ սիրոյն համար ամէն վնաս յանձն առած էր: Վերջապէս տնօրէնին խնդրանքները մերժելու ան-

կարող ըլլալով, խոստացաւ երեւնալ որոշուած իրիկու-
նը թատերարեմին վրայ: Իր ստանձնած դերը կը պա-
հանջէր որ բեմին վրայ առաջին անգամ երեւնալուն
պէս երգ մը երգէ: Երբոր վարագոյրը բացուեցաւ,
նուագախումբը անմիջապէս սկսաւ ձայնակցելու, բայց
դերասանուհին կեցաւ բեմին վրայ լուռ եւ անշարժ:
Նուագախումբը երկրորդ և երրորդ անգամ սկսաւ ձայ-
նակցելու, բայց տակաւին ան լուռ եւ անշարժ կը կե-
նար: Քիչ վերջը նա իր ձեռքերը միացուցած, աչքերը
վեր՝ իր Փրկչին դարձուցած, հրեշտակային պարզու-
թեամբ եւ անմեղութեամբ սկսաւ երգել, լուրջ եւ սրբ-
տայոյդ, մինչ արցունքները կը թափուէին այտերէն
վար:—

«Ո՛հ, ԳՈՒԹ ԱՆՊԱՏՄԵԼԻ, իրա՞ւ. Այն դուռն ին-
ծի՞ համար բացաւ:»

Ներկայացումը անմիջապէս վերջացաւ: Շատեր
սկսան խորհիլ իրենց ճամբաներուն մասին՝ դարմանա-
լով Տէրոջը գորութեան վրայ, որ այսպէս փոխած էր
այսչափ ինկած մէկը, որ յայտնապէս կորստեան ճամ-
բուն մէջ կը քայլէր:

ԱՐՔԻՊՈԼԻՏ ՊՈՅԼ

Ասկէ 90 տարի առաջ, Կլասիօ քաղաքին մէջ աղ-
նուականներու դասակարգէն կազմուած գլըպ մը կար:
Ասոնք բացէ ի բաց թուղթ խաղալով, գինովութիւ-
նով, հայհոյութիւնով եւ դեղխութիւնով կ'անցնէին ի-
րենց շարթական հաւաքոյթը:

Ասոնց մէջ ամենափայլուն անդամն էր, Արքիպըլտ
Պոյլը: Չկար գիտութիւն մը որ շատ բարձր ըլլար իր
տաղանդին համար: Սակայն դժբաղդաբար, ան ին-
կաւ ամենանուստ եւ անարգ մակարդակի մը վրայ:
Անոր վայելուչ դէմքը, հանճարը, զուարթամտութիւ-
նը եւ հարստութիւնը իր անկման պատճառները եղան:
Հաղիւ 25 տարեկան էր, երբ անիկա կատարեալ ստա-
հակ մը դարձած էր:

Արքիպրլտ Պոյլ, գիշեր մը, երբ տարեկան հանդէսին տուն դարձաւ, եւ անկողինը մտաւ քնանալու համար, երազ մը տեսաւ: Իր երազին մէջ տեսաւ որ մինչ ինքը դեռ իր հռչակաւոր սեւ ձիուն վրայ հեծած էր եւ դէպի տուն կը ճամբորդէր, յանկարծ մէկը մօտեցաւ իրեն եւ ձիուն սանձը բռնեց եւ հրամայեց, «Դուն հիմա հետս պիտի երթաս»: Պոյլ՝ գիշերուան մութին չկրցաւ որոշապէս տեսնել անոր անձնական երեւոյթը: Սակայն կարգ մը հայհոյութիւններ տեղացնելով՝ ջանաց ձիուն սանձը անոր ձեռքէն ազատել, բայց անկարելի...: Պոյլ մտրակեց ձին ազատուելու համար այս բռնակալէն. սակայն ի դուր...: Թէեւ ձին հովի արագութեամբ կը վազէր, սակայն այն խորհրդաւոր, կիսովին տեսանելի առաջնորդը դեռ իր առջեւն էր: Պոյլը սկսաւ կատաղաբար մտրակել քաջ ձին, որ օձիքը ազատէ այս օտարականէն, սակայն անօգուտ: Ձին անգամ մըն ալ ցատկեց եւ արագօրէն վազեց, անանկ որ մազ մնաց անասունին վրայէն վար պիտի իյնար: Պոյլ կատարեալ յուսահատ աղաղակեց, «Ու՞ր, ու՞ր կը տանիս դիս: Ու՞ր եմ ես, ու՞ր կ'երթամ»: «Իժոխք...» ըսաւ նոյն երկաթեայ ձայնը: Քիչ յետոյ անյուսութեան եւ ցաւի սոսկալի, աններդաշնակ հեծեծանքները եւ ողբերը լսելի եղան: Հոն բազմութիւններ, բազմութիւններ կային որոնք իրենց ակռաները կը կրճտէին խօլ վհատութեան անյուսութիւնով, որոնք կ'անիծէին իրենց ծննդեան օրը, որոնց յիշողութիւնը մտաբերել կուտար իրենց բոլոր կորսուած առիթները եւ բոլոր նախատուած անարգըւած ու մերժուած շնորհքները: Հոն մաւռնայի գերին կ'ողբար՝ իր հոգին անօգուտ ոսկիի հետ փոխանակելու յիմարութեան համար: Հոն տեսաւ կենդանի, հրեղէն օձը որ ոլորուած էր մարդոց մերկ մարմինին վրայ: Հոն հանգիստ չկար, հոն յոյս չկար, հոն վերջ չկար:

Պոյլ՝ սարսափահար՝ այս տեսարանէն՝ պաղատեցաւ իր գերերկրային առաջնորդին որ դուրս հանէ

դինքը այն տեղէն: Դեւը ժանտատեսիլ հեզնածիծաղով մը ըսաւ, «Գնա՛, ուրեմն, բայց, ՏԱՐԻ ՄԸ ԵՒ ՕՐ ՄԸ ՎԵՐՋԸ ՔՈՒ ՀԵՏԴ ԵՆՈՐԷՆ ՊԻՏԻ ՄԻԱՆԱՆՔ, ալ չգատուելու պայմանաւ»:

Պոյլը արթնցաւ, եւ անանկ զգաց թէ դեւին վերջին խօսքերը կենդանի եւ հրեղէն տառերով դրուած էին անոր սրտին եւ ուղեղին վրայ: Աս երազին սոսկումէն ան հիւանդացաւ, եւ մի քանի օր նա չկրցաւ ելլել անկողինէն: Ան որոշեց որ բոլորովին եւ յաւիտեան ձգէ Գլխալը, նա՛մանաւանդ գալիք տարեկան հանդէսը: Բայց իր ղեղխութեան ընկերները շուտով վաղեցին խմբովին անոր քով, եւ երբ հասկցան անոր հիւանդութեան իրական պատճառը, սկսան ծաղրել եւ ետ դարձնել դինքը, իր որոշումներէն: Պոյլ ահամայ հետեւեցաւ անոնց, բայց ան բնազդային սոսկումով մը խոյս տալ կ'ուզէր տարեգլխի հանդէսէն: Բայց հակառակ իր բիւրաւոր երդումներուն եւ որոշումներուն, նա ինքզինքը նոյն օրը հանդէսին սեղանին առջեւ գտաւ: Անոր սիրտը տակն ու վրայ եղաւ երբ լսեց նախադահին սա խօսքերը, «Պարոններ, այս տարի նահանջ տարի է, ուստի մեր վերջին տարեկան հանդէսէն ի վեր ՏԱՐԻ ՄԸ ԵՒ ՕՐ ՄԸ եղած է»: Երազին մէջ տեսած հրեշային դեւին խօսքերը միտքը եկան, եւ բոլոր մարմինը սկսաւ դողալ: Նա ուղեց ելլել անմիջապէս, ու փախչիլ: Սակայն հեզնածիծաղները...

Գիշերը աղջամղջային ու տրտում էր: Պոյլ յուզուած ջիղերով ու երերացող ուղեղով ելաւ ձիուն վրայ տուն վերադառնալու: Հետեւեալ առտու, ամէնուն ծանօթ սեւ ձին կ'արածուէր ճամբուն եզերքը Պոյլի տունէն քիչ մը հեռուն, իսկ մի քանի կանգուն անդին կը պառկէր Պոյլին անկենդան դիակը:

Թարգ. Անգլիերէնէ

Երանի թէ այս պատմութիւնը ազդարարութիւն մը ըլլար շատերուն որ նոյն ճամբուն մէջ կը քալեն,—

մեղաց եւ անբարոյականութեան տիղմին մէջ, — անգամ մըն ալ շեշտելով թէ, «Աստուած ծաղր չըլլար», եւ թէ «մեղքին վարձքը մահ է»:

ՍՈՒՐԲԻՆ ՇՈՒՔԸ

Կը պատմուի թէ շատ ժամանակ առաջ, սուրբ մը կար այնքան բարի, այնքան խոնարհ, որ երկնքի հրեշտակներն անգամ դարմանքով լեցուած՝ վար իջան տեսնելու դայն: Սուրբը պարզ կեանք մը կ'ապրէր, եւ ուր որ կ'երթար առաքինութիւն կը սփռէր իր շուրջը՝ ինչպէս աստղը՝ լոյս, կամ ծաղիկը՝ բոյր կը սրբոնէ, առանց իր գիտնալուն իսկ: Աս մարդուն ամբողջ օրուան գործերը երկու բառերու մէջ կ'ամփոփուէին — տալ եւ ներել, բայց սուրբին բերնէն այս բառերը չէին լսուեր բնաւ, այլ կ'արտայայտուէին իր ժպտէն, համբերութենէն, եւ գործած բարիքներէն:

Օր մը հրեշտակները ըսին Աստուծոյ, «Ով Տէ՛ր, շնորհէ աս մարդուն հրաշքներ գործելու պարգևը»: Աստուած ըսաւ, «Շատ աղէկ, հարցուցէք իրեն թէ ի՞նչ կ'ուզէ»: Հրեշտակները ըսին սուրբին, «Կ'ուզե՞ս որ կարողութիւն տրուի քեզի, որ ձեռքդ հիւանդներուն դպածին պէս բժշկուին»: «Ոչ», ըսաւ սուրբը, «Աւելի կ'ընտրեմ որ Աստուած ընէ այդ գործը»: «Կ'ուզե՞ս որ չար հոգիներ դարձի բերես, եւ անոնց քայլերը բարի ճամբու մէջ ուղղես»: «Ոչ», ըսաւ սուրբը, «Ատիկա հրեշտակներուն կոչումն է»: «Կ'ուզե՞ս որ», ըսին հրեշտակները, «համբերութեան տիղար մը դառնաս, այնպէս որ քու առաքինութիւններդ փայլին, եւ մարդիկ դէպի քեզ ձգտին»: «Ոչ», ըսաւ սուրբը, «Եթէ մարդիկ դէպ ինծի ձգտին, Աստուծմէ կը հեռանան»: «Հապա ի՞նչ կ'ուզես», ըսին հրեշտակները: Սուրբը ըսաւ, «Փափաքս է որ Աստուած իր շնորհքը ինծի տայ, եւ ատով ամէն բան իմս կ'ըլլայ»: «Ոչ», ըսին հրեշտակները, «Հրաշք մը պէտք է ինդրես, եթէ ոչ, առանց քու խնդրելուդ իսկ պիտի տրուի ատիկա

քեզի» : «Շատ աղէկ, ուրեմն», ըսաւ սուրբը, «Կ'ուզեմ որ շատ բարիք ընելու կարողութիւնը ունենամ, առանց իմ գիտնալու» : Հրեշտակները շուարեցան, եւ իրարու հետ խորհրդակցելէ ետքը, հետեւեալը ընել որոշեցին. — ամէն անգամ որ սուրբին շուքը իր ետեւը իյնայ, կամ մէկ կողմը որ ինք չի տեսներ, շուքը գորութիւն ունենայ հիւանդութիւններ բժշկելու, ցաւեր դարմանելու, տրտմածները մխիթարելու : Հրեշտակներուն որոշածին պէս եղաւ. այնպէս որ սուրբը ուսկից որ անցնէր, շուքին գորութեամբը չոր գետիններ կը կանանչանային, խամրած բոյսեր կ'սկսէին բողբոջիլ, ցամքած առուակներէն գուլալ ջուր կը վազէր, հիւանդոտ մանուկներու տժգունած երեսները կը կարմրէին, եւ թշուառ մայրերու սրտերը ցնծութեամբ կը լեցուէին : Բայց սուրբը այդ մասին բան մը չէր գիտեր : Իր սովորականին պէս կ'ապրէր առօրեայ կեանքը. եւ կը շրջէր առաքինութիւններ սրբունելով շուրջը : Եւ մարդիկ յարգելով սուրբին խոնարհութիւնը իրեն կը հետեւէին, ու բան մը չէին ըսեր իր գործած հրաշքներուն վրայով : Եւ ժամանակէ մը ետքը սուրբին անունն անգամ մոռցան, եւ կոչեցին զայն Սուրբ Եւսէ :

Աս մարդուն միայն անունը չէր որ սուրբ էր, այլ սիրտը սուրբ էր, անոր համար արժանի էր սուրբ կոչուելու : Փող մի՛ հնչեցնէք, թմբուկ մի՛ զարնէք ձեր առաքինութիւնները եւ գործած բարիքները աշխարհին հռչակելու համար : Ձեր սիրտը սուրբ թո՛ղ ըլլայ, յետոյ ձեր խօսքերն ալ, գործքերն ալ, ապրած կեանքն ալ պիտի սրբանան, եւ առանց ձեր գիտնալուն՝ ձեր շուրջը սրբութիւն պիտի սփռէք :

Քնար

ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՕՐ ԵՐԱԶԸ

Աստուածամայրը Յիսուս մանկան հետ օր մը Յորդանան գետին եզերքը պտտելու ատեն, ջուրին հմայքէն կախարդուած կանաչ խոտին վրայ նստաւ իր գաւ-

կին դիմաց, ուր պահ մը կը հիանար իր մանկան անմեղ դէմքին: Այսպէս ջուրի եւ սիրոյ հեշտօրօր ալիքներէն տարուբեր՝ մրափել սկսաւ տիրամայրը, ու քիչ վերջը անուշ քունի մէջ թաղուեցաւ: Թէպէտ սկիզբը ներա դէմքին վրայ երկնային խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն կը փայլէին, բայց յանկարծ ճակտին վրայ կնճիռներ շինուեցան, եւ ջղային արտասուվոր ցնցումներ մատնեցին թէ ներքին ի՞նչ յուզումնալից վայրկեաններ կ'անցնէր ան:

Վեր ցատկեց իսկոյն ինկած տեղէն, եւ սփոփանքի խորունկ, երկա՛ր հառաչանք մը արձակեց երբ տեսաւ Յիսուս իր տեղը նստած: Հովէն քշուած տերեւի մը պէս կը դողդղար: Տղան հարցուց, դուրդուրանքի անուշ շեշտով մը, — «Ի՞նչ կայ, մա՛յր, ինչո՞ւ այսքան խռոված ես:» Մայրը երկար ատեն լուռ եւ անխօս իր գաւկին յառելէ յետոյ՝ սկսաւ պատմել լալապին —

«Երազ տեսայ, զաւակս: Մեծ բազմութիւն մը կար, ամբոխ մը որ կը պոռար շարունակ, «Սաչը հանէ՛, խաչը հանէ՛ ատիկա»: Անմիջապէս հիւանը եկաւ որ կախաղան մը պատրաստէ, դարբինը՝ դամեր՝ եւ պարտիզպանն ալ՝ փուշէ պսակ մը: Մերկացուցին քեզ, մորթի կեղեւեցին եւ քեզ խաչին դամեցին, իմ ալ աղիքներս զալարուեցան եւ նուաղած դետին ինկայ»:

Յիսուս լուրջ եւ մտախոհ ըսաւ, — «Ճիշդ է. այս բաները օր մը պիտի պատահին իրաւամբ:»

Մայրը իր անմխիթար լացը շարունակելով կ'ըսէր, «Զէ՛, զա՛ւակս, չէ՛, հրեշտակն ինծի յայտնեց թէ, Աստուած քեզի պիտի տայ մեր հօր Դաւիթին աթոռը, ու Դուն Հրէից թագաւորը պիտի ըլլաս:»

Յիսուս կտրուկ եւ որոշ շեշտով մը յարեց, «Մա՛յր, իրականը տեսած երազդ է: Ես աշխարհ եկայ որպէս զի մեռնիմ, եւ ուրիշները ապրին յաւիտենական կեանքի մէջ:»

Վ. Պէկեան

ՔԱՐԵՐԸ
(Աւանդութիւն)

Երկու կիներ ծերունիի մը քով եկան խորհուրդ հարցնելու: Մէկը ինքզինքը մեծ մեղաւոր մը կը համարէր: Ան երիտասարդ ատենը դաւաճանած էր ամուսնոյն եւ անընդհատ կը տառապէր: Միւսը իր ամբողջ կեանքը դրուած օրէնքներու համաձայն անցուցած ըլլալով՝ ինքզինքը ոչ մէկ բանով մեղաւոր կը համարէր, ու դո՛ւ էր ինք իրմէն:

Ծերունին երկու կնոջ ալ պարագաները իմանալով ըսաւ առաջինին, «Գնա՛, ստրուկդ Աստուծոյ, եւ ցանկապատին քովէն խոշոր քար մը առ ու ինծի բեր...: Իսկ դուն, ըսաւ միւսին, որ ոչ մէկ մեղք կը յիշես, կըրցածիդ չափ քարեր բեր ինծի, միայն թէ փոքրիկ քարեր:» Կիները կատարեցին ծերունիին հրամանը, մէկը խոշոր քար մը բերաւ, միւսը պարկ մը լեցուն մանր քարեր: Ծերունին քարերը գննելով ըսաւ, «Թող ամէն ոք քարերը առնէ, եւ թո՛ղ դնէ ճիշդ այն տեղը, ուսկից որ առած էր:» Կիները կատարեցին ծերունիին հրամանը անմիջապէս: Առաջինը դրաւ քարը ճիշդ առած տեղը, իսկ երկրորդը չի կըրցաւ յիշել թէ որ քարը ուսկից առած էր, եւ լեցուն պարկը կոնակին ծերունիին քով դարձաւ:

Ծերունին ըսաւ, «Նոյն է նաեւ մեղքերու վերաբերմամբ: Դուն կը յիշէիր քու մեղքդ, ու խղճիդ ու մարդոց խայթերը կ'ղղայիր, անոր համար խոստովանեցար, խոնարհեցար, եւ ազատեցար մեղքի հետեւանքներէն:» «Իսկ դուն», դարձաւ ծերունին այն կնոջ որ փոքրիկ քարերը ետ բերած էր, «փոքր մեղքեր դորձած էիր, եւ չէիր յիշեր զանոնք, եւ անոր համար ալ չի զղջացիր անոնց համար, վարժուեցար փոքրիկ մեղքերով լեցուն կեանքի մը, եւ դատապարտելով ուրիշներուն մեղքերը, ալ աւելի խրուեցար քուկիներուդ մէջ: Ամէնքս ալ մեղաւոր ենք ու պիտի կորսուինք եթէ չապաշխարենք:»

Լէօ Թօլսթոյ
Թրգով. վ. Հրապետակ

ԻՆՉՊԷՍ ԱՊԱՇԽԱՐԵՑ ԳԱՄԱՂԻՒՆ

Գամաղիէլ ութ օրէ ի վեր Ղազարոսի տունն էր . ամէն հանգիստի, եւ դորովալիբ խնամքի առարկայ : Սակայն եւ այնպէս, ժամանակ ժամանակ կը խորհէր, «Երբ բոլորովին վէրքերս դոցուին, դրամը կը վերցընեմ ու փախուստ կուտամ . . . » :

Օր մը Ղազարոս ալ սովորականէն կանուխ վերադարձաւ ազարակէն եւ քոյրերուն ըսաւ, «Վարդապետը այս երեկոյ մեզի պիտի դայ, եւ մեր քով պիտի ընթրէ . . . » :

— Ի՞նչ բախտաւորութիւն, դոչեց Մարթա, եւ ըսկըսան Ղազարոս եւ երկու քոյրեր պատրաստութիւն տեսնել : Եւ այսպէս Գամաղիէլն ալ սեղանին մօտիկը պառկեցուցին :

Ի՞նչ վերջը հասակագեղ, կորովի ու միանգամայն դրաւիչ դէմքով երիտասարդ մը ներս մտաւ : Նորեկը կոնքի մէջ լուացուելով նստաւ Ղազարոսի մօտիկը, եւ նշմարելով Գամաղիէլը հարցուց թէ, ո՞վ էր այդ տղան : Ղազարոս կամացուկ մը ականջէն քանի մը բառ փսփսաց : Վիրաւորը չլսեց . . . :

Այն ատեն հիւրը, զոր Յիսուս կը կոչէին, վայրկեան մը անոր նայեցաւ շեշտակի՝ իր սեւ ու երկար աչքերով . . . : Ո՞հ, այդ նայուածքը, ա՛յնքան անուշ ու հմայող ու միանգամայն այնքան սուր էր որ կը խուզարկէր Գամաղիէլին հոգին եւ կը յուզէր զայն : Ընթրիքը լմնցած էր . . . : Գիշերը վրայ հասաւ . Մարթա սեղանը վերցուց : Ղազարոս եւ Յիսուս կը խօսակցէին ու Մարիամ անոնց առջեւ նստած՝ Վարդապետին խօսքերը կը լսուէր : Վարդապետը կը խօսէր, գղջումի, քաւութեան, ու վերստի՞ն ծննդեան վրայով, եւ Գամաղիէլ ծայրայեղ յուզումի կը մատնուէր, չէր կրնար ինքզինքը պահել այն աչքերէն, որ կարծես այտերը կը քննէր եւ ամէն ծածուկ բաներ կը հասկնար : Վերջապէս, նա որոչեց որ վաղը խօսի Ղազարոսին : Կ՛զգար թէ, հարկ էր այլ եւս ճշմարտութիւնը խոստո-

վանիլ, նոյն իսկ եթէ դուրս նետուէր այդ տունէն ուր
անցուցած էր կեանքին միակ անուշ ու մաքուր
ժամերը :

Առտու կանուխ երբ Ղազարոս ազարակը երթալու
վրայ էր, Գամաղիէլ կանչեց զայն հեղձամղձուկ ձայ-
նով մը, «Կ'ուղէի... քիչ մը խօսիլ հետդ...» «Ի՞նչ
բան, ի՞նչ ունիս...» :

«Դու զիս ներս առիք, ասպնջականեցիք յարկիդ
տակ ու խնամեցիք, սակայն ես երբեք արժանի չէի
ատոր... : Ես ապաստան խնդրող խեղճ որբ մը չեմ,
ինչպէս ըսած էի... : Ես եկած էի... որովհետեւ գի-
տէի թէ՛ դրամ կար քովդ... նպատակս էր գողնալ եւ
սպաննել... ահաւասի՛կ :»

Գամաղիէլին գոյնը նետած՝ Ղազարոսին զայրոյ-
թին կը սպասէր... : Սակայն, Ղազարոս առանց բար-
կանալու հանդարտ ձայնով մը ըսաւ, «Ես այդ գի-
տէի...» — «Ինչպէ՞ս գիտէիր...» :

— Խեղճ տղաս, անվնաս մուրացիկ մը պիտի չի
գտր երբեք ասպնջականութիւն խնդրել՝ դանակ մը պա-
հած լաթերուն տակ... :

— Ուրեմն գտա՞ք դանակը... :

— Այո, գտանք պատմուճանիդ մէջէն. թող որ՝
դու ջերմ ունէիր եւ... դառանցանքիդ մէջ ամէն բան
խօսեցար :

Գամաղիէլ մըմնջեց, «Դուք գիտէի՛ք... գիտէի՛ք
... ու զիս վար դրիք, վէրքերս պատեցիք, ու բարե-
կամի պէս վարուեցաք հետս. բայց ինչո՞ւ... ին-
չո՞ւ...» :

Ղազարոս ձեռքը տղուն ուսին վրայ դնելով ըսաւ,
«Մենք կը սիրենք քեզ, Գամաղիէլ, որովհետեւ մեր
Վարդապետը սորվեցուցած է մեզ չարիքի փոխարէն
բարիք ընել, եւ սիրել մեր թշնամիները, եւ մեզ ա-
տողները...» :

«Զիս կը սիրէ՞ք... յարեց նա, եւ զղջման դառն
արցունքներով աղաչեց որ ներէ իրեն, եւ որոշեց որ
ապրի Բեթանիայի մէջ, գտնելով գործ մը աշխատե-

լու, որ կարող ըլլայ տեսնելու աստուածային այն Վարդապետը որ այլափոխեց այսպէս իր կեանքը:

Հայացուց՝ Մ. Ե. Ն.

ՍԱՐԱ ԲԱՐՊԵՔ

ԿԱՄ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Քայց համբերութիւնը կատարեալ գործ թող ունենայ, որ կատարեալ ու ամբողջ ըլլաք, ու բանի մը պակասութիւն չունենաք:» Յակ. Ա. 4:

Համբերութեան մասին տիպար օրինակ մը եղած է Սարա Բարպէք: Այս աղջիկը Մէսէչիւսէց նահանգին Սալէմ քաղաքին մէջ ապրած է: 1843-ին զայն այցելող հիւանդապահ տիկին մը հետեւեալը կը պատմէ իր այցելութեան առթիւ.—

«Յրբ անոր տունը գացի ու դուռը դարկի, շատ ծերունի, կորաքամակ եւ ճակատը խորշոմած կին մը դուռը բացաւ եւ մեզ ներս առաջնորդեց: Սենեակը մութ ըլլալուն, շուրջ տեսնելու համար ստիպուեցայ պահ մը սպասել: Յետոյ մէկը տեսայ որ ճերմակ հագած՝ անկողնին մէջ կը նստէր եւ ասդին անդին կը շարժէր: Անոր այս շարժումէն զատ ուրիշ ձայն մը եւս կ'ելլէր: Եւ ասիկա ինչպէս վերջը իմացայ. անոր ոսկորներուն խախտած փոսերուն մէջ եղած շարժումէն յառաջ կուգար:

«Յրբ մօտեցանք, նա իր ձեռքը ընկերոջս մօտեցուց եւ ցաւալի եւ ազդու շեշտով մը ըսաւ. «էլիդա, շատ ուրախ եմ, քեզ տեսնելու համար:» Յետոյ իմ անունս եւ բնակավայրս հարցուց: Ձեռքը ինձի տրւած պահուն, իսկոյն վրան նոպայ մը եկաւ եւ նա անմիջապէս ձեռքը ետ քաշեց: Անոր ձեռքը չորս հինգ անգամներ սաստկաբար երեսը զարնուեցաւ եւ ապա երկար ատեն լացող եւ շնչասպառ եղող մանկան մը աղաղակի ձայնին նման ձայնով մը երկու թեւերը վեր տարածեց եւ խորունկ հառաչ մը արձակելով ուժգին

կերպով ետեւը իր բարձին վրայ նետուեցաւ, զոր չի տեսնողներ չեն կրնար երեւակայել:

«Երբ անկողնոյն դպաւ, նա առաջուան սուր ազաղակի ճիչը կրկնեց եւ իսկոյն առջի վիճակը վերստացաւ: Նա դարձեալ սկսաւ յաջորդական հառաչանքներու ճիչեր եւ սրտաճմլիկ աղաղակներ արձակել եւ ասդին անդին շարժիլ: Այս ամէնը պատահեցան երբ ես տակաւին դրան մօտ կը կենայի: Նա չկրցաւ խօսիլ մինչեւ որ մի քանի ըոպէներ անցան:

«Այս տեսարանին առջեւ ես եւ ընկերս այնչափ զգացուեցանք որ մեր աչքերը արտասուքով լեցուեցան: Անոր հէք մայրը անկողնին միւս ծայրը երթալով ծածկոցն ու բարձը շտկելու գրաղեցաւ: Նա իր ողորմելի աղջկան վրայ տխուր դէմքով կը նայէր եւ մեծ ցաւի մէջ տանջուող զաւկին համար սրտին խորերէն կը ցաւէր եւ ահ կը քաշէր:

«Այդ միջոցին ես տեսարանին չգիմանալով նուաղեցայ եւ երեսիս վրայ պաղ քրտինք մը եկաւ: Սենեակին մէջի առարկաները սկսան շուրջս դառնալ եւ ես ստիպուեցայ անկողնին ծայրը բռնել գետին չիյնալու համար: Ես մեծ հիւանդանոցներու մէջ ծառայած եւ բժիշկին հետ միասին սենեակէ սենեակ երթալով ժամեր անցուցած էի: Հոն ամէն տեսակ հիւանդներ տեսած էի, սակայն այս հիւանդին վիճակին հետ բաղդատելի ոչ մէկը տեսած էի կեանքիս մէջ:

«Հիւանդը վերջէն յիշեց ինծի թէ երբ ինք ուժգնօրէն անկողնին վրայ կը նետուի, իր ուսին ոսկորները յօդուածներուն մէջէն կ'ելլեն եւ յետոյ երբ դարձեալ կը գրաւեն իրենց տեղը, այնքան սաստիկ կ'ըլլայ ցաւը որ անկարելի կ'ըլլայ անոր դիմանալ, այս պատճառաւ ինք կը ստիպուէր այսպէս աղաղակել:

«Անոր խօսքերը կտրուկ եւ դժուարիմաց էին, եւ յաճախադէպ նոպայի պատճառաւ կէս կը մնային: Սակայն ասիկա անոր նուազագոյն չարչարուած ժամանակն էր: Օրեր եւ գիշերներ յաջորդաբար, տասնը չորս տաժանելի տարիներ այսպէս անցած էին: Անոր հէք

մարմինը այս ցաւերու տանջանքին ենթակայ էր: Անոր համար մահէն զատ ոչ մի յոյս կամ յոյսի նշոյլ կար: Սա հարցումը ըրի անոր. «Այս ցաւերդ քեզի չափազանց անտանելի չե՞ն թուիր: Նա ըսաւ. «Ո՛հ, ոչ երբեք: Իր ձեռքը այս կերպով վրաս ծանրացնելուն համար ես չեմ կրնար ըստ արժանւոյն զԱստուած փառաբանել. ես ատեն մը անհող մեղաւոր մըն էի: Եթէ Անիկա իր ողորմութենէն զիս այսպէս տանջանքի չենթարկէր, հաւանաբար ես իմ անմահ հողիս պիտի կորսընցնէի: Ես այս բանին մէջ միայն Անոր սէրն ու քաղցրութիւնը կը տեսնեմ: Փրկչիս հետ ունեցած քաղցր յարաբերութիւնս բոլոր նեղութիւններս առաւելապէս վարձատրած կ'ըլլայ: Հիմա այս տկար մարմինիս մէջ ինծի արտօնուած է քիչ մը զգալ թէ Անիկա զիս փրկելու համար ո՛րքան դառն ցաւերու ենթարկուած է: Ասոր համար հողիս բնաւ չզաղբիր զԱյն փառաբանելէ»: Այս վերջին խօսքը ինծի կրօնի դօրութեան ե ճշմարտութեան ի նպաստ անկրօններուն դէմ մարդոց բերած բոլոր ապացոյցներէն աւելի հրաշալի դօրութեամբ մը կասկածները փարատող անհրքելի փաստ մը եղաւ: Ես ինծի ըսի. «Եթէ ասիկա պատրանք մըն է, թող ես ալ խարուիմ»:

«Նա իր Փրկչին սիրոյն մասին փափկօրէն եւ քաղցրաբար կը ճառէր: Յիրաւի անոր քաղաքականութիւնը երկինքն էր, ուրկէ կը սպասէր Փրկչին, Տէր Յիսուս Գրիստոսին: Նա դիտէր որ Անիկա պիտի նորոգէ այս խոնարհ մարմինը՝ իր փառաւոր մարմինին կերպարանակից ըլլալու: Բնաւ չեմ կրնար մոռնալ թէ նա ինչպէս իմ լացող ընկերոջս քաղցրաբար աղաչեց որպէս զի իր սիրտը Փրկչին յանձնէ:

«Երբ նա ուրիշ նոպայէ մը քիչ մը հանգստացաւ, ըսի անոր, «Դուն շատ անգամ չե՞ս փափաքիր աշխարհը ձգել եւ Փրկչին հետ միանալ, զորս այսքան ջերմ սիրով կը սիրես»: Նա հազիւ կրնար իր շունչը հաւաքել: Սակայն մեծ որոշումով մը ըսաւ, «Աստուծոյ շնորհքով տակաւին բնաւ չեմ փափաքած ասի-

կա: Երբ երկնաւոր Հայրս յարմար տեսնէ ինծի ա- սիկա պարզուել, մահը ինծի ամէնէն պատուական շը- նորհք մը պիտի ըլլայ. սակայն փառք ըլլայ Անոր կե- նասար շնորհքին: Ես համբերութեամբ կրնամ Անոր ժամանակին սպասել: Անիկա տակաւին իմ մէջս կը տեսնէ մաքրուելիք բաներ: Ուրեմն ինչո՞ւ փափաքիմ այն բանին, որ Անոր կամքը չէ»:

«Ես անոր քով ժամէ մը աւելի մնացի: Անոր խօսքերուն մէջ այնպիսի քաղցրութիւն եւ հրապոյր մը կար որ ես ժամանակին անցնելը չէի զգար: Բոլոր կեանքիս մէջ չեմ յիշեր թէ որ եւ է Քրիստոնեայ ըն- կերոջ հետ այսպիսի անուշ խօսակցութիւն մը ունե- ցած ըլլամ եւ կամ Փրկչին նկարագրին քաղցր զգա- ցումը այս աստիճան ճաշակած: Անոր հաւատար- մութիւնը զիս այս աստիճան տակաւին երբեք չէր հը- րապուրած:

«Չատուելու համար զինքը ձգելու ատենս ըսի ա- նոր, «Աստուած քեզ հոս ազդու քարոզիչ մը ըրած է, ճիշդ քու ցաւի անկողնիդ մէջ»: Նա ըսաւ, «Ո՛հ, եթէ Անիկա ուղէ զիս անհատի մը փրկութեան մի- ջոց ընել, ես յօժար եմ հոս մնալ եւ ցաւ կրել մին- չեւ խոր ծերութիւնս»:

«Հոն պզտիկ սեղանի մը վրայ քանի մը շիշեր տե- սայ եւ երբ իրեն հարցուցի թէ արդեօք դեղերէն կ'օգ- տուէ՞ր», ըսաւ ան, «Աստուծոյ շնորհքով կը զգամ թէ կեանքիս խնայողութեան համար այս դեղերուն կը պարտիմ»: Ըսի անոր, «Ասոնք քունիդ կը նպաս- տե՞ն»: Ըսաւ ան, «Ո՛հ, բնաւ, ես երկար ատենէ ի վեր քուն չեմ գիտեր»: Հիացումով դռնեցի ու ըսի անոր, «Ի՞նչ, դուն բնաւ չե՞ս հանգչիր»: Յայնժամ վրան նորէն սաստիկ նոպայ մը եկաւ: Հետեւաբար պահ մը չկրցաւ պատասխանել: Մեղի հետ խօսած մի- ջոցին նոպան 12-15 անգամի մօտ անոր վրայ յար- ձակեցաւ: Յաճախ խօսելու կը սկսէր, սակայն կէս կը ձգէր զայն:

«Երբ ան քիչ մը հանգստացաւ, ըսաւ թէ՝ «Իժիշկ-

ները կը խորհին որ ժամու մը չափ տեւող երկար նո-
պայի միջոցին հանգիստ պիտի զգամ: Այդ միջոցին,
ըսածին համեմատ, ինք դառնազոյն ցաւերէն դատ՝ ա-
մէն բանի անզգայ եւ մեռած կ'ըլլար: Այդ ատեն
ոչինչ կրնար տեսնել կամ լսել: Սաչափ միայն կը
զգար թէ այդ ժամուն անհամեմատ ծանրութեան մը
տակ կտոր կտոր ըլլալու աստիճան կը ճնշուէր: Այս
էր անոր հանգիստը: Սակայն այս ցաւերուն մէջ Աս-
տուծոյ ժպիտներուն լոյսը անոր սրտին վրայ կը փայ-
լէր: Ան կը խոստովանէր թէ Աստուած արդար է իր
բոլոր գործերուն մէջ եւ Անոր շնորհքն ու սէրը առատ
է ամէնուն:»

Թարգմ.

ԹԱՄԱՐԻՆ ԶՂՋՈՒՄԸ

Բեթղէհէմի մօտ ազարակի մը մէջ ծերունի ըն-
տանիք մը կ'ապրէր: Թէպէտ անոնք ամէն կողմանէ
հանգիստ էին, բայց խոր տխրութիւն մը կը տիրէր շատ
անգամ անոնց մէջ: Զաքարիա, այդ օրը Բեթղէհէմ
զացեր եւ դարձեր էր. կինը՝ Թամար՝ անոր տխրու-
թիւնը դիտելով հարցուց, «Ի՞նչ կայ, ինչո՞ւ այդչափ
տխուր կ'երեւիս, ի՞նչ պատահեցաւ, ի՞նչ տեսար, եթէ
ոչ Միքա՞ն տեսար...:»

«Ես գայն չի տեսայ, բայց խօսեցան անոր մա-
սին:» Թամարը քիչ մը դայրանալով հարցուց, «Ո՞վ
կը խօսի»:»

«Ոնդիր չէ... խանութպան մը... ըսաւ թէ մեր
աղջիկն ու իր ամուսինը վերջին ծայր թշուառութեան
մէջ են, եւ...:»

«Թշուառութեա՞ն մէջ...: Յանցանքը իրենցն է:
Մենք այդ կանուխէն չըսի՞նք, երբ Միլքա մերժեց ա-
մուսնանալ մեր ընտրած հարուստ մարդուն հետ, ու
ետեւէն դնաց այդ Սամուէլին, որ դանկ մը անգամ
չունէր: Թշուառ է եղեր, քարը գլխո՞ւն. Միլքա փըն-
տրուածը գտաւ...: Ուրիշ ի՞նչ ըսին:»

Զաքարիա տատամսելով ըսաւ, «Ըսին... մանչ մը

ունեցեր են, գրեթէ ամիսէ մը ի վեր...: Ահա ինչ որ ծանր կուղայ ինձի. մտածե՛լ թէ, այդ անմեղ մանուկը, որ իմ մսէս ու արիւնէս է, պիտի տառապի...»: »

Զաքարիա աւելի երկարել չուզելով խօսակցութիւնը՝ սեղանէն ելաւ եւ քարէ աթոռի մը վրայ նստաւ: Թամար ամէն բան շտկելով միացաւ ամուսինին: Երկար ատեն երկու ծերունիները նստեցան լուռ ու մունջ, իւրաքանչիւրը մտասոյց իր խորհուրդին մէջ:

Քիչ վերջը տարտամ ձայներ մը եկան Հեռուէն: «Ի՞նչ կայ, արդեօք» ըսելով՝ դացին մինչեւ պարտէզի փայտէ պատուարը ու սպասեցին: Լուսինը նոր սկսած էր բարձրանալ: Անոր լոյսով Թամար ու Զաքարիա խումբ մը մարդոց առաջանալը նշմարեցին: Ծերունին մտատանջ հարցուց, «է՛, ո՞վ էք դուք»: »

«Մենք հովիւներ ենք», պատասխանեցին ճամբորդները, եւ կ'երթանք մինչեւ Բեթղէհէմ տեսնելու պատահածը, զոր Աստուած յայտնեց մեզ: Որովհետեւ Տէրոջ հրեշտակը երեւցաւ ու Անոր փառքը ծագեցաւ մեր շուրջը ու ըսաւ. «Մեծ ուրախութիւն մը կ'աւետարանեմ: Այսօր Դաւիթի քաղաքին մէջ ծնաւ Փրկիչ մը, որ նոյն ինքն Օծեալ Տէրն է: Ու այս է զայն ճանչնալու նշանը, պիտի գտնէք մանուկ մը խանձարուրներով պատած եւ մսուրին մէջ դրուած...»: »

Երկու ծերունիները տեսնելով հովիւները ա'յնքան ուրախ, այնքան յուզուած ու յափշտակուած չվարանեցան անոնց հետեւելու եւ դացին մինչեւ Բեթղէհէմ: Գոմանոցը արդէն գրաւուած էր. ու մինչ ամէնքը կը սեղմուէին նորածինին շուրջ, հովիւները պատմեցին իրենց տեսիլքը ու հրեշտակին ըսածները: «Եւ լըսողները կը զարմանային անոնց խօսքերուն վրայ:» Կիները, որոնք հովիւներուն հետեւէն մտած էին, անոր շուրջը կը խոնուէին զարմանքով, կը համբուրէին մերկ ու բոպիկ ոտքերը ու կը փայփայէին մետաքսանման դեղձան մաղբը: Յետոյ նշմարելով թէ նորածինը կը մսէր, հովիւները փռեցին ուսերնին ծածկող դառնուկի մորթերը: Կին մը նուրբ կտաններ բերաւ, ուրիշ մը

ծածկոցներ, մէկը մածունի աման մը դրաւ Մարիամին առջեւ, ուրիշ մը ազնիւ ալիւրէ շինուած կարկանդակ մը բերաւ: Միայն թամար տալիք բան մը չունէր: Նա մեկուսացած տրտում կը կենար ամէնէն ետին: Մարիամ նշմարելով պառաւին տխրութիւնը քովը կանչեց զայն, եւ անոր բազուկներուն մէջ դրաւ մանկիկը: Թամար երբ զգաց այնքան դողտր ու այնքան քնքուշ այդ մանուկին ջերմ հպումը կուրծքը ուռեցաւ ու ըսկըսաւ հեծկտալ...: Այս մանկիկը կը յիշեցնէր ուրիշ մանկիկ մը, քիչ մը անդին, որուն գոյութիւնը կ'ուզէր անդիտանալ. ու այդ մանկիկը կը տառապէր հիմա...: Փրկչի մտուրին առջեւ կակուղացած էր իր մայրակամ սիրտը: Գրկեց նորածինը, դարձուց Մարիամին, ու Ջաքարիան դուրս՝ դէպի փողոցը քաշելով ըսաւ, «Շու՛տ, շու՛տ, դնա՛ Միլքան դտի՛ր եւ տուն բեր իր մանուկին հետ, եւ... եւ... իր Սամուէլին հետ...»:»

«Ինչպէ՞ս... ինչպէ՞ս,» հարցուց ծերունին ասպազահար:

— «Ջաքարիա՛, հարկ է մոռացութեան տալ ամէն բան...: Այս գիշեր՝ գիշեր մըն է ցնծութեան, ներումի եւ սիրոյ...: Այս գիշեր հրեշտակները երգեցին հովիւներուն. «Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն:» «Ականջնիս չգոցենք անոնց ձայնին: Գնա՛, ըսէ՛ Մելքային որ դայ իրեններուն հետ ու իր տեղը գրաւէ մեր յարկին տակ»: Ահա այսպէս թամար թափելով իր զղջումի ու գորովի արցունքները, երջանկացուց թըշուառ ընտանիք մը, եւ երջանկացաւ յաւէտ ինքն ալ:

Հայացուց Մ. Ե. Ն.

«ԻՄ ՅԱԻՍ ՏՈՒՐ ԻՆՄԻ»

Մարդուն մէկը երազին մէջ խնդրեց հրեշտակապետէն որ իր ցաւը վերցնէ, եւ ուրիշ ի՛նչ ցաւ որ կ'ուզէ տայ: Հրեշտակապետը ցաւերուն սրահը տարաւ մարդը եւ ըսաւ որ ինք ընտրէ ցաւերէն մէկը որ աւելի լաւ կ'ե-

րելի: Մարդը ուրիշներու սոսկալի ցաւերը աչքէ անցնելէ ետքը՝ ըսաւ հրեշտակապետին, «Տէր իմ, իմ ցաւս տո՛ւր ինձի»: Եթէ դուն ալ գիտնայիր ուրիշներու ցաւերը՝ արտնջելէ պիտի դադրէիր, եւ քու ցաւդ պիտի կրէիր:

ԽՍՏԱՍԻՐՏ ՄԵՂԱՒՈՐ ՄԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ՎԱՅՃԱՆԸ

Իրական Պատմութիւն Մը

[Թոր 33, 14—18:]

«Այսօր եթէ Անոր ձայնին պիտի լսէք, ձեր սիրտերը մի՛ յստացնէք:» Երբ. 4, 7, «Շատ անգամ յանդիմանուած մարդը որ իր պարանոցը կը յստացնէ, յանկարծ պիտի կոտորուի ու բժշկութիւն պիտի չգտնէ:»

Առակ. 29, .1

Մր. Ծ. — որ իր տիկնոջ հետ կորսուեցաւ Բոքիսէյ Քէսըլ անուն շոգենաւին մէջ որ Օգոստոս 18-ին ընկղմեցաւ, իրեն ծանօթ Լոնտոնարնակ երեք քոյրերու մասին հետեւեալը պատմեր էր: Այս երեք քոյրերը Լոնտոնի ազնուականներէն էին: Անոնցմէ երկուքը ազնիւ եւ բարեպաշտական կեանքի մէջ հաստատուած էին, իսկ երրորդը անոնց հակառակ եւ վերջին ծայր անհոգ, թեթեւարարոյ եւ ցնդական էր: Քրիստոնեայ քոյրերը աւելի տարիքոտ էին: Այս պատճառաւ երրորդին վարժունքը աւելի անյարմար կը տեսնուէր եւ անոնց կողմէն իրեն եղած որեւէ դիտողութիւն դայրոյթ կը յարուցանէր անոր մէջ: Սա կ'ատէր իր քոյրերուն կրօնասիրութիւնը եւ կը հակառակէր անոնց շատ մը նախատական խօսքերով, թէեւ անոնք կը ջանային իրենք զիրենք անոր յարմարցնել եւ մէջերնին եղած տարբերութիւնը կարելի եղածին չափ քիչ ցուցնել:

Գիշեր մը իրենց այս քոյրը հանդէսի մը դացած էր ուր բաւական երկար մնաց: Հետեւեալ առաւօտ նախաճաշի սեղանին վրայ անոր վարժունքը՝ սովորականէն մեծապէս փոխուած տեսնուեցաւ, այնպէս որ քոյ-

ըրերը վախցան մի գուցէ ծանր ցաւ մը ունենայ եւ կամ վաղահաս աղէտ մը պատահի որ այսչափ խոր աղբած է: Քանզի փոխանակ իրեն հանդիպած ամէն անձի վրայով շաղակերատելու եւ իր տեսած ամէն ինչի եւ խօսուած ու կատարուած ամէն բանի նկատմամբ ունայնարանութիւններ ընելու, նա նստած էր տխուր եւ խոժոռագէմ, լուռ եւ մտադրաղ: Անոր դէմքին թախիժը մէկ խաւնուրդն էր զայրոյթի եւ անձկութեան, որ յայտնապէս ցոյց կուտար հաստատ եւ հետապնդող որոշում մը, որ հիմնուած էր իրեն անհաճոյ պարագաներու վրայ: Անիկա կարծես մտադրեր էր բուն իր կամքին հետեւիլ, թէեւ ան պիտի տանէր զինք մեծամեծ տառապանքներու եւ թշուառութիւններու, փոխանակ հետեւելու այն ընթացքին որուն շիտակ ըլլալը գիտեր: Սակայն չէր ուզեր իր կամքը դնել ուրիշ մէկու մը կառավարութեան տակ: Երբ տեսան որ անիկա բնաւ բան մը չէր ուտեր, քոյրերը ըսին, «Անհաւգի՞ստ ես»: Ան ըսաւ, «Ոչ»: «Ի՞նչ կայ ուրեմն»: «Ոչի՞նչ» ըսաւ:

Անոնք վախցան մի գուցէ բան մը նեղացուցած է զայն: Բայց ան ըսաւ, «Ես գաղափար մը չունիմ այն անձերու վրայ որոնք կը ջանան հետազօտել իրենց չլվերաբերած խնդիրները»:

Այն օրը, մինչեւ կէսօր իր առանձնական սենեակէն դուրս չելաւ եւ կէս օրուայ ճաշի սեղանին վրայ ճիշտ նոյն վարմունքը տեսնուեցաւ անոր վրայ, ինչ որ էր նախաճաշի ատեն: Նա գրեթէ բան մը չկերաւ: Բնաւ չխօսեցաւ: Եթէ բան մը հարցուէր, կոշտ ու կոպիտ պատասխան կուտար: Անոր վրայ՝ վհատութեան, յամառութեան եւ մելամաղձոտութեան նշանները զգալի էին որ խորունկ ցաւ կուտար իր քոյրերուն:

Գիշերը բաւական անցած էր երբ նա գնաց պառկելու եւ քնանայու: Յայտնի էր որ նա քունէն թեթեւացում կամ հանգստութիւն մը չէր ազնկալեր, ոչ ալ կը յուսար թէ պիտի կրնար քնանալ: Հետեւեալ առտուն գրեթէ բնաւ չդպաւ նախաճաշին: Նա ճիշտ նա-

խորդ օրուան պէս ընկճուած եւ յուսահատ էր: Իր դո-
րովալիր քոյրերէն մէկը ըսաւ իրեն, «Աննա, դուն
հանդիստ չես: Գլո՞ւխդ կը ցաւի»: Ըսաւ ան, «Ես հան-
դիստ եմ: Ես ոեւէ ցաւ մը չունիմ»: «Ուրեմն բան մը
ունիս մտքիդ մէջ: Ձե՞ս ուզեր մեղի ըսել: Միթէ քեզ
չե՞նք սիրեր: Ձե՞ս գիտեր որ քու անհանդստութիւնդ
մեղի նիւթ մըն է: Ձե՞ս գիտեր որ մենք քու բարիքիդ
կը փափաքինք եւ քու ցաւերուդ կ'ուզենք հաղորդ ըլ-
լալ»: Աննա ըսաւ, «Դուք արդէն բաւականաչափ նա-
խապաշարուածներ ունիք: Պէտք է անոնց վրայ ուրիշ
մըն ալ աւելցնել: Ձեղի պիտի չըսեմ ինծի ցաւ տուող
բանը: Ուստի ալ մի նեղէք զիս ստիպելով որ խօսիմ
ձեր հետաքրքրութիւնը յագեցնելու համար: Կը հա-
մարձակիմ ըսել թէ դուք պիտի ուրախանաք եթէ
գիտնաք ինծի վիշտ պատճառող բանը: Դուք հոգեւոր
յաղթութիւն մը պիտի նկատէք զայն: Սակայն ես կը
խնդամ այս բաներուն վրայ: Երագներու եւ տեսիլք-
ներու զոհ ըլլալու աստիճան ծերացած չեմ տակաւին»:
Անոնք ըսին, «Աննա, մենք չենք հաւատար երագներու
ե տեսիլքներու»: Նա ըսաւ, «Ո՛չ, ըսել չեմ ուզեր թէ
դուք կը հաւատաք»: Քոյրերը իրարու նայեցան եւ
նորէն լոցցին: Զարմանք պատած էր դանոնք:

Երկրորդ օրը, առաջուանին պէս անցաւ: Աննա
տիտուր եւ ամպապատ էր: Անոր քոյրերն ալ իրենց կա-
րեկցութեան եւ մտահոգութեան պատճառաւ ապեր-
ջանիկ էին:

Աննա երրորդ օրը սկսաւ իրրեւ մէկը որ անյօ-
ժար է լոյսը տեսնել եւ կը զգուի անկէ: Անիկա կեան-
քէն բնաւ չէր շահագրգռուեր: Ժամանակի անցըր եւ
յաւխտենականութեան ակնկալութիւնը ոչ խաղաղու-
թիւն եւ ոչ ալ յոյս մը կը բերէր: Երբ քոյրերը կը նա-
յէին, մէկը յանկարծ ըսաւ, «Աննա, ի՞նչ էր քու ե-
րագը»:

Նա բերանը բացաւ եւ սկսաւ վայրագօրէն խնդալ:
«Ո՛հ, ո՛հ իրաւ, ի՞նչ էր ան: Դուք պիտի ուզէիք աշ-
խարհը տալ, զայն գիտնալու համար, սակայն ձեզի

պիտի չըսեմ: Ես կը խորհէի թէ դուք երազներու եւ տեսիլքներու չէք հաւատար:»

Քոյրերը ըսին, «Մենք ընդհանրապէս չենք հաւատար: Անոնք յաճախ անկանոն մտքի մը ծնունդն են եւ կամ յառաջ կուզան խառնուած պատկերներէ եւ երեւակայութիւններէ, երբ բանականութիւնը նիրհած է եւ անոնք մտքէ կ'ելլեն երբ մենք մեր սովորական դործով զբաղած ենք: Սակայն կան երազներ որոնք անկասկած Աստուծմէ զրկուած են, ինչպէս նեղութիւնները եւ կամ ուրիշ ազդարարութիւններ: Սուրբ Գիրքին մէջ համար մը կայ ուր կը յիշէ թէ Աստուծ կը խօսի երազի մէջ, գիշերուան տեսիլքի մէջ երբ խորունկ քուն մը կ'իյնայ մարդոց վրայ:» ՅՈՒՐ . ԼԳ . 15:

Աննա նորէն խնդաց եւ ըսաւ «Դուք Սուրբ Գիրքին մէջ ձեր ճպտակին յարմարող ամէն բանի համար համարներ ունիք: Սակայն ես չեմ ուզեր ձեզմէ այսպիսի խրատներ ընդունիլ: Արդէն տարակոյս չունիմ թէ մի քանի օրէն ան մտքէս ելած պիտի ըլլայ:»

Անոնք ըսին, «Աննա քեզի կ'աղաչենք, եթէ դուն երկիրքէն եղած երազ մը տեսեր ես, անշուշտ չես ուզեր զայն մոռնալ: Եթէ երազդ այդպէս չէ, մենք ալ պիտի օգնենք քեզի որ մոռնաս զայն:» Անիկա ծուռ երեսով մը պատասխան տուաւ եւ ըսաւ, «Շատ լաւ, եթէ կ'ուզէք գիտնալ զայն, գիտցէք: Անշուշտ ատիկա արտակարգ եւ զարմանալի երազ մըն է: Ես կ'ուզէի խորհիլ թէ այդ երազը պարահանդէսի ազդեցութիւնն էր, սակայն ես որ եւ է տեղ, անոր նման բան մը երբէք տեսած չեմ: Դուք կարծելու չէք թէ կրնաք հասկնալ ինչ որ հիմա պիտի ըսեմ ձեզի: Քանզի անոր նրման բան մը դուք բնաւ տեսած չէք եւ բնաւ չէք կրնար երեւակայել:»

ԵՐԱԶԸ

Երազիս մէջ տեսայ որ մեծ քաղաքի մը մէկ լայն փողոցին մէջ կը քալեմ: Ուրիշ շատեր կային հոն

որոնք ինծի պէս կը քալէին: Սակայն անոնց դէմքին վրայ բան մը նշմարեցի որ անմիջապէս իմ ուշադրութիւնս դրաւեց: Անոնք մտախոհ սակայն ուրախ էին: Ոչ առուտուրով, ոչ ալ զուարթամտութիւնով դրադուած էին: Անոնց վրայ անդորրութեան այնպիսի մէկ վեհութիւն, այնպիսի խաղաղութիւն եւ այնպիսի մաքրութիւն կը տեսնուէր որ երբէք տեսնուած չէ մահկանացուի մը դէմքին վրայ: Այն քաղաքին լոյսն ալ դարմանալի էր: Անիկա արեւու լոյս չէր, վասն զի չէր շլացնէր: Լուսնի լոյս ալ չէր, վասնզի ամէն կողմ, կէս օրուան պէս լուսաւոր էր, կարծես հոն բոլոր մըթնօրրաբ լոյս էր, խաղաղ, սիրուն եւ անփոփոխ:

Երբ շէնքերուն նայեցայ, բոլորն ալ պալատներու պէս էին: Սակայն ոչ թէ այս երկրի պալատներուն պէս: Սալայատակները որոնց վրայ քալեցի եւ տուները զոր տեսայ, բոլորն ալ մաքուր ոսկիէ շինուած՝ փայլուն, գեղեցիկ եւ ապակիի պէս ջինջ էին: Մեծ եւ լուսափայլ պատուհանները ծիածանի մը կը նմանէին: Անոնք միայն ուրախութեան լոյսը կ'ընդունէին: Անիկա վայր մըն էր ուր յոյսը կրնար ապրիլ եւ սէրը կըրնար բնակիլ: Երբ քալելով կ'երթայի, ինքզինքս չը կըրցայ ետ պահել այսպէս աղաղակելէ, «Անշուշտ ասոնք արդարներուն բնակարաններն են, խաղաղութեան եւ ճշմարտութեան բնակավայրը»: Յաւտենականութիւնը անցնելու համար ասկէ լաւ տեղ մը չէի կրնար խորհիլ: Բայց եւ այնպէս նոյնիսկ անոր մաքրութիւնը կը նեղէր զիս: Ինծի համազգի մէկը չը տեսայ հոն, թէեւ այն երջանիկ բազմութեան մէջ ամէն դէմքի վրայ սիրոյ եւ քաղցրութեան արտայայտութիւններ նշմարելի էին: Սակայն ինծի համապատասխանող բան մը չտեսայ: Ուստի ամբոխին մէջ, մինակս, սկսայ քալել, վշտալից ու տխուր: Տեսայ որ անոնք բոլորն ալ մէկ կողմ կ'երթային: Ես անոնց հետեւեցայ: Վերջապէս հասայ տեղ մը ուր ամէնն ալ կը մտնէին հսկայ շէնքի մը մէջ որ բոլոր միւսներէն աւելի մեծ եւ գեղեցիկ էր: Ես տեսայ զանոնք երբ

Հաստատուն աստիճաններէն վեր կ'ելլէին եւ սիւնա-
 դարդ սրահէ մը կ'անցնէին: Անոնց հետ երթալու հա-
 մար փափաք մը չզգացի: Հետաքրքրութիւնս դոհա-
 ցնելու համար մինչեւ աստիճանները մօտեցայ: Ամէն
 տեսակ դոյներով հագուած անհամար մարդեր տեսայ:
 Անոնք երկինքի տակ բոլոր ազգերէ եկած էին: Սա-
 կայն երբ կ'անցնէին սրահը, ալ անտեսանելի կ'ըլլա-
 յն եւ յետոյ նորէն կը տեսնէի զանոնք ժողովասրահի
 մը մէջ, բոլորն ալ ճերմակ հագուած: Ո՛հ, երանի
 թէ կարող ըլլայի ձեզի այդ ժողովասրահը նկարագրե-
 լու: Անիկա բահեղեայ չէր, ոչ ալ մարմարիոնէ էր: Ա-
 նիկա ոսկի ալ չէր, հապա լոյս, մաքուր լոյս էր, ձեւի
 բերուած լոյս: Անոր մէջ կար սանդուխ մը որ դէպի
 վեր կ'ելլէր, բոլորովին լոյսէ: Կը տեսնէի ինչպէս վը-
 րայէն ելլողներուն ոտքերը եւ հագած ճերմակ հան-
 դերձներուն ծայրերը անոր կը դպչէին: Անիկա ան-
 նկարագրելի աստիճան գեղեցիկ էր: Սակայն ան զիս
 դողացուց եւ ետ դարձուց: Երբ ետ կ'երթայի, մէկը
 տեսայ սանդուխին վարի աստիճանին վրայ որ ան-
 շուշտ խորունկ շահագրգռութեամբ եւ այնչափ անձ-
 կալից կերպով մը ինծի կը նայէր որ ես կեցայ լսելու
 թէ ի՞նչ կ'ուզէր ըսել ինծի: Անիկա շատ մեղմ եւ քաղ-
 ցըր շեշտով մը ըսաւ ինծի, «Ինչո՞ւ ետ կը դառնաս:
 Այսպիսի վայր մը կա՞յ ուրիշ տեղ: Պաւարին շաւիղ-
 ներուն մէջ այսպիսի հաճոյքներ կա՞ն:»

Ես լուռ կեցայ: Նա ստիպեց զիս որ ներս մտնեմ:
 Սակայն ես ոչ պատասխան տուի, ոչ ալ տեղէս շար-
 ժեցայ: Նա յանկարծ աներեւութացաւ եւ ճիշտ նոյն
 տեսքով եւ քաղցրութեամբ ուրիշ մը եկաւ: Ես անկէ
 խոյս տալ ուզեցի, սակայն չկրցայ: Դամուածի պէս
 հոն մնացի: Ըսաւ ան. «Դուն որ մինչեւ հոս եկած ես,
 քու գործդ պիտի կորսնցնե՞ս: Հանէ քու հանդերձ-
 ներդ եւ անոր տեղ ճերմակ համազգեստներ հագիր»:

Անիկա շարունակեց զիս ստիպելու, մինչեւ որ յոգ-
 նած ու ձանձրացած ըսի անոր. «Ես չպիտի մտնեմ:
 Ես չեմ սիրեր ձեր համազգեստները: Ես կը նեղուիմ

ձեր ճերմակ հանդերձներէն :» Անիկա հառաչեց եւ գընաց : Քովէս անցնողներէն շատեր քաղցրութեամբ ինծի նայեցան խղճալով եւ զիս ստիպեցին որպէսզի անոնց հետեւիմ : Իրենց ձեռքերը երկնցուցին ինծի որպէսզի բռնեն եւ զիս իրենց հետ աստիճաններէն վեր տանին : Սակայն ես ամէնն ալ մերժեցի եւ հոն կեցայ մեկամաղձոտ եւ վրդոված : Հուսկ յետոյ եկաւ երիտասարդ եւ փայլուն պատգամարեր մը, որ աստիճաններուն վերեւ կը կենար, ինծի մօտեցաւ եւ ներս մըտնելու համար այնպիսի ձայնով մը եւ կերպով մը ազաչեց որ չկրցայ դիմադրել : Նա ըսաւ. «Ետ մի դառնար : Ո՛ւր կրնաս երթալ : Մի տնտնար : Քանզի ինչո՞ւ պիտի յողնիս պարսպ բանի համար : Ներս մտիք եւ երջանկութիւնը ճաշակէ : Բոլորը ներս չե՞ն մտներ : Կա՞յ մէկը որ մերժուի : Բոլոր ցեղեր եւ ազգեր այդ ժողովասրահը չե՞ն մտներ : Անոնք հոն լուացուած, հազցուած եւ մխիթարուած չե՞ն» :

Անիկա իր ձեռքը ինծի երկնցուց եւ ես իրեն հետ գացի մինչեւ ժողովասրահը : Հոն մաքուր ջուր սրահեցին իմ վրաս եւ ճերմակ հանդերձ մը տուին որ հաղնիմ : Ես երջանիկ առաջնորդիս հետ լուսավայլ սանդուխէն վեր ելայ : Ո՛հ, ի՞նչպէս լոյս մը փայլեցաւ իմ տեսութեանս առջեւ երբ սանդուխին գազաթը հասայ : Մահկանացուի մը բառերը կարող չեն գայն նկարագրելու, ոչ ալ մահկանացուի մը երեւակայութիւնը կրնայ ըմբռնել անոր գեղեցկութիւնը : Ո՛ւր մընացին շափիւղաները : Ո՛ւր մնացին շողացող աստղերը : Ես բոլորովին ուժասպառ եւ խղճալի, ինկայ հոն եւ յետոյ կամաց մը դէպի անկիւն մը սողոսկելով, ինքզինքս ծածկել ուղեցի : Քանզի տեսայ որ այդ օրհնեալ եւ երջանիկ էակներու եւ այդ սուրբ վայրի հետ համաձայնութիւն մը չունիմ :

Յետոյ անոնք սկսան երգել, այնպիսի երգեր գորոնք մահկանացուի մը ականջները երբէք լսած չէին : Իմ առաջնորդս միացաւ անոնց եւ ես մինակ մնացի : Ես տեսայ անթիւ երգեցողներ, բոլորն ալ յոյժ դե-

ղեցիկ, փայլուն եւ երջանիկ: Վերջապէս տեսայ մէկը որ միւսներէն աւելի բարձրահասակ էր եւ ամէնէն անհուն աւելի գեղեցկադէմ եւ աւելի բարձրաստիճան, այնչափ որ անոր գեղեցկութիւնը ամէն միտքէ վեր էր: Ամէն աչք Անոր դարձեր էր: Ամէն դէմք Անոր դէմքէն նշոյլներ կ'առնէր եւ կը փայլէր: Բոլոր երգեցողութիւնները Անոր պատուոյն համար էին եւ յայտնի էր որ բոլոր իրենց կեանքը եւ ուրախութիւնը Անկէ կ'առնէին:

Երբ կը նայէի դողալով եւ անխօս, հիացման մէջ ընկղմած, տեսայ մէկը որ երգեցողներու բազմութեան մէջէն դատուելով դէպ ի ինձ դալ սկսաւ: Երբ քովս եկաւ, ըսաւ ինծի, «Ինչո՞ւ այսպէս լուռ ես: Շուտով եկուր: Միացիր այս երգեցողներուն»: Նոյն բոպէին սրտիս մէջ բարկութեան զգացում մը ունեցայ եւ կտրուկ շեշտով մ'ըսի, «Ես պիտի չմիանամ ձեր երգերուն: Վասնզի ձեր եղանակները չեմ գիտեր»: Նացաւով հառաչեց եւ խղճացող սրտի մը մէկ նայուածքը ուղղելով, վերադարձաւ իր տեղը նորէն գրաւելու: Վայրկեան մը յետոյ ուրիշ մէկը եկաւ եւ ինծի առաջուանին պէս խօսեցաւ: Ես անոր ալ նոյն պատասխանը տուի բարկութեամբ: Անիկա գթութեան այնպիսի ակնարկ մը նետեց իմ վրաս որ կարծես կ'ուզէր իր շողշողուն փառքը թողուլ, զիս փոխելու համար: Եթէ երկնից մէջ սրտի ցաւ կայ, կարծեմ թէ անիկա ունեցաւ դայն: Ան ալ զիս թողուց եւ նորէն իր տեղը դարձաւ: Ինչէ՞ն էր որ այսպէս խստացած սիրտ մը ունէի:

Վերջապէս այն փառաւոր բազմութեան Տէրը, այն լուսոյ եւ գեղեցկութեան աշխարհին թագաւորը, Ան որուն փառքին համար էին բոլոր հիանալի երգերն ու յաղթութեան փառարանութիւնները, տեսաւ զիս եւ եկաւ ինծի խօսելու համար: Մեծ սարսուռ եւ սոսկում եկաւ ինծի: Ամբողջ էութիւնս կը դողար: Այնպէս ըզգացի իբր թէ արիւնս կը ցամքէր եւ մարմինս կը սասանէր: Սակայն իմ սիրտս աւելի կը խստանար եւ ձայնս աւելի կը զօրանար: Ան խօսեցաւ քաղցրահնչիւն

չեչտով մը եւ այսպէս ըսաւ, «Ինչո՞ւ այսպէս լուռ նըստած ես, երբ քեզ շրջապատողներ այսչափ ուրախ են: Եկո՛ւր, երգէ՛, քանզի ես յաղթեցի: Եկուր ձայնդ վերցուր, քանզի իմ ժողովուրդս պիտի թաղաւորէ»: Անբացատրելի սիրով մը նայեցաւ ինծի, այնպէս որ քարեղէն սիրտն ալ կրնար հալեցնել: Ես զգացի Անոր սէրը, սակայն չհալեցայ: Բոպէ մը նայեցայ եւ յետոյ ըսի Անոր. «Ես չպիտի միանամ այս երգեցողներուն: Քանզի եղանակը չեմ գիտեր...»:

Անոր դէմքը փոխուեցաւ նոյն վայրկեանին: Այնպիսի վեհ կերպարանք մը առաւ որ բոլոր տիեզերք կ'ուզէր խոյս տալ Անոր սոսկալի ներկայութենէն: Անոր նայուածքը փայլակի պէս էր: Տասը հազար որոտումներէ աւելի բարձր եւ զօրաւոր ձայնով մը ըսաւ ինծի,

«Ուրեմն դուն հոս ի՞նչ գործ ունիս»:

Ասոր վրայ ոտքիս տակի երկիրը ճեղքուեցաւ եւ բացուեցաւ եւ ես բոցերու եւ տանջանքներու տեղը իջայ: Այս ահաւոր դէպքին վրայ յանկարծ քունէս արթընցայ:

Պահ մը լուռթիւն տիրեց հոն, վասնզի Աննայի քոյրերը սարսափահար եղան եւ հիացած մնացին այս երազին համար: Անոնք եզրակացուցին թէ ոչ երազը, ոչ ալ անոր՝ Աննայի ցնդական մտքին վրայ թողած խորունկ տպաւորութիւնը, կրնար բնական պատճառի մը արդիւնք ըլլալ:

Ուստի ըսին իրեն, «Աննա, մենք չենք համարձակիր քեզ յորդորելու որ այս երազը մոռնաս: Մենք անշուշտ կը հաւատանք որ անիկա Աստուծոյ է, և շատ մեծ օրհնութիւն պիտի ըլլայ հոգիիդ, եթէ դուն ուզես: Սուրբ քաղցին նկարագրութիւնը դոր դուն տուիր, Աստուծոյ խօսքէն եղած տպաւորում մը կրնայ ըլլալ: Քանզի քու ըսածդ նոյնութեամբ գրուած է Յայտնութեան Գիրքին մէջ: «Եւ քաղաքը արեւի ու լուսինի պէտք չունի, որ զանիկա լուսաւորեն, վասնզի Աստուծոյ փառքը զանիկա կը լուսաւորէ ու անոր ճրագը

Գառնուկն է» : Յայտ . ԻԱ . 23 : Բոլոր հոն մտնողներ , իրենց հանդերձները այսինքն իրենց արդարութիւնը մէկդի դնելու եւ Յիսուսի արիւնով լուցաւելով մաքուր ու լուսափայլ բեհեզ հազնելու են : Անոնք նոր երգ մը պիտի երգեն հոն որ է , «Արժանի ես Դուն . . . վասնզի մորթուեցար ու մեզ ծախու առիր Աստուծոյ՝ Քու արիւնովդ ամէն ցեղէ ու լեզուէ եւ ժողովուրդէ ու ազգէ , եւ մեզ մեր Աստուծոյն թագաւորներ ու քահանաներ ըրիր» : Յայտ . Ե . 9 , 10 : Ո՛վ Աննա , դուն փրկուեթեան ճամբան արդէն դիտես : Ուրեմն քու միտքդ փոխէ եւ այս ահաւոր ազդարարութեան ձայնին մտիկ ըրէ : Եկուր , մեզի միացիր եւ երկինք տանող ճամբան ու Միոնի երգերը սորվէ :

Աննայի դէմքը նորէն տխրեցաւ : Անիկա ըսաւ , «Ես չեմ ուզեր ձեր քարոզութիւնը մտիկ ընել : Ես իմ ուզածս պիտի ընեմ» : Անիկա շարունակեց այս մելամաղձոտ վիճակի մէջ մինչեւ շարթուայ վախճանը : Նոյն շարթուան վերջին օրը , երբ իր սենեակը դացին , անոր դիակը դտան հոն : Մարդ չգիտցաւ անոր մահուան պատճառը . քանզի որեւէ հիւանդութիւն չունէր : Նա մեռաւ առանց փոփոխութիւն մ'ունենալու իր հոգիին մէջ : Նա մեռաւ իր խստասրտութեան մէջ . . . :

Միրելի ընթերցող , թերեւս դուն ալ յաճախ խրրատուած ես : Քու վտանգը ցուցուած է քեզի եւ աղաչուած ես Տէր Յիսուս Քրիստոսի դառնալու համար : Սակայն հաւանաբար բոլոր խրատներ եւ աղաչանք անօգուտ եղած են : Հիմա վտանգի այս ահագանգը անգամ մը եւս կը հնչէ ականջիդ , որպէսզի դալու բարկութենէն փախչես : Հիմա քեզի աղաչանք մըն ալ կ'ըլլայ որպէսզի Փրկչին բաց բազուկներուն մէջ նետուիս , անգամ մըն ալ , այո՛ , մէկ անգամ ալ : Թերեւս ասիկա պիտի ըլլայ վերջին հրաւերը զոր կը լսես երկրի վրայ : Ո՛հ , սիրելի ընթերցող , ականջ դիր այս աղդու խօսքերուն : Չըլլայ որ հուսկ յետոյ քեզի ալ ըսուի , «Որովհետեւ ես կանչեցի եւ դուք չուզեցիք լսել , ձեռքս երկնցուցի ու մտիկ ընող չեղաւ , հապա իմ բոլոր խր-

րատներս մերժեցիք, ու իմ յանդիմանութիւնս չուզեցիք, ես ալ ձեր թշուառութեանը վրայ պիտի ծիծաղիմ . . . Այն ատեն ինծի պիտի աղաղակեն, ու պատասխան պիտի չտամ . Ձիս պիտի փնտռեն ու պիտի չկրնան գտնել» : Աւակ . Ա . 24, 25, 28 : ԹԱՐԳՄ .

ԱԹՈՌ ՄԸ ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՄԱՐ

Սպանիացի ազնիւ դերդաստանի մը փարթամ պալատներէն մէկուն մէջ կ'ապրէր Կլատիս անունով փոքրիկ աղջիկ մը : Նա՝ իր բարեպաշտ ծնողքէն սորված էր սիրել զԱստուած եւ իր նմանները : Մօրը հետ, ու տելիքով լեցուն պայուսակ մը առած, յաճախ կ'այցելէր աղքատներուն, եւ հիւանդներուն . նուէրներ կը բաշխէր անոնց եւ կ'արժանանար անոնց սրտարուխ օրհնութեան : Կլատիս ամէն իրիկուն, ծունկի եկած, կ'աղօթէր սրտազին : Իր ընկերներուն հետ ա'յնքան բարի, ա'յնքան քաղցր բնակորութեամբ մը կը վարուէր որ, միշտ կը սիրուէր անոնցմէ :

Օր մը, Կլատիս, իր ծնողքին հետ ճաշի հրաւիրուած էր զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնեայի մը տունը, ուր ներկայ էին ազնուական պարոններ եւ տիկիներ : Ծաշի պահուն Կլատիս իր քովի աթոռը պարասպ ձգելով, մանկական պաշտելի անմեղութեամբ մը ըսաւ մօրը,

— «Այս աթոռը պահած եմ Յիսուսի համար» :

Այս բառերը բղխեցան մանկան մը սրտէն, ուր, ծնողքին շնորհիւ, կանուխէն բոյն դրած, աճած էր Յիսուսի սէրը : Ներկաները հիացումով լսեցին փոքրիկ աղջկան խօսքը : Ու տարեց մէկը ըսաւ, — «Աշխարհը դրախտ մը պիտի ըլլայ, եթէ ամէն տղայ այս ոգիով, այս սրտով մեծնայ» :

Տիկ . Ս . Եագուպիան

ԴԵՂՁԱՆԻԿԸ

Օր մը Քրիսթին աղաչեց, — «Դեղձանիկ մը զնկ' ինծի, մայրի'կ, շատ կը փափաքիմ ունենալ, դիտել, ու մտիկ ընել երգելը»:

— «Շատ աղէկ, փափաքածդ պիտի ունենաս, եթէ ժրաջան ըլլաս դասերուդ մէջ, եւ հնազանդ, ու մանաւանդ եթէ ձգես սա հետաքրքրամոլ բնութիւնդ որ շատ անգամ անօգուտ ու երբեմն ալ վտանգաւոր բաներու կը մղէ քեզ»: Քրիսթին կը խոստանայ: Քանի մը օր վերջ, դպրոցէն տուն վերադարձին մայրը ըսաւ, «Քրիսթին, աղջի'կս, ես քիչ մը դուրս պիտի երթամ, սեղանին վրայ տուփ մը կայ, կը տեսնե՞ս, զգոյշ եղի'ր, չը դպչիս, վերադարձիս, եթէ տեսնեմ որ հնազանդ եղած ես, քեզի անանկ բան մը պիտի տամ որ շատ պիտի ուրախացնէ քեզ»:

Քրիսթին մինակ մնացածին պէս, առաւ տուփը, դարձուց ձեռքին մէջ, ... «Որքա՞ն թեթեւ է,» ըսաւ ինքնիրեն: «Ձար Սատանայ, ի՞նչ կայ արդեօք մէջը» ...: Վերցուց կափարիչը ...: Եւ ահա դուրս թռաւ տուփէն ոսկեզոյն դեղձանիկ մը: Քրիսթին ի դուր ճգնեցաւ բռնել: Թռչունը մէկ անկիւնէն միւսը թռչելով կը խուսափէր միշտ անոր առջեւէն: Աղջկան այտերը կաս կարմիր կրակ, կը հեւար շունչը արագ արագ, երբ ներս մտաւ մայրը ...

— «Անհնազանդ, հետաքրքրամոլ աղջիկ, քեզի համար զնած էի այս սիրուն դեղձանիկը, բայց տալէ առաջ ուզեցի գիտնալ թէ արժանի՞ ես: Ա'լ յաւէտ պիտի չունենաս»: Շատ անգամ մենք մեր ձեռքով կը կորսնցնենք շատ մը օրհնութիւններ:

Ն. Նամբէֆ

ԱՐԱԳԻԼԸ

Եւս իր պարտէզին կանանչ խոտերուն վրայ փրոսած էր 24 կարճ բամբակաթել, զոր ինք մանած էր իր ձեռքով մաքուր ու բարակ, եւ կ'ուզէր ճերմակցնել ու

չապիկցու դործել: Դրացի աղջիկը՝ Մարթա՝ յաճախ
կուգար պարտէզ, եւ կ'օգնէր խոտերը ջրելու համար
եւայի:

Օր մը եւա նշմարեց որ կարժեքէն մէկը աներեւոյթ
եղած է: Կասկածելով իր բարեկամուհիէն, բարկու-
թեամբ գնաց եւ ըսաւ, «Մարթա՛, մանածս դուն գող-
ցար, քեզմէ դատ ուրիշ մէկը չէ՛ մտած իմ պարտէզս,
չո՛ւտ մանածս ինձի դարձուր, ապա թէ ոչ...»: Մար-
թա ի դուր բողբոքեց, երդուընցաւ, թէ՛ ինք չէ՛ առած
մանածը, ու Մարթա գող մը նկատուեցաւ գիւղին
մէջ: Խեղճ աղջիկը տունէն դուրս ելլելու կ'ամչնար,
մարդոց աչքերէն կը վախնար: Տարի մը ամբողջ տա-
ռապեցաւ այսպէս, մինչեւ որ իր անմեղութիւնը ե-
րեւան եկաւ, նոյն ինքն եւայի ձեռքով:

Եւա սովոր էր, ամէն դարնանամուտին, ելլել
գիւղին մատրան գանդակատունը, որուն վրայ արա-
գիւր գրած էր իր բոյնը՝ զոր կը մաքրէր եւ կը նորո-
գէր անոր դալէն առաջ: Յաջորդ տարին երբ նորէն
բարձրացաւ հոն, ապշահար եղաւ, տեսնելով իր մա-
նածը բոյնին մէջ: Հասկցաւ որ արագիւր վերցուցած
էր զայն: Վաղեց իսկոյն, լալով ներում խնդրեց ան-
մեղ Մարթայէն եւ բացատրեց իրողութիւնը ամէնուն:
Երբէք մի՛ դատեր ուրիշը, կասկածի մը վրայ յենլով
կամ պարագաները կը յարմարին խորհելով: Նախ
խորհէ:

ՀԱՒԱՏՔ ԵՒ ԳՈՐԾ

Անգղիոյ մէջ ծեր նաւավար մը կար, որ իր որ-
րէնը շատ տարիներ այդ արհեստով հանած էր: Նա՛
իր նաւակին մէկ թիին վրայ «հաւատք», իսկ միւս
թիին վրայ «գործ» գրած էր: Պատահամբ վիսպասան
մը եկաւ եւ այս ծերուկին նաւակը նստաւ: Անմիջապէս
ուշադրութիւնը դրաւելով՝ հարցուց ծերուկին թէ ի՛նչ
կը նշանակեն այս խօսքերը: Նաւավարը «Հիմա կը
տեսնես» ըսելով, սկսաւ միայն մէկ թիով թիավարել:
Նաւակը դառնալով միեւնոյն տեղը եկաւ: Յետոյ՝ միւս

Թին առնելով սկսաւ միայն անով թիւովարեւ, եւ մի-
եւնոյն հետեւանքը ունեցաւ: Ապա սկսաւ երկու թիով
թիւովարեւ, նաւակը ա՛լ յառաջ կ'երթար: «Ասանկ ալ»,
ըսաւ ծերունի նաւավարը, «միայն հաւատքով, կամ
միայն գործքով մեր կեանքը անկատար կը մնայ: Բայց
«հաւատք» եւ «գործք» միասին գործելով կրնանք
կեանքի ասպարէզին մէջ յառաջ երթալ»:

Նաու մը շղթան կը փորձուի արեւմտեան ա-
տեմ... մարդու մըն ալ հաւատքը կը փորձուի նեղու-
թեան ու ձայնարդութեան ատեմ:

Երբ Քրիստոնեաները իրարու մօտ գան ու եղբայ-
րանան, ան ատեմ է որ ազգերը այլեւս պատերազմի
վրայ պիտի չը խորհին:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Սուրբն Օգոստինոս շատ կը խորհէր Աստուծոյ նա-
խախնամութեան եւ կարգադրութեան վրայ, եւ չէր
կրնար իր գանկին մէջ սեղմեցնել: Օր մը երբ ծովեզեր-
քը կը պտտէր, հոն պատիկ տղայ մը տեսաւ որ, փոս
մը փորած էր աւազին մէջ, եւ կ'ուզէր ծովուն ջուրը
անոր մէջը լեցնել իր պատիկ սափորովը: Օգոստինոս
զարմացաւ, եւ ըսաւ խնդալով — «Անուշիկ տղա՛ս, չես
կրնար ծովուն բոլոր ջուրերը այդ պատիկ փոսին մէջ
լեցնել, ատի կարելի չէ՛: Մինչ նա կը խօսէր, տղան
հրեշտակի մը կերպարանք առնելով ըսաւ, «Հապա
դուն, ի՞նչպէս կ'ուզես Անհունին խորհուրդները եւ
կարգադրութիւնները քո պատիկ դանկիդ մէջ ամփո-
փել»: Օգոստինոս լուսաբանուած՝ ուրախ՝ գուարթ իր
տունը դնաց:

«Ծածուկ բաները մեր Տէր Աստուծոյն կը վերա-
բերին, բայց յայտնուած բաները մեզի ու մեր որդե-
ցը տրուած են յաւիտեան: Բ. Օրինաց Իթ. 29:

Եկեղեցական միութիւն յառաջ բերողը Սէր՛Ը պիտի ըլլայ, եւ ոչ ուրիշ բան. բայց այս սէրը տակաւին ծնած չէ Քրիստոնէից մեծ զանգուածին մէջ: Մինչեւ անգամ տեղական փոքր եկեղեցիներու անդամներ զիրար չեն սիրեր, շատեր զիրար չեն փանջնար անգամ:

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԵԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Այնթապու Գօլէճի նախագահը Տր. Ճ. Մէրիլ, ամէն կիրակի նոյն քաղաքին Բողոքականաց Երրորդ եկեղեցին կը յաճախէր: Ճամբան Ահմէտ անունով կոյր թուրք մուրացկան մը կար, որ սովոր էր մուրալ: Մր. Մէրիլ, ամէն անգամ որ անոր քովէն կ'անցնէր սիրալիբ ժպիտով մը «Բարի լո՛յս, Ահմէտ» ըսելով՝ երկու դահեկան կը դնէր ձեռքը: Կիրակի օր մը երբ ըստ սովորութեան կ'անցնէր ատկէ, տեսնելով կոյր մուրացկանը, մօտեցաւ, ձեռքը նորէն երկու դահեկաննոց մը դնելով՝ ըսաւ, «Բարի լո՛յս, Ահմէ՛տ, ինչպէ՞ս ես»: Կոյրը, «Շնորհակալ եմ, Մր. Մէրիլ» ըսելով՝ դրամը ետ երկնցուց: Մր. Մէրիլ երբ ուղեց պատճառը հասկնալ, կոյրը ըսաւ, «Ես դրամի պէտք չունիմ, շատեր արդէն ինծի դրամ կուտան, բայց ոչ ոք ինծի, «բարի լո՛յս, Ահմէտ» չըսեր: Ես կարեկցութեան պէտք ունիմ: Գուն ինծի դրամ մի՛ տար, միայն քաղցր ձայնով մը, «բարի լո՛յս, Ահմէտ», ըսէ, կը բաւէ»:

Այսօր մարդոց իրական եւ իսկական պէտքը նոյնն է, — մշմարիտ կարեկցութիւն: Երանի թէ մենք ալ փորձէինք եւ աշխատէինք օրական մէկ մարդ մը ուրախացնել:

Անգամ մը գեղափայլ, ժիր, Քրիստոնեայ տիկնոջ մը հարցուեցաւ թէ, ի՞նչ շարք կը գործածէր որ իր երեսը այդչափ գեղեցիկ կը փայլէր: Կինը համեստութեամբ պատասխանեց, «Շրթունքներու համար կը գործածեմ ճշմարտութիւն, ձայնիս համար՝ աղօթք, աչքերու համար՝ դուր, ախտերու համար՝ անմեղութիւն, ճակատիս համար՝ անկեղծութիւն, ձեռքերու համար՝ բարեգործութիւն, ձեւիս համար՝ շիտակութիւն, եւ սրտիս համար՝ սէր:»

Ո՛հ, երանի թէ ներկայ դարուս եկեղեցի յարատեւող շատ մը կիներ եւս, այս շարքները գործածէին իրենց դէմքին եւ մարմինին համար: «Բերանը սրտին աւելցուքը կը խօսին:» Երեսը սրտին հայելին է: Բարութեամբ լեցուն սիրտն է որ բարութիւն կը բուրէ: Աստուծոյ հետ երկայն ժամանակ յարաբերող Մովսէսներու եւ Ստեփանոսներու երեսներն են, որ կը փայլին:

Աշխարհ լեցուած է դառնութեամբ, ատելութեամբ եւ կոխներով: Պէտք ունի աղբիւրի մը ուսկից սէր հոսի յարդառատ, եւ Քրիստոնէական եկեղեցին այդ աղբիւրը պէտք է ըլլայ:

ՄԵԾ ԱՒԱՄԱՆԴ ՄԸ

Աշխարհիս մեծագոյն աղամանդներէն մէկը Վիէննայի թանգարանին մէջն է, որ ընկուլի չափ է: Աղամանդը՝ թաւիչէ դահի մը վրայ դրուած՝ եւ ապակիէ ծածկոցով մը դոցուած է: Կ'ըսուի թէ, խեղճ գիւղացի մը դտած է այս աղամանդը, եւ ոչինչ դրամով մը ծախած է, իրական արժէքը չի գիտնալով: Հիմա կ'արժէ հարիւր հազարաւոր տոլար:

Ո՞րչափ շատ անդամներ, մարդիկ իրենց ունեցած գանձերուն արժէքը չի գիտնալով ոչինչ գումարով մը, կամ վաղանցիկ հաճոյքով մը, Եսաւին պէս, կը ծախեն: Յիշուելու արժանի շատ մը գանձերու մէջէն, ամէնէն թանկարժէքն է մարդուն հոգին: Ո՞վ մարդ, քու արժէքդ է Յիսուս Քրիստոսի արեանը գինը. ոչինչ բաներով մի փոխարիներ գայն: Ս. Գիրքը կ'ըսէ, «Եթէ մարդ մը բոլոր աշխարհը շահի, եւ իր հոգին կորսնցնէ ի՞նչ կը վաստկի»: Ղուկ. Թ. 25:

Հաւատալ Արարչութեան աներածեշտ պէտք մըն է մարդկային մտքին, եւ սայն պէտքն է ապացոյց արարչութեան իրականութեան:

Ժ. Ժ. Ռուսօ

ՊԱՐՏՔԻՆ ՄՈՒՐՀԱԿԸ

Անգամ մը պատերազմի ատեն Ռուսիոյ բանակին մէջ պահակ զինուոր մը կար որ խիստ շատ պարտք ունէր: Այս պարտքը չափադանց կը մաշեցնէր եւ կը տառապեցնէր զինքը: Օր մը, երբ պահակի կեցած էր թուղթ մը առաւ, եւ իր բոլոր պարտքերը մէկիկ մէկիկ գրեց, եւ տակն ալ աւելցուց, «Ես հիմա զինուոր եմ, ա՛յսչափ պարտքը ո՞վ պիտի վճարէ»: Երբ թուղ-

թը ձեռքը կը մտահոգուէր քունը տարաւ, եւ սկսաւ քնանալ: Քունին մէջը ձեռքերը թուլնալով թուղթը գետինը ինկաւ: Նոյն միջոցին, Նիքօլա Կայսրը, երբ բանակը կը պտտէր, տեսաւ որ պահակ զինուոր մը քընացած եւ գետինն ալ թուղթ մը ինկած էր: Առանց զինուորը արթնցնելու թուղթը գետնէն վերցուց, եւ կարդալով գթաց խեղճ զինուորին անտանելի վիճակին՝ եւ աւելցուց հետեւեալ տողը, եւ ստորագրելով գնաց: Քիչ վերջը զինուորը սթափելով ինքզինք ժողվեց, եւ տեսաւ որ ձեռքի թուղթը գետինը ինկած է, անմիջապէս վեր առաւ եւ սկաւ հիացմամբ կարդալ, «Ա՛յդչափ պարտքը Նիքօլա Կայսրը պիտի վճարէ»: Երբ տեսաւ որ ստորագրութիւնը բուն Կայսրինն է, ուրախութենէն սկսաւ ցաթկրտել: Հետեւեալ առտու ամբողջ պարտքը վճարուած էր: Քրիստոս ալ, ճիշտ նոյնպէս մեր բոլոր պարտքը վճարած է, մեր գործը՝ այս խօսքին եւ խոստման հաւատալ է:

«ԱՂԲԻԻՍԷՆ ՎԵՐՑՈՒՑԻ»

Օր մը վարպետ ջութակահար մը, ջութակի թել մը տեսնելով աղբիւսին մէջ կը վերցնէ, եւ իր ջութակին անցնելով կը սկսի նուազել: Ուրիշ վարպետ ջութակահարներ երբ կը լսեն այս ջութակին այնչափ անուշ եւ յուզիչ ձայնը, կը հարցնեն թէ այս թելը ո՞ր խանութէն առած է: Ան կ'ըսէ, «Լոկ աղբիւսէն վերցուցի»: Շատ անգամ ամենագեղեցիկ եւ բուրումնաւէտ վարդը աղբիւսին մէջ բուսած կ'ըլլայ: Ազամանդը ցեխին մէջ իյնալով իր արժէքը չի կորսնցնէր: Ո՛վ յուսարեկ եւ լքուած մեղաւոր, երբք մի՛ վհատիր: Դուն ալ քու Փրկչիդ համար արժէք ունիս: Օր մը Նա քեզ պիտի վերցնէ աղբիւսէն, եւ իր ջութակին վրայ դնելով իր երկնային նուազները պիտի ածէ քեզմով: Մի՛ յուսահատիր, այլ սպասէ:

Երբ օր մը սաստիկ ցուրտէն բոլոր ապակիները սառած էին, սպասուհին սկսաւ, դանակը ձեռքը, քերելով մաքրել դանոնք: Տանտիկինը վրայ հասնելով ըսաւ, «Աղջիկս, ապակին քերելով չի մաքրուիր, կը բակ վառէ, կը բաւէ:» Սառած սրտերն ալ Սուրբ Հոգւոյն կրակով միայն կը մաքրուին:

ՄԱՐԴ ՄԸ՛ ՈՐ ԵՐԿՈՒ ՏԵՂ ԾՆԱԾ Է

Անգամ մը մեծ վիպասան մը հարցուց Տր. Սըմբրովի թէ, ո՞ւր է ծննդավայրդ: Սըմբրովի պատասխանեց, «Լիվրբուլ եւ Լոնտոն»: Վիպասանը հիացմամբ աւելցուց, «Միթէ կարելի՞ է որ մարդ մը երկու քաղաքի մէջ ծնանի»: Սըմբրովի՛ Մեծ Վարդապետին նիկողիմոսի հետ ունեցած խօսակցութիւնը մէջ բերելով՝ ըսաւ, «Զե՞ս գիտեր որ մարմինէն ծնածը մարմին է, եւ հոգիէն ծնածը հոգի է: Ան որ մէկ անգամ ծնած է, բնական մարդ է, ան որ երկու անգամ ծնած է, հոգեւոր մարդ է: Ես մարմինով ծնած եմ ի Լիվրբուլ եւ հոգիով ծնած եմ Լոնտոնի մէջ:» Երանի՛ թէ ամէն մարդ ունենար երկրորդ ծնունդ մը: Ո՞վ, ընթերցող, դուն ո՞ւր ծնած ես երկրորդ անգամ: Ան որ մէկ անգամ կը ծնանի, երկու անգամ պիտի մեռնի, իսկ ան որ երկու անգամ կը ծնանի մէկ անգամ պիտի մեռնի:

Ի՞նչպէս կրնանք ակնկալել որ աշխարհը համոզուի թէ մեր կրօնքը երկնքէն տրուած է, երբ կը մերժենք հնազանդիլ այն գերագոյն օրէնքին — «ՍԻՒՅՑԵ՛Ք ԶՄԻՄԵԱՆՍ»:

Վեր. Է. Էլմածեան իր մէկ քարոզին մէջ ըսաւ. — «Օր մը, երբ սենեակիս պատուհանէն երկաթի դործարան մը կը դիտէի, տեսայ որ տախտակամածին վրայ խիստ շատ ազտոտ մանր եւ խոշոր, տարբեր ձևերով երկաթի կտորներ կային. և վերը բարձր անխնհրու վրայէն սահող խոշոր տափակ երկաթ մը կար որ ամէն երկու երեք վայրկեանը անգամ մը կուգար ճախարակի մը հոլովումովը եւ վար իջնելով բոլոր երկաթները իրեն կը քաշէր, եւ կը տանէր խոշոր եռացող սանի մը մէջ կը թափէր: Ժամերով նայեցայ, եւ հիացայ այս հսկայ մագնիսին հրաշագործ գործունէութեան: Յանկարծ միտքս եկան, երկնային, իրական, Մեծ Մագնիսին — Մեր Փրկչին — սա իմաստալից խօսքերը, «Երբոր ես երկրէն բարձրանամ, ամէնն ալ ինձի պիտի քաշեմ»: Յովհ. Ժ. 32: Քրիստոս ալ, երբ խաչովը վեր բարձրացուցուի, յայնժամ բոլորը իրեն պիտի քաշէ: Աշխարհս Աստուծոյ առաջնորդողը, մարդկութիւնը վեր բարձրացնողը խաչն է: Միայն խաչը բարձրացուր, Քրիստոսի խաչը քարոզէ, եւ այն ատեն մարդիկ պիտի հրապուրուին, պիտի քաշուին դէպի Աստուած:

ՄԻԱՅՆ ՄԵԿ ԹԵԼ

Անգամ մը աշխարհահռչակ ջութակահար մը, երբ մեծ հանդէսի մը առթիւ պիտի նուազէր, մէկէն ի մէկ ջութակին երեք թելերը կտրեցան, եւ միայն մէկ թել մնաց: Ամէն ոք կը կարծէր թէ գործը ճախողած էր, եւ կարելի պիտի չըլլար մեծ վարպետը լսել: Ջութակահարը սկսաւ ածել մնացած այն միակ մէկ թելին վրայ, եւ այն եղաւ անոր գլուխ գործոցը բոլոր նուազներուն մէջ: Հոգ չէ թէ քու թելերդ ալ կտրած են, եւ տաւիղդ անկանոն է: Տու՛ր այսօր կեանքի ջութակդ ամենամեծ Վարպետին, եւ այն պիտի փոխէ քու տրամուրթիւնդ՝ ուրախութեան, վիշտդ՝ խաղաղու-

թեան, ևւ հոգերդ՝ երանութեան, աղքատութիւնդ՝
հարստութեան, ևւ ցաւերդ՝ առողջութեան: Միայն
թէ հնազանդէ՛:

— 0 —

ՎԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անդլիացի Մր. Էնթուիսըլ սապէս կը պատմէ իր
դարձի դալը, իր նոր ծնունդէն 14 տարի վերջը:

— Տարիներ առաջ, ևս շատ մեղաւոր, արբեցող,
ևւ ծխող մէկն էի: Սատանան զիս Անդլիայէն մինչեւ
Նիւ Եորքի էյթհէ Էյլընիւի գինետունը բերած էր, որուն
գլխացը պղտիկ աւետարանի սրահ մը կար: Գրեթէ
բոլոր դրամս լմնցուցած էի մինչեւ հոս: Գինետան
տնօրէնը ըսաւ ինծի, «Դիմացի աւետարանի սրահին
մէջ Անդլիացի տիկին մը կայ, եթէ անիկա ատկից
վնասես, ուղածիւ չափ ոսկի կուտամ քեզի»: Աճա-
պարեցի ալքօլի տենչէն բռնուած, բայց երբ ժողո-
վասրահը մտայ ևւ անգամ մը դիտեցի Միս Բէյլին ե-
րեսը, կարծեցի թէ մայրս կամ քոյրս էր: Ես այնչափ
համոզիչ դէմք մը երբեք տեսած չէի: Երբ հրաւէր
տրուեցաւ թէ, ո՞վ կ'ուզէ ապաշխարել, անմիջապէս
ես ձեռքս վերցուցի: Թէպէտ ճիշտ այդ պահուն չու-
նեցայ այն վստահութիւնը թէ Յիսուս փրկած էր զիս,
բայց վերջը երբ նստայ անկողնիս քով եւ աղօթեցի,
Յիսուս ապատեց զիս իմ բոլոր մեղքի կապանքներէս:
Հետեւեալ օրը այս բարի լուրը Անդլիա զրկեցի նամա-
կով մը: Հիմա 14 տարի է որ կ'ապրիմ իմ Տէրոջս
հետ քով քովի քալելով, եւ փառք Անոր, Նա իր ան-
հուն շնորհքով բարձրացուց զիս մեղքին տիղմէն մին-
չեւ Երիցական եկեղեցւոյ մը բեմը: Ես առաջ ի'նչ հա-
ւատարմութեամբ կը ծառայէի Սատանին, հիմա ալ
նո'յն հաւատարմութեամբ կը ծառայեմ իմ սիրելի
Փրկչիս:

Անգամ մը Աղեքսանդր Թազաւոր փափաքեցաւ ծպտեալ պտտիլ մայրաքաղաքը, եւ իրազեկ ըլլալ ժողովուրդին բուն իսկ վիճակին: Այսպէս, նա սկսաւ, աղքատի տարազով, ցնցոտիներ հագած՝ այցելել հարուստներուն տուները: Բայց՝ առանց բացառութեան՝ ամէնն ալ վռնտեցին զինքը, ըսելով թէ այսպիսի աղքատի մը համար տեղ չունին իրենց պալատին մէջ: Վերջապէս զնաց աղքատիկ ծերունիի մը տունը եւ աղաչեց որ զիջ մը ուտելիք եւ պառկելու համար ալ փսիաթ մը տայ: Ծերուկը սիրով վեր հրամցուց աղքատը, եւ վառարանին քովը տաքուկ տեղ մը հրամցընելով ըսաւ, «Կ'երեւի թէ պաղած էք, զիջ մը սատեղը տաքցէք: Թէպէտ ես ալ շատ բան մը չունիմ, միայն զիջ մը սուրճ եւ կտոր մը չոր հաց, բայց դուք ինձմէ աւելի թշուառ կ'երեւիք. հոգ չէ միասին կ'ուտենք»: Հագիւ թէ ընթրիքը լմնցած էր, ծերունին ելաւ փափկութեամբ ըսաւ, «Դուք շատ յոգնած կ'երեւիք, վարը մսուրին քով խոտէ անկողին մը ունիմ, բերեմ եւ քովս պառկէ»: Նորեկը, «Ծնորհակալ եմ», ըսելով՝ պառկեցաւ, եւ աղուոր քուն մը քաշեց: Առտուն կանուխ, Թազաւորը առանց յայտնելու ինքզինքը, ելաւ ու զնաց իր պալատը: Նոյն օրը Թազաւորը մունետիկ կանչել տուաւ, որ արքան մայրաքաղաքը պիտի պտտի, եւ իր մտերիմները պիտի այցելէ, ամէն ոք պատրաստ թող ըլլայ: Բոլոր հարուստները եւ նախարարները կը սպասէին որ Թազաւորը իրենց պալատը պիտի այցելէ: Բայց Թազաւորը ոեւէ հարուստի դրան առջեւ չի կայնեցաւ: Բաւական պտտելէն վերջը Թազաւորը դտաւ զինքը հիւրընկալող աղքատ ծերուկին խրճիթը, եւ անոր իմացնելով թէ՛ երեկուան հիւրընկալած աղքատ մուրացկանը նոյն իսկ Թազաւորը ինքն էր, եւ վարձատրեց զայն փառաւոր պարգեւներով: Փառաց Թազաւորն ալ տեղ չի դտաւ իր ծնուն-

զին ատթիւ Բեթղէհէմի մէջ. «Բայց որոնք որ զինքը
ընդունեցին, անոնց իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ
որդիներ ըլլալու:» Յովհ. Ա. 12:

ԱՅՐՈՂ, ԹԱՏՐՈՆԸ

Տարիներ առաջ՝ Սէնթ Փէթէրսպուրկ քաղաքին
մէջ՝ տախտակէ շինուած մեծ թատրոն մը կար: Այս
թատրոնը նշանաւոր էր իրական խաղերու ներկայա-
ցումով: Որոշուած էր որ օր մը ներկայացումը ըլլայ
հրախաղութիւն: Թատրոնը բնականէն աւելի խոնուած
էր ժողովուրդով: Ամէն ոք ակնապիշ կը դիտէր կրա-
կին գոյնգոյն տեսարանը: Մինչդեռ թատրոնը իրա-
պէս սկսեր էր բռնկիլ, եւ դրեթէ անկարելի եղած էր
հրդեհը մարել: Թատրոնին գլխաւոր խեղկատակը ի
գուր կ'աշխատէր համոզել ներկաները թէ, տեսնուած
կրակը իրական հրդեհ էր, եւ ոչ թէ հրախաղական ներ-
կայացում: Ամէն ոք կը կարծէր թէ խեղկատակը խաղ
մըն էր որ կ'ընէր, սկսան ծափահարել: Քիչ վերջը
հրդեհին ծուխը խեղդելու աստիճան լեցուց բոլոր թատ-
րոնի սրահը, եւ ամէն մարդ շփոթած՝ սկսաւ փախուստ
տալ: Դժբախտաբար դրան մէկն ալ գոցուած ըլլալով՝
ամբոխը միայն մէկ դռնէն փախչելու ստիպուած էր:
Հետեւեալ առտու թերթերը դրեցին որ եօթը հարիւր
հոգի մեռած էր հրդեհէն, միեւնոյն թատրոնին մէջ:
Խեղճերը մահուան գոհ եղան, լոկ խեղկատակին առ-
ջի բերած պատգամին չի հաւատալով, խաղ մը կար-
ծելնուն համար: Ո՛հ, ո՛րչափ շատեր, իրական վտան-
գը, դժոխքը, այսպէս խաղի մը պէս կը ներկայացնեն,
եւ չի հաւատալով կը ծաղրեն: Օր մը պիտի գայ որ,
թէ իրենք, եւ թէ զիրենք լսողները՝ յաւիտեանս պի-
տի կորսուին: Այն ատեն ապաշխարել, գղջալու հա-
մար ատեն պիտի չըլլայ. քանի որ հիմա է ատենը:
Հաւատա՛ Աստուծոյ եւ Անոր իրական պատգամին:

Փարիզի մէջ նշանաւոր պատկերահան մը կար: Օր մը Բօչիլտ միլիոնատէրը սոյն պատկերահանին գալով խիստ աղքատ մարդու մը պատկերը ունենալ փափաքեցաւ: Պատկերահանը ըսաւ, «Հաճիս սա ցընցոտիները դուն հագուէ՛», եւ քու պատկերդ առնեմ, ինչու որ քու դէմքդ խիստ յարմար է»: Բօչիլտ համոզուեցաւ, եւ աղքատի կերպարանք մտած՝ նստաւ պատկերահանին դիմաց: Պատկերահանին աշակերտը այս անցուղարձէն բոլորովին անտեղեակ, երբ իր վարպետը դուրս ելաւ գործի մը համար, մարդը իրաւցնէ չափազանց աղքատ մէկը կարծելով, կամացուկ մը Ֆրանքնոց մը սահեցուց Բօչիլտի ափը: Երբ Բօչիլտ սենեակէն դուրս կ'ելլէր պատկերահանին հարցուց թէ, այս մարդը ո՞վ է: Պատկերահանը ըսաւ, «Ատիկա իմ աշակերտս է, թէպէտ աղքատ է, բայց շատ բարեսիրտ մէկն է»: Բօչիլտ հետեւեալ օրը երկու հազար Ֆրանքնոց չէք մը ղրկեց այդ աշակերտ պատկերահանին: Արտաքին երեւոյթին մի՛ նայիր: Շատ անգամ կը խարուխս: Բարեսիրտ եւ գոհունակ եղողը հարուստ է: Դուն աշխատէ որ այդպէս ըլլաս:

ՏԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԷ

Անդլիացի նաւապետ մը փոքրիկ մանչ մը ունէր, որ շատ կը հետաքրքրուէր ինքն ալ դանակով եւ փայտի կտորներով պզտիկ նաւ մը շինել: Մի քանի օր անխոնջ աշխատեցաւ, բայց ի գուր չի կրցաւ ձեռքի փայտին նաւու ձեւ մը տալ: Վարպետ նաւապետը տեսնելով որ իր փոքրիկը պիտի վհատի, նոյն գիշերը, իր գաւկին գլխուն վրայի փայտի կտորները ինք առնելով՝ աղուոր պզտիկ նաւակ մը շինեց եւ նորէն գլխուն վրայ դրաւ: Երբ փոքրիկը, առտուն ելաւ, տեսնելով իր երազած նաւակին կատարելագործումը խիստ շատ ուրախացաւ: Մենք ալ, երբ կ'աշխատինք եւ կ'աշխատինք, ու կարող չենք ըլլար կատարելագործել մեր

բարեգործութեան, սիրոյ, հնազանդութեան եւ սըրբութեան նաւը, եւ կը յուսահատինք, յայնժամ մեր Մեծ Նաւապետը մեզ օգնութեան կը հասնի, եւ կը կատարելագործէ մեր թերի եւ անկատար աշխատանքը, պսակելով իր ձրի շնորհքով եւ առատ ողորմութիւնով:

ՀԱԻԱՏՔՆ Է ՎՍՏԱՅԻՆԱԹԻՄ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԳՈՅՈՒՅԻՄ
ԵՒ ՈՍԽԱՅԻՄԱՄՈՒՅԻՄ:

ՄԵԾ ՄԵՂԱԻՈՐԸ

Անդամ մը Սփրըճըն մեծ սրահի մը մէջ պիտի քարոզէր: Քանի մը օր առաջ գնաց փորձելու համար թէ, արդեօք իր ձայնին պիտի յարմարէ՞ր այդ սրահը: Առանձին անկիւն մը քաշուեցաւ, եւ բարձր ձայնով մը սկսաւ Ա. Տիմ. Ա. 15 համարը կարդալ, «Յիսուս Քրիստոս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու, որոնց գլուխը ես եմ»:»

Քանի մը օր վերջը մարդ մը եկաւ Սփրըճընի քով եւ ըսաւ, «Պատուելի, շատ ուրախ եմ որ, անցեալ օրուան ձեր մէկ քարոզը իմ դարձի գալուս պատճառ եղաւ»: Սփրըճըն հարցուց, «Ո՞ր քարոզը»: Մարդը շարունակելով, «Շարաթ մը առաջ ես այսինչ եկեղեցւոյ տանիքին վրայ կը գործէի, երբ դուն կը քարոզէիր ըսելով թէ, «Յիսուս Քրիստոս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու, որոնց գլուխը ես եմ»: Այս խօսքերը իմ հոգւոյս ամենախորերը իջան: Համոզուեցայ որ, իրաւցնէ ամենամեծ մեղաւորը ես եմ: Իսկոյն խոնարհեցայ Տէրոջը առջեւը, ապաշխարեցի, եւ Ան նեց իմ անթիւ մեղքերս: Փառք Անոր»:»

«Խօսքը քարոզէ՛ ատենին եւ ատենէ դուրս» (Բ. Տիմ. Դ. 2), ինչու որ չես գիտեր թէ ե՛րբ օգտակար պիտի ըլլայ այն:

«ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՍԷՐԸ»

Սկովտացի Միսիօնար, Աղեքսանդր Փլֆ, իր բոլոր կեանքը Հնդկաստանի մէջ իբր միսիօնար անցնելէն յետոյ Անդլիա վերադարձաւ: Երբ նա հոժ բազմութեան մը առջեւ կը խօսէր, յուզուած իր պատգամէն, մոռցաւ ինքզինքը եւ ժամանակը, եւ խօսքը երկարեց երկուք ու կէս ժամ, յետոյ մարած գետինը ինկաւ: Անմիջապէս ուրիշ սենեակ մը վերցուցին: Երբ սթափեցաւ, դարձեալ բեմ բարձրանալով արցունքով շարունակեց, «Ո՛վ, Բրիտանական ժողովուրդ, Հնդկաստանը կը կորսուի, աճապարեցէ՛ք, տուէ՛ք ուրիշ զաւակներ, որ երթան Հնդկաստան իբր միսիօնար, եւ եթէ չունիք, ես կրկին պիտի երթամ եւ իմ ոսկորներովս պիտի քարոզեմ ըսելով թէ, «Բրիտանացիք կը սիրեն Հնդիկները»: Անոնք գործնական սէր կ'ուզեն տեսնել, եւ գործնական սէրը զոհողութեամբ կ'ըլլայ:» Այսօր եւս թէ Հնդկաստանի, եւ թէ բոլոր աշխարհի պէտքը ճշմարիտ սէրն է, զոհող ու զոհուող սիրտն է: Մարդիկ չէ թէ լսելով, հապա տեսնելով կը համոզուին ու կը փոխուին:

—«o»—

«Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը, մինչեւ իր միածին Որդին տուաւ, որպէս զի ամէն ով որ Անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հապա յաւիտեանակամ կեանք ունենայ»: Յովհ. Գ. 16:

—«o»—

ԻՆՔՁԻՆՔԸ ՄՈՌՆԱԿ

Թրանսլալի պատերազմին՝ սաստիկ ուժակոծման ատեն, ռուսքի մը կտոր գինուորի մը երեսին հանդիպելով, երեսը առաւ տարաւ, եւ միայն բերանը մընաց: Անոր վերջին խօսքը սա եղաւ, մոռնալով իր ցաւերը եւ վէրքերը, — «Պատերազմը շահեցա՞նք»: Հա-

դիւ թէ խօսքը լմնցուց, հոգին աւանդեց: Ո՛հ երանի թէ բոլոր ճշմարիտ քարոզիչները, օրինակ առնէին այս քաջագուն զինուորին վերջին խօսքերէն, եւ մոռնային իրենց անձը, փառքը, շահը, եւ ամէն բան՝ յաղթութեան սիրոյն համար, եւ ըստ այնմ ծառայէին իրենց Տէրոջ:

ՍԷՐ ԵՒ ԾԵԾ

Նէսիմա, ճարտնցի մեծ գիտնականը, Ամերիկայի մէջ կրթուած, եւ իբր միսիօնար վերադառնալով՝ Մարիա քաղաքին մէջ մեծ համալսարան մը հիմնած էր: Նա իբր տնօրէն եւ հսկիչ բոլոր աշակերտաց սիրելի դարձած էր: Գպրոցին օրէնքին համեմատ, այսինչ որոշ օրինադանցը գաւազանի հարուածով պիտի պատժուէր, բոլոր աշակերտաց առջեւ: Օր մը աշակերտներէն մէկը նոյն յանցանքով բռնուեցաւ: Տնօրէնը կանչելով յանցաւորը 5,600 աշակերտաց առջեւ, ըսաւ, «Գիտէ՞ք որ այս աշակերտին պատիժը մի քանի գաւազանի հարուած ըլլալու է. բայց ես այնչափ կը սիրեմ որ կարող չեմ զայն ծեծել:» Եւ խարագանը առնելով սկսաւ ինքզինքը խարագանել: Աշակերտները, ա՛յնչափ յուզուեցան այս եղական սիրոյ արտայայտման առջեւ՝ որ սկսան լալ: Արդեօք մեր կեանքէն ի՞նչ տպաւորութիւն եւ ներշնչում կ'ելլէ:

ԵԶԱԿԱՆ ՄԻՍԻՈՆԱՐ ՄԸ

1834-ին, Ամերիկա, առաջին անգամ ըլլալով, զըրկեց միսիոնարներ Սէյլան կղզին Աւետարան քարոզելու: Տեղացի մարդակերները ուրախանալով խնճոյք ըրին, որ իրենց չաստուածը զրկած է իրենց այսչափ գեղեցիկ որսեր. եւ անմիջապէս բռնելով մորթեցին եւ կերան միսիոնարները: Երբ ընկերութեան քարտուղարը իմացաւ այս ոճիրին մասին, նամակով մը տեղեկացուց յիշեալ միսիոնարաց պատկան եկեղեցիին հովիւին, որ անոնց ծնողաց գիտցնէ:

Հովիւր երբ այցելեց անոնցմէ մէկուն մայրը, եւ շատ զգուշութեամբ իմացուց թէ, ինչպէս մարդակեր բնիկները մեռցուցած եւ կերած էին մեր սիրելիները, խեղճ մայրը, լալահառաջ աչքերը վեր վերցուց եւ ըսաւ, «Աստուած իմ, կամքդ օրհնեալ ըլլայ: Երանի թէ ուրիշ դաւակներ ալ ունենայի, որոնք ալ կարենային այս կերպով պատրաստուած հողին վրայ դործել: Վստահ եմ որ Տէրը պիտի արթնցնէ անոնց խեղճերը, եւ այս մեռած ցորենի հատիկէն, իմ Տէրս շատ հունձք պիտի ժողվէ:» Հիմա այս սիրելի տիկնոջ մարդարէութիւնը կատարուած է: Հիմա Սէյլան կղզիին մէջ հազարաւորներ խաչեալ Փրկիչը ընդունած են իբր իրենց Տէրը եւ Աստուածը, եւ հարիւրաւոր տեղացի քարոզիչներ եւս կը քարոզեն յաչիմ սուրբ պատգամը:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՂՕԹԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ.

Ամերիկացի հարուստ ընտանիք մը Փարիզ կ'երթայ ամառուան արձակուրդի համար: Հայրը, ըստ սովորութեան Փարիզի հօթէլին մէջ եւս կը շարունակէ ընտանեկան աղօթքը: Իր մեծ աղջիկը, թէպէտ, կ'ամչնայ աղօթելէն, եւ երբեմն ալ կ'առարկէ, ըսելով իրենցմէ դատ ոչ ոք կ'ընէ ընտանեկան աղօթք, բայց հայրը կը յարատեւէ իր բարի սովորութիւնը: Տարիներ վերջը, օր մը եկեղեցական պաշտամունքէն վերջը կ'ին մը կը մօտենայ այս հարուստ ընտանիքին աղջկանը եւ կ'ըսէ, «Աղջիկս, ձեր ընտանեկան աղօթքը ինձի մեծ օրհնութիւն մը եղաւ: Կարծեմ կը յիշես, այսինչ տարին դուք Փարիզ օղափոխութեան դացած էիք: Ծիշտ ձեր հօթէլին մէջ, ձեր սենեակին կից ես ալ սենեակ մը վարձած էի: Ամէն օր ձեր ընտանեկան աղօթքը մեծ հաճոյքով մտիկ կ'ընէի: Օր մը չափազանց նեղուած էի. եւ մեղքերս ինձի, այլեւս, անտանելի կը թուէին եւ յուսահատած էի: Ծիշտ նոյն օրը հայրդ աղօթքին մէջ յիշեց թէ, «Եթէ այս հօթէլին մէջ կայ մէկը որ յուսարեկ է կամ տառապած՝ Տէրը

Թո՛ղ օգնէ անոր»։ Ես համողուեցայ որ հայրդ ան-
դիտակցարար ճիշտ ինձի համար աղօթած էր։ Անմի-
ջապէս ես ալ ծունկի վրայ եկայ, եւ բոլոր հոգերս սի-
րելի Փրկչիս տարի, եւ այն օրէն ի վեր սիրտս ան-
հուն հրճուանքով մը լեցուած է, վա՛ռք Անոր։»

Դուն լոյսդ վայլեցու՛ր, ինչու որ չես գիտեր թէ,
ի՛նչպէս, եւ ո՛րու օգտակար պիտի ըլլաս։

ՄԱՅՐ ԹՌՉՈՒՆԻՆ ՍԷՐԸ

Վերճինիոյ Փռթամազ գետին մօտերը խիտ ան-
տառ մը կար։ Մայիս ամսուն մէկ առաւօտը անտա-
ռին մէջ մեծ մուխի սիւնակ մը սկսաւ վեր բարձրա-
նալ։ Տակաւ առ տակաւ հրդեհը անանկ թափ առաւ
որ, ոչ ոք կարող էր մարել զայն։ Հեռուէն թռչնոց
ճիչեր կը լսուէին։ Եւ ահա ի՛նչ սխրալի տեսարան.
խեղճ բազէ մը ինքզինքը կրակին մէջ կը նետէր դարձ-
եալ եւ դարձեալ ազատելու իր երեք փոքրիկ ձագուկ-
ները կրակին բոցերէն, բայց ի դուր։ Կրակը բոլոր
անտառը առած էր, եւ չոր տերեւներու եւ ճիւղերու
այրած կտորները երկինք կ'ելլէին։ Վերջապէս խեղճ
թռչունը տեսնելով որ, ձագուկները ազատելու ունէ
կերպ մը չկար, դնաց թեւերը ձագերուն վրայ տա-
րածեց, եւ աշխատեցաւ դանոնք կրակէն պաշտպանել։
Եւ այս կերպով իր կեանքը զոհեց անոնց համար։
Թռչուն մը եթէ կրնայ զոհուիլ իրեններուն համար,
հասկա ո՛րչափ աւելի մենք պատրաստ ըլլալու ենք զո-
հելու մեր ամէն բանը, մեր սիրելիներուն համար, ան-
մահ հոգիներուն համար։ ՍԷՐԸ ԶՈՀՈՂՈՒԹԻՒՆ Է։

ՆԱՅԵԼՈՎ ՆՄԱՆԻԼ

Էտինպուրկի մէկ որոշ հրապարակին վրայ հսկայ
արձան մը կանգնուած էր ի յիշատակ նշանաւոր զօրա-
վարի մը։ Պգտիկ տղայ մը, ամէն առտու դպրոց դա-
ցած պահուն կը կենար այս արձանին առջեւ, եւ ուշի
ուշով կը նայէր եւ կը հիանար արձանին։ Տարիներ

անցան, պղտիկը երիտասարդ եղած էր, տակաւին կը նայէր արձանին իրական արտայայտութեան եւ կը հիանար: Երբ տղան կատարեալ մարդ եղած էր, այս կենդանի արձանին տպաւորութիւնը իր մտքին եւ հոգիին վրայ այնչափ ազդած էր, որ ինք ճիշտ նոյն արձանին տիպար մի կենդանացումը եւ իրականացումը եղած էր: Եթէ մարդիկ արձանի մը նայելով կը կերպարանափոխուին, հապա ո՛րչափ աւելի մենք ձեւափոխուելու եւ կերպարանափոխուելու ենք, Յիսուսի նայելով, որ Աստուծոյ իրական եւ կենդանի պատկերն է: Առաքեալը կ'ըսէ «Յիսուսի նայինք, հաւատքին առաջնորդին ու կատարողին»: Երբ. ԺԲ. 2:

Նմանութիւնը մայելով կ'ըլլայ:

ԿՐՕՆՔԻՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պարսիկ նախարարները երբ բռնադատեցին Հայերը ընդունիլ տալու համար իրենց կռապաշտութիւնը, Քաջն Վարդան Մամիկոնեան դումարելով Հայ նախարարները համողեց զանոնք խմբազրել յետագայ պատասխանը եւ յանձնել Պարսիկ պատուիրակներուն: «Ո՛վ թագաւոր, մեր կրօնքը շապիկ մը չէ որ հաննք եւ ուրիշ մը հազնինք. այլ մեր կրօնքը մեր մորթըն է, մեր հողին է: Եթէ զայն հանել փորձուինք՝ պիտի մեռնինք: Հետեւարար կը նախընտրենք կրօնքով մեռնիլ, քան թէ առանց կրօնքի:»

Աս պատասխանին հետեւանքը պատերազմ եղաւ: Քաջն Վարդան 65,000 զինուորներով Պարսից ահազին բանակին դէմ ելաւ: Թէպէտ ինքը պարտուած նահատակուեցաւ, բայց Հայուն իբր Գրիստոնեայ ազգ զոյութիւնը ապահովեց: Ո՛վ քաջերու սերունդ, ձեր կոչումը պիտի ամուր բռնեցէք: Ձեր նախահայրերը կրօնքի համար, հաւատքի համար, Աւետարանի համար մահը նախընտրեցին: Քալեցէ՛ք անոնց ճամբայէն: Պահեցէ՛ք ձեր հաւատքը եւ կրօնքը:

«ՊԱԻԸՐԻ ՄԻՇԸՆԸ»

Նիւ Եորքի Պաւլըրի Միշընը, Հէտլի Հօլ անունով մէկու մը միջոցաւ բացուած Աւետարանական սրահ մըն է: Հէտլի Հօլ, Նիւ Եորքի ամէնէն ապականած մէկ թաղին մէջ մեծցած սոսկալի զինով եւ ամէն կերպ չարութիւններով լեցուն մարդ մըն էր: Երբ օր մը շատ գինովցած տուն կը վերադառնար, բարձր տեղէ մը իյնալով մէկ ոտքը կոտրեցաւ եւ անկէ յետոյ կաղ եղաւ: Շատ չանցած հոգեւոր միշընի մը ետանդուն աղօթքները եւ երգերը այս գինեմոլին դարձի դալուն պատճառ եղան: Իր նուիրման առջի օրէն սկսեալ, մեղաւորները Տէրօջը առաջնորդելու գործին մէջ զարմանալի յաջողութիւն ունեցաւ, ինչու որ գիտեր թէ մարդիկ, նամանաւանդ գինեմոլներ ի՛նչպէս Քրիստոսի առաջնորդելու է, քանի որ ինքը անոնց մէջէն եկած էր: Իր դարձի դալէն մի քանի տարի վերջը՝ Պաւլըրի թաղին մէջ՝ միշըն մը բացաւ «Պաւլըրի Միշըն» անունով: Իր կենաց գործունէութեան մէջ նա միջոց եղած էր 74,000 հոգիներու ապաշխարութեան ուղղակի կամ անուղղակի: Հէտլի Հօլ տասը տարի առաջ մեռաւ, եւ իր մահուան առթիւ Նիւ Եորքի բոլոր թերթերը մեծ դովհաստներ եւ յարգանքներ ներբողեցին, շնչաւելով թէ, իրաւցնէ մեծ հոգեւոր հովիւ մը, եւ նշանաւոր գործիչ մը բաժնուած էր իրենցմէ: Անապատը՝ բուրաստանի վերածողը միայն Տէրն է:

«ԵՍ ՄԵՌԱԾ ԵՄ»

Նաբոլէոնի բանակին մէջ զինուոր մը, պատերազմի ժամանակ, վարձու մարդ մը բռնելով իր տեղը զրկեց իրր զինուոր: Դժբախտաբար, այս վարձուած զինուորը պատերազմին մէջ մեռաւ: Յետոյ առաջին զինուորը, որ իր տեղը այս մեռած զինուորը զրկած էր, դարձեալ բանակը հրաւիրուեցաւ իր հարիւրապետին կողմանէ: Բայց նա դալ չուղեց պնդելով թէ, «Ես մեռած եմ»: Վերջապէս մարդը խնդիրը Նաբոլէոնին առ-

ընե հանելով եղելութիւնը պարզեց: Նաբովէոն երբ իմացաւ թէ, այս մարդը ուրիշ մը վարձելով իր տեղը զրկած է բանակը, եւ ան ալ մեռած, աղատ արձակեց զինուորը ըսելով, — «Գնա՛ տղաս, դուն մեռած կը սեպուիս, քանի որ ուրիշ մը զրկած ես քու տեղը, եւ ան ալ մեռած է»: Ի՛նչ գեղեցիկ մի օրինակը կը ներկայացնէ մեր Տէրոջ Յիսուս Քրիստոսի քաւչարար մահուան: «Մեղաց վարձքը մահ է»: Քանի որ Ադամով բոլոր մարդիկ մեղանշեցին, պէտք էր որ բոլոր մարդիկ անպատճառ մեռնէին: Քրիստոս մեր տեղը մահ ճաշակեց, եւ մեզ աղատ ըրաւ մեղքին եւ մահուան անէծքէն: Փա՛ռք Անոր:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՔԱՐՈՋԻԶԸ

Մր. Հէմընտ, Ամերիկացի նշանաւոր քարոզիչը միայն մանուկներու կը քարոզէր: Երբ անգամ մը Լոնտոն դնաց մանուկներու քարոզելու, Մր. Սփրըճըն փափաքեցաւ որ իր եկեղեցիին մէջ քարոզէ: Մր. Հէմընտ ըսաւ, «Գիտե՞ս, ես աւելի տղայոց կը քարոզեմ: Քու եկեղեցիդ շատ մեծ է, վախճամ թէ չի լեցուի: Եւ գիտես թէ, պարապ աթոռները սատանան եւ իր բանակը կը դրաւեն»: Սփրըճըն ըսաւ, «Դուն խօսք տուր դալու, եւ ես ալ պիտի աղօթեմ որ Տէրը լեցնէ իր եկեղեցին մանուկներով»: Յաջորդ Կիրակին վեց հազար նստարան պարունակող եկեղեցին ութ հազար մանուկներով լեցուեցաւ, եւ երեք հազար մանուկներ ալ դուրսը մնացին: Մր. Հէմընտ անանկ եռանդով եւ Սուրբ Հոգիով խօսեցաւ որ, շատ մը տղաքներ ասպաշխարհելով դարձի եկան: Յիսուս մանուկները շատ կը սիրէր, անոնք զիրկը առաւ եւ օրհնեց, եւ ըսաւ, «Երկնից Թագաւորութիւնը ասանկներունն է»: Երա՛նի թէ մեր դաւակներն ալ նոր մարդ ըլլային: Երա՛նի թէ մենք ալ մանուկներ ըլլայինք, եւ մանուկներու հոգի ունենայինք:

Շիրակոյի մէջ նշանաւոր բանտարկեալ մը կար, որ իր կիներ, գաւազները, եւ ուրիշ մի քանիներ ալ ըստպաններով մեծ ահ ու սարսափ թողուցած էր: Բանտապետին հրամայուած էր որ, միշտ զբաղած պահէ ծանր դործերով, եւ ոչ ոք թոյլատրէ այցելելու գայն, որ մի դուցէ վնասէ մէկը իր դազանաբարոյ կիրքովը: Անգամ մը քարոզիչ մը եկաւ այցելել բանտարկեալները, եւ փափաքեցաւ տեսնել այս լքեալ հրէջն ալ: Բանտապետը ըսաւ, «Ես չեմ կրնար երաշխաւորել կեանքդ: Ցարդ ոչ ոք քաջութիւնը ունեցած է այցելել գայն, ինչու որ չափազանց կրքոտ է: Եթէ դուն կը ստորագրես թէ, քու կեանքիդ պատասխանատուն դառնես, շատ աղէկ, կրնաս մտնել:» Քարոզիչը՝ «Շատ աղէկ», ըսելով ստորագրեց, եւ կամացուկ մը ներս մըտնելով շնորհալի քաղցրութեամբ մը բանտարկեալին ուսին դպաւ եւ ըսաւ, «Ինչպէ՞ս ես, եղբայրս:» Մարդը ետին դառնալով խոժոռ դէմքով մը մըմուաց, «Ես քու եղբայրդ չեմ:» Քարոզիչը փափկութեամբ կրկնեց, «Դուն իմ եղբայրս ես, եւ կը ցաւիմ որ ցարդ չի կրցայ այցելել քեզ:» Բանտարկեալը չափազանց զգածուելով, «Ցարդ ոչ ոք ինձի եղբայր ըլլալ փափաքած է, ես քու եղբայրդ ըլլալու արժանի չեմ:» Եւ սկսաւ լալ: Ասոր վրայ քարոզիչը քաջալերուելով ըսկըսաւ Քրիստոսի սիրոյն վրայ խօսիլ, եւ բացատրեց թէ ան ինչպէս մեղաւորներուն, անարգուածներուն եւ մաքսաւորներուն բարեկամն է, եւ թէ անոնց տեղը ինքը մեռած է որ անոնք յաւիտենական կեանք ունենան: Այսպէս քարոզիչին ցուցադրած տիպար սէրը այս դազանին ապաշխարութեան եւ փրկութեան պատճառ եղաւ: Առաքեալը կ'ըսէ, «Եթէ թշնամիդ անօթի է՝ հաց տուր անոր, եթէ ծարաւ է՝ ջուր տուր անոր:» Այս կերպով, բարիք ընելով, պիտի կարենաս չարին յաղթել: Հոովմ. ԺԲ. 20:

Կիրակի առտու մը երբ երէց մը եկեղեցի կ'երթար, տղայ մը տեսաւ՝ որ պատուհանէն դուրս կը նայէր, շնորհալի ձեւով մը ժպտեցաւ երէցը մանուկին: Մանուկը անմիջապէս փոխանակեց: Անկէ յետոյ բարեկամացաւ երէցը այս փոքրիկին հետ: Կիրակի առտու մը այս պատիկը հետաքրքրուելով թէ ու՞ր կ'երթար ամէն Կիրակի այս բարի մարդը, ձեռքը մեծ գիրք մը ունենալով, համոզեց իր երկու փոքրիկ զոյրերն ալ հետեւելու երէցին: Անոնք երբ եկեղեցի եկան, երէցը աւելի սէր ցուցուց անոնց: Այս փոքրիկները սիրեցին երգերը եւ Սուրբ Գրոց պատմութիւնները, եւ հետեւեալ Կիրակի յաջողեցան բերել իրենց ծնողքն ալ: Այսպէս մէկ ժպիտ մը եօթը հոգիներ Աստուծոյ տունը առաջնորդեց: Դուն ալ ժպտէ՛, եւ այս կերպով շատ հոգիներ պիտի շահիս:

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՎԱԳԱՆՁ ՈՒՆԻՐ

Տարիներ առաջ Ամերիկայի եկեղեցիներէն մէկուն մէջ սա ծանուցումը եղաւ.— «Այս եկեղեցին վազանձ պիտի ունենայ Յուլիս մէկէն մինչեւ Սեպտեմբեր մէկ:» Քիչ վերջը նոյն ծանուցումը ի գիր առնուելով՝ եկեղեցւոյ բակը եղող ծանուցման տախտակին վրայ փակցուեցաւ: Մարդ մը երբ կարդաց այս ծանուցումը, յանդգնեցաւ գծել նոյն տախտակին վրայ պոչով եւ կոտոչով Սատանայի մը պատկերը, աւելցնելով անոր բերնէն սա խօսքերը,— «Բայց ես երբեք վազանձ չունիմ:» Երբ եկեղեցին վազանձ կ'ունենայ, Սատանան աւելի պատեհութիւն կ'ունենայ գործելու: Յիսուս իր առակին մէջ ըսաւ, «Երբ արտին տէրը կը քնանար, Սատանան եկաւ եւ աղէկ սերմին մէջ որոմ ցանեց:»

Լոնտոնի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ խեղճ, թշուառ կին մը շատ վտանգաւոր վիրաբուժական գործողութիւն մը պիտի ունենար: Հարցուցին թէ, «Պիտի կրնա՞ր, արդեօք, տոկալ այն ծանր գործողութեան տակ:» Կինը ըսաւ, «Եթէ մեր եկեղեցիին Սարկաւադուհին քովս ըլլայ, անոր ժպիտը պիտի ամօքէ ցաւերս, եւ պիտի կրնամ տոկալ:» Ասոր վրայ անմիջապէս Սարկաւադուհին հիւանդանոց հրաւիրուեցաւ: Բայց դժբախտաբար, միեւնոյն ժամուն Վիքթորիա թագուհին եւս հրաւիրած էր յիշեալ տիկինը իր պալատը, հաճոյալի ժամանցի մը համար: Կինը շուրած էր, ո՞ր հրաւէրը ընդունելու էր, թագուհիին, թէ հիւանդանոցին: Եղական հրաւէր մըն էր Վիքթորիա թագուհիին ըրածը, կարելի է յաւիտեանս զըրկուած պիտի ըլլար այս անգամ մերժելով, եւ անոր համար չէր ուզեր այս պատեհութիւնը կորսնցնել: Բայց միեւնոյն ատեն չէր կրնար խեղճ, թշուառ կինը անօգնական թողուլ: Վերջապէս որոշեց հիւանդանոց երթալ: Հազաւ իր փառաւոր հագուստները եւ աճապարեց դէպի հիւանդանոց: Խեղճ կինը, կարծես թէ այս ազնիւ բարեկամին ներկայութեամբ նոր ոյժով եւ հողով մը տոգորուած, եւ իր դողդոջուն ձեռքերը անոր փափուկ ձեռքերուն մէջ դնելով կրցաւ դիմանալ ցաւերուն: Եւ այսպէս յաջող գործողութիւն մը ունեցաւ: Վիքթորիա թագուհին այս ազնիւ տիկնոջ գոհողութեան տեղեակ ըլլալով՝ մեծապէս դնահատեց եւ հետեւեալ առտու դարձեալ հրաւիրեց զայն իր պալատը: Այսօր եւս հազարաւոր թշուառ եւ անօգնականներ մեր կարեկցութեան կը սպասեն: Արդեօք դուն ո՞րչափ կը յօժարիս քու հաճոյքէդ մաս մը զոհելով նրպաստել անոնց:

ՅԵՍՈՒՍ Է ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Այրի կին մը մէկ հատիկ տղայ մը ունէր շատ ան-
փորձ ու հպարտ, որ երբեք հոգեւոր խրատներ մտիկ ը-
նել չէր ուզեր: Մտադրած էր նաև մը մէջ դործե-
լով մի քանի տարի բացակայիլ իր ընտանիքէն: Խեղճ
մայրը չափազանց մտահոգուած տղուն այս ըմբոստ
վիճակէն, կ'որոշէ Միսիս Կէնլոյզ անուն հոգեւոր տի-
կինը կանչել, որ երբեմն խրատականներ տայ անոր:
Երբ Միսիս Կէնլոյզ եկաւ, տղուն շատ մը պատմու-
թիւններ խօսեցաւ եւ խրատներ ալ տուաւ, բայց մօրը
ակնկալած հոգեւոր խրատականներէն բան մը չըսաւ:
Միայն թէ իր բաժնուելիք ատենը ըսաւ, — «Ձաւակս,
դուն ժամանակի մը համար բաժնուած պիտի ըլլաս քու
ծնողքէդ, եւ անշուշտ շատ մը հաճոյալի ժամանցնե-
րու հետ միասին, նեղութեան, եւ դժուարութեան եւ
երբեմն ալ ձախողութեան ատեններ պիտի ունենաս:
Եթէ երբեք ատանկ ատեններ ունենաս կը յանձնարա-
րեմ քեզ իրական եւ ճշմարիտ քարեկամ մը, Յիսուս
Քրիստոսը, որ միշտ քու քովդ է եւ քեզ կը պաշտպա-
նէ: Անոր դիմէ եւ երջանիկ պիտի ըլլաս:»

Երբ երկու տարի վերջ դարձեալ հրաւիրուեցաւ
Միսի Կէնլոյզ նոյն տունը, տեսաւ որ տղան վերադար-
ձած եւ անկողնին մէջ պառկած էր: Տղուն աչքերուն
մէջ փայլունութիւն մը կար: Միսիս Կէնլոյզ բան մը
չըսած տղան յարեց, «Գիտե՞ս, Միսիս Կէնլոյզ, քու
վերջին խրատդ երբեք մոռցած չեմ: Իրաւ որ նեղու-
թիւններ ունեցայ, բայց իմ բոլոր վիշտերուս մէջ Յի-
սուսը իմ քարեկամս ըրի, եւ Անոր նուիրուելով՝ իմ
բոլոր ցաւերս փարատեցան:» Ո՛հ, երանի թէ, շա՛տ
մը երիտասարդներ այսպէս իմանային թէ, կեանքի մէջ
իրական քարեկամը Յիսուս է:

ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԸ

Անգլիոյ պատիկ քաղաքներէն մէկուն մէջ աղքատ
եւ թշուառ որբեւարի մը կար որ ուրիշներուն նպաս-

տալը կ'ապրէր: Անդամ մը բարերար տիկին մը, իր այցելութեան պահուն հարցուց այս խեղճ որբեւարիին թէ ուե՛է զաւակ ունի՞: Կինը պատասխանեց թէ միայն մէկ տղայ ունի չափահաս, որ շատոնց Աւստրալիա գացած է: Այցելուն հասկնալ ուղեց թէ, տղան ուե՛է կերպով օգնա՞ծ է իրեն: Որբեւարին ըսաւ, — «Ո՛չ, տղաս ուե՛է դրամ զրկած չէ ինձի: Նա միշտ հողեւոր խրատականներ կը գրէ, եւ երբեմն ալ գունաւոր թուղթեր կը զրկէ: Ամենայն զգուշութեամբ կը պահեմ գանոնք Ս. Գրքիս մէջ, եւ անոնց նայելով կը մխիթարուիմ:» Այցելուն ըսաւ, «Կրնա՞մ տեսնել այդ գունաւոր թուղթերը»: Երբ այրին բերաւ Ս. Գիրքը, բանալով գայն տեսաւ որ շատ տարիներէ ի վեր հաւաքուած շատ դրամաթուղթեր կան: Այցելուն անմիջապէս ուրախութեամբ յարեց, «Սիրելի՛ս, կը ցաւիմ որ ցարդ թշուառ կեանք մը անցուցած ես, ասոնք իրական դրամ են, կրնաս ուե՛է դրամատուն մը տանիլ եւ արծաթ դրամով փոխել:» Այրին շատ երախտապարտ մնաց այս այցելուէն եւ անոր հրահանգէն:

Ո՛հ, ո՛րչափ շատեր այսօր եւս ունին թանկագին գանձեր իրենց քովը, բայց անձնօթ են իրենց համար, ինչպէս էր այս այրիինը: Ս. Գիրքը ինքը անհուն հարստութիւն մը եւ զանձ մըն է, բայց, ո՛հ, ո՛րչափ քիչեր կ'օգտուին եւ կ'օրհնուին այս թանկարժէք գանձէն: Գուն գիտցի՛ր արժէքը գանձիդ, եւ գործածէ՛ր գայն:

ՕՐԻՆԱԿ ԱՌՆԵՆՔ

Լոնտոնի մէջ փողոցները աւլող տղայ մը կար որ իր գործին մէջ շատ հաւատարիմ էր: Երբ մի քանի օր իրարու վրայ չերեւցաւ փողոցը, երէց մը խորհելով թէ, հիւանդութիւնը միայն կրնայ պատճառ ըլլալ բացակայութեան, որոշեց այցելել գայն: Նա երբ խորհիթը գնաց, տեսաւ որ, յիրաւի տղան հիւանդ կը տառապի: Երէցը՝ ի մէջ այլոց՝ հարցուց հիւանդին, —

«Տղա՛ս, ոեւէ մէկը կ'այցելէ քեզ:» Հիւանդը պատասխանեց, — «Այո՛, ամէն օր Մր. Կլատսթոն կ'այցելէ ինձ եւ Ս. Գրքէն ալ կը կարդայ:» Երէցը վստահ ըլլալու համար՝ հարցումը կրկնեց եւ միեւնոյն պատասխանը առաւ:

Ո՛հ, ի՛նչ գեղեցիկ օրինակ մըն է ամէնուս համար: Բարձր դիրքի տէր Կլատսթոնի պէս մէկը այցելէ, փողոցը աւլող հիւանդ տղու մը... «Գնա՛, դուսն ա՛լ այնպէս ըրէ՛:» Մեր Տէր Յիսուս Քրիստոս կ'այցելէր խեղճերը, հիւանդները եւ թշուառները եւ կը բժշկէր զանոնք: «Աստուծոյ ու Հօրը քով մաքուր ու անարատ կրօնասիրութիւնը այս է. — որբերուն եւ որբեւարիներուն տես երթալ իրենց նեղութեան ատենը, ու անձը անարատ պահել աշխարհէն:» Յակ. Ա. 27:

ՊԶՏԻԿ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Անգամ մը պատիկ աղջիկ մը միայն երեք դահեկան ունէր: Կը փափաքէր Աստուծոյ թաղաւորութեան համար գործածել զայն: Բաւական խորհելէն վերջ, զնաց յիսուն հատ հոգեւոր թերթիկ ծախու առաւ անով եւ ձրիապէս բաշխեց: Ետտեր կարդացին այս թերթիկները: Այս թերթիկներէն մէկը միջոց եղաւ երիտասարդի մը ապաշխարութեան: Այս կերպով Տէրոջը նուիրուող երիտասարդը վերջը Տէրոջը այգիին մէջ գործաւոր եղաւ: Դուն երբեք մի՛ խորհիր թէ, քիչ դրամ ունի, քիչ զօրութիւն ունիս, քիչ ազդեցութիւն ունիս, քիչ կարողութիւն ունիս: Տո՛ւր այդ քիչը, Տէրը պիտի օգտագործէ, եւ մեծ գործեր պիտի գործէ այդ քիչով:

ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՀԱՒԱՏՔԻ

Սկովտացի նշանաւոր քարգիչ մը Մր. Մագլին, երբ Պոլիս եկաւ քարոզելու, այսպէս խօսեցաւ իր ժողովներէն մէկուն մէջ հաւատքի մասին: «Եղբայր մը

ունիմ որ Գօլէճի մէջ կ'ուսանի Ամերիկա: Հիմա արձակուրդ եղած է, եւ օդափոխութեան համար գիւղ մը դացած է: Իրմէ նամակ մը առի, որով զիչ մը ստակ կ'ուզէ ինձմէ որ կարենայ երկու շաբաթ աւելի կենալ այդ տեղը: Եղբայրս՝ գիտնալով որ ես ժամանակ չունիմ պատասխանելու, իմ դրելիք պատասխանս ալ ինքը դրած, եւ իր նամակով ինձի դրկած է, որ ես ստորագրելով իրեն վերադարձնեմ իմ դրկելիք դրամիս հետ: Ահաւասիկ նամակը — «Միրելի եղբայրս, ընդունած եմ նամակդ: Ուրախ եմ որ լաւ օդափոխութիւն մը կ'ընես: Ինձմէ ուզած էիր զիչ մը դրամ եւս, որ կարենաս քանի մը օր աւելի հանդիստ ընել: Ահա կը դրկեմ ուզածդ նամակիս հետ: Մնամ աղօթքով, եղբայրդ:» Ո՛հ, ո՛րչափ իրական եւ կատարեալ հաւատք է որ կ'ընծայէ եղբայրս ինձի: Ինձի կուզայ թէ այս է իրական հաւատքը: Յիսուս կ'ըսէ, «Ինչ բան որ աղօթքով կը խնդրէք, հաւատացէք թէ առած էք, եւ պիտի ըլլայ ձեզի:» Մարկ. ԺԱ. 24: Ո՛հ, ո՛րչափ շատ անգամ Աստուծոյ առջեւ կ'երթանք որ մեր բեռները եւ հոգերը վար առնէ, եւ իրօք ալ խաչին տակ կը թողունք զանոնք, բայց երբոր աղօթքէն կ'ելլենք, դարձեալ մեր բեռները եւ հոգերը շալակնիս առած ետ կ'երթանք:»

ԱՐԻԻՆՈՎ ՍՏԱՅՈՒԱԾ ՊՍԱԿԸ

Պարսիկ թագաւորներէն մին անգամ մը, մեծ ապակիի մը վրայ թանկագին պսակ մը կը դնէ, եւ բոլոր ժողովուրդին կը ծանուցանէ թէ ո՛վ որ կարող ըլլայ այս ապակիին վրայէն վեր ելլելու եւ առնելու իրը պիտի ըլլայ պսակը: Վերջապէս անոնցմէ մէկը կերպ մը կը խորհի: Դանակ մը առնելով ձեռքերը կ'արիւնէ, եւ կ'սկսի մագլցիլ այդ ապակեայ խիստ սահուն ձողէն վեր: Արիւնոտ ձեռքերուն դպած տեղերը մասամբ սպիւններ շինելով կարող կ'ըլլայ չի սպրդիլ, եւ այսպէս մինչեւ գլուխը ելլելով պսակը կ'առնէ: Գը-

ըիստոս ալ արինևով ներկուած խաչովը հասաւ փառաց
պսակին: Իրաւամբ երբ պսակին արժէքը բաղդատենք
ժամանակաւոր տառապանքի եւ նեղութեան՝ պիտի ը-
սենք առաքեալին հետ միասին, «Վասն զի ես այսպէս
կը դատեմ որ այս ժամանակիս չարչարանքները բան
մը չեն դալու փառքին քով, որ մեղի պիտի յայտնուի:»
Հոովմ. Ը. 18:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԱՂՕԹՔԻ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ

Անգլիացի նշանաւոր քարոզիչ Մր. Քօթ Հօփ Տաո
1905, Հոկտ. 2-ին Կ. Պոլսոյ Միշըն Հառուսին մէջ քա-
րոզած ատենը ըսաւ, «Քսաներկու տարի է որ Անգլիոյ
մէջ թատրոնի խաղացողներուն քարոզած եմ, եւ ցարդ
150,000-ի չափ մարդիկ այս տկար անօթի միջոցաւ
աւետարանը լսած են, եւ ուրախ եմ որ Տէրը հարիւ-
րաւորներ համոզած է ապաշխարութեան եւ դարձի դա-
լու: Բայց ինծի կուզայ թէ Մէճի Քլաքին ապաշ-
խարութիւնը ուղղակի աղօթքի պատասխանն էր: Մէ-
ճի Քլաք խիստ չար, եւ սատանայէն կատարեալ բռո-
նուած մէկն էր: Երբ առաջին անգամ դացի աղօթե-
լով խօսակցելու իրեն հետ, ըսաւ, «Եթէ հոգիիս հա-
մար խօսելու եկար, կորսուէ՛, մի՛ խօսիր:» Ես մը-
տիկ չըրի: Աղօթելով դարձեալ, եւ արցունքով Տէ-
րոջս տարի գայն: Երբ անունը յիշելով կ'աղօթէի,
Տէրը համոզեց գայն, եւ նա իր տեղէն ելլելով քովս
եկաւ, եւ ծնկաչոք ինքզինքը Տէրոջը նուիրեց, եւ Տէ-
րը ազատեց գայն իր բոլոր չար ունակութիւններէն
եւ կիրքերէն: Երբ աղօթքը լմնցաւ նա ըսաւ, «Հիմա
կը հաւատամ որ Տէրը զիս անարժանս եւս ընդունած
է. Փառք Անոր:»

Տէրը երէկ, այսօր եւ յաւիտեանս նոյնն է, եւ
պատրաստ մեղաւորները փրկելու. միայն հաւատքով
աղօթողներ կ'ուղէ:

Յիշեալ նշանաւոր քարոզիչ Մր. Ք. Հ. Տատ ուրիշ ժողովի մը մէջ ըսաւ, «Այս վերջին ճամբորդութեանս մէջ Մարսիլիոյ պանդոկին մէջ ծեր բժիշկի մը հետ տեսակցեցայ: Նա իմ խօսակցութենէս քաջալերուած՝ ըսաւ, «Մր. Տա՛տ, հիւանդութեանս պատճառաւ իմ սիրելիներէս բաժնուելով Սկովտիա պիտի երթամ, բայց ատկից աւելի մեծ մտատանջութիւն մը ունիմ, ան ալ հոգիս նեղութիւնն է. երբեք սրտիս մէջ խաղաղութիւն չունիմ:» Ըսի անոր, «Ինքզինքդ Տէրոջ նուիրած ես:» «Այո՛», ըսաւ: «Ուրեմն, կ'ուզե՞ս որ միասին աղօթենք,» ըսի: Եւ այսպէս երկուքս միասին ծունկի դալով, եռանդով աղօթեցինք որ Տէրը ինք ցուցնէ արգելքը, եւ պատճառը հոգւոյն տխրութեան: Երբ սաստիկ տազնապով եւ հառաչանքով կ'աղօթէի բժիշկը աղօթքս ընդմիջելով՝ ըսաւ, «Գտայ, արգելքը գտայ: Հիմա գիտեմ թէ ի՛նչու խաղաղութիւնս կորսնցուցած եմ: Ես զօրաւոր դրիչ ունիմ, եւ կը ցաւիմ որ այսչափ երկար տարիներ իմ գրիչս իր փառքին համար չի գործածեցի: Ընդհակառակը տարիներէ ի վեր աշխատած եմ խոշոր գրքի հատոր մը պատրաստելու որուն մէջ Աստուծոյ փառքին համար բան մը չկայ: Ես կը տեսնեմ որ զոհելու եմ զայն Տէրոջս փառքին համար:»

Հետեւեալ առտու երբ դարձեալ կը տեսակցէի, անոր երեսին վրայ ժպիտ մը եւ փայլունութիւն մը կար: Նա ինձի դառնալով ըսաւ, «Մր. Տա՛տ, գիրքըս պատուեցի, եւ արգելքս ալ վերցուած է. հիմա երջանիկ եմ. ալ կընամ այդ հեռու երկիրը երթալ եւ անոր հովանւոյն տակ ապրիլ, եւ վստահ եմ որ նա պիտի առաջնորդէ զիս ցմահ:»

Արգելքը վերցուէ՛ր, եւ խաղաղութիւնդ գետի պէս պիտի հոսի:

Ասիկայ՝ խեղճ, աչազուրկ տղու մը առաջին խօսքըն է իր աչքերը բացուելէն վերջ: Լոնտոնի փողոցները չափող այս խեղճ կոյրին մայրը շատ աշխատանք թափած էր իր մէկ հատիկ որդւոյն բժշկութեան համար, բայց բոլորն ալ պարապի ելած էր: Վերջապէս Գերմանիայէն նորեկ ակնաբոյժ մը յանձն առաւ տղան դարմանել: Բժիշկին սահմանած ատենը տան մէջ շատ մը բարեկամ եւ ազգականներ ժողվուած էին միասին ուրախանալու: Երբ պատանիին աչքերուն կապերը իրաւցնէ քակուեցան, խեղճ տղեկը մէյ մը աս կողմը, մէյ մըն ալ ան կողմը նայելով խիստ շատ դարմացաւ եւ սկսաւ լալ: Ծնողքը հարցուցին թէ ի՞նչու կուլայ: Տղան ըսաւ, «Բայց, մայրիկ, ինչո՞ւ չըսիք թէ, աշխարհը ա՛յսչափ դեղեցիկ է»: Մայրը շեշտեց թէ շատ անգամներ բացատրած էր, բայց անկարող եղած էր հասկցնելու: Հասկնալու համար լսել բաւական չէ, տեսնել պէտք է: Հոգեւոր բաներն ալ այսպէս են: Լսելով չենք կրնար ըմբռնել իրապէս: Հոգեւոր տեսութիւն պէտք է, եւ այս տեսութիւնը Տէրը կուտայ:

«ՏԵՐԸ ԻՄ ՀՈՎԻԻՍ Է»

Անգամ մը Ամերիկացի աւետարանիչ մը Սկովտիա այցելեց: Երբ դաշտի մը մէջէն կ'անցնէր ոչխար արածող տղու մը հանդիպեցաւ: Աւետարանիչը տղուն մօտենալով ըսաւ, «Տղա՛ս, ինչպէս որ դուն ոչխարներու հովիւ ես, Աստուած ալ մեր հոգիներուն հովիւն է, եւ Ան ալ մեզ կը հոգայ եւ կը խնամէ»: Յետոյ ըսկըսաւ ԻԳ. Սաղմոսը սորվեցնել. եւ երբ տեսաւ որ, կարելի չէր սորվեցնել, սկսաւ մատներովը սորվեցընել, եւ երբոր կարգը եկաւ իմ բառին, նա զօրաւոր ձայնով կրկնեց երեք անգամ, «Տէրը իմ, իմ, ԻՄ հովիւս է»: Տղան շատ ուրախացաւ որ կրցած էր սորվիլ համարը, եւ հասկցած էր խօսքին իմաստը:

Տարիներ վերջը նոյն աւետարանիչը դարձեալ ըՄ-

կովտիա դնաց: Փափաքեցաւ դարձեալ այդ հովիւ տը-
դան տեսնել: Երբ տունը դնաց, մայրը ըսաւ թէ,
տղան երկու տարի առաջ մեռած էր: Երբ աւետարա-
նիչը հետաքրքրուեցաւ անոր կեանքին մասին, մայրը
չարունակեց, «Տղաս, վերջերս շատ բարի եւ Քրիստոնե-
կայ էր, աւետարանիչ մը անոր սորվեցուցած էր «Տէ-
րը իմ հովիւս է», եւ ցմահ կը կրկնէր այդ համա-
րը:» Այսօր շատեր կան որ այս պատգամին կը կա-
րօտին, դուն չե՞ս ուզեր մէկու մը սորվեցնել «Տէրը
իմ հովիւս է, ես բանի մը կարօտութիւն պիտի չունե-
նամ:»

ՆԵՂՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ Է

Անգամ մը դեռատի տիկին մը իր փոքրիկին հետ
կառքով կը ճամբորդէր: Դեկտեմբերի մի սաստիկ
պաղ օրն էր: Օդը ամպոտ էր, եւ սուր հով մը կար,
քիչ վերջը սկսաւ ձիւնել: Վերջապէս այնպէս սաստիկ
ցրտեց որ, կինը եւ փոքրիկը սկսան սառիլ կառքին
մէջ: Կառապանը տեսնելով որ ամէն խնամքէն վերջ
կարելի չէր ողջ պահել այս դեռատի մայրը եւ իր
փոքրիկը, մէկէն ելաւ եւ մանկիկը յափշտակելով ու-
ժով մը ձիւնին մէջ նետեց: Երբ մայրը տեսաւ այս
անպութ վարմունքը, առանց անոր միտքը հասկնալու,
սաստիկ բարկացաւ, եւ անմիջապէս կրակի կտոր դառ-
նալով վազեց իր մանկիկը ձիւնին մէջէն առաւ, եւ դէ-
պի կառքը սուրալով սկսաւ յանդիմանել կառապանը
այս ըրած վայրագութեան համար: Բայց կառապանը
ձիերը զօրաւոր կերպով կը քշէր եւ կինը շնչասպառ՝
հեւալով ետեւէն կը վազէր: Վերջապէս կէս ժամ վա-
ղելէն վերջ հազիւ կրցաւ կառապանին հասնիլ: Կառա-
պանը տեսնելով որ կինը բաւական տաքցած է, ըսաւ,
«Թէպէտ դուն զիս մեղադրեցիր, եւ բարկացար ինձի,
բայց ուրիշ ճար չկար, այդ վիճակիդ մէջ պիտի սա-
ռէիր: Հիմա ուրախ եմ որ բաւական տաքցած ես, եւ
այլեւս սառելու վտանգը չկայ:»

Աստուած ալ երբ ուրիշ կերպերով չի կրնայ իր բարիքները տեղացնել մեր վրայ, կ'ստիպուի առաջնորդել մեզ իր փառքին եւ փրկութեան՝ նեղութիւններով եւ տառապանքներով: Ուրեմն ինչպէս ամէն բանի մէջ, նոյնպէս նեղութիւններու մէջ ալ փառք տալու ենք Աստուծոյ:

ԳՈՐԾ՝ ԹԵ՛ ԿՐՕՆՔ

Սթիվըն ձերարտ մեծ միլիոնատէր մըն էր, բայց կրօնքի մէջ անտարբեր: Նա օր մը պահանջեց որ բոլոր գործաւորները գործեն Կիրակի օրը եւս: Պաշտօնեաներէն մէկը չուզեց Կիրակին աւրել: Երբ միլիոնատէրը իմացաւ որ կը հակառակի իր հրամանին, անմիջապէս գործէն հանեց յիշեալ պաշտօնեան: Այսպէս մարդը դիրքը կորսնցնելով թափառեցաւ՝ երեք շաբաթի չափ Ծիլատելֆիոյ մէջ: Հակառակ անխոնջ ջանքերուն կարելի չեղաւ ունէ գործ գտնել: Բոլոր բարեկամները պախարակեցին զինքը: Նա սկսաւ թըշուառ կեանք մը ապրիլ: Օր մը անձանօթ տեղէ մը նամակ մը ստացաւ որով կը հրաւիրուէր նորարաց պանքայի մը տնօրէնութեան: Ասիկա տարօրինակ հրաւէր մըն էր, ամէն մարդ զարմացաւ թէ, ինչպէ՞ս կարելի կրնար ըլլալ: Բայց վերջը իմացան որ, այս նոր պանքային ընկերութիւնը Սթիվըն ձերարտին դիմած էր որ իրենց վստահելի մէկը յանձնարարէ, եւ միլիոնատէրը, Կիրակի օրը չեմ գործեր ըսելով գործը թողոզ մարդը յանձնարարած էր, ըսելով, «Քանի որ այս պաշտօնեան իր կրօնքը գործէն աւելի վեր կը դասէր, ասիկա արժանի էր այդ նոր պանքային տնօրէնութեան»: Դուն ո՞րչափ Կիրակիին յարգանք ունիս:

«ԵՍ ԻՄ ԹԱԳԱՒՈՐԻՍ Կ'ԵՐԹԱՄ»

1900-ին երբ Զինացիք հալածեցին Քրիստոնեաները հարիւրաւոր միսիոնարներ եւ հազարաւոր տեղացի Քրիստոնեաներ նահատակուեցան: Ասոնցմէ մին եր-

րոր պիտի նահատակուէր՝ ըսաւ, «Կը խնդրեմ, թոյ-
 րատրեցէք որ նախ նոր հաղուստներս հազուիմ, եւ
 վերջը դիս մեոցուցէք:» Հարցուցին թէ ի՞նչ պէտք կայ
 նոր հաղուստներ հազուելու քանի որ պիտի մեռնի:
 Երիտասարդը ըսաւ, «Ես իմ թագաւորս դիմաւորելու
 կ'երթամ, եւ չեմ կրնար ասանկ չին հաղուստներով
 երթալ:» Նա քիչ վերջը վերադարձաւ փայլուն եւ
 շքեղ հաղուստներով: Դահլճները առանց վարանելու
 դիտատեցին: Յետոյ սիրտը հանեցին նայելու համար
 թէ, արդեօք ի՞նչ կայ այս Քրիստոնեաներուն մէջ՝ որ
 այսչափ նախատանքի եւ դառն մահուան յօժար կ'ըլ-
 լան: Անոնք որոշ բան մը չգտան: Բայց համոզուե-
 ցան որ Քրիստոնէութիւնը կը վերադանցէ ուրիշ բոլոր
 կրօնքները զոհողութիւնով եւ մարտիրոսութիւնով:
 Քիչ վերջը նահատակաց արիւնով ներկուած հողին վը-
 րայ սկսաւ ծլիլ աւետարանի համեստ եւ փայլուն ծա-
 դիկները: Տէրօջը թագաւորութիւնը նեղութիւններով,
 հալածանքներով եւ խաչով յառաջ կ'երթայ:

ՃՇՄԱՐԻՏ ԴԱՐՁԸ

Կալլէսի երկրին մէջ վերջերս մեծ եւ յուզիչ կրօ-
 նական արթնութիւն մը տեղի ունեցաւ: Այս արթ-
 նութեան ատեն հաղարաւոր գինեմոլներ, անառակներ,
 հայհոյիչներ, ստախօսներ եւ շնացողներ դարձի ե-
 կան, եւ շատեր իրենց մեղքերը հրապարակաւ խոստո-
 վանելով առաքինի եւ պատուաւոր կեանք մը սկսան
 սպրիլ: Շատ մը անհաւատներ, եւ անկրօններ ան-
 ձամբ այցելելով համոզուեցան որ, ասիկա Աստուծոյ
 մեծ զօրութիւնն է, եւ Ս. Հոգիին պտուղը:

Սոյն ժողովներէն մէկուն մէջ առջեւի նստարանին
 վրայ բազմած միջակ տարիքով այր եւ կին մը կա-
 յին, որ խիստ յուզիչ կերպով կ'երգէին, «Ո՛հ, ո՞ւր
 մնաց արդեօ՞ք այսօր, Որդեակն իմ թափառական»
 անունով հռչակաւոր երգը: Անոնք անառակ եւ թա-
 փառական ազջիկ մը ունէին, որ իրենց սիրտը կը կի-

ղեքէր անոր խեղճ վիճակը, եւ որ երկայն տեսնէ ի վեր
լուր մը իսկ առած չէին անկէ: Անանկ որ անոնք կ'եր-
գէին այս երգը մէն մի բառին խորը թափանցելով:
Պատահամբ իրենց անառակ դուստրը այդ օրը միեւ-
նոյն քաղաքը եկած, եւ անդիտակցարար այդ ժողովին
ալ ներկայ ըլլալով՝ ետեւի աթոռներէն մէկուն վրայ
էր նստած: Երբոր անոնք դեռ երգը չէին լմնցուցած,
խեղճ աղջիկը ոտքի ելլելով՝ յառաջացաւ, եւ մօրը վի-
զը փաթթուելով՝ ըսաւ, «Մայրի՛կ, հոս է քու թա-
փառական աղջիկդ»: Բոլոր ժողովուրդը մեծ խանդա-
վառութեամբ ուրախացան եւ փառաւորեցին հրաշա-
հորձ Աստուածը, որ երէկ, այսօր եւ յաւիտեանս նոյն
է գօրութիւնով, փառքով եւ հրաշքով:

ՍԷՐ ԱՌ ՅԻՍՈՒՍ

Սիրոյ տիպարն ես դուն, նայուածքդ աննման,
Քեզմէ կը բղխին սէր, լոյս ամէն բան.
Ամէն մէկ խօսքրդ, մրմունջ մ'է աղուոր,
Ամէն մէկ ձայնրդ, երգ մը հեշտօրօր:

Բնութեան դիւթիչ մէկ ժպիտն ես դուն,
Էութիւնդ համակ սիրող է անհուն.
Զգլխիչ բոյն ես Եղեմեայ վայրի,
Պսպղուն բոցը սրտի մ'որ կ'այրի:

Կեանքիս սեւ ճամբուն ճրագն ես անչէջ,
Միծաղ մ'անպատում՝ դալուկ սրտիս մէջ.
Մինչ իմ սրտիս մէջ ամէն բան մութ է,
Դէմքիդ շուրջը լոյս կը ճառագայթէ:

(Վեր.) Ս. Շանլեան

ՀՈԳԵԻՈՐ ԱՏԱԾՄՈՒՆՔՆԵՐ

ՀԱՌՈՆԻ ՊԷՏԻՐ

Ճարտնցի Մր. Նէսիմա իր հիմնած համալսարանին մէջ ճառախօսութեան մը առթիւ, Ճարտնի պէտքին համար հետեւեալը շեշտեց, «Մեր դպրոցներուն մէջ առաջին անգամ Քրիստոս պէտք է իբր հիմնաքար, երկրորդ լաւ նկարագիր ունեցող ուսուցիչներ, եւ երրորդ ուշադրութեամբ ընտրուած դրաղարան:» Նա ուրիշ առթիւ ալ ըսաւ, «Մարդու մը մեծութիւնը կախում չունի իր ուսումին, այլ՝ իր անձին շահը շինտուելէն: Լոռութեան մէջ աղնիւ եւ խաղաղ բան մը կայ, սակայն մի՛ լուր եթէ խօսելովդ, կամ ճշմարտութեան համար վկայելովդ բարեք մը կրնաս ընել: Եթէ մէկը կ'ուզէ քաջարի ըլլալ, թո՛ղ համբերող ըլլայ: Ջերմեռանդութիւնը թափանցիկ բիւրեղի մը կը նմանի, սակայն սէրը՝ մեղրի կը նմանի, միշտ քաղցր, առանց դառնութեան: Այո՛, ասոնք են Ճարտնի պէտքերը, — Քրիստոս, լաւ նկարագիր, լաւ գրքեր եւ իրական սէր:»

Ինչ որ են Ճարտնի պէտքերը, նոյնն են այսօր բոլոր աշխարհի պէտքերը — Քրիստոս, լաւ նկարագիր, լաւ գրքեր, եւ իրական սէր:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Անգլիացի Միսիոնար Միսիս Կէնլոյզ երբ Թրանսվալ դրկուեցաւ, Պօէրներուն եւ Մակեդոնիոյ վնասուած թշուառներուն օգնելու, նա օրհնութիւն մը եղաւ թէ իբր հիւանդապահ եւ թէ իբր աւետարանին ճշմարիտ արտայայտը: Օր մը նա իր բացատրութիւններուն մէկուն մէջ ըսաւ, «Պօղոս առաքեալ մտադիր էր Հոովմ երթալ, եւ քարոզել Քրիստոսը Հոովմայեցեաց ալ: Աստուած թէպէտ դանիկա դրկեց Հոովմ, բայց ոչ թէ

իրբ ազատ միտինար մը, հասլա իբր բանտարկեալ մը շղթայակապ, երկու կողմը երկու զինուորներ ունենալով: Նա երբեք ատեն չունեցաւ Հռովմայեցւոց քարոզելու, բայց ան ատեն ունեցաւ բանտին մէջ Տէրոջը պատգամը ի գիր առնելու, Եփեսացւոց, Փիլիպպեցւոց, Կողոսացւոց, Բ. Տիմոթիոսի, Փիլիմոնի եւ Եփրայեցւոյ ուղղուած նամակները, որ օրհնութեան եւ փրկութեան միջոց եղած են ցարդ միլիոնաւորներու, ինչպէս պիտի ըլլան նաեւ փրկութեան միջոց տակաւին շատերու, ապագային մէջ, մինչեւ աշխարհի վերջը: Մենք շատ անգամ Տէրոջը կերպը չենք գիտեր: Նա թշուառութեան, ձախողութեան, եւ նեղութեան մէջ աւելի ատեն կ'ունենայ գործելու, քան թէ հանգստութեան մէջ: Մեր գործը հնազանդիլ, եւ հպատակիլ է Անոր կամքին:

ԱՐԾԻԻԸ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾ

Միսիս Կէնլոյզ իր ուրիշ մէկ բացատրութեան մէջ, Աստուծոյ իր գաւազներուն հետ ունեցած յարաբերութիւնը, արծիւին իր ձագերուն հետ ունեցած առնչութեան նմանցուցած է այսպէս.— «Ինչպէս որ արծիւը իր բոյնը կը գրգռէ եւ ձագերը անհանգիստ կ'ընէ, որպէս զի անոնք անհող եւ ծոյլ չըլլան եւ թռչիլ սորվին, Աստուած ալ շատ անգամ մեր հանգիստը կը վրդովէ, նեղութիւններով, հիւանդութիւններով, ձախողութիւններով եւ մահով, որպէս զի մեր աչքերը միայն իրեն ուղղենք եւ իրմէ օգնութիւն հայցենք: Ինչպէս որ արծիւը իր թեւերը կը շարժէ, որպէս զի իր ձագերն ալ իրենց թեւերը շարժեն եւ թռչիլ սորվին, Աստուած ալ շատ անգամ մեր հաւատքի թեւերը շարժելու եւ գործածելու համար պատեհութիւն կուտայ, անձկութիւններ եւ կարօտութիւններ զրկելով: Ինչպէս որ արծիւը իր թեւերը կը տարածէ իր ձագերուն տակ, երբ անոնք թռչելու փորձը կը կատարեն, որ չիյնան, նոյնպէս ալ Տէրը իր թեւերը կը տարածէ

մեր վրայ, որ միշտ ապահով մնանք ամէն տեսակ
փորձութիւններու եւ վտանգներու մէջ:» Տէրոջը
պատգամը այսպէս կ'ըսէ — «Ներտասարդները անգամ
պիտի յոգնին եւ թուլնան, բայց Տէրոջը ապաւինողնե-
րուն ոյժը պիտի նորոգուի: Անոնք արծիւներու պէս
թեւերով վեր պիտի ելլեն: Պիտի վազեն ու պիտի չի
թուլնան, պիտի քալեն ու պիտի չյոգնին:» Ես. 10.
30, 31:

ՅԻՍՈՒՍ ՅԱՐՈՒԹԵՆԷՆ ՎԵՐՁ ՏԱՍՆ ԵՒ ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ
ԵՐԵՒՅԱԻ

1.— Մէկշարթի առտու Մարիամ Մագդաղենացիին
եւ միւս Մարիամին: Մատթ. ԻԸ. 1:

2.— Անուշահոտ իւղերով գերեզմանը եկող կինե-
րուն, երբ անոնք կը վերադառնային աշակերտաց պատ-
մելու թէ գերեզմանը պարապ է: Մատթ. ԻԸ. 9:

3.— Պետրոսին առանձին, քաջալերելու համար թէ
ներած է իրեն: Ղու. ԻԴ. 34: Ա. Կորն. ԺԵ. 5:

4.— Էմմաուս դացող երկու աշակերտաց: Ղու.
ԻԴ. 13:

5.— Մէկշարթի իրիկուն տասը աշակերտաց, երբ
Թովմաս բացակայ էր: Յովհ. Ի. 19:

6.— Շարաթ մը վերջ, մէկշարթի իրիկուն տասն
եւ մէկին, Թովմաս ներկայ ըլլալով: Յովհ. Ի. 26:

7.— Եօթը աշակերտաց, երբ Տիրերիայի եղբրքն
էին ձուկ որսալու: Յովհ. ԻԱ. 1:

8.— Տասն եւ մէկ աշակերտաց Գալիլիայի մէջ,
Յիսուսի իրենց համար որոշած լեռան վրայ: Մատթ.
ԻԸ: 16:

9.— 500-է աւելի եղբայրներուն: Ա. Կորն. ԺԵ.
6:

10.— Տէրոջը եղբոր Յակոբոսին: Ա. Կորն. ԺԵ.
7:

11.— Տասն եւ մէկ աշակերտաց համարձման առ-
թիւ: Ղու. ԻԴ. 51:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Յիսուս իրապէս Աստուած է, ինչու որ —

Ա. — Աստուած երկինքէն կը վկայէ .

1. Մկրտութեան ատեն: «Ատիկա է իմ սիրելի որդիս, որուն հաւնե՛ր եմ:» Մատթ. Գ. 17:

2. Այլակերպութեան ատեն: «Ատիկա է իմ սիրելի որդիս, որուն հաւնե՛ր եմ, ատոր մտիկ ըրէ՛ք:» Մատթ. Ժ. 5:

Բ. — Յիսուս իրեն համար կը վկայէ. «Ես եւ Հայրը մէկ ենք:» Յովհ. Ժ. 30: «Ան որ զիս տեսաւ Հայրը տեսաւ, դուն ինչպէ՞ս կ'ըսես թէ Հայրը մեզի ցուցուր:» Յովհ. ԺԴ. 9:

Գ. — Յիսուսի աշակերտները կը վկայեն .

1. Թովմաս, «Իմ Տէրս ու իմ Աստուածս:» Յովհ. Ի. 28:

2. Պետրոս, «Դուն ես Քրիստոս, կենդանի Աստուծոյ Որդին:» Մատթ. ԺԶ. 16:

3. Յովհաննէս, «Սկիզբէն էր Բանը, ու Բանը Աստուծոյ զով էր, ու Բանը Աստուած էր:» Յովհ. Ա. 1: «Գիտենք թէ Աստուծոյ Որդին եկաւ... ասիկա է ճշմարիտ Աստուած ու յաւիտենական կեանք:» Ա. Յովհ. Ե. 20:

4. Պողոս, «Իսրայէլէ եկաւ Քրիստոս ալ մարմնոյ կողմանէ, որ ինքն է ամէնուն վրայ Աստուած օրհնեալ յաւիտեանս ամէն:» Հռովմ. Թ. 5:

Դ. — Թշնամիները կը վկայեն: «Հարիւրապետը ըսաւ, արգարեւ Որդի Աստուծոյ էր այս մարդը:» Մարկ. ԺԵ. 39:

ԵՐԿՈՒ ՇՈԳԵԿԱՌՔ

Ա. ԿՈՐՍՏԵԱՆ ՇՈԳԵԿԱՌՔԸ

(Որ կը տանի դժոխք, ամենակարճ ճամբայով)

ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ. — Սոսկալի ջրմուղներէ, մարդասպանութեան կիրճերէ, կախաղանի նեղուցներէ (Մատթ.

Իկ. 5) և ուրիշ տեղերէ կ'անցնի: Աս կառքը մահուան շուքի ձորը ճիշտ կէս դիշերին կը հասնի եւ ճամբորդները յաւիտենական վշտաց ծովուն մէջ կ'ընկղմէ:

ԱՄԵՆԱՄԵՄ ԿԱՅԱՐԱՆԸ. — Անհաւատութեան թաղին, եւ անհնազանդութեան ճամբուն եղերքն է: Յովհ. Գ. 36:

ՄԱՆԱՒՈՐ ԿԱՌՔԵՐ. — Ճամբայ կ'ելլեն Անհաւատութեան սրահէն, վէպ կարդալու ճամբէն, թատրոն եւ շարժապատկերի շէնքէն, հայհոյի փողոցէն, ծխախոտի մոլին եղող անկիւնէն, եւ արբեցողին տունէն: Ա. Կորն. Զ. 10:

ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԿԱՌՔԸ. — Ճամբայ կ'ելլէ ինքնասպանութեան փողոցէն, իսկ ուրիշ կառքեր միայն Կիրակի օրեր ճամբայ կ'ելլեն, եւ ճամբորդներ կ'առնեն եկեղեցիէն ելլող ժողովուրդէն՝ հպարտները, աշխարհասէրները եւ անուամբ եկեղեցւոյ անդամ եղողները:

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՎԱՐՁՔՆ Է՝ ՔՈՒ ՀՈԳԻԴ:

Նախագահն է՝ խաւարի իշխանը:

Բ. ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՇՈԳԵԿԱՌՔԸ

ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ. — Գողգոթայի սարը, կենաց գետը (Յայտ. ԻԲ. 1), երկնից պարտէզը: Այս շոգեկառկառքը մահուան շուքի ձորէն ցորեկին լոյսովը կ'անցնի, եւ Ոսկի քաղաքը կը հասնի: Հոս արագաշարժ կառքեր ամէն ժամ կայ:

ԱՄԵՆԱՄԵՄ ԿԱՅԱՐԱՆԸ կը գտնուի հաւատքի փողոցին եւ ապաշխարութեան ճամբային անկիւնը: (Ղուկ. ԺԸ. 13): Վահոններուն բոլորն ալ առաջին կարգ են: Երկրորդ, երրորդ չունի:

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՎԱՐՁՔՆ Է՝ ՄԵՂՔԵՐԴ:

Նախագահը՝ Լոյսի Իշխանն է:

«Ան որ իմ խօսքերս մտիկ կ'ընէ, եւ կը հաւատայ ԱՆՈՐ ՈՐ ԶԻՍ ՂՐԿԵՑ, ՅԱՒՏԵՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ունի, ու դատապարտութեան տակ չիյնար. հապա ՄԱՀՈՒԱՆԷ ԴԷՊԻ ԿԵԱՆՔ ԱՆՑԱՄ է:» Յովհ. Ե. 24:

ԴՈՒՆ ՈՐ ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՄԷՁՆ ԵՍ:

ՄԵՂՍԱԼԻՑ ԱՇԽԱՐՀԷՆ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԻՆ ՈՍԿԵՂԷՆ

ՔԱՂԱՔԸ

(Նաւային միակ ընկերութիւն)

ՆԱՒՈՒՆ ԱՆՈՒՆՆ Է, Աստուծոյ շնորհաց ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ ՆԱԻԸ, կամ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ: Հոռոմ. Ա. 16:

ՆԱԻԱԶԱՆԳԻՍՏԸ, այսինքն նաւուն մեկնած տեղն է, ԿՈՐԾԱՆՄԱՆ ՔԱՂԱՔԸ, որ է քու ապրած երկիրդ: (Բ. Պետ. Գ. 10):

Նաւուն մեկնելու ժամանակն է ԱՅՍՈՐ, ՀԻՄԱ: Սպասել հարկ չէ: Եբբ. Գ. 7, 8: Բ. Կորն 2. 2:

ՏԵՂԸ՝ ուր պիտի երթայ, կը կոչուի էՄՄԱՆՈՒԷԼԻ ԵՐԿԻՐԸ: Եբբ. ԺԱ. 16: Նաւուն ՏՈՄՍԱԿԸ կը կոչուի ՀԱԻԱՏՔ: Գործ. ԺԶ. 31:

ՆԱԻՈՂՁԷՔ, բոլորովին ՁՐԻ է: Ես. ԾԷ. 1: Թագաւորը ինք կը վճարէ: ՆԱԻԱՊԵՏԸ՝ Տէր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ինքն է: Եբբ. Բ. 10:

ՆԱԻԱՍՏԻՆԵՐՆ ԵՆ անոնք որ իր ԳՈՐԾԱԿԻՑՆԵՐՆ ԵՆ: Ամէնն ալ ընտրուած ու հաւատարիմ: Բ. Կորն. 2. 1:

ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐԸ՝ շնորհով ՓՐԿՈՒԱԾ մեղաւորներն են: (Անոնք որ դեռ փրկուած չեն՝ չեն ընդունուիր այս նաւուն մէջ:)

ՈՎԿԻԱՆՈՍԸ՝ որուն վրայէն այս նաւը կ'անցնի, ժամանակի, նեղութիւններու, փորձութիւններու ծովն է, եւ ամէնէն վերջը մահուան գետէն կ'անցնի: Յովհ. ԺԶ. 33: (Ճամբուն մէջ ոեւէ արկած կամ վտանգ չի կայ: Միայն մեղքերուդ հին բեռը նաւը մտնելու ատեն կը նետուին ծովուն յատակը: Միք. է. 19):

ՓԱՐՈՍԸ՝ Սուրբ Գիրքն է, որ կը լուսաւորէ կեանքի խաւար ուղին: Սաղմ. ՃԺԹ. 105:

ԿՈՂՄՆԱՑՈՅՑ Է ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ: Յովհ. Ը. 32:

ՎԱՌԵԼԻՔԸ, կամ ածուխը որուն ոյժով նաւը կը

յառաջանայ, Աստուծոյ Անշնին Սէրը եւ Շնորհքն է:

ԽԱՐԻՍԽՆ է, փրկութեան ՅՈՅՍԸ: Երբ. 2. 19:

Ճամբորդներուն բոլոր պէտքերը կը հոգացուին նաւուն մէջ. «Իմ Աստուածս, ձեր ամէն պիտոյքը պիտի լեցնէ իր ճոխութեան չափովը, փառքով:» Փիլ. 7. 19:

Ո՛րք ընթերցող, աճապարէ՛, այս նաւը շուտով մախր, ինչու որ Տէրը կ'ըսէ, «Ելէ՛ք ու այս տեղէն գացէք, վասն զի ես պիտի կործանեմ այս քաղաքը:» Ծննդ. ԺԹ. 14:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԱՐԹՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Տր. Ֆինի իր մէկ գրութեան մէջ կը հաստատէ որ, հոգեւոր արթնութիւնը ամէն ատեն կարելի է, եթէ պայմանները իրագործուին ամնայն զգուշութեամբ: Անոր տեսութիւնով եթէ յետագայ տասը պայմանները կատարուին հոգեւոր արթնութիւն կը ըսկըսի եւ Պէնտէկոստէն կը կրկնուի:

Ահաւասիկ պայմանները.—

1.— Պէտք է որ խոնարհեցնենք ինքզինքնիս Տէրոջը առջեւ: Պէտք է որ բոլոր փառքը եւ պատիւը Անոր տանք, մեր տկարութիւնը եւ ոչնչութիւնը խոստովանելով: Անոր գորութիւնը կը գործէ մեր կամաւոր տրկարութեան միջոցաւ: Երբ մենք իրաւցնէ ոչինչ կ'ըլլանք, Ան կը սկսի գործել: Բ. Մնաց. է. 14: Յակ. 7. 6-10:

2.— Պէտք է որ ինքզինքնիս անձնաքննութեան ենթարկենք, եւ թողունք այն ամէն մեղքերը որ զիտենք թէ մեր կեանքին մէջն են: Եթէ մեղքին մէջ շարունակենք կամ թոյլատու ըլլանք մեղքին, Աստուած մեզ չի պատասխաներ, եւ աշխարհ մեզմէ չազդուիր: Պէտք է որ մենք իրական եւ կենդանի նամակներ ըլլանք Քրիստոսի, որ կարենան մարդիկ Քրիստոսը մեր կեան-

քին մէջ կարդալ: Քրիստոնէութեան ամենալաւ փաստը Քրիստոնեան է: Յակ. Ե. 16:

3.— Պէտք է որ կատարելապէս մեր անձը Աստուծոյ նուիրենք, որ կարենայ մեզ իր Հոգիով լեցնել, յարմար վիճակի մէջ բերելու իր գործին, եւ գործածել կարենալու իր ձեռքին մէջ: Մեր ամէն բանը, Հոգի, մարմին, ստացուածք եւ ժամանակ պէտք է որ նուիրենք Անոր գործածութեան: Պէտք է որ զիտնանք թէ մենք այդ բաներուն չէ թէ Տէրը, այլ սպասաւորն ենք: Կալվին իր կնիքին մէջ սա խորհրդանշանը դրած էր: Երկու երկնցած ձեռքեր եւ վառող սրտի մը պատկերը, տակն ալ սա խօսքերը, «Ամէն բանս քեզի կուտամ, ինձի բան մը չի թողելով:» Աս է Հոգեւոր արթնութեան պայմանը: Հռովմ. ԺԲ. 1:

4.— Պէտք է որ կատարելապէս հաւատանք Աստուծոյ խոստումներուն: Եթէ մեր մէջը խորունկ հաւատք մը եւ յօժարակամութիւն մը չըլլայ, մենք չենք կրնար Տէրը գոհացնել, ոչ ալ Նա կրնայ մեզ գործածել: Հաւատքը բոլոր օրհնութեանց մայրն է: Հաւատքին չափովը օրհնութիւններ կը ստանանք: Երբ. ԺԱ. 6: Մարկ. Թ. 23:

5.— Պէտք է որ հաշտ ըլլանք եղբայրներու հետ: Ուր որ վէճեր եւ կռիւններ կան, Ս. Հոգին հոն չկրնար գործել: Ինքնահաւանութիւն, փառասիրութիւն, եսապաշտութիւն եւ սիրոյ պակասութիւնը պէտք է որ կատարելապէս ոչնչանայ: Ինչպէս որ հաւատացեալը Քրիստոսի հետ սիրոյ յարաբերութեան մէջ է, նոյնպէս պէտք է որ իր հաւատացեալ ընկերներուն հետ ալ քաղցր, սիրալիր եւ ներող ըլլայ: Մատթ. Ե. 23, 24: Սաղմ. ձևԳ. 1-3:

6.— Պէտք է որ Ս. Գիրքը ուշադրութեամբ եւ արթուն մտքով ուսումնասիրենք որ կարենանք զայն գործածել իբր Հոգիին սուրբ: Եթէ Տէրոջը խօսքը առատ եւ իմաստութեամբ չի գործածուի, Հոգեւոր արթնութիւնը թեթեւ եւ առժամանակեայ կ'ըլլայ: Բուն գոր-

ծիրչը Հոգին է . խօսքը՝ անոր գործիքն է : Խօսքը չէ՝
տակ բացատրուելու է : Յովհ . Ե . 39 : Գործ . Ժէ .
11, 12 :

7. — Պէտք է որ մեծ տենչ մը ըլլայ մեղաւորներուն
փրկութեան համար եւ մեր շուրջը եղող մեղքին եւ չա-
րութեան վերցուելուն համար : Եթէ արցունքներ չկան
հունձք ալ չկայ : Պէտք է որ դուն երկունք քաշես որ
հոգիներ ծնանին : Պէտք է որ մենք զմեզ մեղաւորաց
տեղը-դիւննք եւ ապա դործենք ըստ այնմ անոնց համար :
Հոովմ . Թ . 1-3 :

8. — Եռանդուն աղօթք պէտք է , որ Ս . Հոգին կա-
րենայ գործել : Ծշմարիտ արթնութիւնները աղօթքով
կը ծնանին : Պէտէկոստէն տասը օրուան աղօթքի հե-
տեւանքն էր : Տարբեր դարերու մէջ հոգեւոր արթնու-
թիւններ աղօթքով կարելի եղած են : Յակ . Ե . 16 :

9. — Պէտք է որ հոգիով եւ եռանդով քարոզուի ,
վկայութիւն ըլլայ : Քարոզութիւնը Աստուծոյ կարգադ-
րութիւնն է : Պէտք է որ խօսքը աւանդուի կրակի լե-
զուններով , որպէս զի թէ հաւատացեալները արթնան
եւ թէ մեղաւորները : Հոովմ . Ժ . 14-15 :

10. — Պէտք է որ բոլոր պարագաներու մէջ հաւա-
տարիմ ըլլանք : Ուր որ պատեհութիւն կայ , տան մէջ ,
եկեղեցիի մէջ , շուկայի մէջ եւ ամէն տեղ պէտք է որ
մեղաւորներու համար աշխատինք : Ծուլութիւնը մեղք
է : Ամէն լսող պէտք է որ ինք ալ հռչակող մը ըլլայ :
Ի հարկին մեր առօրեայ գործերը անանկ կարգադրելու
ենք որ , թէ՛ ժողովներուն դալու արգելք չըլլան եւ թէ՛
ուրիշներու համար աշխատելու տեսն ունենանք : Հը-
ռովմ . ԺԲ . 4-8 :

ՄԻ՛ ՎԱՆՆԱՐ .

ԿՐՆԱՍ ԸԼԼԱԼ

Երգումով եւ անէծքով Քրիստոսը ուրացող , Պետ-
րոսին պէս : Մատթ . ԻԶ . 74 :

Տէրոջը աշակերտներուն դէմ սպառնալիք ընող ,

Պօղոսին պէս : Գործ. Թ. 1 :

Վերստին ծնունդը չհասկցող, Նիկողեմոսին պէս,
Յովհ. Գ. 4 :

Հաւատացեալներու վկայութեան չհաւատացող,
Թովմասին պէս : Յովհ. Ի. 25 :

Անիրաւութիւն եւ զրկանք ընող, Ջաքէոսի պէս,
Ղուկ. Թ. 8 :

Աղքատ, անտէր եւ հիւանդ, Ղազարոսի պէս : Ղուկ.
ԺԶ. 20 :

Կարդացածը չի հասկցող, Եթովպացի Ներքինիին
պէս, Գործք. Ը. 30 :

Վատ եւ ինկած, Սամարացի կնոջ պէս, Յովհ. Գ.
18 :

Կոշտ եւ անողորմ, բանտապետին պէս, Գործ. ԺԶ.
23 :

Տէրոջը խօսքին առջեւ սիրտը փակուած, Լիդիա-
յին պէս, Գործք. ԺԶ. 14 :

Մեղքի եւ անօրէնութեան մարդ, Դաւիթին պէս,
Սաղմ. ՄԱ. 2 :

Արածնաւոր հատուցումը առնող, գողին պէս,
Ղուկ. ԻԳ. 41 :

Փառաց Տէրը խաչը հանող, Իսրայէլացիներուն
պէս, Գործք. Բ. 36 :

Անմեղ արիւն թափող, Մանասէին պէս, Գ. Թագ.
ԻԱ. 16 :

Իր աչքերը երկինք վերցնելու անկարող, մաքսա-
ւորին պէս, Ղուկ. ԺԸ. 13 :

Խեղճ եւ մուրացող, ի ծնէ կոյր մարդուն պէս,
Յովհ. Թ. 1 :

Վատ եւ անարգուած, մեղաւոր կնոջը պէս, Ղուկ.
Է. 39 :

Վախկոտ եւ անհաւատարիմ, աշակերտներուն պէս,
Մարկ. ԺԴ. 50 :

ԵՒ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿՐՆԱՍ ՓՐԿՈՒԻԼ, ՔՐԻՍՏՈՍԸ
ՓՆՏՈՒԵԼՈՎ :

ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅՆ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՎՐԱՅՈՎ

(Սուրբ Գրիգոր Տաքեւացիին խօսած մէկ քարոզէն)

Երբոր Ս. Հոգւոյն կրակը կը վառի մարդոց սրտերուն մէջ, սա չորս նշաններով յայտնի կ'ըլլայ, ինչպէս որ կրակի զոյութիւնն ալ այս չորս նշաններով կը հաստատուի:

1.— Երբոր կը տեսնուի որ տեղ մը գտնուած վայտը կ'այրի, ուրեմն կը հետեւցնենք որ կրակ կայ հոն: Սատանան երեք տեսակ մեղքերով մեր հոգիները այրել կ'ուզէ, ա) Չար ցանկութիւններու մեղքով: — Ասոր համար մարդոց միտքը կը բերէ կիներու կերպարանքը, եւ մարդոց պիղծ խօսքերը, որպէս զի անոնց չար կիրքերը արթնցնէ, եւ զանոնք մեղքի առաջնորդէ: բ) Բարկութեան մեղքով.— Ասոր համար մարդոցմէ լսած բոլոր նախատական խօսքերը միտքը կը բերէ: գ) Ազահութեան մեղքով.— Ան մարդոց միտքը կը բերէ, ոսկիի եւ արծաթի, արտերու եւ կալուածքներու եւ հարստութեան սէրը: Երբոր չար ցանկութիւնը, բարկութիւնը, յիսակալութիւնը, եւ ազահութիւնը այլեւս այրած եւ վերցուած է մարդուն սրտէն եւ կեանքէն, յայտնի է որ Ս. Հոգւոյն կրակը վառած է անոր հոգիին մէջ:

2.— Երբոր տեղ մը կրակ կը վառի, անոր կայծերը անշուշտ դուրս կուգան եւ կը տեսնուին: Անանկ ալ երբոր մարդուն բերնէն եւ ուրիշ զգայարանքներէն բարութիւն կը բղխի, ան նշան մըն է որ Ս. Հոգւոյն կրակը վառած է անոր սրտին մէջ: Անոր բերնէն օգտակար խօսքեր, եւ անոր աչքէն սուրբ նայուածքներ կ'ելլեն: Ասոնք ուրիշներն ալ կը վառեն այս կրակով: Քանզի Ս. Հոգիով խօսուած խօսքերը ուրիշներն ալ կը տաքցնեն Աստուածային սիրով:

3.— Երբոր տան ծիւնելոյզը կը սեւնայ նշան է որ հոն կրակ կայ: Անանկ ալ եթէ մէկը Ս. Հոգւոյն կրակովը լեցուած է, ինքզինքը այլեւս փափուկ հագուստներով չի գարդարեր: Հապա անղարդ, պարզ եւ ան-

չուք կը հազնի միշտ: Վասն զի անիկա Ս. Հոգիին սպասաւորն կամ սպասուհին է, եւ սպասաւորը կամ սպասուհին չեն զարդարեր: Ան միայն իր Տէրը կը փառաւորէ:

4.— Երբոր մոխիրը կը կենայ երկրի վրայ, նշան է որ կրակ կայ հոն: Անանկ ալ ուր որ Ս. Հոգւոյն կրակը կայ, հոն կ'երեւնայ շատ մոխիր — այսինքն շատ ԽՈՆԱՐ ՀՈՒԹԻՒՆ: Ինչպէս կրակին մոխիրը կըրակը աղէկ կը պահէ, անանկ ալ մէկը որչափ շատ կը սիրէ զԱստուած, այնչափ աւելի կը խոնարհի, եւ աւելի խոնարհութիւնը Ս. Հոգւոյն կրակը անշէջ կը պահէ սրտին մէջ:

Ս. Հոգին Պէնտէկոստէի օրը հրեղէն ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ նմանութիւնով տրուեցաւ, որպէս զի առաքեալները ճշմարտութիւնը հրեղէն լեզուաւ եւ հրեղէն խօսքերով քարոզեն, որպէս զի մարդոց սիրտը Աստուծոյ սիրովը տաքնայ: Երանի՛ թէ, այսօր բոլոր քարոզիչները այս հրեղէն լեզուով Աւետարանը քարոզէին:

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍԳԵՐ

Ա.— ԵՐԲԵՄՆ ԱՊՐՈՂ ՄԵՂԱԽՈՐՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍԳԵՐԸ

Սըր Սօփ.— «Մինչեւ այս վայրկեանս կը խորհէի թէ, ոչ Աստուած մը կայ, ոչ ալ դժոխք մը: Բայց հիմա զիտեմ եւ կը զգամ թէ երկուքն ալ կան: Ես հիմա կորուստի դատապարտուած եմ, Ամենակարողին արդար վճիռով:»

Սըր Նիւբօրթ.— «Ո՛հ, երանի թէ հազար տարի պառկէի այն կրակին վրայ որ բնաւ չմարիր, ստանալու համար Աստուծոյ ընդունելութիւնը եւ նորէն միանալու համար իրեն հետ: Բայց անօգուտ բաղձանք: Միլիոն անգամ միլիոնաւոր տարիներ չպիտի կարենան մէկ ժամ մը անգամ աւելի մօտ բերել զիս իմ տանջանքիս վախճանին: Ո՛վ յաւիտենականութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից: Ո՛հ, դժոխքի անտանելի տանջանք:»

ՎՕԼԹԷՐ. — «Ես Աստուծո՞ւմ է եւ մարդոցմէ լքուած
եմ: Եթէ ինծի վեց ամսուան կեանք մը կրնաք շնոր-
հել, ունեցածիս կէսը կուտամ:» Իժիշկը ըսաւ, «Տէր
իմ, դուք վեց շաբաթ ալ չէք կրնար ապրիլ:» Ըսաւ
ՎՕԼԹԷՐ, — «Ուրեմն ես դժոխք պիտի երթամ, եւ դուն
ալ ինծի պիտի հետեւիս:» Այս ըսաւ եւ անմիջապէս
հողին աւանդեց:

ԱԼԻԲԵՐՆԻՔ. — «Իմ սկզբունքներս թունաւորեցին
իմ բարեկամս, իմ շուսյութիւնս աղքատացուց գաւա-
կըս, իմ անդթութիւնս սպաննեց կիւնս, տակաւին կա՞յ
ուրիշ դժոխք մը: Ո՞վ դուն հայհոյուած եւ բարի
Աստուած, դժոխքը ապաստանարան մը պիտի ըլլայ
ինծի եթէ կրնայ ծածկել զիս քու բարկութենէդ:»

Ֆ. ՍԵՐԻՐԱ. — Ուրացող մը — «Իմ մեղքս Աստու-
ծոյ սղորմութենէն աւելի մեծ է: Ես կամաւ ուրացայ
դՔրիստոս: Կը զգամ թէ Ան զիս կը կարծրացնէ եւ չի
թողուր յոյս մը ինծի համար:»

ՀՕՍԿԱ. — «Եթէ ամբողջ աշխարհը իմս ըլլար, ամ-
բողջը պիտի տայի մէկ օր աւելի ապրելու համար:
Ո՞հ, երանի թէ ծակ մը կարենայի գտնել, ուրկէ սո-
ղալով ելլէի աշխարհէս եւ Աստուծոյ առջեւէն:»

ՓԻԼԻԿԱՎՈՍ Գ. — «Ոհ, երանի՛ թէ բնաւ թագա-
ւոր մը չըլլայի: Երանի՛ թէ անապատի մը մէջ առանձ-
նութեամբ անցընէի այն տարիները զորս անցուցի իր-
բեւ թագաւոր: Ո՞րչափ աւելի ապահովութեամբ պի-
տի մեռնէի: Ո՞հ, երանի՛ թէ միայն Աստուծոյ հետ
ապրէի: Ո՞րչափ աւելի վստահութեամբ պիտի մօտե-
նայի Անոր աթոռին: Ի՞նչ օգուտ ըրաւ ինծի բոլոր
փառքս: Մինակ այս՝ որ իմ տանջանքս աւելի սաստ-
կացուց մահուան ժամուն:»

Ուրիշ մը մեռնելու ատեն զինք այցելողին ըսաւ, —
«Այն օրը որուն մէջ գործելու էի փրկութեան համար,
վերջացած է: Հիմա կը տեսնեմ սարսափելի դիշեր մը
որ ինծի կը մօտենայ, որ իրեն հետ յաւիտենական խա-
ւարի անյուսութիւնը կը բերէ: Վա՛յ ինծի... Երբ
Աստուած կը կանչէր, ես մերժեցի: Հիմա մեծ սոս-

կումի մէջ եմ : Բայց ասիկա դեռ վիշտերու սկիզբն է :
Ես յաւիտեանական սատակումով պիտի կործանիմ :»

Բ.— ԵՐԲԵՄՆ ԱՊՐՈՂ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ՎԵՐ-
ՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ .

Ելիւք.— «Ո՛հ, եկուր փառքով, երկար սպասեցի
Քու գալստեանդ : Բարի եկար ուրախութիւն . . . :»

Տր . Բրէսքըն.— «Օրհնեա՛լ ըլլայ Աստուած :
Թէպէտ տեղս կը փոխեմ, սակայն ընկերակցութիւնս
չպիտի փոխեմ : Քանզի Աստուծոյ հետ քալեցի երբոր
կ'ապրէի, հիմա ալ կ'երթամ Անով հանդատանալու :»

Չան Տատ.— «Ես չեմ վախնար մահուան վրայ նա-
յելու : Ես կրնամ ըսել, ո՛վ մահ, ո՛ւր է քու խայթո-
ցըդ : Մահը չկրնար վնասել դիս :»

Բապըրք Պօլքըն.— «Ո՛հ, ե՞րբ պիտի գայ այն
բարի ժամը, որուն մէջ պիտի արձակուիմ իմ կապե-
րէս : Ե՞րբ Քրիստոսի հետ պիտի ըլլամ :»

Հիլլըպըրքըն.— «Կրօնքի ճշմարտութեան ապա-
ցոյցը հոս է, որ ես՝ խեղճ, տկար ու երկչոտ մարդ մը,
որ ատեն մը ուրիշներուն պէս կը վախնայի մահէն, հի-
մա Աստուծոյ շնորհացը ոյժով հանդատօրէն եւ ուրա-
խութեամբ կրնամ նայիլ մահուան վրայ :»

Էտուըրտ Տիրիմի.— «Կ'օրհնեմ զԱստուած, քանզի
ներքին ուրախութիւն եւ մխիթարութիւն կը գտնեմ
հոգիիս համար : Անանկ որ եթէ հարցուէր ինծի
կեա՞նքը, թէ մա՞հը կ'ընտրեմ, հաղար անգամ աւելի
պիտի ընտրէի մահը, եթէ Աստուծոյ կամքին համե-
մատ է :»

Ճ . Օուէն.— «Ո՛հ, եղբայր Բէյն, այն օրը որ շա-
տոնց կ'սպասէի, եկաւ վերջապէս, որուն մէջ այն փառ-
քը բոլորովին ուրիշ կերպով մը պիտի տեսնեմ որուն
նմանը մինչեւ հիմա տեսած չէի, եւ չէի կրնար ալ
տեսնել :»

Րիշտըն Տարաֆօք.— «Հիմա լացող բարեկամնե-
րուս քովէն շնորհաւորող հրեշտակներու եւ խնդակ-
ցող սուրբերուն քով կ'երթամ : Օրհնեա՛լ ըլլայ Աստ-
ուած, ամէն բան աղէկ է :

Ս. Բըքհերփօրտ.— «Եթէ Ան զիս սպաննէ տասը հազար անգամ, տասը հազար անգամ ալ պիտի ապաւինիմ Անոր: Կը հաւատամ եւ կ'ուրախանամ: Ես Մանանայով կը կերակրուիմ: Ո՛հ, թէ ունենայի թեւեր զինքը զրկելու: Ո՛հ թէ ունենայի քաղցրանուազ քնար մը, օրհնութիւնները երգելու:»

ձ. Հէրվէյ.— «Բարի եկար, ո՛վ մահ, դուն ալ կրնաս դատուիլ Քրիստոնեային դանձերուն մէջ: Մեծ պատերազմը վերջացած է, ամէն բան կատարուած է: Ապրիլ Քրիստոս է, եւ մեռնիլ շահ:»

Տը. Կուտվիմ.— «Ա՞յս է մահը, ի՛նչպէս կը վախնայի այս ժպտուն բարեկամէն, թշնամի նկատելով դայն:»

ձ. Ուէլլի.— «Լաւագոյնը այս է որ Աստուած մեր հետն է: Մնաք բարի, մնաք բարի:»

ձ. Նաֆս.— «Քրիստոսի մէջ ապրէ, Քրիստոսի մէջ ապրէ, եւ մարմինը մահէն չպիտի վախնայ:»

ձ. Բարսընգ.— «Երբոր փառքի հասնիմ, ամբողջ երկինքը պիտի թնդացնեմ իմ ձայնովս՝ յաղթութի՛ւն, յաղթութի՛ւն, Գառնուկին արիւնով:»

ձ. Ֆլէչըր.— «Ո՛հ, ի՛նչպէս կը փափաքի իմ հոգիս թռչիլ եւ երթալ երանութեան վայրը, ինչպէս թռչուն մը կը թռչի վանդակէն դուրս: Ո՛հ, երանի թէ սահապան հրեշտակ մը զրկուէր ինծի, քանզի կ'ուզեմ մարմինէս հեռանալ:»

Գ.— ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐՈՒ ՎԵՐՁԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Պռզիկարպոս.— Երբոր բերին դայն կապուած փայտակոյտին վրայ այրելու, այս աղօթքը ըրաւ, «Ո՛վ Հայր, սիրելի Որդւոյդ Յիսուս Քրիստոսի անունովը կ'օրհնեմ զքեզ որ արժանի ըրիր զիս այս օրուան, զու մարտիրոսներուդ թուոյն մէջ իմ բաժինս ընդունելու:»

Եպիսկոպոս Լաքիմըր.— Երբոր այրուելու կը տարուէր, մէկը խնդրեց որ ետ առնու իր վկայութիւնը:

նր ազատելու համար: Դառնալով ըսաւ անոր. — «Քը-
րիստոս խօսեցաւ ինչ որ պիտի ըսեմ քեզի, ետիս գը-
նա՛, սատանա:» Յետոյ դառնալով իր ընկերին, որ
իրեն հետ պիտի այրէին, ըսաւ, «Քաջալերուէ, ուրախ
եղի՛ր Տէր Րիտլի, Աստուծոյ շնորհքով այսօր անանկ
ճրագ մը պիտի վառենք Անգլիոյ մէջ, որ բնաւ չի
պիտի մարի մինչեւ աշխարհի վերջը:» Այս խօսքերը
ըսաւ, եւ այրուեցաւ:

Եպիսկոպոս Հուրըր. — Երբ կ'երթար այրուելու,
մէկը ըսաւ, «Եթէ խօսքդ ետ առնես ներում կարելի
է:» Նա ըսաւ, «Եթէ հոգիս կը սիրես, մի՛ կրկներ
այդ խօսքը:» Պատուիրակներէն մէկը ըսաւ, «Գիտե՞ս
թէ ո՛րչափ անուշ է կեանքը, եւ ո՛րչափ դառն է մա-
հը:» Նա ըսաւ, «Շիտակ է, սակայն դալիք մահը ա-
ւելի դառն է, եւ դալիք կեանքը ալ աւելի անուշ:» Այս
խօսքերով զնաց այրուելու, ինչպէս մէկը կ'երթայ
խնճոյքի:

ձ. Նոյգ. — Յիցը համբուրելով ըսաւ, «Օրհնեա՛լ
ըլլայ այն ժամանակը որ ծնայ այս երջանիկ օրուան հա-
մար:» Դառնալով իր նահատակուող ընկերներուն՝ ը-
սաւ, «Մենք մեր կեանքը պիտի փոխենք լաւագոյնին
հետ, եւ այս կրակին տեղ մարգարիտներ պիտի ունե-
նանք:»

ձ. Պրէտֆրրտ. — Եղէզները եւ ոստատրցակները
ընդգրկելով ըսաւ. — «Նեղ է այն դուռը եւ նեղուածք
է այն ճամբան որ դէպի կեանք կը տանի եւ քիչուոր են
անոնք որ դանիկա կը դռնեն:» Յետոյ դառնալով իր
ընկեր վկային՝ ըսաւ, «Միտիթարուէ՛, եղբայր, այս
գիշեր մեր Տէրով հետ ուրախ ընթրիք մը պիտի ու-
նենանք:»

Էլիզապէթ Ֆօֆս. — Յիցը գրկելով ըսաւ. — «Մնաս
բարեա՛ւ, աշխա՛րհ, եւ մնաք բարեա՛ւ հաւատք եւ
յոյս, եւ բարի եկար, դու սէր:»

Քասթիլա Րուքիա. — Երբոր պիտի նետէին դա-
հալէժէն վար՝ ըսաւ. — «Թէպէտ իմ մարմինս պիտի

նետէք վար, այս դահալէժէն, սակայն իմ հոգիս նորէն դէպի վեր պիտի թռչի: Ձեր հայհոյութիւնները աւելի կը վշտացնեն իր սիրտս, քան ձեր տուած չարչարանքը իմ մարմինս:»

Ստեփանոս առաջին մարտիրոսին վերջին խօսքերը ասոնք էին.— «Տէր Յիսուս ընդունէ իմ հոգիս.» ու յետոյ ծունկի վրայ դալով բարձրաձայն աղաղակեց. «Տէ՛ր, այս մեղքը մի սեպեր ատոնց,» ու դաս ըսելով ննջեց:» Գործք. է. 58, 59:

Մեր Տէ՛ր ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ խաչին վրայ ըսած վերջին խօսքը այս էր.— «Հայր՝ քու ձեռքդ կ'աւանդեմ հոգիս:»

Պօղոս առաքեալին վերջին նամակին մէջ, անգութ դահիճին սուրովը գլխատուելէն քիչ առաջ, այսպէս գրուած կը կարդանք.— «Բարի պատերազմը պատերազմեցայ, ընթացքը կատարեցի, հաւատքը պահեցի: Ասկէ ետեւ կայ կը մնայ ինձի արդարութեան պսակը, դոր Տէրը՝ արդար Դատաւորը՝ պիտի հատուցանէ ինձի:» Բ. Տիմ. Գ. 7, 8: Անիկա վեր կը նայէր, ատոր համար ոչ դահիճին սուրը ոչ ալ մահուան ցաւը տեսաւ: Ան կը տեսնէր պսակ մը, փառք եւ ուրախութիւն մը որ բոլորովին անպատմելի էր:

Ո՛վ ընթերցող, օր մը դուն ալ մահկանացուդ պիտի կնքես. հիմա ընտրէ, որո՞ւն մահովը կ'ուզես մեռնիլ:

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՆՁԻՆ ԵՒ ԲԱՐՔԻՆ ՎՐԱՅՈՎ

Հետեւեալը Տեառն մերոյ ժամանակակից Հոովմայեցի նախարարէ մը գրուած եւ Հոովմայ ծերակոյտին ղրկուած է, կ'ըսէ Անգլիական հին լրագիր մը:

«Այս օրերս Հրէաստանի մէջ տարօրինակ բնաւորութեան տէր անձ մը երեւան ելաւ որուն անունը Յիսուս կոչուած է: Բարբարոսները իբր մարզարէ կը պատուեն գայն, բայց իրեն հետեւողները եւ աշակերտ-

ները իբր բուն կենդանի Աստուծոյ պատկերը կը պաշտեն զայն: Ինքը՝ իրաւի ի վերուստ առանձնաշնորհուած այնպիսի անհամեմատ առաքինութեան ձիրքերով օժտուած է, որ կարող է մեռելները իրենց գերեզմաններէն յարուցանել, եւ ախտաւորները խօսքով կամ անոնց իրեն դպչելովը բժշկել:

Հասակով բարձր է, եւ վայելչագեղ երեւոյթ մը ունի: Իր դէմքը սիրուն է եւ վեհանձն: Անոր մաղբրուն գեղեցկութիւնը եւ շնորհալի երեւոյթը աննկարագրելի է: Նա՝ Նազովրեցոց ցեղին պէս, մաղբրը գանկին մէջտեղէն երկուքի բաժնած, ականջներէն վար երկու ուսերուն վրայ գանգուր գանգուր վայելչապէս ձգած է, որուն գոյնին գեղեցկութիւնը եւ շարժուելին քաղցր երեւոյթը կը գարմացնէ մարդը: Իր ճակատը տափակ եւ մեծ է: Ծնօտներուն վրայ ամենեւին բիծ մը չկայ, բայց գեղեցիկ եւ սիրուն կարմրութիւն մը: Քթին եւ բերնին վայելուչ համեմատութիւնները ամենակատարեալ են: Անոր մօրուքին խտութիւնը եւ փառաւորութիւնն ալ, իր գլխուն մաղբրուն կը համապատասխանեն, որն որ թուշին ներքեւէն երկուքի բաժնուած սրտի տախտակին վրայ կը տարածուին: Աչքերը գեղեցիկ, պայծառ եւ վառվռուն են: Այս Յիսուսը մէկը յանդիմանած ատենը իշխանական վեհութեամբ կը վարուի. իսկ խրատած ժամանակ մեղմութեամբ, եւ առինքն կը հրաւիրէ բոլորը ամենամեղմ եւ համոզական ոճով: Նա՝ թէ խօսքով եւ թէ գործքով իր ամէն սորվեցուցած բաներուն մէջ մեծ եւ նշանաւոր անձի մը յատուկ եւ վայելող վսեմութիւնն ու կատարելութիւններն ունի: Անոր խնդալը տեսնող չկայ, բայց ամէն ոք կը վկայէ անոր յաճախ թափած արցունքները, որ ստիպած է հոսեցնելու իրենց այտերէն ալ համակրական արցունք: Ի մի բան՝ Նա համեստ, մաքրակենցաղ եւ իմաստուն մարդ մըն է, որ ամէն անգամ որ իրեն հանդիպեցանք, հրապուրեց մեզ իր

արտակարգ կեանքի երևոյթովը եւ աղղկցութիւնովը:» (*)

ՀՈԳԵՒՈՐ ԿԵՆԱՑ ԵՐԵՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կեանքը կամ աճելու է եւ կամ մեռնելու: Ձէղոք դիրք անկարելի է: Հոգեւոր կեանքն ալ՝ բուսեղէն կամ անասնական կեանքի նման՝ մասնաւոր պայմաններու տակ կ'աճի, եւ այդ պայմաններուն չզոյւթիւնը մահուան կը մատնէ դայն: Հոգեւոր կեանքի մէջ մեծնալուն առաջին պայմանը՝ ՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆ է: Եսայի ԾԱ. Գլուխ առաջին համարին մէջ Տէրը կ'ըսէ, — «Ո՛ր դուք արդարութեան հետեւողներ, ու Տէրը փրկաւորողներ ինծի մտիկ ըրէք:» Մարդիկ շատ անգամ իրենց խելքին եւ մարդկային իմաստութեան մտիկ կ'ընեն: Բայց Տէրը կ'ըսէ, «Ինծի մտիկ ըրէ՛ք:» Այս պատուէրը չէ թէ մեղաւորներուն, հապա «արդարութեան հետեւողներուն եւ Տէրը փնտրողներուն» է: Արդ, ո՛ր դուք, որ Տէրը կը փնտռէք, կամ արդար ըլլալ կ'ուզէք, Տէրոջը մտիկ ըրէ՛ք: Նա կ'ըսէ, «Ինծի մտիկ ընելով արդար պիտի ըլլաք, ձայնիս հնազանդելով զիս պիտի գտնէք:»

Երկրորդ պայմանը կը գտնենք Ա. Թագ. Դ. գլուխ երրորդ համարին մէջ: «Տէրոջը ուխտին տապանակը մեր քովը առնենք որ մեզ ազատէ մեր թշնամիներուն ձեռքէն:» Իսրայէլի ժողովուրդը Եհովային դէմ ապրտամբած էր: Տէրն ալ անոնցմէ երես դարձուցած էր: Անոնք կը կարծէին Փղշտացւոց բանակին յաղթել «տապանակ ուխտին» իրենց բանակին մէջ բերելով, առանց իրական ապաշխարութեան եւ Տէրոջը հետ հաշտուելով: Բայց ի դուր: Տէրը չի խարուիր: Աստուած տեսնելով անոնց կամակորութիւնը եւ չապաշ-

(*) Այս գրութիւնը գտնուած է Պաղեստինի մէջ, կառավարական մէկ հիմ շէմֆիմ քարէ սանդուխիմ տակի կողմը, եւ հիմ նամակէ մը ընդօրինակուած է:

խարող սիրտը, թէ անոնք եւ թէ «տապանակ ուխտին» թշնամիներուն ձեռքը մատնեց: Այսօր ալ շատ մարդիկ, — եկեղեցիներ եւ ժողովուրդներ, — իրական ապաշխարութեան, դարձի, զղջումի եւ խոնարհութեան տեղ արտաքին միջոցներու, — արարողութեան, ծէսներու, բարեգործութեան, եւ անձնական արդարութեան, — դիմում կ'ընեն: Բայց Տէրը կը ստիպուի զանոնք թշնամիին ձեռքը մատնել: Մեղքը ուրիշ կերպով չի ներուիր, միայն ապաշխարելով: Կտորած սիրտ մը ուրիշ կերպով չի շինուիր, միայն խոնարհելով եւ խոստովանելով: Պաղատութիւն ուրիշ կերպով կարելի չէ, բայց միայն Քրիստոսով:

Երբորդ պայմանը կը գտնենք Պօղոս Առաքելոյն Փիլիպպեցոց գրած նամակին երկրորդ գլուխ երրորդ համարին մէջ. — «Պոնարհութիւնով մէկգմէկ ձեր անձերէն լաւ սեպեցէք:» Մարդկային բնութեան մէջ փառասիրութիւն կայ, արժանապատուութիւն կայ, ինքնահաւանութիւն կայ: Բայց հոգեւոր կեանքը, մարդուն իր անձը խոնարհեցնելով դիմացիներն անձը բարձրացնել է: Ինքզինքը տկար եւ տղէտ սեպելով ուրիշը իրմէ աւելի գիտուն եւ կարող դաւանիլ է: Միշտ Աստուծոյ գաւազներուն հաւնիլ, զանոնք սիրել, յարգել եւ դովել իր անձը սքօղելով: Ուրիշը կշտացնեն՝ ինք անօթի մնալով, ուրիշը ուրախացնել ինքը կորսնցնելով, ուրիշին օգնել եւ ծառայել ինքը ծախսելով եւ ծախսուելով: Ահա այս է իրական իմաստը վերի համարին: Դուն որչա՞փ կ'ապրիս այս ճշմարտութիւնները:

ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԾՆԱՆԻԼ

Հրաշքի դարը անցած չէ, այլ հրաշքի շրջանակն է փոխուած: Հին դարերուն՝ հրաշքը կը կատարուէր մարմնի վրայ, իսկ այժմ ան կը կատարուի հոգւոյն մէջ: Ապուշ եւ մարդկութեան մրուրը եղող «ձեր գի-

նեմոյր» նոր մարդ մը ընելը՝ Ղազարոսին յարութիւն տալու չափ հրաշքի չի՞ կարօտիր :

Նոր ծնունդին խորհուրդ մը ըլլալը, անոր գոյութեան արգելք մը չէ : Շատ բաներ կան որոնց մեկնութիւնը չենք գիտեր, բայց գոյութիւնը կ'ընդունինք : Ձենք գիտեր թէ ելեքտրականութիւնը ինչ տեսակ ոյժ է, բայց ամէն օր կը գործածենք դայն իբր լոյս, իբրեւ դօրութիւն, իբրեւ կրակ : Ձենք գիտեր թէ, ինչպէ՞ս կերակուրը կեանքի կը վերածուի մարմնոյն մէջ, բայց միշտ կ'ուտենք : Ձենք կրնար բացատրել մարդկային մտքին մէջ խորհուրդներու ծնունդը, գաղափարներու աղբիւրն ու ընթացքը, բայց ամէն օր կը խորհինք : Ձենք կրնար չափել ու սահմանել մարդկային սրտի մէջ սիրոյ ծնունդը, խորքը եւ լայնքը, եւ խորհուրդներու հետ ունեցած առնչութիւնը, բայց միշտ կը սիրենք : Մեր տգիտութիւնը, եւ անկարողութիւնը արգելք չէ վայելելու, ստանալու եւ ապրելու առօրեայ կեանքի պարզ երեւոյթները : Ուրեմն ինչո՞ւ արգելք ըլլայ նոր ծնունդի խորհուրդը ՆՈՐԷՆ ԾՆԱՆԵԼՈՒ :

ՁԵՌՔԸ ՃՐԱԳ ԵՂՈՂ ՄԱՐԴԸ

Ժամանակաւ Ամերիկայի մէջ երիտասարդ մը Անտոակ որդիին պէս, իր հօրը տունէն ելլելով հեռաւոր երկիրներ գնաց : Տասը տարի անցաւ : Խեղճ հայրը չէր գիտեր թէ որդին ու՞ր էր : Տղան շատ թշուառութենէ վերջ՝ որոշեց հօրը տունը վերադառնալ : Հայրենիք եկաւ : Իրենց տունը ծովածոցի մը եզերքն էր : Երիտասարդը իր դպացած ամօթէն՝ իր հօրը տունը դիչերուան մութին մէջ մտնել յարմար դատեց : Ու երբ խաւարը պատեց չորս դին, նաւակի մը մէջ մօտեցաւ եզերքին, բայց ծովափին վրայ լոյս մը տեսնելով ետ դարձաւ, որ ոչ ոք զինքը տեսնէ : Մի քանի ժամ վերջը նորէն գնաց, եւ տեսնելով որ լոյսը դեռ կը վառէր, նորէն ետ դարձաւ : Վերջապէս մինչեւ կէս դիչեր սպասելէն ետք նորէն գնաց եւ տեսաւ որ լոյսը

տակաւին կը վառէր: Ճամանակը շատ անցած ըլլալով ալ չէր կրնար սպասել: «Հող չէ, ո՛վ կ'ուզէ թող տեսնէ,» ըսելով մօտեցաւ եզերքին: Սակայն ի՞նչ տեսնէ, լոյսը ձեռքին սպասող մարդը իր ծերունի հայրն էր: Որդին նետեց ինքզինքը հօրը դողդոջուն բաղուկներուն մէջ: Անոնք զիրար ողջունեցին արցունքոտ համբոյրներով: Այս խեղճ հայրը տասը տարի շարունակ ամէն իրիկուն մինչեւ կէս գիշեր ծովեզերքին վրայ կը սպասէր ձեռքը վառած լոյս մը, մտածելով թէ, կարելի է գիշեր մը որդին վերադառնայ, եւ կարելի է ծովուն մէջ մոլորի: Աշխարհային հայր մը եթէ այսքան կրնայ սիրել իր անպիտան եւ թափառաշրջիկ որդին, հապա մեր երկնային Հայրը մեզ որքան անսահման սիրով կը սիրէ եւ կը սպասէ գիշեր ու ցորեկ որ իրեն դառնանք:

Ծնողաց հանդէպ ապերախտ գտնուելէ աւելի գէշ քան չկայ:

ԶԱՐԼԻ ԳՈՒԼԱՐՆ

Աստուած իր առատ ողորմութեամբը, կեանքիս մէջ երկու անգամ դպաւ իմ սրտիս, եւ ապաշխարելէս առաջ երկու անգամ խորապէս համոզուած էի մեղքերուս վրայ: Ահա պատմութիւնը թէ ինչպէս ապաշխարեցի:

Ամերիկայի պատերազմին ատեն, ես վիրարոյժ էի բանակին մէջ: Կէթիսպլըրկի ճակատամարտէն յետոյ, մի քանի հարիւր վիրաւորուած զինուորներ կային հիւանդանոցիս մէջ: Անոնց մէջ կային 28 հատ ծանր վիրաւորուածներ: Ոմանց թեւերը, այլոց ոտքերը կտրուելու էին: Ասոնց մէջը կար Զարլի Գուլըն անունով տարիքով փոքրիկ երիտասարդ մը, որ կը ծառայէր բանակին մէջ իբր թմբկահար, եւ հազիւ ե-

րեք ամիս եղած էր իր գինուորագրուիլը: Գուլսրնի վրայ դործողութիւն պիտի ըլլար:

Երբ օգնական վիրարոյժներէս մին ուղեց իրեն թմրեցուցիչ տալ, նա իր գլուխը միւս կողմ դարձնելով մերժեց զայն: Ուղեցի զայն համողել ըսելով, — «Երիտասարդ բարեկամս, դուն պատերազմի դաշտին վրայ շատ աւրուած էիր, չուղեցի որ հոն լքուած մեռնիս, պատուիրեցի որ քեզ հոս բերեն: Իսկ հիմա այնչափ արիւն կորսուած է քու մարմինէդ որ չես կրնար դործողութեան դիմանալ առանց թմրեցուցիչ առնելու: Ինչո՞ւ կը մերժես զայն:»

Նա ձեռքերը իմինիս մէջ դնելով ըսաւ, — «Տօքթօր, ես հազիւ ինը տարեկան էի, Կիրակի օր մը իմ սիրտս Յիսուսի տուի: Այն օրէն սկսայ իրեն վրատահիլ ամէն բանի մէջ, եւ կը շարունակեմ վստահելով ապրիլ: Աս պարագային մէջ ալ կը վստահիմ Անոր: Անիկա է իմ զօրութիւնս: Երբ դուն իմ թեւս եւ ոտքս կը կտրես, Անիկա պիտի օգնէ ինծի, համբերելու համար:»

Յայնժամ հարցուցի թէ արդեօք պիտի յօժարի քիչ մը օղի առնելու: Անիկա նորէն երեսս նայեցաւ եւ ըսաւ. — Տօքթօր, ես երբ հինգ տարեկան էի, մայրս օր մը իմ քովս ծնրադրեց աղօթելու համար եւ իր թեւերովը զիս գրկելով ինծի ըսաւ, Չարլի, ես հիմա կ'աղօթեմ Յիսուսի որպէս զի դուն ամբողջ կեանքիդ մէջ բնաւ ըմպելիք մը չի ճաշակես: Քու հայրդ մեռաւ գինեմոլ մը, եւ թաղուեցաւ գինեմոլի մը գերեզմանին մէջ: Այն ատեն ես խոստացայ թէ, երբ դուն մեծնաս չէ թէ ըմպելիք չի խմես, այլ երիտասարդները ըմպելիքէ զուշացնող մէկը ըլլաս: Ասոր համար կ'աղօթեմ: Հիմա 18 տարեկան եմ, ցարդ ըմպելիք ճաշակած չեմ: Հաւանաբար այլեւս ինծի համար ապրիլ հնարաւոր չէ, եւ քիչ վերջը պիտի երթամ Աստուծոյս առջեւ երեւնալու: Դուն կ'ուղե՞ս զիս հոն զրկել, ստամոքսիս մէջ օղի ունենալով:»

Այդ երիտասարդին ինծի ուղղած նայուածքը բընաւ չեմ կրնար մոռնալ: Թէպէտ այդ ատեն ես կ'ատէի Յիսուսը, բայց տեսնելով անոր Յիսուսի հանդէսը ոյց տուած հաւատարմութիւնը, ստիպուեցայ յարգանքով կենալ անոր քով: Երբ տեսայ թէ ինչպէս մինչեւ վերջը կը սիրէ Յիսուսը եւ կը վստահի Անոր, ասիկա խորապէս ազդեց ինծի: Ուստի ուզեցի այդ ազնիւ երիտասարդին համար ընել, ինչ որ բնաւ մէկու մը ըրած չէի:

Գիշ վերջը անոր հոգեւոր հովիւը եկաւ եւ ըսաւ անոր, — «Չարլի, կարելի է չես մեռնիր, սակայն եթէ Տէրը քեզ կանչէ, կա՞յ բան մը զոր կրնամ ընել քեզի համար, քու երթալէդ յետոյ:» Անիկա ըսաւ, «Պատուելի, բարձիս տակը Սուրբ Գիրք մը ունիմ: Անոր մէջ կը գտնես մօրս հասցէն: Հաճէ այս Գիրքը անոր ղրկել: Նամակ մը եւս գրէ իրեն եւ տեղեկացուր որ իր քովէն հեռանալէս սկսեալ, բնաւ անցուցած չեմ օր մը, առանց Ս. Գրքէս կարդալու եւ աղօթելու, որպէս զի Աստուած օրհնէ մայրիկս: Ըլլայ ճամբորդութեան ատեն, ըլլայ պատերազմի դաշտին վրայ եւ ըլլայ հիւանդանոցի մէջ, ասիկա երբեք օր մը զանց ըրած չեմ:»

Հովիւը նորէն հարցուց, «Միրելի դաւակս, կա՞յ ուրիշ բան մը զոր կրնամ ընել քեզի համար:» Չարլի ըսաւ, «Այո, հաճէ նամակ մը գրել Պրուքլինի Կիրակնօրեայ Դպրոցի տեսուչին եւ ըսէ անոր թէ բընաւ մոռցած չեմ այն քաղցր խօսքերը զորոնք իրմէ լսեցի: Անոնք օրհնութիւն եղան ինծի, նոյն իսկ պատերազմի ամէնէն սոսկալի ու վտանգաւոր օրերուն մէջ: Տէրը օրհնէ զինքը:»

Չարլի յետոյ ինծի դառնալով՝ ըսաւ, — «Տօքթօր, ահա հիմա պատրաստ եմ: Եթէ ինծի թմրեցուցիչ չի տաս, կը խոստանամ թեւս կամ ոտքս կտրելու ատեն չհառաչել:» Ես անոր խօսք տուի, սակայն չհամարձակեցայ դանակը ձեռքս առնել առանց գրգռիչ մը առնելու: Միւր կտրուած ատենը Չարլի բնաւ չի հառաչեց: Սակայն երբ սղոցը առի ու անոր ոսկորը կըտ-

րելու սկսայ, տղան բերնին մէջ առաւ իր բարձին ծայրը եւ այս խօսքերը խօսեցաւ, «Ո՛վ Յիսուս, օրհնեա՛լ Յիսուս, հիմա քու վսեմքը:» Անիկա իր խոստմանը վրայ հաւատարիմ մնաց եւ երբեք չի հառաչեց:

Այդ գիշեր քունս փախաւ, որովհետեւ որ կողմ որ դառնայի այդ սիրուն կապոյտ աչքերը առջեւս դալով ինձի կ'երեւնային: Երբ աչքերս կը գոցէի, «Օրհնեա՛լ Յիսուս, հիմա քու վսեմքը», բառերը ականջիս մէջ կը հնչէին: Ժամը մէկին ատենները անկողինս ձգելով հիւանդանոց դացի այցելութեան, առանց մասնաւոր լուրի: Այսպէս բան չէի ընէր: Շատ կը փափաքէի այդ տղան տեսնել: Երբ հիւանդանոց հասայ, գիշերապահը ինձի իմացուց թէ մահամերձ հիւանդներէն 16-ը մեռած են: Հարցուցի թէ, «Չարլի Գուլսընն ալ մեռա՞ւ:» Անիկա ըսաւ, «Ո՛չ:» Երբ անոր անկողինին մօտեցայ, հիւանդապահներէն մին ըսաւ, «Ժամը վեցին Ն. Ք. Ընկերութեան անդամներէն երկու հոգի, եւ պատուելին եկան, կարդացին, ազօթեցին, եւ ամենաքաղցր երգը, — «Ո՛վ հոգւոյս սիրող Քրիստոս» — միասին երգեցին: Չարլի ալ անոնց հետ միասին երգեց: Այնչափ ծանր ու սաստիկ ցաւերու մէջ ի՛նչպէս կրցաւ երգել, ես չկրցայ հասկնալ:»

Այն սիրուն տղուն թեւն ու ոտքը կարելի է հինգ օր վերջը նա զիս իր քովը կանչեց: Աւետարանի առաջին քարոզը այն օրը այն տղայէն լսեցի: Անիկա ինձի ըսաւ, — «Տօքթօր, ժամանակս եկած հասած է: Ձեմ յուսար որ ուրիշ արշալոյսի մը ծագիլը պիտի տեսնեմ: Սակայն փառք Աստուծոյ, ես պատրաստ եմ երթալու: Մեռնելէս առաջ, կ'ուզեմ սրտանց շնորհակալութիւնս յայտնել, ձեր ինձի ցուցուցած քաղցրութեան համար: Գիտեմ որ դուք Հրեայ մըն էք, եւ Յիսուսի չէք հաւատար: Ձէ՞ք ուզեր հոս կենալ եւ դիտել թէ ինչպէս մինչեւ կեանքիս վերջին վայրկեանը Փրկչիս պիտի վստահիմ ու այս հաւատքով պիտի մեռնիմ:»

Ես փափաքեցայ հոն մնալ. սակայն չկրցայ: Քան-

զի համարձակութիւն չունէի հոն կենալով տեսնել մեռ-
 նիլը մէկու մը՝ որ կ'ուրախանար սիրովն Անոր՝ զոր
 մանկութենէս ի վեր սորված էի արհամարհել: Ուստի
 արտորանքով սենեակը թողուցի ու ելայ: Քսան վայր-
 կեան վերջը հիւանդապահ մը եկաւ սենեակս եւ ըսաւ
 ինծի, «Տօքթո՛ր, Չարլի Գուլսըն կը փափաքի ձեզ
 տեսնել:» Ըսի անոր. — «Ես տակաւին նոր եկայ անոր
 քովէն, դարձեալ չեմ կրնար հոն երթալ:» Անիկա ը-
 սաւ, «Տօքթո՛ր, անիկա մեռնելէ առաջ անպայման
 կ'ուզէ տեսնել ձեզ անգամ մը եւս:» Ասոր վրայ որո-
 շեցի երթալ ու տեսնել զայն, եւ քանի մը քաջալերա-
 կան խօսքեր խօսիլ, սակայն երբեք չզգածուիլ Յիսու-
 սի մասին ինծի խօսած խօսքերէն: Երբ անկողնոյն
 մօտ նստայ, ձեռքերս բռնելով ըսաւ, «Տօքթոր, ես
 քեզ կը սիրեմ, վասն զի դուն Հրեայ մըն ես: Այս աշ-
 խարհիս վրայ դո՞ւք ամենամտերիմ բարեկամս Հըր-
 եայ մըն էր, եւ դիտե՞ս, իմ բարեկամս Յիսուս Քրիս-
 տոս է, եւ ես դեռ չի մեռած կ'ուզեմ զԱյն քեզի ներ-
 կայացնել: Տօքթոր, ինծի կը խոստանա՞ս որ հիմա
 քեզի ըսելիքս երբեք չպիտի մոռնաս:» Ես անոր խոս-
 տացայ այդպէս ընել: Ուստի նա շարունակեց, «Հինդ
 օր առաջ, երբ դուն իմ թեւ ու ոտքս կը կտրէիր, ես
 աղօթեցի Յիսուս Քրիստոսի, որպէս զի քու հոգիդ
 փրկէ:»

Այս խօսքերը ներդործեցին մինչեւ սրտիս խորե-
 րը: Չկրցայ ըմբռնել թէ, նա ի՞նչպէս կրնայ զինք
 մոռնալով, խորհիլ Փրկչին եւ իմ անապաշխար հոգիիս
 վրայ, երբ ես սաստիկ ցաւ կուտայի իրեն: Ես միայն
 այսչափ կրցայ ըսել, — «Շատ լաւ, սիրելի դաւակս,
 քիչ վերջ դուն հանգիստ պիտի ըլլաս:» 12 վայրկեան
 վերջը, անիկա իր սիրած Փրկչին դացած էր:

Պատերազմի ընթացքին հիւանդանոցիս մէջ հա-
 րիւրաւոր զինուորներ մեռան, ես միայն Չարլի Գուլ-
 սընը թաղելու գացի երեք մդոն ճամբորդութիւն մը ը-
 նելով:

Այստ՛ս, շատ չանցած այս Գրիստոնեայ բարեկամիս քարոզը մոռցայ: Սակայն տղան երբեք չկրցայ մոռնալ: Տասը տարիներ իբրև Հրեայ Գրիստոսի դէմ պատերազմեցայ: Բայց վերջապէս այդ տղուն աղօթքին պատասխանուեցաւ, եւ Աստուած հոգիս փրկեց:

Ապաշխարութենէս 18 ամիսներ յետոյ Պրուքլին քաղաքին մէջ գիշեր մը աղօթածողովի մը մէջ կը գըտնուէի: Ժողովին մէջէն ծերունի կին մը ոտքի ելաւ եւ այսպէս խօսեցաւ, — «Սիրելի բարեկամներ, երէկ բըժիշկը ինձի յայտնեց թէ աջ թոքս բոլորովին աւրուած է, եւ ձախն ալ շատ վնասուած: Կ'երևի թէ ձեր մէջ քիչ ժամանակ պիտի մնամ: Բայց երբեք հոգ չեմ ընել: Երկնից մէջ Յիսուսի հետ եւ իմ որդւոյս հետ միանալու գիտակցութիւնը ինձի մեծ ցնձում կուտայ: Իմ գաւազն Կէթիսպլըկի ճակատամարտին մէջ վիրաւորուեցաւ, եւ Հրեայ բժիշկի մը միջոցաւ դործողութեան ենթարկուելով՝ ձեռքը եւ ոտքը կորսնցուց. հինգ օր վերջը մեռաւ: Իր զօրաբաժինին քարոզիչը ինձի նամակ մը եւ գաւազն Ս. Գիրքը դրկեց: Նամակին պարունակութեանը համեմատ, իմ գաւազն, իր ճգնաժամին ատենը, բժիշկը կանչած եւ ըսած է, — «Տօքթոր, ասկէ հինգ օր առաջ, երբ դուն իմ թեւս եւ ոտքս կը կտրէիր, ես Տէր Յիսուս Գրիստոսի աղօթեցի, որ քեզ փրկէ:»

Երբ ես այս տիկնոջ վկայութիւնը լսեցի, ալ չի կրցայ տեղս նստիլ: Ելայ, անոր ձեռքը բռնեցի եւ ըսի, — «Բու որդւոյդ աղօթքին պատասխանուեցաւ: Ես եմ այն Հրեայ Տօքթորը, որուն համար Չարլի աղօթեց: Անոր Փրկիչը հիմա իմ Փրկիչս ալ է: Փառք Աստուծոյ:»

Թարգ.

(Տօքթ. Մ. Լ. Բ.)

Կարտուած սեպտեմբեր 1900, որուն արեւը երբ մարտի մտնէ՝ քու ձեռքերդ ԱՐԺԱՆԻ գործ մը կատարած չես տեսներ:

Աշխարհասէր եւ անառակ երիտասարդ մը օր մը իր բարեպաշտ մօրը ըսաւ, — «Մայրիկ, ամենալաւ հագուստս հանէ, այս դիշեր պարասորհն պիտի երթամ:» Մայրը շատ ազաչեց ու խրատ տուաւ որ չերթայ, սակայն անօգուտ: Ան ըսաւ, «Մայրիկ, այս մասին ինծի բառ մը իսկ մի՛ խօսիր, չեմ կրնար ուկնդրել:» Վերջապէս մայրը բերաւ հագուստները: Երբ երիտասարդը հագուեցաւ եւ կ'երթար, մայրը ըսաւ, «Որդեակս, երբոր դուն երթաս, եւ ընկերներուդ հետ պարիլով գուարճանաս, ես ալ առանձնութեան մէջ պիտի աղօթեմ քեզի համար, որ Տէրը քու հողիդ փրկէ:»

Երիտասարդը դնաց հոն, եւ սկսան պարել: Բոլոր հանդիսականները ամէն ատենուան ուրախութեան տեղ անհասկնալի տրտմութիւն մը ունէին: Մէկը ըսաւ, «Ամբողջ կեանքիս մէջ այսպիսի կայուն եւ անախորժ հաւաքոյթ մը չի տեսայ:» Ուրիշ մը ըսաւ, «Երանի թէ ընաւ եկած չըլլայինք: Բնաւ եռանդ չունինք: Բան մը չպիտի կրնանք ընել:» Երբորդ մը ըսաւ, «Ես չեմ կրնար հասկնալ ասոր պատճառը:» Այն ատեն այս երիտասարդը մէկէն սկսաւ արտասուել, ու ըսաւ, — «Ասոր պատճառը ես դիտեմ: Իմ խեղճ ու ծերունի մայրս առանձնութեան մէջ կ'աղօթէ իր անբարիշտ որդւոյն համար:» Չայս ըսաւ ու անմիջապէս իր դիտարկը առնելով հեռացաւ: Շատ չանցած անիկա ապաշխարեց: Ժամանակ մը հողեւոր կեանքը ապրելէ վերջ՝ Տէրոջմով ննջեց: Հաւատքով աղօթքը ի՛նչ հրաշքներ կը դործէ:

— «0» —

Մօր մը աղօթքները, լուռ եւ մեղմ, երբեք չեն շնորհիւ ամէն բարեաց աղբիւրը հասնելու փամբայէն:

Հէնրի Ուարտ Պիչըր

Կը պատմուի թէ, դերեվաճառութեան ատեն օր մը Նիւ Օրլէանսի մէջ գերիններու աճուրդ մը կ'ըլլար: Անոնց մէջ գեղանի աղջիկ մըն ալ կար որ աճուրդի գրուած էր, ծախուելու համար, կովու կամ ձիու մը սէս: Միջնորդը՝ այս աղջկան վայելչութիւնը, գեղեցկութիւնն ու ժրջանութիւնը գովելով յաճախորդներէն կը պահանջէր որ դին տան: Ներկաներէն մին 500 տոլար առաջարկեց, ուրիշ մը 700-ի բարձրացուց: Յետոյ բազմութեան հտեւէն՝ անծանօթ ու անտեսանելի մարդ մը 750 տոլար պտռաց: Քիչ վերջը 800, 850, 900-ի բարձրացաւ: Երբ յաճախորդները կը կենային, ժողովուրդէն հեռի կայնող այս մարդը 50 տոլար կ'աւելցնէր: Վերջապէս այս գերի աղջիկը 1450 տոլարի անոր վրան մնաց: Յիշեալ մարդը դրամը վրձարելով՝ մտադրեց որ աղջիկը հետեւեալ առաւօտ տանի: Աղջիկը երբ տեսաւ որ անիկա Եանքիններէն մէկն է, որոնց վրայ իրենք նախատական աչքով կը նայէին, շատ տրամեցաւ: Յաջորդ առտու մարդը եկաւ աղջիկը տանելու: Խեղճ աղջիկը չի կրնալով զրսպել ինքզինքը արտասուլթոր աչքերով ըսաւ, «Տէ՛ր, պատրաստ եմ քեզի հետ երթալու:» Մարդը քաղցրութեամբ ըսաւ, «Ես չեմ ուզեր որ դուն իմ հետս գաս: Հիմա եկուր ու նայէ այս թուղթին:» Աղջիկը թուղթը բանալով նայեցաւ ու տեսաւ որ, իր ազատութեան պաշտօնական գրութիւնն էր: Ճիշտ նոյն պահուն մարդը յարեց, — «Ես քեզ ծախու առի, որ քեզ ազատագրեմ:» Աղջիկը այլայլելով ըսաւ, «Դուն իմ ազատագրութեա՞նս համար զիս ծախու առիր, հիմա ես ազա՞տ եմ: Ես հիմա կրնա՞մ ընել ինչ որ կ'ուզեմ:» Մարդը ըսաւ անոր, «Այո, դուն ազատ ես:» Այն ատեն աղջիկը գետին ինկաւ ու անոր ոտքերը համբուրեց եւ ուրախութենէն լացաւ ու ըսաւ, «Ո՛հ, տէ՛ր, ես քեզի հետ պիտի երթամ, ու մինչեւ վերջը քու ծառայ պիտի ըլլամ:»

«Դուք ձեր անձին տէրը չէք, քանզի գնով ծախու առնուեցաք:» Ա. Կորն. Զ. 19: Այս պատմութեան մէջ Յիսուսի մեղի համար ըրած դոհաբերութեան մէկ պղտիկ օրինակը կը տեսնենք: Անիկա քեզի պէս դերի մը ոչ թէ միայն ազատած է, հասպ նաև իր փառքին ու գահին ժառանգ ըրած է: Դուն չե՞ս ուղեր անոր կամաւոր ծառայ մը ըլլալ:

ԴՈՒՆ ԵՒ ՔՈՒ ՏՈՒՆԴ (*)

«Եւ Տէրը ըսաւ Նոյի, Դուն քու բոլոր տունովդ տապանը մտիր:» Ծննդ. Է. 1:

Հոս խօսողը մարդ չէ, հասպ Աստուած: Կարելի է սկեպտիկ մը, կամ եկեղեցւոյ անդամ մը կարդայ այս համարը եւ ըսէ, —«Կը յուսամ թէ Մր. Մուտի տապանին վրայ չպիտի քարոզէ, քանի որ բոլոր ինչացի մարդիկ այլեւս չեն հաւատար անոր:»

Սակայն ես կը փափաքիմ ըսել թէ, ես կը հաւատամ անոր: Եթէ անոր չհաւատամ, ամբողջ Ս. Գիրքը ձգել պիտի ստիպուիմ, ինչու որ չկայ բոլոր Հին Կտակարանին մէջ մաս մը, որ Քրիստոս հաստատած չըլլայ: Քրիստոս իր երկրորդ գալուստը ջրհեղեղին հետ միաւորելով ըսաւ, «Ինչպէս Նոյի օրերը, ... ջրհեղեղէն առաջ կ'ուտէին, կը խմէին, կին կ'առնէին ու էրկան կը տրուէին, մինչեւ այն օրը որ Նոյ տապանը մտաւ, եւ չգիտցան մինչեւ ջրհեղեղը եկաւ ու ամէնը վերցուց, Որդւոյ մարդոյ դալուստն ալ այնպէս պիտի ըլլայ:» Մատթ. ԻԴ. 37-39:

Ուշադրութեամբ նկատած ըլլալով տեսած եմ թէ, երբ մէկը Ս. Գրքին այսինչ կամ այնինչ մասը մերժել սկսի, շատ չանցած անոր ամբողջը կը պատուէ ու կը նետէ:

(*) Այս ընտիր քարոզը, վերջացեալ դարուն մէջ ապրած Ամերիկայի նշանաւոր աւետարանիչը՝ Տ. Լ. Մուտի խօսած է:

Ծանրակշիռ լուր մը.— Աստուած դեռ բնարանիս խօսքերը չի խօսած հարիւր քսան տարի առաջ Նոյի իմացուց թէ աշխարհի չարութեան պատճառաւ ինք պիտի կործանէր զայն ջրհեղեղով: Ս. Գիրքը անոնց չարութիւնը այս կերպով կը պարզէ.— «Եւ Տէրը տեսաւ որ, մարդոց սրտին խորհուրդներուն բոլոր գաղափարները միայն չար էին ամէն օր: ... Ու երկիրը Աստուծոյ առջեւ ապականեցաւ եւ երկիրը անիրաւութեամբ լեցուեցաւ:» Ծնդ. 2. 5-6:

Պատգամը ինչպէ՞ս ընդունուեցաւ: Տէրը բնաւ չի դարձնէր ժողովուրդ մը, առանց վտանգի ահազանգը հնչեցնելու: Ես կը հաւատամ որ այդ ժողովուրդին ալ հարիւր քսան տարի պատեհութիւն տուաւ ապաշխարելու: Եթէ անոնք ապաշխարէին Նինուեցուց պէս, Աստուած անպատճառ պիտի լսէր անոնց աղաղակը: Բայց այդպէս աղաղակ մը չեղաւ: Քաջ գիտեմ թէ, անոնք ծաղրեցին պատգամը, իբր թէ Աստուած պիտի կործանէր աշխարհը: Իրաւ որ Նոյի համբերութիւնը շատ դնահատելի է: Ես ինծի համար չեմ կրնար խորհիլ թէ հարիւր քսան տարի յարատեւելու շնորհքը պիտի կրնայի ունենալ երբ ապաշխարող մէկ հոգի իսկ չկար: Սակայն անիկա շարունակ կ'աշխատէր, Աստուծոյ խօսքին հաւատալով:

Վերջապէս հարիւր քսան տարիները լմնցան: Այն տարուան գարնան եղանակին Նոյ բան մը չի ցանեց իր արտին մէջ: Որովհետեւ գիտէր թէ ջրհեղեղ պիտի դար: Ժողովուրդը ալ աւելի սկսաւ ծաղրել:

Պատրաստութեան շարժում: Երբ տապանը լմնցած էր, պայծառ առաւօտ մը Տէրը խօսեցաւ Նոյի եւ ըսաւ, «Եկու՛ր, դուն քու բոլոր տունովդ տապանը մըտի՛ր:» Կ'ըսուի թէ Եկուր բառը Ս. Գրքի մէջ 1,900 անգամ յիշուած է, եւ այս առաջինն է: Տապանը մըտնել՝ փրկուիլ ըսել է: Նոյ աճապարելով՝ հնազանդեցաւ Աստուծոյ խօսքին եւ սկսաւ տանը բոլոր կահ կարասիները տապանը փոխադրել: Նոյը ծաղրող ժողո-

վուրդին համար ահ ու դողի պատճառ եղող առաջին բանը, թռչուններուն, անասուններուն, դազաններուն, եւ սողուններուն կարգաւ դէպի տապանը խոնուիլն էր: Օր մը առաւօտուն ելան եւ տեսան որ՝ օդը թռչուններով լեցուած է: Անոնք թռչելով զոյգ զոյգ տապանը կը մտնէին: Անոնք վարը նայեցան եւ մեծ վախով ու դարմանքով դիտեցին սողունները, որոնք երկրիս ամէն կողմերէն սողալով կուգային ու զոյգ զոյգ տապանը կը մտնէին: Վերջապէս անոնք գացին եւ դիտուն ու խելացի մարդոց պատմեցին թէ ինչպէս թռչունները, սողունները եւ անասունները անտեսանելի ձեռքով մը առաջնորդուելով տապանը կը մտնէին, եւ հարցուցին թէ ի՞նչ է ասոնց նշանակութիւնը: Գիտնականները ըսին թէ, «Մենք չենք կրնար բացատրել այդ իրողութիւնները, սակայն մի՛ վրդովիք, Աստուած երկիրը չպիտի կործանէ: Առուտուրը հիմա որ եւ է ժամանակէն աւելի լաւ է: Եթէ Աստուած աշխարհ կործանելու ըլլար մեզ յաջողութիւն պիտի չի տար:»

Մարդիկ գիտուններուն հաւատալով հանդարտեցան: Իսկ Նոյ ժողովուրդին մօտենալով ըսաւ, «Դուռը փակուելու վրայ է: Ներս մտէ՛ք: Աստուած երկիրը պիտի կործանէ: Տեսէ՛ք, կենդանիները ի՞նչպէս եկած ու մտած են:» Սակայն ժողովուրդը անոր վրան խնդաց: Հարիւր քսան տարին լմնալէն վերջը Աստուած եօթը օր եւս պատեհութիւն տուաւ որ եթէ մէկը ներս գալ ուզէ ատեն ունենայ, բայց ոչ ոք եկաւ: Եւ Աստուած ինքը ելաւ եւ տապանին դուռը գոցեց: Քիչ յետոյ փոթորիկի ձայներ լսուեցան: Որոտումները սաստկացան: «Անդունդին բոլոր աղբիւրները ճեղքուեցան ու երկնքի պատուհանները բացուեցան:» Դաշտավայրերու մէջ բնակողներ սկսան դէպի լեռնազաւաններ վազել եւ ահա մեծ ողբի ձայն մը կը բարձրանար.— «Նո՛յ, Նո՛յ, Նո՛յ մեզ ներս ա՛ռ:» Բայց ներսէն ձայն մը կ'ըսէր, «Ես կ'ուղեմ դուռը բանալ ձեզի, սակայն Աստուած գոցեց դայն եւ ես չեմ կրնար բանալ:»

Գատաստան: Ժամանակը կը մօտենայ երբ Աստուած զաշխարհ պիտի դատէ: Ճիշտ այդ օրը չենք գիտեր, սակայն զատաստանի օրուան դալը շատ ակնհարեւ է: Այն ատեն ի՞նչ պիտի ըլլայ քու հոգիդ: Ահա սիրոյ հրաւէրը — «Դուն քու բոլոր տունովդ տապանը մտիր»: Եթէ Նոյին տապանը քսան եւ չորս ժամ առաջ աճուրդի դրուէր, անոր արժէքը՝ ունեցած վառելիք փայտէն աւելի չպիտի ըլլար: Սակայն անձրեւներուն սկսելէն քսան եւ չորս ժամ յետոյ նոյն տապանը ամբողջ աշխարհէն աւելի արժէքաւոր եղաւ:

Թերեւս դուն ալ խնդալով կոնակդ կը դարձնես Քրիստոսի, սակայն չի մոռնաս թէ ժամանակ մը կուգայ որ երբ Քրիստոս քեզի այսպիսի հաղարաւոր աշխարհներէն աւելի թանկագին պիտի ըլլայ: Եթէ Ս. Գիրքը ուշադրութեամբ կարդաս պիտի տեսնես որ շնորհքը միշտ զատաստանին առջեւէն կ'երթայ: Աստուած Նոյի օրերը այնպէս ըրաւ: Եթէ անոնք այդ հարիւր քսան տարիներու միջոցին ապաշխարէին, անշուշտ պիտի փրկուէին: Բայց անոնք կորսուեցան սոսկ չհաւատալնուն եւ ծաղրելնուն համար:

Քու գաւակներդ ապահով եմ: Այս պատուէրը ոչ միայն Նոյին, հապա նաեւ իր բոլոր տանը ապահովութեան համար խօսուած էր: Արդեօք այսօր քու գաւակներդ տապանին մէջն են: Դուն գիշեր եւ ցորեկ բնաւ մի՛ հանդստանար մինչեւ որ տղաքներուդ բոլորն ալ տապանը մտնեն: Արդեօք ձեռքէդ եկածին բոլորը ըրա՞ծ ես գաւակներուդ տապանը մտնելուն համար: Եթէ Նոյի գաւակները իր հետը չմտնէին տապանը, ո՛րչափ անտանելի պիտի ըլլար կեանքը:

Մեր գաւակները բաւական մեծնալէն յետոյ ապաշխարելու են, զաղափարը, բոլորովին սխալ է: Աւելի գիւրին է պղտիկները Քրիստոսի բերել, երբ տակաւին անոնց միտքը աւելի փափուկ եւ մատղաշ է: Ամէն անգամ որ ծնողաց կը խօսիմ իրենց պարտականութեան մասին երկու հայրեր կուգան աչքիս առջեւ: Անոնցմէ

մին կ'ապրի Մխիթի գետին եզերքը, իսկ միւսը Նիւ
 Եորքի մէջ: Առաջինը իր ամբողջ ժամանակը յատկա-
 ցուց միայն դրամ գելգելու: Նա սիրելի տղայ մը ու-
 նէր: Օր մը տղան ծանր կերպով վիւտորուելով տուն
 բերուեցաւ: Երբ հօրը ըսուեցաւ թէ տղուն ժամերը
 համրուած են, հայրը տղուն քով գնաց եւ կամաց մը
 իմացուց այս չարագուշակ լուրը: Տղան ըսաւ, «Հայ-
 րի՛կ, քանի որ չեմ կրնար երկար ապրիլ, աղօթէ իմ
 հոգւոյս համար:» Հայրը մեծ ցաւով ըսաւ, «Տղա՛ս,
 թէպէտ կ'ուզեմ աղօթել, բայց աղօթել չեմ գիտեր:»
 Քիչ վերջը տղան հոգին աւանդեց:

Միւս հայրն ալ որդի մը ունէր, որ օր մը հիւան-
 դացաւ: Մարդը երբ իրիկուն մը գործէն վերադար-
 ձաւ, կինը ըսաւ անոր, «Կը հասկնամ որ տղաս վը-
 տանգաւոր հիւանդութիւն մը ունի:» Մարդը ըսաւ,
 «Եթէ այդպէս է կ'ուզեմ որ իրեն յայտնես:» Երբ մայ-
 րը անկարող էր տղուն իմացնելու, հայրը հիւանդին
 սենեակը գնաց եւ տեսաւ որ իրաւ նա մահամերձ է,
 ըսաւ անոր, «Ձաւա՛կս, գիտե՞ս որ դուն այլեւս չպիտի
 ապրիս:» Տղան՝ հօրը երեսը նայելով՝ ըսաւ, «Ո՛չ,
 չէի գիտեր: Իրա՞ւ է որ այսօր պիտի մեռնիմ:» «Ա-
 յո՛, տղա՛ս, դուն օրդ չպիտի կրնաս վերջացնել:» Ա-
 սոր վրայ տղան ժպտեցաւ, եւ ըսաւ, — «Շատ լաւ,
 հայր իմ, ես այս գիշեր Յիսուսի հետ պիտի ըլլամ,
 այդպէս չէ՞:» «Այո՛, տղա՛ս, դուն այս գիշեր Յիսու-
 սի հետ պիտի անցնես:» Հայրը հազիւ կրցաւ այսչա-
 փը խօսիլ, եւ սկսաւ հեծել: Պատիկ տղան անոր ար-
 ցունքները տեսնելով ըսաւ, «Ինձի համար մի՛ լար,
 երբ Յիսուսի քով երթամ պիտի ըսեմ Անոր որ խելա-
 հաս եղած ատենէս մինչեւ այսօր դուն միշտ աղօթեցիր
 ինձի համար:»

Ո՛վ հայրեր ու մայրեր, Աստուած շնորհէ որ ձեզ
 շարժած ու համոզած ըլլայի այս խօսքերով, որպէս զի
 ջանայիք օր առաջ ձեր դաւակները առաջնորդել տա-
 պանը մտնելու համար:

Տ. Լ. Մուտի

ՀՐԵՇՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՊԱՇՏՈՆԸ

Չէ՞ որ անոնք ամէնը սպասաւորող հոգիներ են, որոնք կը դրկուին սպասաւորութեան անոնց համար, որ փրկութիւն պիտի ժառանգեն: Երբ. Ա. 14:

Երբոր մէկ մեղաւոր մը ապաշխարէ եւ Աստուծոյ դառնայ, երկնից բոլոր հրեշտակները անոր վրայ կ'ուրախանան: Եւ անդադար հաղորդակցութիւն կ'ընեն անոր հետ մինչեւ որ ինքն ալ դայ Աստուծոյ աթոռը շրջապատող այն փառաւոր ընկերութեանը խառնուի: Անոնք շատ բարձր աստիճանի մէջ են. եւ սակայն վար կ'իջնան փրկութեան ժառանգներուն սպասաւորութիւն ընելու: Չկայ մէկ հաւատացեալ մը, թէ եւ շատ նուաստ եւ անարդ ըլլայ, որուն երկինքի սպասաւորները ուրախութիւնով սպասաւորութիւն չընեն: Անոնք անմահ հոգիի մը արժէքը աղէկ գիտեն. անոնք կը զգան թէ ինչ մեծ պատիւ է Քրիստոսի ընտրածներէն մէկն ըլլալը, իր արիւնով փրկուած, եւ անանկներուն ուրախութիւնով կուգան իրենց երկնային ճամբորդութեանը մէջ օգնելու: Մեծ պատիւներ են Յիսուսի հաւատացողներուն տրուած պատիւները. սա կեանքիս մէջ բոլոր երկինք վրանին հոգ կը տանին: Յիսուս՝ իրենց վարդապետը՝ երկինքի փառաւոր զօրքերը կը զրկէ որ իրենց սպասաւորութիւն ընեն: Անդադար անոնց վրայ հոգ կը տանի եւ բոլոր իրենց պակասութիւնները կը լեցնէ: Ուրեմն թէ որ հրեշտակները մեզ կը հոգան, աղէկ նայինք ինքզինքնիս եւ զգոյշ ըլլանք, որ վերջապէս անոնց հետ մէկտեղ ըլլանք երկինքին մէջ:

Մտածուք.

ՈՒՐԻՇ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ՄՏԱԾԵԼ

Անգամ մը իր ընտանիքին շատ սիրելի փոքրիկ աղջիկ մը մահուան աստիճան հիւանդ կը պառկէր: Անոր հայրը սնարին վերեւ կեցած էր, եւ յորդ արցունքներ կը վաղէին այտերն ի վար: Անիկա հաղիւ կրնար

ըսել՝ «Քու կամքդ ըլլայ» ալօթքը: Անոր լացն ու հա-
 ուաչանքները հիւանդին անհանդստութիւն տուին: Աղ-
 ջիկը աչքերը բացաւ եւ վշտալի նայուածքով մը ըսաւ,
 «Հայրիկ, սիրելի հայրիկ:» Հայրը պատասխան տը-
 ւաւ ու ըսաւ, «Հրամմէ, սիրելիս:» Աղջիկը տկար ու
 խեղդուկ ձայնով մը ըսաւ անոր, «Հայրիկ, ես տարե-
 կան ո՞րչափ կը նստիմ քու վրադ:» Հայրը չուղեւով
 պատասխանել այս հարցման, ջանաց աղջիկը հանդար-
 տեցնել: Սակայն աղջիկը դարձեալ յարեց ու ըսաւ,
 «Հաճիս ըսէ, ես ո՞րչափի կը նստիմ:» Հայրը ըսաւ ա-
 նոր, «Շատ լաւ, սիրելիս, քեզի համար տարեկան եր-
 կու կամ երեք հարիւր տոլար կը ծախսեմ: Սակայն
 ի՞նչու համար կը հարցնես ասիկա:» Աղջիկը ըսաւ,
 «Քանզի ես փափաքեցայ որ այն գումարը այս տարի
 յատկացնես աղքատ մանուկներուն Ս. Գիրք հայթա-
 թելու նպատակին, եւ այս կերպով զիս յիշեցնես:»
 Հայրը խիստ յուզուած անոր ճակատը համբուրեց եւ
 ըսաւ, «Աղջիկս, այնպէս պիտի ընեմ որպէս զի ուրիշ-
 ներն ալ կարենաս երկինք քաշել քու ետեւդ:» Աղ-
 ջիկը մեռաւ, եւ հայրը հաւատարիմ մնաց իր ուխտին:
 ... Յայտնի էր որ այս աղջիկը Յիսուսը կը սիրէր:
 Քանի որ Յիսուսը սիրողը ուրիշներն ալ կը սիրէ, այս
 աղջիկն ալ իրեն պէս մանուկները կը սիրէր եւ կ'ուզէր
 անոնց լաւագոյն ծառայութիւն մը մատուցանել: Դուն
 ալ այսպէս կ'ընե՞ս:

Մ. Յ. Գ.

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ

«Բայց գոհութիւն Աստուծոյ, որ միշտ յաղթող
 կ'ընէ մեզ Քրիստոսով:» Բ. Կորն. Բ. 14:

Երբ դուն կրնաս գոհանալ որ եւ է կերակուրով,
 որ եւ է կլիմայով, որ եւ է ընկերակցութեամբ, որ եւ է
 առանձնութեամբ եւ Աստուծոյ կամքին համաձայն որ
 եւ է արգելքով, ա՛յդ է յաղթութիւն:

Երբ դուն կրնաս համբերութեամբ դիմանալ որ եւ

է անկարգութեան եւ խառնակութեան, որ եւ է ան-
ճշտապահութեան, կամ որ եւ է նեղութեան, ա՛յդ է
յաղթութիւն:

Երբ քու բարիքը չարախօսուի եւ փափաքներդ խա-
ջածեալին, երբ քու ճաշակդ վշտացուի, եւ քու խը-
րատդ արհամարհուի, երբ քու դաղափարներդ ծաղրը-
ւին, ու դուն այս ամէնուն համբերես խոնարհութեամբ
եւ լռութեամբ, ա՛յդ է յաղթութիւն:

Երբ դուն խօսակցութեան մէջ ուշադրութիւն չես
դարձներ քեզի, կամ չես յիշատակեր քու անձնական
բարեկործութիւններդ, կամ չես փնտռեր որ եւ է գո-
վեստ եւ դրուատիք, երբ խկապէս կը սիրես անծա-
նօթ մնալ, ա՛յդ է յաղթութիւն:

Երբ դուն մոռցուած ես կամ դանց առնուած, կամ
դիտմամբ արհամարհուած, եթէ դուն դաղտնապէս կը
ժպտիս գոհութիւն տալով նախատինքի կամ դանցա-
ռութեան մէջ, ինչու որ ասով արժանի կ'ըլլաս Քրիստոսի
հետ չարչարուելու, ա՛յդ է յաղթութիւն:

Երբ դուն կրնաս երես առ երես կենալ շոսյու-
թեան, անմտութեան, անհեթեթութեան եւ հոգեւոր
անդալութեան հետ, ու կը հանդուրժես անոնց ինչ-
պէս Յիսուս հանդուրժեց, ա՛յդ է յաղթութիւն:

Երբ թշնամին անգթաբար ճնշէ եւ աշխարհ ամէն
կողմէն պսոայ, բարեկամներ մոռնան եւ թշնամիներ
անուանարկեն քեզ, եւ դուն արեան ետեւը կը պահ-
ուիս, քաղցրութեամբ հանգչելով եւ հրճուելով, ա՛յդ
է յաղթութիւն: Ա. Յովհ. Ե. 4: Յայտ. ԺԲ. 11:

Երբ մահն ու կեանքը միեւնոյն են քեզի Քրիստոսի
միջոցաւ, եւ Անոր կատարեալ կամքը ընելու համար
մէկուն մէջ առաւել հաճոյք չես զգար կան միւսին,
ա՛յդ է յաղթութիւն:

Թարգմ.

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Միացեալի հիւսիսային նահանգներէն
Մինչ կը սուրբ խիզախօրէն մեր շոգեկառք,
Ողջունելով ճիւղապսակ սարք համօրէն,
Որոնք գոզցես կը պատմէին քու վսեմ փառք,
Ցուրտ շոգերով պայծառափայլ ու սպիտակ,
Քու ստեղծած լուսապարգեւ արեւին տակ,
Կը խորհէի հոգւովս անմահ ես քու վրադ,
Ո՛վ ստեղծող, փրկող, բարի Տէր գըթառատ:

* * *

Այդ բարձունքներն երկնասլաց ու սհաւոր՝
Չեւացուցին քու նուրբ ձեռներն աստուածային,
Հրաշքով իմն՝ անծանօթ մեզ՝ խորհրդաւոր՝
Լուռ բնութեան լերկ ծոցին մէջ, քառային,
Երբ հոծ խաւարն՝ համատարած քանձր ու մոայլ՝
Կ'սքոզէր գայն, ու կը տիրէր հոն, անայլայլ,
Տխրատեսիլ ու մահասփիւռ երեւութով՝
Երկրակալի մը պէս խըրոխտ ու անվրդով:

* * *

Մօտեմալովդ հասաւ, սակայն, ժամ ծնունդին
Հանդիսաւոր, քու ձեռագործ Մեծ Բնութեան,
Ու բացուեցաւ արգանդը կոյս խոր անդունդին,
Լոյսիդ ներքեւ, հրաշապատում՝ նախակենդան.
Ու բղխեցին ակամակիտ առուակ ու գետ,
Որք վագեցին սուրբ ձորերէն պեօֆ վէտ վէտ,
Անձաններն ու մերկ հովիտներն համբուրելով,
Եւ վիժելով մերթ գերթ ջրվէժ բազմահովով:

* * *

Ռուրս խուժեցին՝ ահեղ շարժմամբ՝ լեռ, բլուր, սար,
Պատառուածէն լայնատարած, անդնդախոր,
Ու երեւցան բոյս, ծաղիկ, ծառ հարիւր հազար....
Տեսակներով բազմահամար, գունեղ, աղուր,

Որք պննեցին, գարդարեցին երկրին երես,
Հարսի մը պէս գեղատեսիլ, գուարքերես,
Մքնուարտն ալ լեցընելով բուրմամբ անուշ,
Զոր նախ հրեշտակք հոտտեցին ռնգամբք քնուշ:

* * *

Պայծառութեամբն անգուգական՝ տափուկ արեւ
Կենդանացուց՝ խոր ծովերուն ու օդին մէջ,
Քու ստեղծած բագում սերմերն, եւ արդարեւ
Յառաջ եկան ձուկեր՝ թռչումք՝ թռուվ անվերջ,
Որք ունէին ձեւեր, գոյներ, շատ այլազան,
Շնորհիւ մատանցդ ամենակերտ՝ գիրգ՝ հրաշագան.
Եւ վկայեն իմաստութեանդ աստուածային,
Ի հեմուկս այս քննադատող չար աշխարհին:

* * *

Կենդանիներ բազմատեսակ՝ փոքր ու խոշոր՝
Երկրին ջերմ ու կակուղ ծոցէն ծնունդ առին,
Երբ հրեշտակներ արագասլաց դէպ ծըմակ՝ ձոր՝
Զորս հովերուն՝ քու արարիչ խօսքը տարին.
Եւ նոյն ատեն դայլայլ՝ մայիւն՝ բառաչ՝ վրնջիւն՝
Կազմեցին մի դաշնակաւոր, քաղցր հնչիւն.
Գըլուխ գործոցդ այրն իր չքնաղ կնոջը հետ
Սուրբ պատկերովդ եկաւ բեմ, վերջն, իբր երկրին պետ:

* * *

Ձեռնովդ ըրած Եդեմին մէջ գանոնք դրիր,
Հրահանգեցիր քու օրէնքով քարոյական,
Որ միշտ ապրին արդար, խաղաղ ու սիրալիր,
Զըւարթնոց պէս ուրախ, անմահ, անապական....
Սակայն, աւա՛ղ, անոնք շուտով մեղանչեցին,
Ու եղծեցին պատկերդ անբիծ ու հոգեծին.
Կորսնցուցին դրախտն աղուոր՝ համով՝ հոտով,
Զոր ձեռք բերել նորէն հնար է սո՛սկ Յիսուսով:

Տաղաչափեց՝ Կ. Գ. Ո.

ՄԱՀԷՆ ԿԵԱՆՔԻ ՓՈՆՈՒԱԾ

Աշխարհն էր սիրոյս պաշտելի խորան,
Հանոյքներ կեանքի կիրքերուս ծորան.
Աստուծոյ սէրը սրտիս էր օտար,
Մեղաց վայելիւնն անձն իմ կը խայտար:
Ափսո՛ս, զի էի խաբուած, կոյր, տըգէտ,
Խորհուրդով, գործով չարին հակամէտ:

Զեղխ ու վաւաշոտ սրտիս տոփանքն հուր՝
Ծաւալէր գերթ քոյն մարմնոյս մէջ, հանուր.
Ախտածէտ մտքիս խորհուրդներն աղտոտ՝
Կ'եղծէին անձն իմ մեղկ ու ցաւագնոտ:
Եղու՛կ, զի էի ծոյլ, թշուառ, ումպէտ,
Խորհուրդով, գործով չարին հակամէտ:

Մեծամիտ հոգւոյս էր տենչանքն ու փառք,
Կոչուիլ ջոջ, հարուստ, ունեմալ տուն, կառք.
Ագահութիւնն ու ցանկութիւնն աչաց՝
Սրտիս սէրն ու գութ, ո՛հ, էին խաչած:
Ափսո՛ս, զի էի ժլատ, բիրտ, անգէտ,
Խորհուրդով, գործով չարին հակամէտ:

Սընափառ կեանքի դրուատիք՝ համբաւ՝
Հպարտ էութեանս ըզճանքներն անբաւ
Կը գրգռէին, ու ես աննըւան՝
Վէս մարդ մը եղայ, եւ յոյժ քմահան:
Եղու՛կ, զի էի յոխորտ, խեռ, անպէտ,
Խորհուրդով, գործով չարին հակամէտ:

Բայց եղաւ օր մը ու ես հասկըցայ,
Որ անձս եղած էր պիղծ կրքիս ընծայ.
Զգացի թէ շուտ կ'անցնի այս աշխարհ,
Նաեւ ցանկութիւնն անկարգ, արհամարհ:
Այլ՝ աւա՛ղ, զի ես դեռ չար՝ մեղաւոր՝
Լոկ գերին էի սրտիս ախտաւոր:

Ուստի փնտոեցի դարման խեղճ հոգւոյս,
Գտայ Մեծ Բժիշկն՝ որ կոչուէր Յիսուս .
Սրտիս վրայ սրսկեց իր արիւնն անգին,
Բուժուեցան վէրքերս քարլստոս, վշտագին :
Երնե՛կ իմ հոգւոյս՝ որ շուտ արթնցաւ,
Ու ա՛լ չի քաշեր մեղքի դառըն ցաւ :

Սրտիս մէջ Փրկիչս հի՛մա Սուրբ Հոգւով
Կը քագաւորէ, ու ես անխըռով
Կը վայելեմ իր արդար ու խաղաղ
Թագաւորութիւնն . հոգիս է ուրա՛յս :
Երանի՛ ինձի՛՝ որ արդ փրկւած՝
Էութեամբս համայն կը պաշտեմ զԱստուած :
Տաղաչափեց՝ Կ. Գ. ՌԻՉՈՒՆԵԱՆ

— « օ » —

ՏԷՐՈՋ ՄԵՆՆ ՕՐԸ ՄՕՏ Է

Մօտ է օրն ահեղ՝ ուր երկինքն անհուն
Սաստիկ շառաչմամբ պիտ՝ անցնի իսկոյն .
Արեւ ու լուսին՝ աստղեր փայլակիր
Պիտի խաւարին երբ գայ Տէրն յերկիր :

Ահեղագոչ ձայն Տիրական փողի
Աշխարհ համօրէն պիտ՝ մատնէ դողի .
Երկինք ու երկիր պիտի սասանին,
Ապառաժ լեռներ պիտ՝ պատռին ուժգին :

Բացուած երկինքէն յանկարծ Տէր տերանց
Պիտի երեւի գօրքով գերագանց,
Լեռնակոյտ ամպեր ոտքերուն տակէն
Պիտ՝ իր վեհ մարմնով գալուստն աւետեն :

Ակընթարթի մէջ գերեզմանք բոլոր
Պիտ՝ բացուին Փրկչին ձայնովն երկնաւոր .
Պիտի խորտակուին մահուան կուռ շղթայք
Մինչ լուսափայլի յարութեան Մեծ Այգ :

Արդար՝ մեղաւոր մնջեցեալք ամէն
Հոգեդէն մարմնով անդէն պիտ' յառնեն .
Ի մահն պահու ողջ կեցող անձեր
Պիտ' փոխեն իրենց մարմնեդէն պատկեր :

Ճերմակ աթոռին վըրայ Տէրն բազմած՝
Իբրև Թագաւոր, Դատաւոր, Աստուած,
Դատաստան պիտի ընէ անաչառ,
Որ վարձատրուին թէ՛ բարին թէ՛ չար :

Երանի՛ անոնց որ են սուրբ մահուր .
Ամբարիշտներն հոն պիտ' զգան սարսուռ .
Սրբոց վարձքն յերկինս է կեանք անվախեան,
Մեղաւորներունն՝ անշէջ հուր, կական . . . :

Տաղաչափեց՝ Կ. Գ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼԻՆ ՆԵՐԿԱՅ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱԻՏ ՄՊՏԵԱԼ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՆ

Բենիամին Յովսէփ Ակիրա՝ Համբաւաւոր Եբրայեցի բարունին՝ Յամի Տեառն 135-ի հրէական ծանօթ յեղափոխութեան ատեն ապստամբապետներուն գործակցելով ընդդէմ Հռովմէական կայսրութեան, իր վրայ հրաւիրեց տեղական կառավարութեան լուրջ կասկածն եւ զգուշաւոր ուշադրութիւնը : Եւ երբ այդ պատմական ապստամբութիւնը հետզհետէ սուր ու ծաւալական հանգամանք մը զգեցաւ, Հռովմայեցիները արիւնարբու կատաղութեամբ մը կէս միլիոն հրէայ ջարդելով՝ զսպեցին իրենց հակառակ եղող այդ ընդվզումը, եւ միեւնոյն ժամանակ չխնայեցին հրէաներու աւանդական պատմութեան մեծ ու նշանաւոր հեղինակին՝ Ակիրայի՝ զոր անզգամբար սպաննեցին, անոր մարմնոյն մորթը ողջ ողջ քերթելով :

Հրէական աւանդավէպը կը պատմէ թէ՛ Բենիամին

Ակիրա վերոյիշեալ աղիողորմ դէպքէն առաջ իր հայ-
րենիքէն հեռանալու եւ անապատներու ու վայրենիւնե-
րու մէջ թափառելու հարկադրուած էր, երկրին մէկ
ծայրէն միւսը գոյութիւն ունեցող անտանելի հալա-
ծանքներուն պատճառաւ: Իր աստանդական կեանքի
ժամանակամիջոցին հետը ուրիշ բան չունէր՝ բայց մի-
այն աքաղաղ մը՝ որ ամէն առաւօտ զինքը արթնցնե-
լու կը ծառայէր, էշ մը՝ որուն վրայ կը հեծնէր տեղէ
տեղ ճամբորդելու համար, եւ լապտեր մը՝ զոր կը
գործածէր գիշեր ատեն իր սիրտիանքն եղող Ս. Գիրքը
ուսումնասիրելու նպատակաւ:

Երեկոյ մը՝ մինչ արեւմտեան երկնակամարին վրայ
վերջալոյսի աղօտ շողերը արագաբար կը մարէին,
բարունին խիստ շատ յոգնած ըլլալով՝ մօտակայ գիւղ
մը մտաւ, եւ մէկ գիշերուան համար օթեւանելու իջե-
ւան մը խնդրեց բնիկներէն: Անխիղճ գիւղացիները
դատանաբար մերժեցին պատսպարուելու տեղ մը շնոր-
հել պատուարժան խնդրարկունին. ուստի՝ պարտասեալ
ճամբորդը այն գիշեր մօտիկ հորի մը մէջ ապաստանիլ
ստիպուեցաւ:

Հալածական բարունին ժողովուրդին անգութ վար-
մունքէն թէեւ սաստկապէս զգածուած էր, բայց դարձ-
եալ կրցաւ ինդինքը մխիթարել սա անուշ խորհրդածու-
թիւնովը թէ Աբրահամի, Իսահակի եւ Յակոբի Եհովա
Աստուածը իր հետն է, եւ Իսրայէլին Ամենակարող
Սուրբը անշուշտ իրեն հոգ պիտի տանի գիշերուան
մութ պահերուն, այդ վատանուն ու զարհուրելի տեղ-
ւոյն վրայ՝ իր քնացած ատենը: Ուստի՝ ազնիւ կղե-
րականը այս տեսակ քաղցր մտածումներու սրտապն-
դող տպաւորութեանց ներքեւ քաջալերուած՝ էշը տա-
րաւ ցամաք ջրհորին մօտը դռնուող անտառին մէկ ծա-
ռին կապեց, իր կենդանի զարթուցիչն ալ անկէ քիչ
մը հեռու՝ յարմար տեղ մը հանդէսցուց, եւ ինքն ալ
վստահ քայլերով զնաց խորունկ հորը իջաւ, իր վաս-
տակարեկ մարմինը կարծր գետնին վրայ տարածելու

եւ քննանալու նպատակաւ։ Ան՝ իր բարի սովորութեանը հետեւելով՝ նախ լապտերը վառեց, եւ չորարեկ հացով ընթրիք մը գոհունակօրէն վայելելէ վերջ՝ ըսկրսաւ իր հոգւոյն ցանկալի Աստուածաշունչէն կարգալ։ Ինք, սովորաբար, ամէն գիշեր քանի մը գլուխ կը կարդար, ուսումնասիրող մտքով մը։ Բայց՝ այն գիշեր՝ հազիւ թէ գլուխ մը ուսումնասիրած էր, երբ յեղակարծ բռնաշունչ մրրիկ մը մինչեւ հորին յատակը իր վրայ փչելով՝ մարեց լապտերը։ Այս սաստկաշունչ ու տարօրինակ հովին դէմ լամբարը նորէն վառելու եւ ընթերցումը շարունակելու ապարդիւն փորձը ընելէ խոհականօրէն զգուշացաւ փորձառու վարդապետը, եւ խոնարհաբար ծունկ չոքելով՝ սրտին խորէն ջերմեռանդ աղօթք մը մատոյց Նախախնամող Աստուծոյ, եւ հանդարտօրէն պառկեցաւ, յուսալով շուտ մը քննալ, որպէս զի յոգնած ու տկարացած մարմինը դէթ չափով մը կազդուրուի, եւ ինք պատրաստ ըլլայ յաջորդ օրուան ճամբորդութեան։ Եւ, սակայն, անիկա հազիւ թէ իր աչքերը փակած էր՝ ահա՛ գայլի մը կզկնծտալով աքաղաղին մօտենալու ոտնաձայնը ականջներուն հասաւ ու խուլեց իր քունը։ Այդ գարհուրելի ըտպէններուն ընական արհաւիրքը մինչ կը սկսէր շրջապատել իր յուզեալ միտքը, անդին վայրագ դազանը քաղցրաձայն խօսնակը մեռցնելով՝ անոր համեղ միւր ախորժանօք լափելու գործին արդէն ձեռնարկած էր։ Գայլը այս չար արարքը բաւական սեպելով՝ բարերախտարար այն շրջանակէն անմիջապէս հեռացաւ, առանց հորին մօտենալու։ Բայց՝ շատ չանցած՝ գիշերուան թանձր խաւարին ու լուռութեանը մէջ ահաւորապէս մոնչող առիւծի մը զօրեղ ձայնը լսելի եղաւ։ Այս անգամ սուկումէն սկսաւ դողալ խեղճ բարունին, երբ մանաւանդ անտառի թագաւորին խոշոր ճիրաններուն թփուտուքը իր շրջապատին մէջ լսելի եղաւ։ Կենդանիներուն իշխանը մօտենալով անոր իշուն՝ կատաղօրէն պատառեց դայն, եւ անյազարար կլլելով զոհին լաւագոյն մա-

սերը, կշտապինդ փորովը անյայտացաւ մութ ու ծա-
ռասխա անտառին մէջ: Դժբաղդ մարդը այս սարսա-
փելի դէպքերէն զարհուրած՝ այլ եւս մինչեւ լոյս չի
կրցաւ քնանալ: Սահող բոպէները իրեն ժամեր կը
թուէին, մինչ ինք անձկանօք կը սպասէր ծագող ար-
շալոյսին: Առաւօտուն կանուխ՝ ահ ու դողի մէջ ճըզ-
նող բարունին հորէն դուրս ելլելով՝ սկսաւ գինքը չի
հիւրասիրող գիւղացիներուն կողմը քալել վերստին,
այս անգամ հասկնալու նպատակաւ թէ արդեօք գիւ-
ղին մէջ հնա՞ր էր վարձքով տրամադրելի էշ կամ ձի
մը գտնել, իր ստիպողական ճամբորդութիւնը կարենալ
շարունակելու համար: Նա հաղիւ թէ հիւրամերժ գիւ-
ղին մօտեցած էր՝ երեւակայեցէք անոր զգացած ահա-
ւոր դարմանքը երբ անցորդէ մը իմացաւ որ աւազակա-
խումբ մը մերձակայ լեռնաշղթաներէն վար իջնալով՝
այն փոքրիկ գիւղը գիշերանց թալլած էր, բոլորովին,
եւ ամբողջ բնակչութիւնը, թուով քիչուոր, անխնայ
թրէ անցնելէ վերջ՝ քաշուած էր իր անառիկ սարերուն
վրայ՝ յսփշտակած կողոպուտը հանդարտօրէն վայե-
լելու: Բարունին պահ մը այս գէշ ու վշտաբեր լուրին
նկատմամբ խորունկ կերպով մտածելէ ետքը՝ երեւու-
թապէս չարիք կարծուած բաներուն ու պատահարնե-
րուն համար Աստուծոյ ի սրտէ շնորհակալ եղաւ, ըսե-
լով՝ «Եթէ գիւղին կարծրասիրտ ժողովուրդը ինծի ի-
ջեւան մը զլացած չըլլար, ես ա՛լ այս գիշեր գիւղա-
ցիներուն չարաղէտ ու դժբաղդ վիճակին ենթարկուած
պիտի ըլլայի: Եթէ Նախախնամութեան հրաշալի հո-
վը կանթեղս մարած չըլլար, գազանները՝ կամ աւա-
զակները անոր լոյսը նշմարելով՝ հիմա գիս ալ չարա-
չար խողխողած պիտի ըլլային: Եւ եթէ իմ երկու ա-
նասուն ընկերներս նախապէս յօշոտուած չըլլային գի-
շատող կենդանիներէն, անոնց ձայնէն կամ հանած աղ-
մուկէն աւազակները անշուշտ պիտի գտնէին իմ թա-
քըստոցս, եւ գիս ալ ցարդ անգթօրէն մորթած ու ա-
նասուններս ալ յսփշտակած պիտի ըլլային:»

Արդ՝ սիրելի Քրիստոնեայ ընթերցող, այլ եւ այլ կերպերով մեր ներկայ կեանքի ընթացքին մէջ պատահող շատ մը բաները, որոնք մեր կարճատես աչքերուն ու անհեռատես մտքերուն առերեւոյթս անարդար ու դժնդակ կը թուին, եւ մերթ կրելու համար խիստ դժուար ու նոյն իսկ անտանելի, յաւէտ Աստուծոյ ծպտեալ օրհնութիւնները՝ ծածուկ բարիքներն են: Կեանքի դառն փորձութիւններն ու սրտաճմլիկ դիպուածները Աստուծոյ կողմանէ իր սիրելի զաւակներուն ի նպաստ նախապատրաստուած օգտակար ու փրկարար հրահանգներ են, անոնց հաւատքը զօրացնելու եւ Տէրօջ վրայ իրենց ունեցած վստահութիւնը աւելի ամրապնդելու համար: Եբր. ԺԲ. 5-11, Ա. Կոր. Ժ. 13: Աստուծոյ ծպտեալ օրհնութիւններուն բարերար ու նպաստաւոր արդիւնքները շատ անգամ անմիջապէս յայտնի չեն ըլլար, բայց ժամանակ մը վերջը անպատճառ կը դիտցուին ու կը գնահատուին:

Բենիամին Ակիրա Քրիստոնէութեան պայծառ լոյսին չարժանացած՝ հրէական աղօտ հաւատքովը կրցաւ արտաքուստ չարաշուք կարծուած իր կորուստներուն ու կրած նեղութիւններուն Աստուծոյ «ծպտեալ օրհնութիւններն» ըլլալը տեսնել, ճանչնալ, ու մեծապէս գնահատել զանոնք, ի բոլոր սրտէ գովարանելով իր նախահարց ամենաբարի ու ամենասիրելի Նախախնամող Եհովան: Եւ առաքելոց օրերէն մինչեւ հիմա Տէրօջ բոլոր լուսաւորեալ ու օծեալ սուրբերը գիտեն, «որ ԱՄԷՆ ԲԱՆՆԻՐԸ բարիի գործակից կ'ըլլան անոնց որ զԱստուած կը սիրեն»: Հռովմ. Ը. 28: Եւ դուք, ազնիւ ընթերցող, Քրիստոնէական այս քաղցր ու քաջալերող փորձառութիւնը ունի՞ք արդեօք: Քրիստոնեայ դիպագոյներու յատուկ է այն:

Կ. Գ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

Ց Ա Ն Կ Ն Ի Ի Թ Ո Ց

	Է Զ
Յառաջաբան	7
Ինֆնակեմսագրութիւն	10
Ա. ԳՈՂԱՐ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ	17-30
Բ. Ս. ԳԻՐՔԷՆ ԳՈՂԱՐՆԵՐ	30-37
Սէր	30
Սրբութիւն եւ Գոհութիւն	31
Տառապանքներ	32
Սիրոյ Պտուղը	33
Աղօթքի Օրինակներ	34
Աւետարան եւ Հաւատք	34
Մեղք եւ Փրկութիւն	35
Մահուան Առթիւ	36
Գ. ՅՈՂՔԵՐ ՆԱԽՆԵԱՑ ՀԱԻԱՏՔԷՆ	37-53
Խոնարհութիւն	37
Կեանքը Անստոյգ է	39
Հաւատք	41
Կիրքերը Յաղթելու Արուեստը	43
Գործնական Հաւատքը	45
Քրիստոսի Զարչարանքը	49
Փրկչին Գերեզմանին Առջեւ	51
Գ. ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ	53-66
Թէ Ի՞նչ Կ'ըսեն Հիները	53
Թէ Ի՞նչ Կ'ըսեն Փիլիսոփաները	56
Թէ Ի՞նչ Կ'ըսեն Գիտունները	58
Ի՞նչ Ընել Մահուան Հանդէպ	61
Կեանք եւ Մահ	62
Զատիկի Պատմութիւն Մը	64
Յարուցեալ Փրկչին (ռտանաւոր)	65
Ե. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆԸ	66-72
Թէ Ի՞նչ Կ'ըսեն Փիլիսոփաներ եւ Գիտուններ	66
Մաղթանք Առ Աստուած (Ոտանաւոր)	70
Զ. ԿՐՕՆՔ	72-97
Հաւատք	72

Պատմական Տեղեկութիւններ	73
Կոչ Մը Եկեղեցական Միութեան	76
Կրօնքը Ոնիրին Դէմ	77
Ի՞նչ Կ'ըսեն Գիտունները Բարեշրջման Մասին	78
Ուղերձներ Դատարանի Մէջ Բարեշրջման Շուրջ	80
Ընդհանուր Դատախազ Սթիուըրտի Ուղերձը	83
Կրօնական Փորձառութիւն	84
Կրօնքի Հոգին	86
Կրօնքին Կեդրոնը	86
Ի՞նչ Բաներ Կրօնքը Հարուածած Են	88
Կեդծիքը Կրօնքին Մէջ	89
Կրօնքի Գաղտնիքները	90
Արդիականներու Մոլորանքը	91
Անգգամին «Զկան»	92
Աշխարհը Անօթի է	94
Է. ԱՂՕԹՔԸ	97-102
Ազօթք Մը	98
Ազօթք .	99
Ազօթքս	99
Ես Չեմ Ազօթք (Ոտանաւոր)	101
Ը . ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ	102-111
Պարզ Գիտելիքներ Ս . Գրքի Մասին	102
Թէ Ի՞նչ Կ'ըսեն Նախագահներ եւ Գիտուններ	
Ս . Գրքը Համար	103
Ս . Գրքի Տարածումը	107
Ի՞նչ է Աւետարանը	108
Ս . Գիրքը Առօրեայ Կեանքի Մէջ	108
Գեղեցիկ Վկայութիւն Մը	109
Պատճառ Մը Կայ	110
Թ . ԿԻՆԸ	111-131
Տիպար Կինը	111
Կիներու Կոչումը	111
Տիպար Էրիկը	114
Կնկան Տասնաբանեան	115
Էրկան Տասնաբանեան	117
Ամուսնական Տիպար Համաձայնութիւն Մը	119

Մեղֆցե՛ք Ամուրիներուն	120
Ծնողք Պէտք է Բարի Օրինակ Ըլլան	120
Կենցաղագէտ Կինը	121
Թէ Կիներ Ծխելու՞ն են	122
Ի՛նչ Կ'ըսէ Պապը Նորածնութեան Մասին	123
Հանդէսներու Մէջ	123
Կինը Տան Մէջ	124
Կնոջ ստեղծագործութիւնը (Հնդկական Առասպել)	125
Եթէ Ես Կին Ըլլայի	126
Տէրոջ Այցը (Ռտանաւոր)	128
Կասկածոտ Մարդը	130
Ժ․ ԲՆԹԱՑԻԿ ՆԻԻԹԵՐ	131-144
Գիտեմ	131
Փոքր Ամպերը	131
Առողջապահական Տասնաբանեայ Մը	132
Պատանի Ասպետներ	133
Շողեր ու Շողեր	134
Կնոջ Ուրնաբանեան	136
Հոսանքն Ի վար	137
Ո՞վ են Մեր Բարեկամները	138
Գերութիւնը	139
Լանն ու Գէշը	140
Ու՞ր Կ'երթանք	141
Գուրսը եւ Ներսը	141
Ներսը Մարդ Կա՞յ	142
Երեք Հարցումներ	143
Կեանքին Հաշուետոմարը (Ռտանաւոր)	144
ԺԱ․ ՄՏԱԾՄԱՆ ԺԱՄԵՐ	144-157
Լեզուին Նախնիքները	144
Աստուծոյ Սէրը	146
Հաւատք	146
Երեք Թշնամիներ	147
Երեք Այստեր	149
Հիւլէն Կը Խօսի	150
Բէշտիօն Կը Խօսի	152
Երկիրը Կը Խօսի	152

Ամպն Ու Արելը	154
Լոյս եւ հաւար	155
Առ Յիսուս (Ոտանաւոր)	156
ԺԲ. ՊԱՐԶ ԽՕՍԻՔԵՐ	157-173
Բարեկիրք Մարդը	157
Եթէ ես Ծնողք Ըլլայի	159
Դուն եւ Ցաւերդ	160
Դուն եւ Սխալներդ	161
Դուն եւ Հաճոյքներդ	162
Դուն եւ Տարակոյսներդ	164
Դուն եւ Իտէալդ	165
Դուն եւ Կեանքդ	166
Դուն եւ Բարեկամդ	167
Դուն եւ Թշնամիդ	168
Դուն եւ Դրացիդ	169
Երագ եւ Տեսիլ	170
Երգել Կ'ուզեմ (Ոտանաւոր)	171
ԺԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	173-267
Գռնունակութեան Պտուղը	173
Ծանր Ծրարը	174
Պապանձող Մարդը	174
Յետաճգման Վտանգը	175
Զինուորի Մը Քաջութիւնը	176
Թունաւոր Օձը	177
Մեղքի Հոսանքը	177
Աստուծոյ Հրաշալիքը	178
Երեւ վայրկեանի Մէջ Փրկուող Մարդը	179
Յափշտակուողները	180
Յիսուսի Համար Ծեծ Ուտող Տղան	182
Զկարդացուած Նամակ Մը	184
Փոխադարձ Սէր	185
Սէրը Բնաւ Զիյնար (Ոտանաւոր)	186
Արձան Մը	187
Հոգին Սովամահ Ընողներ	187
Շահի Համար	188
Խղմամանք	189

Սարսափը	190
Կուսակցության Մը Ինչպէս Խաղաղութիւն Գտաւ	191
Զարմանալի Երազ Մը	193
Այսօր Պէտք Զէ Որ Հնչէ Զանգակը	195
Դեղագործի Մը Սխալը և Աստուծոյ Ողորմութիւնը	198
Տխուր Թագաւորը	200
Ինչպէս Ազատեցաւ Լոսնցեռոյ	202
Ողորմութիւն Անպատմելի	203
Արքիպիսկոպոս Պոյլ	205
Սուրբին Շուքը	208
Աստուածամօր Երազը	209
Քարերը (Աւանդութիւն)	211
Ինչպէ՞ս Ապաշխարեց Գամաղիէլ	212
Սարա Բարպէ՛ք Կամ Կատարեալ Համբերութիւն	214
Թամարին Զոջումը	218
Իմ Ցաւս Տուր Ինձի	220
Խոտասիրտ Մեղաւոր Մը Եւ Անոր Վախճանը	221
Աքոս Մը Յիսուսի Համար	231
Դեղձանիկը	232
Արագիլը	232
Հաւատք Եւ Գործ	233
Աստուծոյ Խորհուրդները	234
Ճշմարիտ Կարեկցութիւնը	235
Ամենալաւ Շպարը (Երեսի Ներկ)	236
Մեծ Ադամանդ Մը	237
Պարտքին Մուրհակը	237
«Աղբիւսէն Վերցուցի»	238
«Կրակ Վառէ»	239
Մարդ Մը Որ Երկու Տեղ Ծնած է	239
«Ինձի Պիտի Քաշեմ»	240
Միակ Մէկ Թիւ	240
Վկայութիւն Մը	241
Թագաւորին Այցը	242
Այրոզ Թատրոնը	243
Ո՞վ է Ազատը	244
Տէրը Պիտի Կատարելագործէ	244

Մեծ Մեղաւորը	245
Գործնական Սէրը	246
Ինքզինքը Մոռնալ	246
Սէր եւ Ծեծ	247
Եզական Միսիոնար Մը	247
Ընտանեկան Ազօթֆի Ազդեցութիւնը	248
Մայր Թռչունին Սէրը	249
Նայելով Նմանիլ	249
Կրօնփին Զօրութիւնը	250
Պաւլոսի Միշընը	251
Ես Մեռած եմ	251
Մանուկներու Քարոզիչը	252
«Դուրս իմ Եզբայրս Ես»	253
Ժպիտ Մը	254
Եկեղեցին վազանձ Ունի՞	254
Հանո՞յժ Թէ Կարեկցութիւն	255
Յիսուս է ձշմարիտ Բարեկամը	256
Անծանօթ Գանձը	256
Օրինակ Առնենք	257
Պգտիկ Բարեգործութիւնը	258
Օրինակ Մը Կատարեալ Հաւատքի	258
Արիւնով Ստացուած Պսակը	259
Աստուած Ազօթֆի Կը Պատասխանէ	260
Արգելքը վերցուր	261
«Բայց Զըսիք Թէ Այսչափ Գեղեցիկ է»	262
Նեղութիւնը Փրկութիւն է	263
Գո՞րծ Թէ Կրօնք	264
Ես իմ Թագաւորիս Կ'երթամ»	264
ձշմարիտ Գարձը	265
Սէր Առ Յիսուս (Ոտանաւոր)	266
Ժ.Գ. ՀՈԳԵՒՈՐ ՄՏԱԾՄՈՒՆՔՆԵՐ	267-308
Հարոնի Պէտքը	267
Աստուծոյ Խորհուրդները	267
Արծիւը եւ Աստուած	268
Յիսուս Յարութենէն վերջ 11 Անգամ Երևցաւ	269
Յիսուսի Աստուածութիւնը	270

Երկու Շոգեկառք	270
Մեղսալից Աշխարհէն Էմմանուիլին Ոսկեղէն Քաղաքը	272
Հոգեւոր Արքնութեան Պայմանները	273
Մի՛ վախնար	275
Ս. Հոգւոյն Գալստեան վրայով	277
Երբեմն Ապրող Մեղաւորներու վերջին Խօսքերը	278
Երբեմն Ապրող Քրիստոնեաներու վերջին Խօսքերը	280
Մարտիրոսներու վերջին Խօսքերը	281
Վկայութիւն Յիսուսի Անձին Ու Բարբին վրայով	283
Հոգեւոր Կենաց Երեք Պայմանները	285
Երկու Անգամ Ծնանիլ	286
Չեռքը ճրագ Եղող Մարդը	287
Զարլի Գուլսըն	288
Պատնառը Գիտեմ	294
Քրիստոսի Ծառանքերը	295
Դուն Եւ Քու Տունդ	296
Հրեշտակներու Պաշտօնը	301
Ուրիշ Մանուկները Մտածել	301
Յաղքութիւն	302
Ստեղծագործութիւնը (Ոտանաւոր)	304
Մահէն Կեանքի Փոխուած (Ոտանաւոր)	306
Տէրոջ Մեծ Օրը Մօտ է (Ոտանաւոր)	307
Հաւատացեալի Նեղութիւնները Ծագեալ Օրինութիւններ են	308

Handwritten signature in blue ink.

2012

1/2

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0023013

A¹¹
5446